

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_191168

UNIVERSAL
LIBRARY

Size.	Contents.	Per unit of 96 or 100 pages.
Demy octavo ..	Oriental text only	Rs. 0-12-0
	Text and translation, English notes, etc., mixed; or translation only	„ 1-0-0
Royal octavo ..	Oriental text only	„ 1-0-0
	Text and translation, English notes, etc., mixed; or translation only	„ 1-4-0
Quarto ..	Oriental text only	„ 2-0-0
	Text and translation, English notes, etc., mixed; or translation only	„ 2-8-0

There are some exceptions to this scale, which in each case will be indicated in the price-lists. For the calculation of prices, each part of a unit in excess of the 96 or 100 pages counts again as a full unit.

Single issues may be bought separately, but three years after the completion of a work no complete sets are broken for the sale of loose component parts.

Each issue bears, besides its issue number, a fascicle number indicating its place in the work and volume to which it belongs.

With the issue of this Notice all previous prices and price-lists are cancelled.

CALCUTTA,
1st January, 1931.

The publications or information about them are obtainable from the Asiatic Society of Bengal, No. 1, Park Street, Calcutta, or from the Society's Agents :—

MESSRS. LUZAC & Co., 46, Great Russell Street, London, W.C.

M. PAUL GEUTENER, 13, Rue Jacob, Paris, VIe.

BUCHHANDLUNG OTTO HARRASSOWITZ, 14, Querstrasse, Leipzig.

MESSRS. THACKER, SPINK & Co., 3, Esplanade, East, Calcutta.

Residents of Europe should order from the Agents.

When ordering direct from the Society the following rules should be observed :—

Orders should be addressed to the Asiatic Society of Bengal and not to any Official by name or title.

All Cheques, Money Orders, etc., should be made payable to the "Treasurer, Asiatic Society of Bengal".

Orders for books should be accompanied by a full name and address, legibly written, and should be sent on a separate sheet of paper containing no other communication.

In India, books are supplied by V.-P.P.

لقد كان في قصصهم عبرة لأولى الابصار

الحمد لله و المنة كه بفضل رحماني و تائيد يزداني نسخه
متبركه المسمى به

تاريخ مبارك شاهي

كه يحيى بن احمد بن عبد الله السيهندي در حدود

سنه ۸۳۸ هجري قدسي تصنيف نموده بسعي و تصحيح احقر عباد

مكمد هدايت حسين عفا الله عنه

ناظر مدرسه عاليه كلته

برای ایشیاتک سوسائتی بنگاله

بكلية طبع آراسته گردید

طبع على اسلوب جيد و نمط حسن في مطبعة بيمتس مشن

بكلته

سنه ۱۹۳۱ع

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سپاس بیقیاس مرحضرت خالق الجن و الانس را که اساس دین اسلام از امداد¹ عدل پادشاهان دین دار² چنان رفیع و مستحکم کرد که حَتَّىٰ اِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ خَلَّ لَا يَكْفُرُ - و حمد بیحد مرمک احد صمد را که بنیاد ملت کفر³ از صلابت شمشیر شهریاران جان سپار چنان پست و خراب گردانید که الی یوم الغشور عمارت نپذیرد - و قَالَ⁴ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَلِدِّينُ وَ الْمَلِكُ تَوَامِلَانِ - و صلوات نامیات - و تحیات زاکیات - برزبد مخلوقات - و خلاصه موجودات - بهتر و مهتر عالم - سید اولاد آدم - محمد بن عبد الله ابن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف⁵ و علی آله الطیبین الطاهرین الاخیار - خصوصاً بر چهار یار برگزیده حضرت پروردگار آن خلیفه بتحقق - خیر المصاحب و الرفیق - امیر المؤمنین ابوبکر الصدیق - رَضِيَ اللهُ عَنْهُ - قَالَ اللهُ تَعَالَىٰ فِي شَانِهِ ثَانِي الْاِثْنَيْنِ اِذْ هُمَا فِي الْغَارِ - و آن تاج الاصغیاء - حُجَّةُ اللهِ عَلَى الْاَمْرَاءِ⁶ - الْمُسْتَظْهَرُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ - امیر المؤمنین عمر الخطّاب - رَضِيَ اللهُ عَنْهُ - قَالَ اللهُ تَعَالَىٰ فِي شَانِهِ اَشَدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ -

1 B. and M. استمدات

2 B. داران

3 M. ملت صلابت

4 M. قوله

5 B. adds after قاتل مشرکان دبار عرب و کفار

6 B. الامر

وَأَنْ أَقْضَى الشُّهَدَاءِ - صَعْرَةُ الْأُرَيْدَاءِ - جَامِعِ نَظْمِ قُرْآنِ - امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عِثْمَانَ
 ابْنِ عِفَّانٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي شَأْنِهِ رُحْمَاءُ بَيْنَهُمْ - وَأَنْ خَتَمَ
 الْخُلَفَاءِ - مُعِينِ الضُّعْفَاءِ - اسدِ اللَّهِ الْغَالِبِ - امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي
 طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ - قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي شَأْنِهِ تَرِيهْمُ رُكْعًا
 سَجْدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا - وَأَنْ دُو جُكْرٍ كُوشُهُ رَسُولٍ - نَوْرُ جِسْمِ
 زَهْرَاءِ بَتُولٍ - كَسْوَادِ الْبَصْرِ فِي الْعَيْنَيْنِ - امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ -
 رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ¹ وَرَضُوا عَنْهُ - وَعَلَى جَمِيعِ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِينَ - وَالْأُمَّةِ الْمَهْدِيَّةِ
 الْمَرْضِيِّينَ - الَّذِينَ قَضَوْا بِالْحَقِّ وَبِهِ كَانُوا يَعْدِلُونَ - كَه هَرِيكِي مَقْتَدَامِي دِينِ
 وَأَصْحَابِ يَقِينٍ بُوْدَةَ ائِدْ - قَوْلُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَصْحَابِي كَالْمَجْرُومِ بِيَوْمِ ائِقْتَدَيْتُمْ
 ائِهْدَيْتُمْ² *

اما بعد عرضه میدارد دعاگوی كافة اهل اسلام³ - و کمترین نذگان ملک

عَلَّامِ يَحْيَى بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ السَّيْمَرَنْدِيِّ⁴
 وَفَقَّهُ⁵ اللَّهُ عَلَى الطَّاعَةِ - وَ عَصَمَهُ⁶ عَنِ الْمَعْصِيَةِ - كَه چُونِ خَدَاوندِ
 تَبَارَكَ وَ تَعَالَى زَمَامِ سُلْطَنَتِ⁷ مَمْلَكَتِ هِنْدُوسْتَانِ بَدَسْتِ تَصْرِفِ
 خَدَايگانِ عَالَمِ - بَادِشَاهِ بَنْدِي وَ بِنَاتِ آدَمِ - مَالِكِ مَلُوكِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ -

1 B. عنهما

2 M. اهدبتم

3 M. كافة اسلام

4 B. السمرندي

5 B. وفق

6 B. عصمة

7 B. زمام سلطنت و قوام مملکت هند و سند

الواثق بتائید الرحمن معزُّ الدنیا والدين ابو الفتح

حضرت مبارک شاه^۱ السلطان خَادَّ اللهُ مُلْكَهُ وَ سُلْطَانَهُ^۲

وَأَعْلَى أَمْرَةَ وَ شَانَهُ - ابن الخان الكبير الكريم المرحوم المغفور نصير الدولة

والدين خضر خان - طَابَ ثَرَاهُ - وَ جَعَلَ الْجَنَّةَ مَثْوَاهُ داد - و بر تخت

دارالملک دهلي که تخت گاه بادشاهان کبار - و شهریاران نامدار بود

اجلاس بخشید - جهان و جهانیان از فرط عدل و احسان آن بادشاه - آسمان

جاء - بتشریف امن و امان مشرف گشتند - مگر طایفه بغی و فرقه کفار -

از مهابت تیغ ابدار - و صلابت عساکر جرار^۳ در کنج ادبار - خسته و خوار

خریده ماندند - خداوند تبارک و تعالی سایه همای دولت - و ظل چتر

سلطنت - ظَلُّ اللهُ فِي الْعَالَمِ^۴ - تا بقای اولاد آدم - بر سر جهان و جهانیان

بافی و پاینده دارد - و از نکبات و بلیات آخر الزمان در پناه و عصمت

خویش^۵ جای دهد * * رباعی *^۶

همی خواهم که برخور دار باشی ز تخت و بخت و اقبال و جوانی^۷

بنام نیک کشورها بگیری نکام خویش دولتها برانی

القصة این دعاگوی خواست تا بشرف خاکبوس حضرت همایون

اعلی - أَعْلَاهُ اللهُ تَعَالَى^۸ دایماً مشرف گردد - هیچ پیشکشی لائق

1 ابو الفتح مبارک شاه M.

2 سلطانه و شانه B.

3 و در کنج B.

4 العالمین B.

5 خویش نهد M.

6 قطعه M.

7 بخت اقبال جوانی B.

8 الله دایماً M.

خدمتِ بادشاهان نداشت - فصلاً سلاطینِ ماضیه^۱ نور الله برهانم که در
تخت گاهِ دهلی حَسْبَهُ اللهُ تَعَالَى عَنِ الْعَادَاتِ ضابط بودند از تواریخ
مختلف تاجلوس خدایگان مغفور فیروزشاه نَوْرَ اللهُ مَرْقَدَهُ جمع آورده -
بعده از رَوَاتِ^۲ ثقات هرچه معاینه شده درین سطور مسطور^۳ گردانیده *

* بیت *

نزدیکِ آسمان چه برد هدیهٔ زمین

در پیشِ بادشاه چه کشد خدمتی^۴ گدا

و این کتاب را تاریخِ مبارکِ شاهي نام داشته آمد^۵ - اگر قبولِ
نظر خسروانگ حضرت اعلیٰ گردد امید است که بنده^۶ مستوجبِ مرحمت
و درخورِ شفقت شود - و سرِ بختِ بآسمان سعادت و دولت رساند -
و الْمَوْفِقُ هُوَ اللهُ *

ذکر سلطان^۷ سعید شهید مرحوم مغفور معز

الدنیا والدین سلطان محمد^۸ سام غوری

طَابَ ثَرَاةٌ وَ جَعَلَ الْجَنَّةَ مَثْوَاةً

چون اسلام در ملکِ دهلی و اقالیم هندوستان از سلطان سعید
مرحوم مغفور آشکار شد^۹ ابتدا^{۱۰} از ذکر او کرده آمد^{۱۱} - سلطان سعید

1 M. ضابط بوده اند

2 رواة و نقاة و هرچه B.

3 M. درین مسطور

4 M. خدمت گدا

5 B. آند

6 B. بنده مسعودت

7 B. السعید

8 M. محمد بن سام

9 M. شده

10 B. ابتداء

11 M. کرده آمد القصة سلطان

بادشاه بزرگ و محتشم پسر سلطان^۱ بهاء الدین سام برادر زاده سلطان علاء الدین جهان سوز بود - چون بعد نقل سلطان سیف الدین پسر سلطان علاء الدین جهان سوز - ملک غور را سلطان غیاث الدین^۲ محمد برادر مهتر سلطان سعید ضابط شد - سلطان سعید را اقطاع کناباد^۳ داد - سلطان سعید هم در اول سال ولایت غزنین که طایفه غز - سلطان موسوم^۴ خسرو ملک نبیسه سلطان مغفور محمود غازی را بیرون کرده بودند می تاخت - در سنه تسع و ستین و خمس مائه سلطان غیاث الدین از غور لشکرها جمع کرده در غزنین آمد - طایفه غز که ضابط غزنین بودند چون طاقت مقاومت نداشتند بضرورت عطف کرده باز در ولایت خویش رفتند - غزنین را سلطان غیاث الدین قبض شد - و مملکت غزنین هم بر سلطان سعید مغضوب گرد و بخطاب سلطانی مشرف گردانید - و خود سمت فیروز کوه^۵ که دار الملک او بود مراجعت فرمود - اول سال سلطان معز الدین سعید^۶ مرحوم اطراف غزنین را در ضبط آورد - سال دوم سنه سبعین و خمس مائه اقطاع گردید^۷ فتح کرد - در سنه احدی و سبعین و خمس مائه سمت اچه^۸

1 B. یسر سلطان شهاب الدین سام. But this reading is wrong as Shihābuddīn was the epithet of Muḥammad Ḡhōrī, see Lane-Pool, Muhammadan Dynasties, p. 292. 2 M. محمد

3 Ṭabaḳāt Nāsiri, p. 115, gives نکیناباد (Tigin-ābād). Dow in his translation of Firishṭa spells the word as Tunganabad and locates it in the province of Khurāsān. Briggs has Tukuabad, but the correct pronunciation is Tiginābād. Īt was a city between Ḡhaznīn and Ḡhore. See Raverty, Trans. of Ṭabaḳāt Nāsiri, p. 110, n. 5.

4 M. سلطان مرحوم 5 M. فیروز کوه 6 M. معز الدین مرحوم

7 B. and M. گردبز. Ṭabaḳāt Nāsiri gives گردبز (Gardaiz). It is the name of a large darah (long valley with hills on two sides, and a river running through it) of the Tājiks, well-watered, and once very populous and well-cultivated. To the east and south-east the Afghāns live. In Akbar's reign there was a strong castle here named Gardaiz also. See Raverty, p. 449, n. 9, and p. 498, n. 7.

8 M. اچ

و تهته^۱ و ملتان لشکر کشید - طایفه تهته در حصار اُچّه محصر شده با سلطان مبارزه کردند - بعد مدتی بعون الله تعالی حصار اُچّه فتح شد - افطاح ماتان و اُچّه مرسیه سالار علی کرمانخ^۲ را داد - و خود طرف دار الملک غزنین مراجعت فرمود - در سنه اربع و سبعین و خمس مائه^۳ میان ملتان و اُچّه شده سمت گجرات لشکر کشید - و رای بهیم دیو^۴ لعین غابط گجرات پیل بسیار و سوار و پیاده بی شمار داشت با سلطان مرحوم مقابل شد - میان یکدیگر مقاتله بسیار رفت آخر لشکر اسلام را شکست افتاد - سلطان مرحوم بی غرض^۵ مراجعت فرمود - و در سنه خمس و سبعین و خمس مائه^۶ جانب فرشور لشکر کشید - آن را فتح کرد - و سال دیگر^۷ متواتر ولایت لاهور^۸ را تاخت - سلطان خسرو ملک طافنت مقاومت صحرا نداشت - از حصار لاهور^۹ بیرون آمدن^{۱۰} نتوانست - چون سلطان مرحوم نزدیک لاهور رسید سلطان خسرو ملک حصارى شد - آخر الامر یک زنجیر پیل بوجه خدمتی داد - سلطان مرحوم از آنجا طرف غزنین مراجعت فرمودند - در سنه ثمانین و خمس مائه بار دیگر فصد کرد - و ولایت^{۱۱} لاهور را نهب و تاراج ساخت - وقت مراجعت میان دو آب^{۱۱} راوی و آب جیلیم حصار سیالکوت بنا کرد - و حسین

۱ اچّه و ملتان B.

۲ B. علی کرمانخ *Ṭabaḳāt Nāsiri*, p. 117, says:—

لاهور سلطان غازي را مسلم شد و ممالک هندوستان در ضبط در آمد - سپه سالار

علی کرمانخ را که والی ملتان بود لاهور نصب فرمود *

۳ M. اربع و سبعین میان

۴ B. بهوچ دیو

۵ M. بی غرض

۶ M. خمس و سبعین جانب

۷ M. دیگر متواتر

۸ M. لاهور

۹ B. آمد نتوانست

۱۰ M. راست لاهور

۱۱ M. میان آب راوی

خرمیل را استعدادِ مختصری داده در سیالکوت نصب گردانید و خود در دارالملک غزنین رفت - بعداً سلطان خسرو ملک با جمیع لشکر خویش و حشر قبایل و مردم کهوهر حصار سیالکوت را محصر کرد¹ - چون دولتِ محمودیان آخر² شده بود فتح کردن نتوانست - بیغرض نازگشت - در سنه اثنین و ثمانین³ و خمس مائه سلطان مرحوم ناز در لاهور آمده⁴ - سلطان خسرو ملک محصر شده جنگ می کرد - طاقتِ مقاومت⁵ نداشت - بضرورت بعد مدتی ملاقات کرد - سلطان مرحوم او را برابر خویش در غزنین برد - و همدران سال سلطان⁶ خسرو ملک وفات یافت - اقطاع لاهور مرسیه سالار علی کرناخ را⁷ که والی ملتان بود مقوض گردانید - در سنه سبع و ثمانین و خمس مائه لشکر اسلام را مستعد کرده سمت قلعه تبرهنده⁸ آمد - و آن قلعه را کشاده⁹ بحواله ملک ضیاء الدین تولکی¹⁰ گردانید - هزار و دویست مرد تولکی¹⁰ را که¹¹ مردانِ بهادر و پهلوانان نامدار بودند نامزد در قلعه تبرهنده گذاشت - و استعدادِ مختصری مهیا کرده بدیشان

1 محصر گردانند B.

2 بآخر B.

3 اثنی و ثمانین سلطان M.

4 آمد سلطان B.

5 طاقت بمقاومت M.

6 سلطان وفات B.

7 کرناخ B.

8 *Ṭabaḳāt Nāṣiri*, p. 119, gives سرهنده and *Ṭabaḳāt Akbarī*, p. 37

قلعه سرهند. The correct reading is تبرهنده See Raverty, p. 457, n 3 and also note 2, p. 76, next to the last para.

9 قلعه را لشکر بحوله M.

10 Both the MSS. have تولکی but it should be توکی See *Ṭabaḳāt Nāṣiri*, p. 118. *Tūlak* is a town in the mountains near Hirāt, in the territory of *Khorāsān*.

11 تولکی که مردان کارزار و پهلوان نامدار B.

سپرد - می خواست که مراجعت کند همچنان خبر رسید که پتهور رای¹ ملعون با حشم و سوار² و پیاده³ بیستمار و پیلان⁴ بسیار بقصد لشکر اسلام می رسد - سلطان مرحوم نیز⁵ مقابل آن ملعون با حشم⁶ در حوالی ترائی⁷ خطه سرستی⁸ موضع ترائین⁹ پیش رفت - میان هردو لشکر مسافت اندک مانده بود - دوم روز از جانبین مضاف راست کرده بجنگ پیوستند - لشکر اسلام اگرچه در جان سپاری و تیغ گذاری تفصیری¹⁰ نکرد - فاما بتقدیر الله تعالی کافران لعین غالب آمدند - لشکر اسلام را انهزام شد - چون سلطان مرحوم این حال معاینه کرد بر پیلی که گویند رای¹¹ ضابط دهلی برادر پتهور رای ملعون سوار¹² بود و همان پیل در مضاف پیش روی می کرد اسپ¹³ بر کوفت - و نیزه بر دهان گویند رای مذکور زد - چنانچه دندان آن¹⁴ ملعون در آن زخم شکست - و¹⁵ گویند رای مذکور نیز¹⁶ سلطان مرحوم را زخم نیزه گدار¹⁷ کرد - چنانچه

1 M. پتهور رای 2 B. حشم سواد و سوار و پیاده

3 M. بر مقابله آن 4 M. ملعون در حوالی 5 M. مرسنی

6 B and M. ترائین. ترائی (Tarā'i) the marshy forest at the foot of Sub-Himālayah. ترائین (Tarā'in) a town on the banks of the Sursuti, south of Thānesvar.

7 B. و نقصیر کرده

8 B. and M. گندهرا Tabakāt Akbarī, p. 38, says برادر رای کهنندی رای برادر Tabakāt Nāsirī, p. 118, gives گویند رای and I think the Tabakāt Nāsirī is correct, see also Raverty, p. 459, n. 9.

9 B. سوار شده بود 10 M. پیش روی می کرد بر کوفت و نیزه

11 M. دندان ملعون 12 M. شکست که گندهرا

13 B. نیز بر سلطان مرحوم زخم

14 Both the MSS. گدارد کرد Tabakāt Akbarī, p. 38, says و او نیزه بر سلطان نیره زده بازوی سلطان را مجروح ساخت

در بازوی سلطان زخم کربی رسیده نزدیک بود که از اسب خطا کند -
 خلجی بچه¹ پیاده¹ چالاک و مبارز نزدیک بود فی الحال پس
 پشت سلطان² بر اسب بر نشست و سلطان را³ بغل گرفت
 و اسب را از میان کافران بیرون آورد - لشکر اسلام منهزم شده⁴ تا
 محلی که از کفار ایمن شد رسیدند - فامّا از سبب نیامدن سلطان غوغا
 در لشکر اسلام افتاد - چون زمانی گذشت سلطان نیز بصحت و سلامت
 در لشکر رسید - تمام لشکر را قراری حاصل گشت - بعد⁵ سلطان مرحوم
 از آنجا بکوچ متواتر میان ملتان و اُچّه شده باز در غزنین رفت - پتهور رای
 ملعون تعاقب لشکر کردن نتوانست⁶ در قلعه تبرهنده چفسیده - مدت
 سیزده ماه ملک ضیاء الدین تولکی⁷ محصر شده جنگ کرده آخر الامر
 تنگچه علف شد و هیچ لشکری یاری ده نرسیده بضرورت امان خواست -
 و حصار تبرهنده را خالی کرد - در سنه ثمان و ثمانین و خمس مائه
 سلطان مرحوم⁸ لشکرها بسیار ساخته و مستعد شده روی به هندوستان نهاد -
 پتهور رای ملعون نیز مستعد بود - بر معتاد⁹ اول باز هم در موضع ترائین
 مذکور مقابل لشکر اسلام شد - سلطان به تعبیه لشکر و بنه که¹⁰ سوار و پیاده
 و ایات و مراتب و چتر و دارات بتمام سه گروه عقب گذاشت - و خود
 با چهل هزار سوار جرّار و مردان¹¹ نامدار مقابل پتهور رای ملعون نابکار¹²

1 M. خلجی بباده and B. خلجین

2 M. سلطان برامت

3 M. سلطان را در بغل

4 B. نا محلی

5 M. گشت سلطان

6 B. نخواست

7 Both B. and M. تولکی. See n. 10, p. 7.

8 Both B. and M. سلطان بسیار ساخته

9 B. بر میعاد باز هم

10 B. بنه

11 B. و مرکبان نامدار

12 M. ملعون ببش رفت

پیش رفت - چهار فوج کرد و فرمود که دهگان هزار سوار از هر چهار طرف لشکر کفار در آیند - چون کافران با فوج بیلان و سواران یکطرف حمله کنند از طرفهای دیگر افواج لشکر اسلام بیکبارگی شعبه تیر^۱ کنند همچنین کردند - بنصرت الله تعالی لشکر کفار عاجز شد - و تبعیه ایشان شکست - چون نزدیک فلب لشکر اسلام رسیدند از پیش لشکر فلب نیز^۲ بر کوفت - جمع کفار پریشان گشت - و انهرام در ایشان افتاد - گویند رای^۳ هم در معرکه کشته شد - و پتهور رای لعین پر پیل سوار بود در وقت شکست از پیل فرود آمده بر اسب سوار شده گریخت - نزدیک خطه سرستی^۴ بر دست لشکر اسلام گرفتار آمد - و او را بدوزخ فرستادند - و این فتح در سنه ثمان و ثمانین و خمس مائه بود فَانصَرْنَا عَلَی الْقَوْمِ الْکَافِرِیْنِ - از آنجا قلعه سرستی و هانسی را کشاد - و اجمیر که دار الملک پتهور رای بود^۵ نهب و تاراج کرد - و کفار دیار سواک را اسیر گردانید - و ملک قطب الدین ایبک بنده خود را در حصار کهرام با عساکر قاهره خویش گذاشت - و خود^۶ طرف دار الملک غزنین مراجعت فرمود -

1 M. نکارگی شده کند. The Ṭabaḳāt Nāṣirī, p. 120, says:—

و سوار برهنه و جریده را چهار فوج فرموده بود از طرف کفار نامراد کرد و فرمان داد که می ناند که از چهار طرف صحنه و مسرّه خلف و قدام لشکر بهر طرف ده هزار سوار تیرانداز دست بر لشکر کفار می دارند - چون بیلان و سوار و بیاده ملاعبن حمله می کنند شما بشت می دهد و تنگ اسب از پیش ایشان دور می شود - لشکر اسلامیان هم بران منوال کفار را عاجز کردند حق تعالی اسلام را نصرت بخشید و لشکر کفار منهرم گشت *

See also Raverty, note 2, p. 468.

2 M. نبر کوفت

3 Both B. and M. کندهره. See n. 8, p. 8.

4 B. سرستی

5 M. پتهور رای نهب

6 M. خود ملک طرف

در سنه ثمان و ثمانین و خمس مائه مذکور^۱ ملک قطب الدین ایبک قلعه میرنت^۲ و دهلی را که در فیض اقارب پتھور رای و گویند رای^۳ بود فتح کرد - کفار مذکور گریخته سمت جہاں رفتند - در سنه تسع و ثمانین و خمس مائه قلعه کول را بکشاد - و نشست گاه تخت^۴ خویش دار الملک دهلی ساخته و اطراف و حوالی دهلی ضبط کرد - در سنه تسعین و خمس مائه سلطان سعید از غزنین بالشکرهای فاهره^۵ در میان دهلی شده سمت فنوج عزیمت فرمود - و رای جی^۶ چند ضابط فنوج رای محتشم بود - و سی صد و چند زنجیر پیل داشت مقابل لشکر اسلام آمده در حد چندوار^۷ اٹاؤہ بحرب پیوست - و بتائید اللہ تعالیٰ لشکر اسلام را فتح شد و کفار نگویند و منہزم گشتند - رای مذکور کشته شد - پیلان تمام بر دست لشکر اسلام آمدند - **الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَيَّ ذَلِكْ** - سلطان با غنایم بسیار سمت دار الملک غزنین مراجعت فرمود - و ملک قطب الدین را ہم در دهلی گذاشت - قلعه تہنکر^۸ و کاپور و بداؤن از دست ملک قطب الدین فتح شد -

۱ B. omits مذکور

۲ M. مبرن. See n. 1, p. 14.

۳ Both B. and M. کندھرا. See n 8, p 8.

۴ نشست گاه خوش M.

۵ قاهر M.

۶ رای جی خیلا ۶ *Ṭabaḳāt Nāḡirī*, p 120,

۷ Both B. and M. چندوار و اٹاؤہ. *Ṭabaḳāt Nāḡirī*, p. 120. در حدود چندوال The only place bearing the name Chandwāl, Jandwāl, Chandwār and Chandāwār at this time, and in the direction indicated, is what is styled Chandpūr, in the district of Farrukhābād, on the route from Baraili to Fathgarh.

۸ M. کالیور and B. تہنکر. But *Ṭabaḳāt Nāḡirī*, p. 121, says:—

ولابت اطراف ممالک ہند را فتح می کرد چنانچہ بلاد نہروالہ و تہنکر و قلعه

کالیوان و بداؤن جملہ فتح کرد *

Raverty, p. 470, translates: "He continued to subdue the territory of Hindustan and parts adjacent, namely, the state of Nahrwālah, Thankīr, the fort Gwāliyūr, and Budā'ūn." *Ṭabaḳāt Akbarī*, p. 39, gives:—

قلعه تہنکر و گوالیار و بداؤن را مسخر ساخت *

و بیشتر^۱ بلاد ولایت نهرواله را تاخت - سلطان سعید از غزنین در سنه احدی و ست مائه^۲ طرف خوارزم لشکر کشید - بسبب آنکه ملوک ترکستان و کفارِ خطا یاری دهی خوارزم کردند - و تنگی علف در لشکر شد - بیغرض باز گشت - همچنان خبر طغیان کوهکهران^۳ و قبایل کوه جود^۴ در سمع مبارک او رسانیدند - هم در سال مذکور طرف لاهور سواری فرمود - چون در حدود لاهور رسید ملک قطب الدین نیز از دهلی بر سلطان مرحوم با عساکر خویش پیوست - متمردان مذکور که از خوف لشکر بعضی در کوه در آمده و بعضی^۵ در کنار آب لب آب مقام قلب گرفته مانده بودند بیشتری علف تیغ گشتند - و اسیر و دستگیر شدند - سلطان مرحوم در دار الملک غزنین مراجعت فرمود - و ملک قطب الدین را وداع داده سمت دهلی فرستاد - چون در قصبه دمیک رسید فدائی^۶ ملاحظه یکایک میان سرا پرده در آمد و بر سلطان مرحوم زخم انداخت - چنانچه سلطان مرحوم سعید شهید غازی همدران زخم شهادت یافت^۷ - و این واقعه در سیوم ماه شعبان سنه اثنین و ست مائه بود - چنین آورده اند که بعد نقل سلطان

1 M. بشتر مداد ولایت

2 M. در طرف

3 Ṭabaḳāt Nāsiri p. 123 gives کوهکهران

4 M. خود. Koh Jūd or Jūd mountains, which are now styled the Salt Range from the number of mines of rock of salt contained within them, lie between Pind-i-Dādan *Khān* and *Khush Ab* and now compose part of the *Shāhpūr* District of the present Rāwal Pindī Division under the Panjab Government.

5 B. بعضی کنار آب

6 B. فلائی and M. خلای

7 B. adds the following after شهادت یافت:—

* قطعه *

بزرگی تاریخ ابن بادشاه غازی گفته است

شهادت ملک نحر و بر معز الدین
کز ابتداء جهان شه چو او نیامد یک
سیم ز غره شعبان ز سال ششصد و دو
فتاد در ره غزنین بمنزل دمبک

مرحوم هزار و پانصد من الماس که نفیس ترین جواهر است در خزانه
 موفوره موجود بود - نقود و جواهر دیگر برین قیاس باید کرد - آخر الامر
 جز عمل صالح هیچ چیز با خویش نبرد - چنانچه از مادرزاده و از وجود
 موجود شده بود همچنان تهی دست از جهان فانی سفر کرد • بیت •
 از گهر و گنج که نتوان^۱ شمرد سام چه برداشت فریدون چه برد
 مدت ملک اوسی و دو سال و چند ماه بود - وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ^۲

ذکر سلطان قطب الدین ایبک المعزّی

سلطان قطب الدین بنده سلطان معزّ الدین معبد سام بود - و در
 شجاعت و سخاوت نظیر خود نداشت - در^۳ اول حال که او را از ترکستان
 آوردند در شهر نیشاپور فاضی القضاة امام فخر الدین عبد العزیز کوفی که از
 اولاد امام اعظم ابوحنیفه کوفی رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بود خرید - در موافقت
 فرزندان او کلام الله خواند و تیر اندازی آموخت - چنانچه^۴ در اندک
 مدت کامل حال گشت - چون بزرگ شد تجار بعضرت غزنین بردست
 سلطان مرحوم فروختند - بهمه باب اوصاف حمیده و آثار گزیده داشت -
 فاما چندان جمال نداشت - و انگشت خنصرش شکسته بود - بدان^۵
 سبب ایبک شل گفتندی - در خدمت مخدوم^۶ ملازم بحدی بود که
 عنقریب بنظر شفقت و مرحمت مخصوص گشت - و روز بروز مرتبه اش
 تضاعف می پذیرفت - چون هندوستان فتح شد اقطاع کهرام برو^۷ مقوض

۱ B. گهر کنج که تواند شمرد

۲ B. omits بالصواب

۳ M. نداشت که اول حال او را

۴ M. omits چنانچه

۵ M. بدان ایبک شل گفتندی

۶ B. در خدمت معبد و ملازم

۷ B. بدو

گردانید - در شهر سنه تسع و ثمانین و خمس مائه قلعهٔ میرت^۱ فتح کرد^۲ -
 در سنه احدی و تسعین و خمس مائه^۳ قلعهٔ تهنکر^۴ را کشاده - در سنه ثلاث
 و تسعین و خمس مائه طرف گجرات سوارِ فرمود و رای^۵ بهیلم دیو را
 که با سلطان مرحوم مقابل شده بود نهب و تاراج کرد - و انتقام گذشته از
 خصم خویش بکشید^۶ - الغرض چون سلطان مرحوم وفات یافت سلطان
 غیاث الدین محمود پسر^۷ برادرِ بزرگ سلطان مرحوم برای ملک قطب
 الدین^۸ چتر و دور باش؛ فرستاد - و بخطابِ سلطانی مشرف گردانید - در
 سنه اثنین و ست مائه از دهلی سوارِ فرمود - و در شهر میمون لاهور^۹
 آمد - روز سه شنبه هژدهم ماه ذی القعدة سنهٔ المدکور در قصر لاهور^۹
 جلوس فرمود - و امرا و ملوکِ خویش را انعامهای فاخر و تشریفاتِ وافر

1 This statement of the author that Kutbuddin took the fort of Mirat in A.H. 589 is contradictory to his own statement which he made on p. 11 in connection with the reign of Sultān Mu'izzuddīn Sām that "in A.H. 588 Kutbuddin conquered the fort of Mirat and took Dehli which were in possession of the relatives of Prithi Rāi and Gobind Rāi." The former statement is corroborated by the *Ṭabaḳāt Nāgiri*, p. 120 :—

قطب الدین از کهرام بطرف میرت آمد و فتح کرد و حضرت دهلی را نکشاد و همدین سال قلعهٔ کول را در شهر سنه سبع و ثمانین و خمس مائه فتح کرد *

"Kutbuddin advanced from Kuhrām to Mirāt and took the city and he possessed himself of Dehli. In the same year (A.H. 589) Kutbuddin took the fort of Kol." The date (A.H. 587) و ثمانین و سبع as given in p. 139 of *Ṭabaḳāt Nāgiri* is, in my opinion, a mistake arising out of a confusion between سبع and تسع. See also a very interesting note by Raverty on the first capture of Dehli by Moslems, p. 469, n. 9; and Appendix A.

۲ B. بکرد ۳ B. و تسعین و خمس مائه طرف گجرات

۴ M. تهنکر, see n. 8, p. 11.

۵ B. رای بهیلم دیو, *Ṭabaḳāt Nāgiri*, p. 140. رای و بهیلم ۶ M. کشده

۷ M. محمود برادر بزرگ ۸ B. قطب الدین را

۹ M. لاهور

بخشید - و دست سخاوت بعدی کساده بود که اوزا سلطان قطب الدین لکه بخش گفتندی - بعد مدتی میان او و میان سلطان تاج الدین یلدز بنداً معزی که بعد وفات سلطان مرحوم بادشاه غزنین شده بود سبب اقطاع لاهور مخالفت^۱ پیدا آمد - از جانبین قصد یکدیگر کردند - چون مصاف میان هردو لشکر راست شد^۲ و بجنگ پیوستند - خدای تبارک^۳ و تعالی سلطان قطب الدین را ظفر بخشید - سلطان تاج الدین منهزم شده طرف^۴ کرمان رفت - حصار غزنین را سلطان قطب الدین قابض شد - چهار روز در دار الملک غزنین بر تخت بادشاهی نیز نشست - آخر در لاهور و طرب^۵ مشغول گشت - بیشتری^۶ امرا و ملوک معزی که در غزنین بودند پوشیده با سلطان تاج الدین یار شدند - و او را از کرمان استدعا کردند - چون سلطان تاج الدین از کرمان در حد غزنین رسید و مقدمه لشکر او نمودار شد سلطان قطب الدین خلق شهر را با ایشان موافق دید - سلطان قطب الدین از راه سنگ سوراخ بیرون آمد از آنجا عطف کرده در شهر لاهور رسید - غزنین باز در قبض^۷ سلطان تاج الدین یلدز آمد - همچنان سلطان قطب الدین در میدان لاهور گوی بازی میکرد - ناگاه بتقدیر الله^۸ سبکانه و تعالی از اسب خطا شد - پیش کوهه زین بر سینه مبارک سلطان آمد - و برحمت حق پیوست^۹ - او را همدران شهر میمون لاهور دفن^{۱۰} کردند - سلطان مغفور شمس الدین ایلمش حظیره او را بنا کرده است *

1 M. مخالف

2 M. شده بجنگ

3 M. omits و تبارک

4 B. omits طرف

5 M. اخر در لاهور بطرب مشغول

6 بیشتر

7 B. باز دست سلطان

8 M. omits سبکانه

9 M. پیوسته

10 M. مدفون

* بیت *

گردنِ گردان شکست این کهنه چرخِ چنبری
تا توانی دل منزه بر مهر و ماه و مشتری

وفاتِ سلطان قطب الدین مرحوم در سنه سبع و ست مائه بود - و مدت ملک او از اول فتحِ دهلی تا ایام وفات بیست سال و چند ماه بود¹ - و عهدِ سلطنت با چترو دور باش و خطاب بادشاهی مدت چهار سال بود و اللهُ اعلم *

ذکر سلطان شمس الدین ایلتمش

ملک ایلتمش بندهٔ سلطان قطب الدین ایبک² المعزّی بود - چون سلطان قطب الدین وفات یافت امرا و ملوکِ قطبی آرام شاه پسر سلطان قطب الدین را بجهتِ آرامِ فتنه بر تخت³ بادشاهی اجلاس دادند - ملک ناصر الدین قباچه دامادِ سلطان قطب الدین طرفِ سند رفت - و اقطاعِ ملتان و اُچّه و بهکهر و سوستان را قابضِ گشت - سپه سالار علی اسماعیل امیدادِ حضرت دهلی بامراء دیگر یار شده ملک التمش را که در آن وقت امیرِ بدائون بود بجهتِ ملک استدعا کرد و مکتوباتِ بجاناب او فرستاد - ملک التمش با جمیعتِ خویش از بدائون بسرعت تمام در حضرت دهلی⁴ آمد و قابض شد - آرام شاه از دهلی عطف کرده بیرون رفت - فاما بعضی از اطراف برو⁵ جمع شدند

1 M. بودند

2 ایبک و المعزّی B.

3 بر تخت اجلاس B.

4 تمام آمد در حضرت دهلی قابض M.

5 بدو B.

و بنیاد مخالفت نهادند - چون نزدیکِ دهلی رسیدند ملک التمش نیز از دهلی بیرون آمد - میان ایشان در صحراء^۱ جود مصاف شد - حق سبحانه و تعالی ملک التمش را فتح بخشید - آرام شاه و امرای قطبی منهزم گشتند - در سنه سبع و ستمائه سلطان شمس الدین خطاب خویش^۲ کرد - در شهر سنه المدکور ملک التمش در قصر دولتخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود و اقصای ممالک در ضبط آورد - و سلطان شمس الدین خطاب خویش کرد - در شهر سنه اثنی عشر و ستمائه طرف لاهور سواری فرمود - سلطان تاج الدین یلدز که از^۳ غزنین بعد نقل سلطان قطب الدین شهر میمون لاهور را گرفته بود مقابل شد - و میان هر دو لشکر مبارزه شد - حق سبحانه و تعالی سلطان شمس الدین را نصرت داد^۴ - سلطان تاج الدین بر دست لشکر او اسیر و دستگیر گشت - سلطان شمس الدین او را موقوف کرده در خطه بداون فرستاد - چنانکه او هم در آن حبس برحمت حق پیوست - حظیره سلطان تاج الدین انار الله برهانه هم در خطه بداون در کنار لب آب سوتبه است - الغرض^۵ بعد فتح سمت^۶ دهلی مراجعت فرمود - و در خمس عشر و ستمائه ناصر الدین قباچه در حد اچه یک گرت با سلطان مرحوم مقابل شده بود و منهزم گشته بار دیگر بتاریخ مذکور در حد اچه و ملتان مصاف داد و منهزم شد - چون لشکر تعاقب کرد در لب آب پنجاب در آمد و عبیره کردن نتوانست غرق شد - در سنه ثمان عشر و ستمائه سلطان جلال الدین خوارزم شاه که سلطان تاج الدین را بیرون کرده غزنین گرفته

1 M حود

2 M. omits ملک and also خوش

3 M. omits از

4 M. کرد

5 M. omits الغرض

6 B. omits بعد and M. omits الغرض

بود بسبب خروج جنگیز خان ملعون غزنین را گذاشته با خیل و تبار^۱ و حشم و خدم خویش در حدود لاهور در آمد - چون سلطان مرحوم را ازین حال خبر شد طرف لاهور سواری فرمود - سلطان جلال الدین عطف کرده از پیش سلطان مرحوم سمت^۲ کوه پایه کشمیر و بکھلی^۳ رفت - سلطان مرحوم طرف دار الملک دهلی ناز گشت - در سنه^۴ عشرین و ستمائه لشکر خود را بجانب لکهنوتی برد - غیاث الدین عوض^۵ خاجی را امان داده در رقبه اطاعت خویش در آورد و خطبه و سکه بنام خویش فرمود - و پسر خود را که مهتر بود اقطاع لکهنوتی داد - و سلطان ناصر الدین^۶ خطاب کرد - چتر و دور باش و هر چه دارات بادشاهی بود^۷ مفوض گردانید - خود بجانب دار الماک دهلی مراجعت فرمود - در سنه ثلاث و عشرین و ستمائه عزیمت طرف قلعه رنتپور^۸ کرد - مفسدان آن دیار

۱ خیل و تبع B.

۲ Ṭabaḳāt Nāṣirī, p. 171, says:—

جلال الدین خوارزم شاه از ببش حشم هندوستان عطف کرد و طرف سنده

سبوستان رفت *

Ṭabaḳāt Akbarī, p. 59, gives:—

جلال الدین تاب نیاورده بطرف سند و سیوستان رفته از آنجا براه که و مکران در

رفت *

Raverty, p. 293, writes:—

“Sulṭān Jalāl-ud-Dīn turned aside, and proceeded towards Uchchah and Multān. From thence he entered the territory of Kirmān, and afterwards Fārs.”

۳ تلنکی M.

۴ Ṭabaḳāt Nāṣirī, p. 171, says:—

بعد از آن در شهر سنه اثنی و عشرین و ستمائه بطرف بلاد لکهنوتی لشکر کشید *

۵ Both B. and M. عوص ۶ ناصر الدین خود M. ۷ مرفوض M.

۸ رنتپور, Ṭabaḳāt Nāṣirī, p. 172. See also Raverty, p. 610.

را گوشمال داد - در سنه اربع و عشرين و ستمائه سمت مندور^۱ و اجمیر سواری فرمود - و آن دیار را نیز با جمله سواک ضبط کرد - و هم در آن سال بدار الملک دهلی مراجعت فرمود - در سنه ست و عشرين و ستمائه رسولان دار الخلافت جامهای مرحمت خلیفه خَلَدَ اللهُ خِلاَفَتَهُ برای سلطان مرحوم آوردند - سلطان مرحوم چنانچه شرط اطاعت و خدمتگاری باید بجا آورد - با فرزندان و ملوک بزرگ بخلعت خاص خلیفه مشرف گشت - سلطان مرحوم را از پوشیدن خلعت خلیفه چندان فرحت و بجهت روی داد که در تحریر نیاید - در شهر قبا بستند و طبل شادپانه کوفتند - بعد چندگاه رسولان دار الخلافت را باعزاز و اکرام روان کرد - و خدمتی^۲ بسیار در حضرت دار الخلافه فرستاد - و هم درین سال خبر وفات پسر مهتر^۳ که بادشاه لکهنوتی شده بود رسید - سلطان مرحوم بعد بجا آوردن شرط عزا لشکر کشی طرف لکهنوتی مصمم کرد - و فتنه که در لکهنوتی^۴ قائم شده بود آن را تسکین داد - و ممالک لکهنوتی را بملک علاء الدین جانی^۵ مقوض گردانیده بحضور دهلی باز گشت - در سنه تسع و عشرين و ستمائه سمت گوالیر^۶ سواری کرد بیسل^۷ مالک

^۱ For مندور see Raverty, p. 611, n 3.

^۲ M. نس بسیار

^۳ Ṭabaḳāt Nāsiri, p. 174, says:—

در ماه جمادی الاولی سنه ست و عشرين و ستمائه خبر فوت ملک سعید ناصر

^۴ M. لکهنوتی قدیم

* الدین محمود برسید

^۵ B. and M. علاء الدین خانی, but Ṭabaḳāt Nāsiri, p. 174, and other histories give علاء الدین جانی

^۶ M. کالیور

^۷ B. بیسل دیولعین. Ṭabaḳāt Nāsiri, p. 174, gives:—

میسل دیولعین پسر سیسل لعین *

Ṭabaḳāt Akbarī says: Raverty, p. 619, says "Mangal Dīw, the accursed, the son of the accursed Mal Dīw." See also n. 7, 417 of the same.

لعین در قلعهٔ مدکور محصر گشت - بعد یازده ماه قلعهٔ مدکور بعون الله تعالی فتح شد - بجهت محافظتِ قلعه کوتوالی^۱ گذاشت - و خود سوی دار الملک دهلی مراجعت فرمود - در شهر سنه احدی^۲ و ثلاثین و ستمانه عزیمت طرف ولایت مالوه کرد - فسدۀ آن ولایت را مالش داد - بتخانه که از سیصد سال باز برآورده^۳ بودند خراب گردانید - و بعده رخ سوی لُجین آورد - آن را نیز فتح کرد - و بتخانهٔ مها کال دیو^۴ را بر انداخت - صورت و تمثالِ بکرماجیت^۵ و صورتهای دیگر که بر تخته ریخته بودند^۶ همه را برکنده^۷ در حضرت آورده پیش در مسجد جامع پی سپر خلق گردانید - در شهر^۸ سنه ثلاث و ثلاثین و ستمانه لشکر بجانب^۹ بهیلسان^{۱۰} برد - در ذات مبارکِ سلطان زحمتی پیدا آمد - سبب آن فی الحال مراجعت فرمود - بعد رسیدن در دهلی روز دو شنبه بتاریخ بیستم ماه شعبان سنه ثلاث و ثلاثین و ستمانه از دار فنا بدار بقا رحلت فرمود -

* بیت *

کیست درین دائرۀ دیر پای کوس من الملک زند جز خدای

1 M. کوتولی

2 *Ṭabaḳāt Nāṣirī*, p. 176, says:— سنه اثنی و ثلثین و ستمانه. See Raverty, p. 621, n. 6.

3 *Ṭabaḳāt Nāṣirī*, p. 176, says:— بتخانه که سیصد سال بود نا آن را عمارت می کردند.

4 M. دیوان

5 B. نکر مادنت

6 B. بود *Ṭabaḳāt Nāṣirī*, p. 176, gives:—

چند تمثال دیگر از برنج ریخته بودند *

7 M. برکشیده

8 M. omits شهر

9 B. جانب

10 B. بهلستان. *Ṭabaḳāt Nāṣirī*, p. 176, gives *Ṭabaḳāt Akbarī*, p. 61,

has ملتان, but that is evidently wrong. See also Raverty, n. 8, p. 623.

Bhilsān is a fortress and city in Mālwa.

حق سبحانه و نعالی آن بادشاه عادل را غریق رحمت گرداند - و این بادشاه آسمان جاه را تا قیام قیامت در امان و سلامت باقی و پاینده دارد بالذبی و آله الامجاد - مدت ملک سلطان شمس الدین بیست و شش سال و چند ماه بود وَ اللهُ اَعْلَمُ *

ذکر سلطان رکن الدین فیروز شاه

سلطان رکن الدین فیروز شاه پسر سلطان مرحوم^۱ مغفور شمس الدین التمش بود - چون سه روز شرط عزا بجا آوردند سیوم روز بعد وفات بیست و دوم ماه شعبان سنه ثلاث و ثلاثین و ستمانه بانفاق امرا و ملوک و ائمه^۲ و سادات و نذگان شمسی در حضرت دهلی نقصر دولتخانه جلوس فرمود - و درهای خزاین کشاده هر کسی را خلعت و انعام عطا کرد - آخر دست در خرج نهاد و اسراف باعراط کردن گرفت - بحدی در عسرت و طرف و لهو مشغول شد که کارهای مملکت و امور سلطنت مهمل ماند - اغلب مصالح ملک و مملکت را شاه ترکان مادر سلطان رکن الدین می کرد - چنانچه حرم شمسی را بسبب مخالفت قدیم زبان می رسانید - و خوار می داشت - و شاهزاده قطب الدین^۳ محمد شاه پسر سلطان مرحوم که از مادری دیگر بود میل^۴ کشانید و آخر کشت - بدین سبب بدستری امرا و ملوک حضرت و اطراف ممالک از سلطان رکن الدین متنفر شدند - و مخالفت بنیاد نهادند - چنانچه شهزاده ملک غیاث الدین محمود^۵ شاه برادر سلطان رکن الدین که امیر اوده بود

۱ پسر سلطان شمس الدین مرحوم M.

۲ و سادات و ائمه B

۳ قطب الدین بن محمد شاه M.

۴ دیگر بود حشم گردانید M.

۵ ملک غیاث الدین محمد شاه بن سلطان، Tabakāt Nāsiri, p. 183

سر از اطاعت بیرون آورده و خدمتی^۱ مال لکهنوتی که در حضرت می آوردند بستید - و ملک عز الدین سالاری در بداون طغیان ورزید - و ملک علاؤ الدین مقطع لاهور و ملک عز الدین کنجان^۲ امیر ماتان و ملک سیف الدین کوچی مقطع هانسی یکجا جمع شدند و بنیاد فتنه و بلغاک آغاز نهادند - همچنان ملک نظام الملک جنیدی که وزیر سلطان رکن الدین بود خوف در خاطر او شد - از دهلی گریخته در بداون بر ملک عز الدین سالاری پیوست - از آنجا یکجا شده بر امرائی که در لاهور یکجا شده بودند آمده^۳ پیوستند - سلطان بجهت دفع فتنه ایشاره لشکر کشید - چون سلطان در خطه کهرام^۴ رسید امرای مذکور مقابل سلطان در حد منصور پور آمده بودند از آنجا چند نفر از ایشان^۵ چنانچه تاج الملک و محمد دبیر^۶ مشرف ممالک و بهاء الملک و کریم الدین زاهد و ضیاء الملک پسر نظام الملک وزیر و خواجه رشید و امیر

۱ خزائن لکهنوتی را که حضرت می آوردند تصرف کرد، 1 Tabakāt Nāsiri, p. 183.

۲ Both B. and M. کنجان. Tabakāt Nāsiri, p. 183.

مقطع ملتان

۳ B omits آمده ۴ B. omits کهرام ۵ M. نفر ایشان

۶ M. محمد دبیر و مشرف ممالک. Tabakāt Nāsiri, p. 183, has an entirely different version:—

در حوالی منصور پور و ترائن تاج الملک محمود دبیر و مشرف ممالک و بهاء الملک حسین الشعری و کریم الدین زاهد و ضیاء الملک پسر نظام الملک جنیدی و نظام الملک مشرقانی و خواجه رشید الدین مالکانی و امیر فخر الدین و دیگر جماعت کار داران تازیک را شهید کردند *

Raverty, p. 634, translates the passage as follows:—

“And in the vicinity of Manṣūr-pūr and Trā’in, they martyred the Taj-ul-Mulk + + + and other Fāzilk officials.” Our author, I think, makes a blunder here as he mentions that all these persons “who have been put to death,” separated from the Sultan’s army, went to Dehli and pledged their allegiance with Sultan Raḡīya. This mistake of our author has been copied by later his-

فخر الدین قصد و کشتش کرده در شهر دهلی رفتند - یکایک اندرون در آمدند^۱ با سلطان رضیه دختر سلطان شمس الدین مرحوم بیعت کرده شاه ترکان مادر سلطان رکن الدین را موقوف گردانیدند - چون سلطان رکن الدین را ازین حال خبر شد طرف شهر دهلی مراجعت فرمود - و بکوچ متواتر در کیلوکهری رسید - امرا و ملوک و بندگان شمسی که برابر او بودند تمام در شهر^۲ دهلی در آمدند - و با سلطان رضیه پیوستند و بیعت کردند - بعده لشکر از شهر بر آمده سلطان رکن الدین را از کیلوکهری زنده گرفتند - و بر سلطان رضیه بردند - سلطان^۳ رضیه او را حبس کردن فرمود - چنانچه سلطان مرحوم هم در آن حبس برحمت حق پیوست * * بیت *
 بسا باد نفرین برین کوز پشت که بسیار ازین گونه پرورد و کشت
 و این واقعه در روز یکشنبه بتاریخ هژدهم ماه ربیع الاول سنه اربع و ثلاثین و ستمائه بود - مدت ملک او شش ماه و^۴ هشت روز بود وَ اللهُ أَعْلَمُ *

torians, such as Nizām ad-Dīn, Firīḡhta and Badā'ūnī. Elliot in his History, vol. II, p. 331, translates this passage of the Ṭabaḳāt Nāṣirī as follows:—

“And in the neighbourhood of Mansūrpūr and Narāin, Taju-d-dīn Muhammad, Secretary and Controller, + + + and other confidential officials, killed the Tāzīk.” In my humble opinion Raverty is correct. The construction of the sentence as well as the whole trend of events, described previously, supports the version of Raverty. A combination of all these high officials could only be possibly needed for the assassination of the Sultan alone; against a less important man such a combination is evidently unnecessary. Further, if, as Elliot seems to imply in his footnote to page 331, “Tazik” refers to Sulṭān Rukn ad-Dīn his statement in the same page that “they brought Sultan Rukn-d din prisoner to Dehli, where he was kept in confinement and died” will be contradictory.

1 M. آمدند درون

2 M. درون شهر

3 M. omits رضیه

4 Ṭabaḳāt Nāṣirī, p. 184, بیست و هشت روز. Raverty, p. 636, says “and his reign was six months and twenty-six days,” but in a note on “twenty-six days” he writes “some copies have twenty-eight days”: from the 20th Sha'bān, 633 A.H., the date of I-yal-tamish's decease, to the 18th of Rabi'ul-Awwal, 634 A.H., is exactly six months and twenty-seven days.”

ذکر سلطان رضیه

سلطان رضیه دختر بزرگ سلطان شمس الدین بود - در آن گاه که ^۱ سلطان مرحوم از مهم گوالیر ^۲ مراجعت کرد این دختر را ولی عهد خویش گردانید - القصة در ^۳ روز یکشنبه دوازدهم ماه ربیع الاول سنه اربع و ثلاثین و ستمائه سلطان رضیه بدار الملک دهلی در قصر دولتخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود - در ماه رجب رَجَبَ قَدْرَةَ سنه المدکور طایفه قرامطه و ملاحده که از اطراف هندوستان جمع شده در حضرت دهلی ساکن بودند ناغواى ^۴ تبرک که مریدی متعلم بود و در تدکیرات ^۵ عامی ^۶ سنت و جماعت را ناصبی و مرجی ^۷ می گفت بعد در ^۸ هزار مرد با اسلحه درون مسجد جمعه در روز جمعه فوج فوج از هر دو طرف در آمدند - مسلمانان در نماز جمعه مشغول بودند که آن ملحدان دست ناسلحه بردند - بیشتیری مسلمانان شهادت یافتند - و بعضی پامال گشتند - ملک نصیر الدین بلارامی ^۹ و امام ناصری ^{۱۰} شاعر و امرای دیگر با جمعیت کثیر آمده و مسلمانانی ^{۱۱} که از خوف بالای مسجد در آمده بودند ملاحده مدکور را بزخم سنگ و خشت بکشند تا این فتنه بخیر ^{۱۲} انجامید -

1 B. and M. درانکه سلطان

2 M. and also Ṭabaḳāt Nāsiri, p 185. کالمور. Raverty, p. 638. Gwāhyūr

3 B. omits در. 4 M. ناغوا, B. ناغوا

5 B. and M. علماء سنت. 6 B. ترکرات and M. ترکرات

7 B. and M. ناصی و مرجی 8 Ṭabaḳāt Nāsiri, p. 189. بقدر تک هزار مرد

9 M. دارامی 10 B. ناصری و شاعر

11 M. مسلمانی

12 M. omits بخیر

بعد از آن نظام الملک جنیدی^۱ و عزالدین کنجان و محمد سالاری که از سلطان رکن الدین عاصی شده بودند بر دروازه شهر جمع گشتند - و با سلطان رضیه مخالفت بنیاد نهادند - و ملک نصیر الدین^۲ نایب امیر اوده بمدد^۳ سلطان رضیه در شهر می آمد - امرای مخالف او را استقبال کردند^۴ و بعد ز دست آوردند - و موقوف داشتند - آخر چون مخالفت بطول^۵ کشید سلطان رضیه از شهر بیرون آمد - در کنار آب چون لشکر گاه ساخت - میان سلطان رضیه و امرای مخالف^۶ کرات مبارزه و مقاتله می روت - فامّا جنگ فایم ماند - بعد از بهزار حيله ايمه و مسايم شهر درمیان آمده اصلاح دهانیدند^۷ - محمد سالاری و کنجان پوشیده با سلطان یار شدند - شبی بر در سرپرده خاص جمع گشتند - تا ساک جانی^۸ و ملک کوچی^۹ و نظام الملک را دست آرند - ایشان را ازین حال

1 *Ṭabaḳāt Nāṣirī*, p. 186, says:—

اما وزیر مملکت نظام الملک جنیدی علیه الرحمه موافقت نمود و ملک حابی و ملک کوچی و ملک کدرخان و ملک عزالدین محمد سالاری و نظام الملک از اطراف بر در شهر دهلی جمع شدند و با سلطان رضیه مخالفت اعاز نهادند *

2 *Ṭabaḳāt Akbarī*, p. 86, says:—

درین حال ملک عزالدین هانسی حاگمر دار اوده بقصد مدد سلطان رضیه روی بدعلی ساد *

But the *Ṭabaḳāt Nāṣirī*, p. 186, mentions ملک نصر الدین ناشی معزی مقطع اوده

3 M. omits بمدد

4 *Ṭabaḳāt Nāṣirī*, p. 186, says:—

استقبال کردند و بدست آوردند رنجوری بر روی عالم شد و او برحمت حق

بدوست *

5 B. نطوبل

6 M مخالفان

7 M. دهانید

8 M. ملک خانی

9 M. کوچی. *Ṭabaḳāt Nāṣirī*, p. 187.

روشن گشت^۱ طاقت آوردن نتوانستند فرار نمودند و متفرق شدند -
 سلطان را از کار ایشان معلوم شد لشکر دنبال ایشان فرستاد - ملک
 کوچی اسیر و دستگیر گشت و ملک جانی در حدود پایل^۲ شهادت یافت
 و ملک نظام الدین در کوه بردار^۳ در آمد - و لشکر سلطان باز گشت - چون
 کار دولت سلطانی منتظم شد کارداران دیگر سلطان رضیه نصب کردن
 فرمود - و ملک قطب الدین^۴ حسن را برای فرو نشاندن^۵ فتنه که بعد
 سلطان شمس الدین مرحوم در رنجهور^۶ ظاهر شده بود نامزد کرد -
 و ملک جمال الدین یافوت حبشی را عهده^۷ امیر آخوری داد -
 و بحضرت خود مقرب گردانید - چنانچه امرا و ملوک دیگر را غیرت آمد -
 و چنان^۷ اتفاق افتاد که سلطان رضیه کلاه و قبا پوشد و لباس مردان کزد -
 آخر همچنان کرد و از لباس ستر بیرون آمد - و چون سوار شدی بالای
 پیل سوار می شد - درین اثنا^۸ خبر طغیان ملک عز الدین^۹ کدجان امیر

1 This passage is not very clear. It should have been as follows:—

ایشان ازین حال واقف گشتند طاعت ماندن نداشتند فرار نمودند و متفرق شدند *

Tabakāt Nāşiri, p. 187, says:—

و ان ملوک را چون معلوم شد منہزم از لشکر گاہ خود برفتند - سواران سلطان

نعاقب نمودند *

2 B. and M. حد نابل. Elliot, Bābul; Briggs, from Firishta, Babool., Pāyal or Pāyil is the name of a very old place, giving its name to the district with a lofty brick fort visible from a great distance on one of the routes from Delhi to Lūdiānah. See Raverty, p. 460, n. 3.

3 Tabakāt Nāşiri, p. 187, در کوه بردار; Tabakāt Akbari, p. 66 سرمرور

4 B. قطب حسن   5 M. برای فتنه   6 M. رنجهور

7 M. از چنان   8 M. بعهده خبر

9 Tabakāt Nāşiri, p. 188, says:—

در شهر سنه سبع و ثلاثین و سمنائمه ملک عز الدین کبیر خان که مقطع لودهور

بود مخالفت اعار نهاد *

لاهور رسید - سلطان لشکر^۱ در آن سمت برد و او را بشکست و آخر بصلح
انجامید - تاریخ^۲ نوزدهم ماه شعبان سنه سبع و ثلاثین و ستمائه سلطان^۳
مراجعت کرد و در حضرت دار الملک آمد - بعد از آن ملک التونیه^۴
مقطع تبرهنده بغی ورزید - بتاریخ نهم ماه رمضان سنه المدکور لشکر بدان
جانب بیرون آورد - بعضی امرا و ملوک و بندگان شمسى با او یار شدند -
و خروج کرده جمال^۵ الدین یاقوت حبسى را بکشتند * * بیت *

عنان تافت دولت ز پیرامنش   چو داغ سیه دید بر دامانش
و سلطان رضیه را گرفته در قلعه تبرهنده محبوس کردند - و مکتوب بجانب
امرائی که در شهر دهلی شهردار بودند فرستادند بدین * ضمنی که شاهزاده
معز الدین پسر سلطان شمس الدین مرحوم را بر تخت سلطنت اجلاس
دهند و خود بسرعت مراجعت کردند * * بیت *

سری را که گردن بدارد بلند   همش باز در گردن آرد که کند
مدت^۶ ملک سلطان رضیه در دارالملک دهلی سه سال و پنج ماه و بیست
و یک روز بود و الله اعلم بالصواب *

1 M. omits لشکر

2 B. omits تاریخ

3 M. omits سلطان

4 M. التونیه

5 B. جمال الدین

6 Tabakāt Nāqiri, p. 190, says:—

چون سلطان رضیه را محروسه تبرهنده محبوس کردند ملک التونیه او را عقد
کرد و در حباله خود آورد و بطرف دهلی لشکر کشید تا کورت دیگر مملکت را ضبط کند
در ماه ربیع الاول سنه ثمان و ثلاثین و ستمائه سلطان معز الدین لشکر دهلی بدفع
انسان بیرون برد و سلطان رضیه و التونیه منهزم شدند و سلطان رضیه و التونیه بدست
هندوان گرفتار شدند و هر دو شهید گشتند و هزمت ایشان بیست و چهارم ماه ربیع
الاول بود و شهادت سلطان رضیه روز سه شنبه بیست و پنجم ماه ربیع الآخر سنه ثمان
و ثلاثین و ستمائه بود انتهى ملخصا *

ذکر سلطان معز الدین

سلطان معز الدین پسر خرد^۱ سلطان شمس الدین بود - چون سلطان رضیه در قلعه تبرهنده محبوس شد - روز دوشنبه بتاریخ بیست و هشتم ماه مبارک رمضان سنه سبع و ثلاثین و ستمائه سلطان معز الدین را امرا و ملوک شهردار بر تخت سلطنت در قصر دولتخانه خاص اجلاس دادند - و امرا و ملوک^۲ که برابر سلطان رضیه بودند روز یکشنبه سیزدهم ماه شوال سنه امدکوز در شهر رسیدند - و در سلطنت سلطان معز الدین بیعت کردند بشرط آنکه اختیار الدین ایتکین دایب^۳ باشد - چون ملک اختیار الدین وزیر شد بموافقت ملک مهدب الدین نظام املاک جمله امرا و ملوک را در تصرف خویش آورد - و خواهر سلطان معز الدین را که از حکم^۴ پسر فاضی نصیر الدین خلع شده بود در حبانه خویش در آورد - و نوبت سه گانه^۵ و یک پنجید بیل^۶ بر در خود مستقیم کرده - چون نغان امر و رونق کار روزی بدو آورد سلطان معز الدین را بغایت گران نمود - روز دوشنبه هشتم ماه محرم سنه ثمان و ثلاثین و ستمائه در قصر سپید^۷ بحکم فرمان دو ترک بچه خود را مس

۱ خورد B

۲ ملوک B omits

۳ دایب B

۴ The word حکم has a peculiar significance here. It means here زوجیت "from being the wife" Tabakat Akbari, p 68, says:—

و همشهرت سلطان معز الدین را که سابقاً منکوحه فاضی اختیار الدین بود در

نکاح در آورد *

۵ نوبت شبانه B

۶ At this period no one was allowed to keep an elephant at the door except the king.

۷ سد B

ساخته ملک ایتکین^۱ را بزخم^۲ کارد شهید کردند - نظام الملک را دوزخم برپهلو^۳ زدند - چون عمروی باقی بود از پیش ایشان گریخت و سلامت ماند - کار وزارت چنانچه^۴ پیش ازین می کرد همچنان کردن گرفت - و در ماه صفر سنه المدکور ملک التونیه^۵ سلطان رضیه را در نکاح آورد - و بغصد دهلی لشکر کشید^۶ - محمد سالاری و ملک فرافش از حضرت عطف کرده بر ایشان پیوستند - سلطان معز الدین بدفع ایشان لشکر از دهلی بیرون آورد - در حوالی شهر مصاف شد - سلطان رضیه و ملک التونیه منهزم گشتند - چون بعد کیتل رسیدند بر دست هندوان اسیر شدند - ایشان را^۷ بسته در حضرت فرستادند - بتاریخ بیست^۸ و پنج ماه ربیع الاول هر دو را شهید^۹ کردند - بدر الدین سنقر امیر حاجب شده بود - فاما نظام^{۱۰} الملک را بجای نمی آورد - و فوفیت می ورزید - سبب این معنی نظام الملک با او عداوت داشت - چون بدر الدین را روشن گشت هراسان می بود - بدین سبب خواست که فتنه انگیزد - روز دو شنبه هفدهم ماه صفر سنه تسع و ثلاثین و ستمانه در وثاق صدر الملک نبیسه^{۱۱} علی موسی که مشرف ممالک بود بدر الدین سنقر جماعت

¹ See Raverty, p. 651, n 7, for further particulars

² M زخم کارد رده

³ M. بهلوی

⁴ M. چنچ

⁵ B. التونیه and M. النوسه

⁶ B. کشده

⁷ B. ایشان رسد

⁸ B. بیست پنج

⁹ This statement varies from that given in *Ṭabaḳāt Nāṣirī*, quoted in p. 27, n. 6. See also De., Trans. of *Ṭabaḳāt Akbarī* p. 77, n 2.

¹⁰ B. نظام الدین

¹¹ *Ṭabaḳāt Nāṣirī*, p. 193, says:—

در وثاق صدر الملک ناج الدین علی موسوی که مشرف ممالک بود بدر الدین

سنقر جماعت صدور و اکابر حضرت را جمع کرد *

اکبر و صدور را جمع کرد تا برای انقلاب کار سلطنت تدبیری کنند -
 و صدر الملک را بطلب نظام الملك فرستادند - چون نظام ¹ الملک را
 از آمدن او خبر شد شخصی از معتمدان ² سلطان نزدیک نظام الملک
 بود - او را در مقامی که مخالفت ایشان استماع کند ³ مخفی داشت -
 و صدر الملک را ⁴ طلبید تا تدبیر انقلاب ملک و دست آوردن مخالفان
 و کسانی که درین قضیه اجماع کرده بودند بتمام باز نمود - نظام الملک
 او را جواب داده باز گردانیده - و آن معتمد بر سلطان فرستاد ⁵ تا هر چه
 از صدر الملک شنیده است بحضرت باز نماید - و از زبان او عرضه داشت
 که خداوند عالم سواری فرماید تا بر سر آن ⁶ جماعت رود - از اقبال بادشاه ⁷
 منزه و متفرق خواهند شد ⁸ - چون این معتمد بحضرت سلطان باز نمود -
 همچنان سواری کردند - بدر الدین سقز را خبر شد بحضرت سلطان پیوست -
 سلطان او را هم در آن ساعت اقطاع بدارون داده روان کرد - و دیگر امرا که با او
 یار بودند خایف شدند و در اطراف رفتند - بعد از چهار ماه بدر الدین از
 بدارون باز آمد - چون مزاج بادشاه با او ⁹ متغیر بود او را و صدر الملک موسی
 را محبوس کرد - و ایشان هم در آن حبس برحمت حق پیوستند - نظام الملک
 نیز بسبب آنکه زخم کار خورده خداع ¹⁰ در خاطر داشت - میخواست
 بنوعی امرا و ملوک را از سلطان بگرداند - سلطان را بر ایشان بدگمان
 می کرد - چنانچه بعد از چندگاه لشکر مغل در لاهور رسیده ¹¹ مدتی جنگ
 کرده - مقطع لاهور ملک قراش بود - ¹² بدانه او مرد دلار و مبارز بود - اما

1 نظام را B.

4 آنجا طلبید M.

7 M. adds همه

10 M. حد

2 معتمدان B.

5 فرستادند B.

8 خواهد شد M.

11 رسید M.

3 کنند B.

6 این M.

9 بر او B.

12 او بدانه مرد M.

خلقِ لاهور چنانچه شرطِ موافقت بود بجا نیاوردند - در جنگ و پاس تقصیر کردند - چون مزاج خلق ملک فرائش را روشن گشت شباشب با حشم خود از شهر بیرون آمده^۱ در سمت دهلی روان شد -^۲ کفار مغل^۳ او را تعاقب کردند - اما حق تعالی از میان ایشان سلامت بیرون آورد - چون در لاهور فرمان ده^۴ نمانده روز دوشنبه شانزدهم ماه جمادی الآخر سنه تسع و ثلاثین و ستمانه کفار مغل بر ایشان دست یافتند - و مسلمانان را شهید کردند - و اتباع ایشان را اسیر گردانیدند - چون خبرهای^۵ بد بسطان معز الدین رسید امرا و ملوک و کائمه معارف دیگر را در قصر دولتخانه بیعت تازه داد - و بجهت دفع فساد مغل ملک قطب الدین حسن^۶ و نظام الملک را با لشکر انبوه نامزد کرد - چون بلب آب بیاه رسید نظام الملک بر طریق خفیه عرضه داشتی بحضرت ارسال کرد - که این امرا و ملوک هرگز^۷ اطاعت نخواهند کرد - مصلحت آنست که مثالی از حضرت اصدار یابد تا من و ملک قطب الدین ایشان را بطریقی^۸ که توانیم دفع گردانیم - چون این عرضه داشت بحضرت سلطان رسید از راه غفلت و عجلت فرمان داد تا بروفق^۹ عرضه داشت او مثالی بنویسند و بر وی بفرستند - چون مثال بر ایشان رسید نظام الملک عین آن مثال بامرا و ملوک نمود - که سلطان در باب شما این چنین مثال داده است - ایشان بیک اتفاق از سلطان بگشتند^{۱۰} - و با نظام الملک باخراج ز انقلاب مملکت بیعت کردند - چون خبر مخالفت ایشان بسطان رسید - سید^{۱۱} قطب الدین شیخ

۱ B. omits آمده ۲ M. مراجعت شده

۳ B. مغول

۴ M. فرمان نمانده

۵ خبر هائل

۶ Tabakāt Nāqirī, p. 195, gives ملک قطب الدین حسین

۷ M. ملوک هر اطاعت

۸ M. بطریق

۹ B. and M. بروفق عرضه دامت

۱۰ M. نگشتند

۱۱ M. omits سید

الاسلام دار الملک را بجهت تسکین بر ایشان فرستاد - چون او آنجا رسید در اغوای^۱ ایشان بیشتر مخالفت نیز^۲ نمود و باز گشت - عقب او نظام الملک و ملک قطب الدین در حضرت رسیدند - و جنگ بنیاد نهادند - سلطان حصارى شده - هر چند اکبر و صدور^۳ دهلی در اصلاح آن کوشیدند^۴ ممکن نشد - از نوزدهم ماه شعبان تا آخر ذی القعدة قریب چهار ماه جنگ قائم ماند - و از طرفین خلق هلاک شد - و حوالی شهر تمام خراب گشت^۵ - سبب تطویل آن فتنه این بود که فخر الدین مبارک شاهي^۶ مهتر فرایشان که مقرب سلطان بود بصلح^۷ رضانمی داد - تا شب شنبه هشتم ماه ذی القعدة سنه تسع و ثلاثین و ستمائه نظام الملک با لشکر در حصار در آمده و مبارکشاهی را که ماده فساد و مایه فتنه بود نکشت - و سلطان را بگرفت و محبوس^۸ کرد - چنانچه^۹ هم در آن حبس برحمت حق تعالی^{۱۰} پیوست *

سرای کهنه گیتی^{۱۱} که خانه دو در است

دو اساس اقامت مکن که بر گذر است

مدت ملک او در سال و یک ماه و پانزده روز بود - و الله اعلم بالصواب *

۱ M. اعرا

۲ B. and M. مخالفت بر Tabaqāt Nāsirī, p. 196, says:—

او آنجا رفت و در اثارت آن فتنه مبالغت نمود و باز گشت *

Tabaqāt Akbarī p. 70:—

شیخ الاسلام شیخ قطب الدین بخدار اوشی را برای نسلی امرا فرستاد امرا

هیچ وجه نسلی نشدند شیخ برگشته دهلی آمد *

۳ صدفۀ دهلی B.

۴ کوشدندی B

۵ M. خراب شد

۶ Fatah Nāsirī, p. 196, فخر الدین مبارکشاه فرخی

۷ M. صلح

۸ Fatah Nāsirī, p. 197, says:—

در شب سه شنبه هردهم ماه مذکور سلطان معز الدین بهرام شاه شهید شد *

See also Raverty, p. 660.

۹ M. چنچ

۱۰ M. omits نعالی

۱۱ B. که در خانه

ذکر سلطان علاء الدین مسعود شاه

سلطان علاء الدین مسعود شاه پسر سلطان رکن الدین فیروز شاه بود - چون معز الدین بهرام شاه محبوس شد ملک عز الدین بلبن در قصر دولتخانه بر تخت بنشست - و یک کتّ منادی فرماندهی او ¹ در شهر گشته بود - اغلبِ امرا و ملوک را اتفاق نیفتاد - او را درز کردند - و همان ساعت سلطان ناصر الدین و جلال الدین و ² علاء الدین را که در قصر سپید محبوس بودند بیاروندند - بر سلطنت سلطان علاء الدین اتفاق کردند - روز شنبه هشتم ماه ذی القعدة سنه تسع و ثلاثین و ستمائه بدار الملک دهلی بر تخت سلطنت نشاندند - و خلق را بیعت عام داده - و ملک قطب الدین حسن ³ نایب مملکت و ملک مهذب ⁴ الدین نظام الملک وزیر ممالک - و ملک ⁵ قراقش امیر حاجب شد - مهذب الدین نظام الملک مصالح مملکت از امرای ترک اخراج کرد - و در ضبط و تصرف خویش آورد - امرای مدکور با وی مخالفت کردند - در صحرائی حوض رانی روز چهارشنبه دویم ماه جمادی الاول سنه اربعین و ستمائه او را بکشند - بعده ⁶ وزارت بصدر الملک نجم الدین ابوبکر مفوض شد - بعد از مدتی که اقطاعات و مصالح بهر کسی مستقیم گشت و مملکت آرام گرفت خیر لشکر مغل که منگوته ⁷ لعین سرهمه ⁸ بود از جانب اُچّه رسید - سلطان لشکرهای اطراف جمع کرده بدفع ایشان روان شد - چون بلب آب بیاه رسید خیر

1 سلطان علاء الدین M. فرماندهی در M.

2 ملک قطب الدین حسین Tabakāt Naṣiri, p. 198.

3 ملک مهذب الملک و الدین و نظام الملک وزیر ممالک B.

4 و ملک M. omits.

5 بعده M. omits.

6 منگوته M.

7 همه M. omits.

کثرت لشکر اسلام که هیچ کسی^۱ از بادشاهان آنچنان جمع نکرده بود بملاعی
رسید - منهزم شده طرف خراسان باز رفتند - سلطان بدار الملک^۲ دهلی
مراجعت فرمود - و درین^۳ مهم جماعتی حبشیان و ناچنسان بر سلطان
زاه یافته بودند - او را بر حرکات نا محمود باعث و مشتغل می شدند -
چنانچه قتل ملوک و اخذ اموال در طبیعت او جای گرفته بود - آن را
بعمل مقرون می گردانید - تا محاسن بمعایب بدل گشت و بلهو و عشرت
و شکار بغایتی اسراف و افراط نمود که کار مملکت مهمل و مخمل ماند -
امرا و ملوک مملکت باتفاق یکدیگر بجانب سلطان ناصر الدین که در آن
رفت امیر بهراج بود مکتوب ارسال کردند - بامید ملک استدعا نمودند -
چون سلطان ناصر الدین در دار الملک دهلی بیآمد روز یکشنبه بیست
و سیوم ماه محرم سنه اربع و اربعین و ستمانه سلطان علاء الدین را بگرفتند -
و محبوس کردند - چنانچه هم در آن حبس برحمت حق پیوست * بیت *

ساحل دریای جان آشوب مرگ ست این سرای

هان بتوس از موج دریا پای در ساحل منه

مدت ملک او چهار سال و یک ماه و یک روز بود و الله اعلم بالصواب^۴

ذکر سلطان ناصر الدین محمود پسر سلطان سعید شمس الدین التمش

سلطان ناصر الدین پسر سلطان سعید شمس الدین التمش بود - از
محبت ملک ناصر الدین محمود که در لکه فوتی وفات یافته^۵ بود
ناصر الدین محمود لقب فرمود - چون سلطان علاء الدین محبوس شد

^۱ M. omits کسی

^۲ M. omits دارالملک

^۳ M. درمهم

^۴ B. omits والله اعلم بالصواب

^۵ M. omits بود

روز یکشنبه بیست و سیوم ماه محرم سنه اربع و اربعین و ستمانه بدارالملک دهلی در قصر سپید بر تخت سلطنت جلوس فرمود - سیوم روز از جلوس در قصر دولتخانه بارعام داد - عامه خلایق^۱ در روز جلوس بر سلطنت او بیعت کردند - و بتشریفات مشرف گشتند - وزارت مملکت بملک بلبن بندقه شمسى داد و الغ خان خطاب کرد - و چتر و دوز باش داد - و^۲ جمیع کارها بدو سپرد و او قابض شد - همدران اول سال طرف نینیان^۳ سواری فرمود - ولایت^۴ کوه جود و نندنه^۵ را نهب و تاراج گردانید - چند گاه بر لب آب سودره^۶ مقام کرد - چون در لسكر تفکي علف شده بدولت سمت دارالملک دهلی باز گشت - در سنه خمس و اربعین و ستمانه^۷ طرف هندستان^۸ میان دو آب عریمت فرمود - چون در حد قنوج رسید موضع^۹ بلسنده که مقام قلب بود و کفار بسیار در آن^{۱۰} حصن پناه جسته بودند فتح گردانیده رای دلکی و ملکی^{۱۱} اسیر و دستگیر شدند - سلطان ناصر الدین سالم و غانم طرف

عام داد عام جلوس M. and عامه خلایق جلوس خاص بر سلطنت او بیعت B. سلطنت او بیعت

^۲ M. جمع

^۳ Elliot, vol. II. p. 346 translates: "He led his army to the bank of the Indus and to Multan." See also Raverty, p. 677, notes, 5 and 6.

^۴ B and M. کوه خود و بندنه; see for کوه جود p. 12 n. 4

^۵ B. and M. بندنه. Elliot, vol. II., p. 346 n. 1 says the text has نندنه, but this evidently a mistake for سندنه or the river Indus, which agrees with what follows and with Firishta's statement, see also Raverty, p. 678, n. 7.

^۶ See Raverty, p. 678, n. 1.

^۷ M. در طرف

^۸ B. and M. طرف میان دو آب

^۹ Ṭabaqāt Nāṣiri, p. 210, gives نندنه and Raverty, p. 679. Talsandah. See also Elliot, vol. II, p. 347., n. 2.

^{۱۰} M. and B حصین

۱

^{۱۱} See Raverty, p. 682, n. 5.

شهر مراجعت فرمود - در سنه ست و اربعین و ستمائه جانب کوهپایه
میوات¹ بیرون آمد - و لشکر را باطرافِ جبال نامزد فرمود - نهب
و تاراج کرد² - و غنایم بسیار بر دست ایشان افتاد - فسدۀ آن دیار را
مالش داده بدارالملک مراجعت نمود -³ همچنان خبر عصیان ملک
عزالدین بلبن در خطۀ ناگور بسمع مبارک⁴ سلطان رسانیدند - در سنه تسع
و اربعین و ستمائه طرف ناگور روان شد - چون نزدیک رسید ملک عزالدین
بامان و دست راست بعضرت پیوست - فتنه او فرونشست - و از
آنجا طرف کالیور⁵ و چندیری و مالوه لشکر کشید -⁶ چاهر دیو⁷ لعین
که معظّم ترین کفار آن دیار بود در حدّ مالوه با پنج هزار سوار و در⁸ لکهه
پیاده با لشکر اسلّم مقابل شده -⁹ آخر منہزم گشت -¹⁰ سلطان بعد فتح
طرف دهلی باز گشت - سنه احدی و خمسین و ستمائه¹¹ عزیمت لاهور
و ملتان و آچہ مصمم کرد - فسدۀ آن دیار را نیز ضبط کرده¹² مراجعت فرمود -
در سنه اثنین و خمسین و ستمائه¹³ سمت کوه پایہ بردار و بیجنور¹⁴

1 Tabakāt Nāqiri, p. 212 رتئیور انه رانۀ رانۀ Raverty, p. 684 translates:—
Koh-pāyah [skirts of the hills] of Mewāt and Rantabhūr.

2 M. omits کرد چنان 3 M. omits سلطان 4 M. omits

5 Raverty, p. 690, Gwāliyūr, Elliot, vol. II., p. 351, Gwālior.

6 M. هرچا 7 See Raverty, p. 690, n. 1.

8 M. لک 9 M. omits آخر 10 M. مرحوم سلطان

11 B. and M. سنه خمسین و ستمائه, but the correct date is احدی
سنه. See Tabakāt Nāqiri, p. 217.

12 M. ضبط آورد و مراجعت

13 B. and M. اثنین و خمسین و ستمائه, but this date should be
سنه. See Tabakāt Nāqiri, p. 218.

14 B. and Tabakāt Nāqiri کوهپایه بردار و بحرور M. کوهپایه بردار و بحرور
p. 218 Raverty, p. 696 translates Koh-pāyah (skirt of the
mountains) of Bardār and Bijnor.

لشکر بیرون آورد - مفسدان را نهب و تاراج گردانید - از آنجا دامن کوه گرفته میان سنتور شده تا لب آب رهب برفت - ولایت^۱ کتیر را بانتقام ملک معز الدین درخشی بتاخت - و خلق را اسیر گردانیده در خطه^۲ بداون لشکر کشید - از آنجا سمت خطه^۳ اوده عزیمت فرموده و فسدۀ آن دیار را نیز مالش داده سمت دارالملک دهلی مراجعت فرموده - در سنه اربع و خمسين و ستمائه بدنع قتلغ خان که از پيش ملک^۴ عزالدین تافته رفته و با همدوان پیوسته بود عزیمت کرد - قتلغ خان با جمیع کفار و آن امرا که از حضرت خایف شده بدر پیوسته^۵ بودند پیش آمده و با لشکر اسلام بحرب پیوست - بفصرت الله تعالی لشکر اسلام را فتح شده جمع ایشان متفرق و پریشان گشت - سلطان مرحوم در تعاقب ایشان تا کوه پایۀ سرور برفت - از آنجا سمت دهلی باز گشت - در سنه خمس و خمسين و ستمائه خبر پیوستن^۶ قتلغ خان مذکور^۷ و آن امرائی که با او یار بودند با ملک عزالدین کشلو خان که امیر ملتان و آجیه بود بسمع سلطان رسانیدند - الغ خان^۸ را با عساکر قاهره بر ایشان نامزد فرمود - چون الغ خان بدان^۹ سمت سواری کرد بعضی اکابر از حضرت چنانچه سید فطاب الدین شیخ الاسلام و قاضی شمس الدین بهرایچی مکتوبات بر قتلغ خان و کشلو خان فرستاده^{۱۰} استدعا کردند^{۱۱} تا در حضرت آیند - و ملک را قابض شوند - خلق شهر را^{۱۲} برین میعاد بر طریق خفیه بیعت می^{۱۳} دادند - منتهیان حضرت این کیفیت به^{۱۴} الغ خان در قلم آوردند -

1 M. کتیر

2 M. ملک عز یافقه

4 M. خبر سرورمن

7 M. آن سمت

10 M. شهر نبز برین

3 M. خائف شده بودند پیش آمده

5 M. مذکور با آن امرائی

8 فرستاد و استدعا

11 بیعت دادند

6 M. omits را

9 M. استدعا نموده

12 M کیفیت الغ خان

الغ خان بحضرت سلطان باز نمود که احوال دستار بندگان حضرت برین جمله است - فرمان شود ایشان را در اقطاعات^۱ خویش بروند - تا این فسده زیادت نگردد - سلطان همچنان کرد - فامّا مکتوب اکابر پیش از آن بر قتلغ خان و کشلو خان رسیده بود - مسافت صد کروه بدو روز^۲ قطع کرده از سامانه در حوالی شهر برسیدند - چون ایشان را روشن گشت که اکابر مذکور از شهر بیرون آمده و در اقطاعات رفته متامل و متفکر شدند - سلطان مرحوم دروازه‌های شهر محکم گردانیده و امرای حضرت را بجنگ ایشان نامزد فرمود - چون طاقت مقاومت نداشتند منهزم گشتند - کشلو خان باز در ولایت خویش برفت - و اغلب حشم دست راست شده بحضرت پیوستند - و این فتنه فرو نشست - چون خبر^۳ بر الغ خان رسید سالمّاً و غالمّاً مراجعت کرد - و در روز سه‌شنبه یازدهم ماه جمادی الآخر سنه خمس و خمسین و ستمانه بحضرت^۴ باز رسید - و در آخر سال مذکور لشکر ملاعین از طرف خراسان در حدود اچّه و ملتان رسید - کشلو خان بلبن نیز^۵ بعهد و امان نا لشکر ملاعین پیوست - سلطان بدوع ایسان لشکرها جمع کرد - چون خبر عزیمت سلطان و جمعیت انبوه بدیشان رسید باز گشته سمت خراسان رفتند - سال دیگر سنه ست و خمسین و ستمانه رسولان ترکستان بحضرت آمدند - ایسان را چنانچه شرط اعزاز و اکرام باشد بتشریفات فاخر و انعامات ذاخر مشرف گردانیدند^۶ و با یادگار تحف باز فرستادند - و همدران سال روز یکشنبه ششم ماه محرم بر عزیمت دوع کفار مغل لشکر برون آورد - و در حوالی شهر

۱ واقعات M.

۲ Ṭabaḳat Nāsiri, p. 223 :

در دو روز و نیم بعد مسافت صد کروه را قطع کردند *

۳ خبر الغ خان M.

۴ بحضرت M. omits

۵ بلبن بدست و امان B.

۶ فرستاد and گردانید M.

لشکرگاه^۱ ساخت - بعداً هر طرف امرا و ملوک را با فوج و حشم نامزد فرمود - و خود بحضرت باز آمد - و در سنه سبع و خمسين و ستمائه دو زنجير پيل با نقود بسيار از ديار لکنهوتی بدرگاه اعلى بيارزدند - در سلخ ماه شوال همين سال ملک^۲ کز اللخان سنجر با لشکر انبوه بر حکم فرمان بحضرت اعلى^۳ پیوست - و در سیزدهم ماه صفر سنه ثمان و خمسين و ستمائه^۴ الغ خان بجهت دفع فساد متمردان میوات بقدر ده هزار سوار برگستوان جراره و مبارزان خوانخواار تعیین شد - چون لشکر در کوهپایه میوات سید غذایم بسیار و مویشی بی شمار بر دست آورده - و فسدۀ ایسان را مالش داده سمت دارالملک دهلی مراجعت فرمود - همچنان زحمت بر تن مبارک سلطان غالب آمد بتقدیر الله تعالى یازدهم ماه جمادى الاول سنه اربع و ستين و ستمائه از دارالغنا بدرالابقا رحلت فرمود^۵ -

دیا و یک نظر اعتبار کن در خاک که خاک تکیه گه خسروان معتبرست مدت ملک او نوزده سال و سه ماه و شانزده روز بوده و الله اعلم *

ذکر سلطان غیاث الدین بلبن

چون سلطان ناصر الدین وفات یافت امرا و ملوک سه روز در^۶ تعزیت نشستند - و شرط عزا بجا آوردند - سیوم روز سیزدهم ماه جمادى الاول سنه

۱ لشکرها M.

۲ M. and Raverty, p. 714, نمر خان سنجر Tabakāt Nāsiri p. 227. کز اللخان. Malik Tāj-ud-Dīn Sanjar-i- Tez Khan.

۳ M. omits اعلى

۴ سنه ثمان و خمسين و ستمائه ماه صفر سیزدهم ماه M.

۵ M. رحلت کرد B. omits در

اربع و ستین و ستمائنه سلطان غیاث الدین بلبن را در کوشک سپید بر تخت سلطنت اجلاس دادند- و ارکان دولت و وزراء و امراء و ملوک را بیعت¹ می دادند - چون در² ایام خانی زمام³ مملکت بر دست او بود کل ممالک⁴ هم بدو قرار گرفت - همان سال بجانب کویلدکیر عزیمت فرمود - و فسدۀ آن دیار را مالش داده باز گشت - بعد از آن بر سمت کوهپایه سنتور تاخت⁵ و مقدمان آن طرف را علف تیغ گردانید - در موضع مکرکهچوری حصاری بنا کرد - آن را حصار نو نام نهاده بدار الملک مراجعت کرده - بعدۀ طرف حوالی عزیمت کرد - و آنجا نیز حصار⁶ بر آورد - و بکوچ متواتر بجانب کوه جود⁷ رفت - و هر دو پسر جوده⁸ نیز بحضرت پیوستند و بشرف اسلام مشرف گشتند - بعد چندگاه دیگر عزیمت هندوستان مصمم کرد - چون بر لب آب گنگ رسید حصار بتیالی و بهوچ پور بنا فرمود - همچنان خبر وفات سیر خان مقطع لکهنوتی رسید - لکهنوتی بامین خان مفوض گشت - و طغرل نایب او شد - از آنجا سمت دهلی مراجعت فرمود - بعد از آن لشکر جانب لاهور کشیده حصار لاهور که در عهد سلطان معز الدین بهرام شاه از دست ملاعین خراب و مندرس شده بود باز از سر بنا کردن فرمود - و خلق قصابات و ایمة و قضات و سادات و اصحاب صغیره⁹ و اهل بازار روان¹⁰ کرده در شهر مذکور ساکن گردانیده - هم درین مهم زحمت بر وجود سلطان غالب آمد - چنانچه چند روز متواتر سلطان را کسی ندید -

1 ارکان وزراء و امراء ملوک بیعت B. and دوکان نفر را امرا و ملوک بیعت M.

2 مملکت بدو قرار M. 3 تمام مملکت B. 4 همداران M.

5 بناخت B. 6 حصار بر آورد B.

7 M. see Elliot, vol. III., Appendix, p. 621 and p. 12 n. 4 of the text.

8 حوده M.

9 صغیر M.

10 روانی M.

خلق بدگمان شد و این آوازه شایع گشت - چون خبر مذکور در لکهنوتی رسید میان طغرل و امین خان یکدیگر مخالفت بود - جنگ کردند^۱ - طغرل ظفر یافت - امین خان بر دست او اسیر شد - طغرل علامات بادشاهی ظاهر گردانید - و خود را سلطان معز الدین خطاب کرد^۲ - چون چند روز گذشت چهار مثال حضرت اعلیٰ بجانب امین خان و طغرل و جمال الدین قندزی^۳ و ابتکین^۴ موسی در آن دیار صادر شد - مضمون آن که چند روز دشمنان ما را اندک مایه عارضی زحمت پیش آمده بود - حق سبحانه و تعالی بزرودی و خوبی شفای عاجل بخشید - می فرمائیم تا طبل شادیانه بزنند - و بها ببندند و در عیش و طرب بر روی خاص و عام بکسایند - بندیان را آزاد و علما را شاد گردانند - اگر کسی بدیوان قضا سبب حق موقوف باشد آن مبلغ از خزانه داده او را مخلص کنانند - چون این فرمان شد و بر طغرل رسید لشکر بجانب بهار برد و ابتکین و جمال الدین قندزی و امین خان را در نازکیله^۵ محبوس کرد - چون این خبر طغرل بسطان رسید ملک ترمتمی^۶ را بدفع طغرل نامزد کرد - طغرل از پیش ترمتمی عطف کرده کمین ساخته بود - ترمتمی غافل و از^۷ تعاقب کرد - ناگاه طغرل از کمین^۸ ساخته^۹ صف راست کرده بر قلب ترمتمی زد - هم در اول حمله بشکست و ترمتمی مدکور گریخته در^{۱۰} اوده رفت - بعده سلطان ملک شهاب الدین میر اوده را سر لشکر گردانیده روان کرد - کچرو^{۱۱} تمر خان را نامزد او فرمود

۱ B. omitند کردند

۳ B. قندزی

۵ M. مارکیل

۷ B. و او تعاقب

۹ B. ساخته وصف

۱۱ M. ملک کچرو حاتم خان را

۲ B. and M. چون کرد که

۴ M. ابتکین

۶ B. ملک ترمتمی عطف کرده

۸ M. از کمین ساخته راست کرده

۱۰ B. گریخته دروازه اوده

تا ملک^۱ ترمتی را بر لب آب سرو^۲ بر دار کرده بر طغرل برند^۳ -
 همچنان کردند - چون در حدود^۴ لکهوتی رسیدند طغرل پیش آمد -
 و میان هر دو لشکر جنگ شد - طغرل ظفر یافت - ازین خبرها سلطان
 متأمل شده خود عزیمت لکهوتی کرد - همچنان^۵ شنید که سلطان
 بجانب او حرکت فرمود - در بصر سرو^۶ سوار شد - طرف نازکیله رفت -
 سلطان ملک اختیار الدین نیک ترس^۷ را با عساکر فاهره برای دست
 آوردن طغرل نامزد^۸ فرمود - همدرین محل عرضه داشت رای "
 دنوح^{۱۰} رسید که بآرزوی زمین بوس متوجه بعضرت مہی آمد -
 بالتماس آنکه بادشاه اسلام برسیدن او فیام نماید - سلطان متفکر شد
 که اولو الامر را تعظیم کافری واجب نباشد^{۱۱} - ملک نیک ترس حاضر
 بود عرضه داشت کرد که بادشاه ازین سخن اندیشمند نشود - پیش
 از آنکه رای بیاید سلطان شکر بدست^{۱۲} گیرد بر تخت بنشیند - چون
 رای برسد و شرط زمین بوس بجا آرد بادشاه برخیزد و شکره بر جانوری
 پراند - چنانچه خلق بداند که بادشاه بجهت پرانیدن شکره قیام نموده
 است - و التماس رای باجابت رسد - سلطان بر رای ملک نیک ترس
 آفرین کرد - چون رای رسید همچنان کردند^{۱۳} - و به تشریفات گرانمایه

1 Barnī, Tārīkh, Fīrūz shāhī p. 84 says :—

تا امن خان مقطع اوده را در دروازۀ اوده بناوختند *

2 Barnī, p. 83 . آب سرو *gazetteerized* into Sarjoo Sarjoo, etc : Bharā'ij is on its East bank.

3 M. بردند

4 B. حد

5 M. طغرل شنید

6 M. سرف

7 M. بیکرس

8 B. نامزد کرد فرمود

9 M. رای دنوح که بآرزوی زمین بوس متوجه بعضرت آمد برسد

10 Ṭabaqāt Akbarī p. 93 بهوج رای

11 M. واجب نکند

12 B. دست گیرد

13 M. کرد

مشرّف گردانید - رای مدکور فبول کرد که طغرل را بدآنچه ممکن باشد بیارم - سلطان بکوچ متواتر^۱ میرفت - چون به لکهنوتی رسید طغرل مدکور از خوف لشکر منصور عطف کرده در جنگلی خزیده بود - لشکر منصور یکایک بر سر او رسید - ملک نیک ترس بی محابا بر طغرل زد و او را زنده بدست آورد^۲ - بعده پوست او کشانیده^۳ و پرکاله کرده در حضرت فرستاد - سلطان لکهنوتی را بشاهزاده خرد بغرا خان که پیش ازین امیر سامانه بود مفوض گردانیده سمت دار الملک دهلی^۴ مراجعت فرمود - چون بدهلی رسید خان بزرگ اعنی محمد سلطان پسر بزرگ سلطان غیاث الدین که^۵ از مالم تا حد جناتی اقطاع او داخل ملتان بود که^۶ بعد شهادت او را خان شهید^۷ میگویند - جناتی شصت کیوه از تهته بیشتر بر سر دریا ست این قدر اقطاع طرف غرب داشت - امیر خسرو و امیر حسن شاعر هر دو چاکر و ندیم او بودند - بسیار اوصاف نیک بسندیده داشت - از ملتان آمده بود - چندگاه بر سلطان نماند و باز رفت - بعد آن در^۸ سال داملاعی بر لب آب لاهور در باغ نیر مصاف کرد - و شهادت یافت - چنانچه کیفیت آمدن ملاعین و شهادت یافتن خان بزرگ افسح المتکلمین امیر حسن علاء سنجری علیه الرحمه

۱ بر صرفت M.

۲ For details see Barni, pp. 88-90.

۳ کشاندند M.

۴ دهلی B. omits

۵ که M. omits

۶ که در شهادت B

۷ خان شهید M. omits

۸ Barni, p. 109 says:—

در شهر سنه اربع و ثمانین و ستمائه خان ملتان را که پسر بزرگ سلطان بلین و ولعهد او و پشت و بناه ملک او بود در میان لاهور و دبالپور با تمر ملعون که سگی شگرف از سگان چنگیز خان بود معاربه و مقابله افتاد *

در مرثیه او به تمام باز نموده است عین آن درین سطور ثبت افتاد -
تا کیفیت مذکور مشرّح و مکیّف معلوم گردد^۱ *

مرثیه خان شهید این است

دیر یاز ست تا سپهرِ ستمگر اگرچه مدتی عقدِ موافقت می بندد -
و عهدِ مصادقت می پیوندد - می گردد - و روزگارِ ناساز وار اگرچه یکچند
بسمِ رضا می نهد - و وعدهٔ وفا می دهد - میگززد - آسمانِ شوخ چشم که
مردمِ مردمی او بخشِ خساست^۲ معیوب است - اگرچه اول چون
مستان بی آنکه هیچ گرمی باعث^۳ باشد چیزی می بخشد - و لیکن
آخر چون طفلان بی آنکه هیچ حیائی مانع آید باز می ستند - عادات
و معهودات زمانهٔ جامی^۴ هم برین منوال - چه نتجارب چه بتسامع^۵ دیده
و شنیده آمده است - هرکرا چون ماه برآمده بیند خواهد که روی
کمالیت او را بدافعِ نقصان سیاه کند - هرکرا چون ابر سرآمده یابد
در آن کوشد که جواهر^۶ او را پاره پاره در اطرافِ آفاق^۷ پراگند - درین
باغِ حیرت - و بستانِ حسرت - چندانچه هیچ گلی بی خار نرست - هیچ
دلی از خار خار نرست - ای بسا سبزئ نورسته که از خزانِ آفت در
مقامِ لطافت زرد روی ماند - ای بسا نهالِ نوخاسته که از تندبادِ زمان
بر خاکِ زمین پهلو نهاد

* بیت *

در^۸ بادِ خزان بین که چه حد سردی کرد

بر سرو^۹ جوان چه ناجوان مردی کرد

۱ M. معلوم گردد - مرثیه این است - المرثیه M.

۳ B. عثه

۶ M. جوهر

۹ B. سر جوان

۴ M. حالی

۷ M. omits افاق

۲ B. خاست

۵ M. مسامع

۸ B. سردار خزان

یکی از امثال این تمثیل واقعه^۱ خسرو ماضی قآن ملک غازی است
 أَنْارَ اللهُ بُرْهَانَهُ وَ ثُقُلُ بِالْحَسَنَاتِ مِيزَانَهُ رُوزِ آدِينَهُ بِهِ سَلَّمَ^۲ مَاةُ ذِي الْحِجَّةِ
 سنه ثلاث و ثمانين و ستمائه كه - * بيت *

ماه چون مهر در دل کافر هیچ جا در جهان^۳ پدید نبود
 آفتاب بمصاحبت لشکر اسلام تیغ زنان برآمد - شاهزاده اعظم که آفتاب
 آسمان ملک بود و نورانیت غزوه^۴ در غره غرا لایح - و جهد افراط جهاد
 در ضمیر منیر ثابت و راسخ^۵ پای مبارک در رکاب آورد - بر^۶ رای مشکل
 کشای او عرضه داشت نمودند^۷ که نمر ملعون^۸ با تمامی لشکر^۹ بسه
 فرسنگی فرود آمده است - چون بامداد شد بر عزیمت کوچ از آن مقام
 نهضت فرمود - و به یک^{۱۰} فرسنگی آن ملاعین پیش باز آمد - موضع
 مضاف در حدود ناغ نیر بر کرانه^{۱۱} آب لاهور اختیار کرد - چه متصل آب
 دهندهی بزرگ بود - آن را حصن حصین^{۱۲} صورت بست - که چون
 کفار در مقابل^{۱۳} شوند هر دو آب در عقب لشکر باشد^{۱۴} تا نه ازین جمله^{۱۵}
 کسی روی بفرار تواند نهاد - و نه از آن مخاذیل سانه^{۱۶} لشکر را آفتی^{۱۷}
 تواند رسید - و الحق آن احتیاط در غایت^{۱۷} حزم و نهایت کاردانی

۱ واقع حور. B.

۲ روز آدینه سوم ماه ذی الحجة Tabakāt Akbarī, p. 98

۳ در جهان B. and M. omits

۴ نوریت عرو. M.

۵ M. omits راسخ

۶ شب آن بر رای B.

۷ M. بودند

۸ M. خاقان

۹ لشکر فرسنگی B.

۱۰ M. به یکی

۱۱ M. لاهورا

۱۲ Tabakāt Akbarī, p. 89 حصن حصین ساخت و صورت بست

۱۳ M. مقابله

۱۴ M. باشند

۱۵ M. حمله

۱۶ M. الفتی

۱۷ B. عایط جزم

آن خان جهان^۱ ستان بوده است - اما چون قضای^۲ بد رسد سرشته همه مصالح^۳ از تاب برود - و سلک همه تدبیرها^۴ بی انتظام شود

* رباعی *

هرکرا از بخت بد^۵ راه افتد کار او در کام بد^۵ خسوا افتد
 بخت چون دیوانه از ره^۶ گم شود عقل چون شب کور در چاه افتد
 قضا را آن^۷ روز ماه و آفتاب که نسبت^۸ بملوک^۹ دارند در نشانه ماهی
 آویخته بود - و مریخ که سرخ روی او همه از خون اعیان مملکت است
 هم از ترکش آن برج خدنگ^{۱۰} خزلان و طغانه^{۱۱} طغیان می کشاد -
 و خوان جوزا کمر را که اسدی بود از^{۱۲} برج آبی خانه خون و خرابی
 دلایل^{۱۳} فتنی و متخایل فتور برین نوع ظاهر و باهر - رمز^{۱۴} و اشاراتِ جاء
 القضاء ضاق القضاء در سباق^{۱۵} اوراق تحریر افتاده است - القصه - راست که
 سواره چرخ در ولایت نیم روز رسید - روز آن شاه گیتی فرور را وقت زوال
 نزدیک شد - ناکاه گردی هم از سمت آن کفره^{۱۶} پدید آمد - خان غازی
 همان زمان سوار شد - و مثال داد که تمامی خیل و خدم و حاشیه و حشم
 او بر قضیه اُقتلُوا الْمُشْرِكِينَ کافه^{۱۷} صفی صد بار قوی تر از سد سکندر
 برکشیدند^{۱۷} - بعد از ترتیب میمنه و ترکیب مسیره بذات^{۱۸} عالی صفات

۱ خان جهانست آن بوده است B.

۲ قضا رسید B.

۳ مصالح ارباب برود B. and M.

۵ بر M.

۴ تدبیرها انتظام نشود M. از انتظام نشود B.

۶ راه M.

۷ روز B.

۸ سنت B.

۹ ملوک M.

۱۰ خدنگ B. omits

۱۱ طغیانه B.

۱۲ آن برج B.

۱۳ دلایل M.

۱۴ امن و اشارات B.

۱۵ سباق M.

۱۶ کفر B.

۱۷ سد بر کشید M.

۱۸ بران عالی B. and M.

خودیش در قلب گاه^۱ چون در جمع کواکب ماه بجهاد ایستاد - کفار
تتار^۲ علیهم اللعنة و الخدلان از آب لاهور^۳ عبره کردند - و مقابل صف
اسلامیان در آمدند - ازین وحشیان خرابی دوست^۴ بیابان زاده - پرهلی بوم
بر سرهای شوم خود نهاده - غزاة اسلام از ملوک ترک و خلج و معارف^۵
هندوستان و سایر سپاهی در نمازگاه^۶ معرکه ازان قبل^۷ که حضرت
مصطفی علیه الصلوة جهاد را با صلوة نسبت فرمودند که رَجَعْنَا مِنَ الْجِهَادِ
الْأَصْغَرِ إِلَى الْجِهَادِ الْأَكْبَرِ تکبیر گوین دست بر آوردند - و در اول حمله
چندین زیر دستان را از خیل مغل بزیر تیغ گذرانیدند^۸ - نیزه ملوک درگاه
در اعضای اعدا چنان می نشست که نیزه وار از بالای هر یک خون^۹
بر می خاست - شصت ترکان^{۱۰} خاص بر در بر تافته چنان می بود که
جامه بود بر اهل تتار که تار تار نشد -

* بیت *

در اول تگ خدنگ شه^{۱۱} جست

گشتند همه تتاریان^{۱۲} سست

فلب گاه چون صف دو شاه و در جمع کواکب ماه با نفعال کفار تتار علیهم B 1
فلب گاه چون صف بادشاه و در جمع کواکب ماه با معناد کفار تتار M. and اللعنة الخ
علیهم اللعنة الخ *

2 B. تبار

3 M. لب آک لاهور عبره

4 B. خرابی کردند

5 B. and M. و معارف و هندوستان

6 B. بارگاه معرکه

7 Tabakāt Akbarī, p. 99 ازان جهت

8 M. گذرانید

9 M. خون میخواست and B. که نیزه وازار بالا هر یک چون میخواست

10 M. خاص نیزه and B. خاص تر در تافته بود که جامه بود بر اهل تتار نار می شد
در بافتند چنان می بود که جامه بود بر اهل نیزه تار نار می شد Tabakāt Akbarī, p. 99
شصت ترکان خاص بر در بر تافته چنان می بود که جانیه بود بر اهل تتار که تار تار نشد.

11 M. خنک مکر شه جست and B. خنک تگ شه چیست

12 M. هشت

خدایگان شیر دل شمشیر زن با شمشیری چون عقیده خود صاف - از میان
مصاف - هر بار حمله می آورد - شمشیر گوئی در آن حرب گاه بر شمایل آن
شاه می لرزید¹ - و همه تن زبان شده با او می گفت که امروز دفع این
مهم و دفع آن ملاعین به بندگان دولت حواله کن - بنفس خود حرکت
مفرمای - که شمشیر دوروی است - دفع² اجل را زخمی بی حجاب نتوان
دانست که از تقدیرِ قادرِ بر کمال بکه رسد - من از عین³ الکمال حشم
می ترسم - * رباعی *

مرو تا خاکِ تو بر چشم بندم⁴ مگر کز چشم بد اندیش مندم
فلک روئی چنان روشن ندید است من از دیده بدان⁵ آتش سپندم
که⁶ بدان سنن⁷ غرا و رسوم هیجا باقامت می رساند - هر یک⁸ بزبان حال
از اسلحه در مقال⁹ آمدند - نیزه می گفت که شاها امروز دست
از من کوتاه کن که زبان سنان من از بسیاری جدال¹⁰ و قتال کفده شده
است - مرا در روی خصم مجال طعنه نمانده - مبادا که چون بچندیم
حرکت¹¹ پریشان از من در ظهور آید - تیر می گفت ای عقد شست¹²

1 می لرزد B.

2 تنگ اجل را از خمر سجاب 100 p. Akbarī Ṭabaḳāt

3 من از عین الکمال حشم می زخم M. من از عین الکمال جسم مبرزم C. B.

4 مکن کز چشم بد B. M. and Ṭabaḳāt Akbarī, p. 100

5 بران آتش M.

6 Ṭabaḳāt Akbarī, p. 100 after the quatrain, says

تازمانی در مبدان جهد شرایط غرا و رسوم هیجا باقامت می رساند

7 بدان شین M.

8 هر یک بزبان حال با او اسلحه دیگر که در مقابل آمدند و نیزه B. and M.

9 دیگر که در مقابل M.

10 جلال و قتال M.

11 چون بر چشم M.

12 عقد شست نوعه جواهر کشاد و کثاد تو B. عقده جوز بر جوهر کشاد بر کشاد

تو عقدهٔ جوزهر کشاده بقصد این^۱ فسدّه پیش مرو - من خود^۲ در رفتن
 خاک بر سر میکنم - نباید ترکِ تنگ چشم فلک که بر بام پنجم است بر
 در خانهٔ هشتم در گوش کمین از کمان کیده^۳ و کین بر سبیلِ جسارت و جفا
 خدنگ خطا روان کند - کمند گفت که امروز سر رشتهٔ تدبیر از دست تفکر
 نمی باید^۴ داد - من ازین جنگ بی درنگ و رزم بی حزم تو بر خود
 می پیچم - ساعتی بموقفِ تامل توقف کن - که اسلامیان و اسلام چون
 طغاب بر بستهٔ خیمِ نعم تو اند - الله الله با این طایفه^۵ رسمِ طغاب اندازی
 را چندین اطغاب^۶ مده - * بیت *

من برغبمت پیش تو سر در طغاب آورده ام

تو کمند از زلف^۷ انداز ای کمند انداز من

فی الجمله آن شاه دین پناه - کفر گاه - بهمه^۸ قلب سپاه با این گروه گمراه
 از نیم روز تا شبانگاه^۹ غزوی بی اجبار^{۱۰} و اکراه میکرد - غوغاه غالبان و غا
 و غلیان سرغزوات^{۱۱} غزا گوش گیتی و اسماع سما، کر کرده - زبانهای آتش
 که از سر نیزهٔ اغر^{۱۲} معرکه می خواست - و زبانهای تیغ که در^{۱۳} گذارد پیغام
 اجل یکطرف خطا نمیکرد - در آن قیامت همه بدین آیت روان بود
 که یوم یقر المرء من اخیه - پشت زمین چون چشم پیران پسر بباد داده
 پرخون - روحی آسمان چون فرق^{۱۴} پسران بدر کشته^{۱۵} پر گرد *^{۱۶}

عقد جوزهر جوز هر کشاد بر کشاد and M. عقدهٔ جوهر کشاد نو کشاد نو بقصد B تو بقصد

تفکر نمی باند B. ۴ کدل and B. کند M. ۳ خود رفتن B. ۲

زلف نه انداز B. ۷ و ستم طغاب B. ۵ طغاب B. ۶

شامگاه M. ۹ سهم قلب سباه کفر گاه بهم قلب و سباه M. ۸

تیغ که دران کرد M. ۱۲ سر عزالت غرا B. ۱۱ بی اخبار و اکراه M. ۱۰

ترک کرد B. ۱۵ بصران بزرگشده M. ۱۴ فوق بران M. ۱۳

آهني شمشير^۱ چون آتش چه تابی ای پدر
تا مرا داغِ یتیمی بر جگر خواهی نهاد

هم در عین این عنا - و در اثنای این آشوب و بلا - ناگاه تیری از شستِ قضا
بر بالِ آن شهبازِ فضای غزا رسید - و مرغِ روح او از قفس^۲ قالبِ بچمن
جنان و روضهٔ رضوان نقل کرد^۳ **إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ** - همان زمان پشت
دینِ محمدی چون دلِ یتیمانِ زار^۴ بشکست - و سدِّ ملتِ احمدی
چون گوهرِ غریبانِ پست بیفتاد - اعتضادی که بازویی مملکت را بود از
دست بشد - اعتمادی که بیضه^۵ اسلام بود از جا برفت - راست وقت
غروبِ افتابِ ماهِ عمر آن شاه که آفتابش زرد شده بود بمغرب فنا فرو شد -
گردون بر شعاعِ سوگواران جامه در نیل زده اشکِ سیاره بر اطرافِ رخساره
روان کردن^۶ گرفت - زحل بر رفیقِ رفای شرطِ عزا کسوت سیاه گردانید -
از مرگ او بر اهلِ هذدرستان نوحه میکرد - و مشتری بر دریغِ آن گرد اندود
و قبای خون آلوده ذرع چاک و دستار زبر خاک می زد - و مریخ که
دستِ قوت او چون چشمِ ترکان و رومی معیشت او چون جعدِ زنگیان
تنگ و تاریک باد از تاسف این^۷ **خار خار در دل خون انگیخت** -
چون حوت در نقشِ آفتاب و چون حمل در قبضهٔ قصاب می^۸ **طپید** -
آفتاب از شرم آنکه چرا در دفع این حادثه و قلع این واقعه نکوشیدم بر آسمان
بر نیامد و در زمین فرو می شد، و زهره چون می^۹ **دید که اجرام از جنگ**

۱ شمشیر آتش چون چه

۲ نفض and B. قبص M

۳ کرد وانا الیه راجعون B.

۴ نیمان وار M.

۵ اسلام را M.

۶ روان گرفت M.

۷ تاسف این خاک خار خار B.

۸ قصاب می طپید B.

۹ چون دید M.

ایام چه زحمت یافتند زیر فی^۱ الطنبور نغمه دف را ورق بگردانید -
 و سماع در پرده دیگر آغاز کرد - بر وفات ان شاه بنده نواز خود بجای ساز
 نالیدن گرفت - عطار که در غزوات و فتوحات بر موافقت کاتب - فتح نامها
 در قلم آوردی در آن تظلم از سواد دوات خود زری سیاه میکرد - و از اوراق
 دفتر خویش پیراهن کاغذی می پرداخت - ماه حالی در صورت هلالی
 با قامت منحنی در آن قیامت زمین سر بر دیوار^۲ افق می زد و مراتب
 مرانی نگاه می داشت -
 * رباعی *

روی بخاک می نهی وه که چنین نخواهمت
 ماه زمانه ترا زیر زمین نخواهمت
 گر بشکار میروی جان من ست خاک تو
 خلوت خاک خوش بود جان من این نخواهمت

حق تبارک^۳ و تعالی روح مطهر مطیب آن شاهزاده غازی را بمدارج اعلی
 و مراتب والا برساند - و دمدم جام مالمال تجلی جمال و جلال خودش
 بخشاناد - و هر شفقت و مرحمت و تربیت و عاطفت که در حق این
 شکسته بی کس داشته است - سبب مزید درجات و محو خطیات او
 گرداناد^۴ - آمین رَبَّ الْعَالَمین *

^۵ القصة چون خبر مذکور بسمع سلطان رسید سه روز شرط عزای بجا
 آورد - پسر بزرگ خان شهید را خسرو خان خطاب کرد - و اقطاع ملتان
 بحواله او گردانید - و ملک^۶ کچر را نیابت داد - بعد از چندگاه مرض بر
 تن مبارک سلطان غالب آمد - خسرو خان را وایعهد خویش گردانید

۱ زبر الطنبور B.

۲ دیوار و در افق M.

۳ حق سبحانه و تعالی B.

۴ گرداند B.

۵ القصة B. omits

۶ کچر B.

و ارکان دولت را با او بعیت داد و فرمود که کیقباد پسر بغرا خان را در لکه‌نوتی بر پدر او بفرستند - چون سلطان از دار فنا بدار بقا رحلت کرد ملک^۱ کجگر نایب با امرا و ملوک گفت که مزاج خسرو خان ناستوده^۲ است اگر او بر تخت نشیند هیچکس^۳ را زنده نگذارد - ملک الامرا ملک کوتوال^۴ حضرت با او یار بود - امرای دیگر نیز با ایشان متفق شدند - ملک بیگ^۵ سارق و حسن بصری^۶ و علا دبیر را که با ایشان درین قصه مخالف بودند دست آورده^۷ جلا کردند - و خسرو خان^۸ را با خیل و تبع او اقطاع ملتان داده روان گردانیدند - و کیقباد پسر بغرا خان را بر تخت سلطنت اجلاس دادند - و این واقعه در سنه ست و ثمانین و ستمائه بود - * بیت *

ای دل جهان محفل ثبات و فرار نیست

دست از جهان بدار که چون پایدار نیست

مدت ملک سلطان غیاث الدین مرحوم بیست و دو سال و چند ماه بود -
وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

ذکر سلطان معزالدین کیقباد

سلطان معزالدین کیقباد پسر بغرا خان بن سلطان غیاث الدین بلبن بود - بعد بجا آوردن شرط عزا سنه ست و ثمانین و ستمائه باتفاق امرا و^۹ ملوک

هیچ کسی را B. ۳ ناستوده M. ۲ کجگر B. ۱

ملک الامرا نضر الدین کوتوال Tabakāt Akbarī, p. 103 کوتوالیک حضرت M. ۴
دعای.

S. ۵ M. سارق

حضرت خواجه حسین بصری Barani in Tārīkh Fīrūz Shāhī, p. 121 says

جدا کردند M. ۷

Barani, in Tārīkh Fīrūz Shāhī, p. 122 says :—

در روز کیخسرو پسر خان شهید را در ملتان فرستادن روان کردند *

امرا M. omits ۹

وایمه و قضات در قصر دولتخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود - خلق شهر از معارف^۱ و مشاهیر بتمام با او بیعت کردند - جمله کار دارانِ جد را بر اشغالِ قدیم مقرر داشت - فاما چند نفر را اشغال جدید تعیین کردن فرمود - چنانکه ملک ترکی^۲ خاص حاجب شد - و ملک نظام الدین عهده^۳ داد بکی یافت ملک جاورجی^۴ سر جاندار گشت - و خواجه خطیر الدین را خواجه جهان خطاب کرد - چون مدت شش ماه بگذشت سلطان معز الدین در قصر کیلوکهری روز جمعه بار عام داد - بجهت دست^۵ آوردن بعضی امرای نو مسلمانان حیلہ کرد^۶ - عرضه داشتی از زبان امیر ملتان نبشتن فرمود - مضمون آنکه زمرهٔ ملائین در حدود ملتان با لشکر انبوه آمده بود - بندهٔ کمینہ لشکر منصور را مستعد کرده بر ملائین زد - و ایشان را از اقبال بادشاه منہزم گردانید^۷ - الغرض چون فتح نامه بر عامهٔ خلق با آواز بلند خواندند فرمان شد تا امرا و ملوک هر یکی بیایند و مبارکباد کنند - ملک نظام الملک با خیل خویش مستعد بالای کوشک بود - چون امرا و ملوک بجهت تهنیت آمدند ملک بیگ^۸ سارق امیر حاجب و ملک غازی وکیل در و ملک کریم الدین نایب باریک و ملک بهرام آخور بک و ملک جاورجی سر جاندار و ملک مغلتی مصلی دار را بگرفتند - و مغلتی و جاورجی را جلا کردند - و امرای دیگر را شهید گردانیدند - بعدهٔ ملک شاهک امیر حاجب شد و از بر خان خطاب کردند - امیر علی سر جاندار شد - و احمد فخر وکیل د:

1 معارف مشاهیر M.

3 عهدهٔ M. omits

5 دست M. omits

7 گردانیدهٔ M.

2 Barani, p. 126 ملک اختیار الدین ترکی

4 جاورجی M.

6 نو مسلمان خیل کردهٔ M.

8 ملک ببل سارق M.

و ملک تماچی نایب امیر حاجب - و ملک ترکی عارض گشت -
 و علیشه^۱ کوه جودی و خورم^۲ برادر او پیش سلطان اختصاص گرفتند -
 و بمرتبۀ قرب رسیدند^۳ - ملک جهجور را افطاع شق^۴ سامانه تفویض شد -
 دختر او را سلطان در حباله خویش آورد^۴ و ملک کبکی را سر جاندار
 و ملک شعبان سبلیق^۵ شکنه بارگاه گشت - چون کار مملکت قرار
 گرفت روز دو شذبه در آخر ماه ذی الحجه سنه المذکور عزیمت
 هژدومستان کرده در حوالی لشکرگاه ساخته بود - همچنان خبر کفار تبار^۶
 که سر لشکر ایشان تمر ملعون بود رسید^۷ که در حدود لاهور و ملتان
 با عساکر انبوه تاخته - و بسیار خلق^۸ را اسیر کرده - سلطان خانجهان^۹
 شاهک باریک را با سی هزار سوار نامزد فرمود - تا فسدۀ ملاءین را مالش
 دهد - چون لشکر اسلام در حدود لاهور^{۱۰} رسید طایفه ملاءین بغیر جنگ
 هزیمت نمودند - لشکر اسلام تعاقب کرده تا کوه پایتجهامون - بیستاری را
 از ایشان علف تیغ گردانیده و بعضی را زنده بدست آورده بحضرت
 آمدند - هم در اثنای آن بسمع سلطان رسانیدند که بغرا خان پدر او در
 افالیم بنگاله بر تخت سلطنت جلوس فرمود و خود را سلطان ناصر الدین
 خطاب کرد و با جمعی^{۱۱} انبوه بقصد دهلی می آید - سلطان معز الدین
 نیز از اطراف ممالک لشکرها جمع آورده مقابل او سمت خطه^{۱۲} اوده
 روان گشت - چون در کرانه آب^{۱۲} سر رسید - میان هر دو لشکر محایل
 شد - آب سرور در میان بود هیچ یکی عبیره کردن نمی توانست - امر

۱ M. علیشاه

۲ M. خورم

۳ M. قرب شدند

۴ M. آورده

۵ M. سبلیق

۶ B. کفار تبار

۷ M. omits رسید

۸ B. بسیار اسیر کرده

۹ M. جان جهان

۱۰ M. لاهور

۱۱ B. جمیع انبوه

۱۲ M. آب سرور

و ملوک غیاثی در میان آمده با پدر و پسر اصلاح دهانیدند - سلطان ناصر الدین با مختصان خویش آب سرر عبیره کرده در اوده آمده در چبوتره^۱ تابی پدر و پسر^۲ بر یک تخت بنشستند تا یکپاس قریب یکدیگر بودند - بعده سلطان ناصر الدین پسر را وداع کرده در سرابرده^۳ خویش رفت - آخر سلطان معز الدین اسپان تازی و تحف و تنسم دیگر بوجه خدمتی بر پدر فرستاد - و سلطان ناصر الدین نیز پیلان کوه پیکر با عماري و نقایس دیگر پسر را داده طرف لکهنوتی مراجعت فرمود - سلطان معز الدین جانب دار الملک دهلی باز گشت - چنانچه درین باب امیر خسرو علیه الرحمة و الغفران کتاب قرآن السعدین ساخته است^۴ - و کیفیت احوال بتام^۵ باز نموده - الغرض چون^۶ سلطان معز الدین باز گشت - در فصر^۷ کیلوکهری نزول فرمود - و همانجا وطن ساخت^۸ - در سنه سبع و ثمانین و ستمانه ازبر^۹ خان مزاج سلطان بر خود متغیر دید هراس گرفته بجانب کوه پایه رفت - ملک صلاح الدین و ملک دولتشه و ملک هوشنگ همه برابر ازبر خان موافقت نمودند - ملک ایتمر^{۱۰} کجهن شغل بارکی یافت - بعد چندگاه ازبر خان بحضرت پیوست - سلطان در میدان سیرگه بار عام داده بود ازبر خان^{۱۱} پیش رفت - بر حکم معهود بسم الله نگفتند - ازبر خان متغیر شد - ملک کوتوال را فرمان شد که ازبر خان را بگوید^{۱۲} که تو عهد خلاف کردی و پیمان شکستی بر تو چه واجب آید - جواب نداد - ملک کوتوال

1 حونره ناسی M.

2 M. omits بر

3 در برده خوش گرفت M.

4 M. omits است

5 تمامی M.

6 M. omits چون

7 B. قصبه کیلوکهری

8 ساخته M.

9 M. ازبر

10 B. ایتمر

11 ازبر خان M.

12 M. omits تو

ازبر خان و پسران و برادر او را در خانه خود درون حجره موقوف کرد^۱ چنانچه همانجا^۲ برحمت حق پیوستند - بعده ملک ترکی را بگرفتند و کشتند - و عارض ممالک فیروز بغرش^۳ خلجی شد - و شایست خان خطاب یافت - سلطان بیشتر احوال در عشرت و نشاط مشغول می^۴ بود - چنانچه از اسراف و افراطِ مباشرت و معاشرت^۵ باز لقوه بر ذات مبارک سلطان غالب شد - ملک^۶ ایتمر کجهن با امرا و ملوک اتفاق کرد که شایست خان را دست آرند که تجارب^۷ زمانه بسیار دیده است - نباید که از وی خطائی بر آید - ملک احمد چپ امیر حاجب ملک ایتمر کجهن پیش ازین چاکر بچه^۸ شایست خان بود - شمه از غدر ملک ایتمر مدکور بر شایست خان بکشاد - و گفت شما را فردا در سرای خواهند طلبید - زهار نباید رفت - شایست خان همان زمان عم^۹ خود را که حجا حسین^{۱۰} گفتندی بر سبیل الاغ در برن فرستاد و تقریر ساخت^{۱۱} که لشکر^{۱۲} مغل در سامانه رسید - باید که جمله خیلخانه با نقد و جنس و اسباب موجود شباشب بیایند - و مقابل غیاث پور گذار^{۱۳} لب آب جون بایستند - اتفاق او این بود که با خیلخانه از حضرت عطف کرده جای برود - ملک خموش برادر و ملک عزالدین برادر زاده را^{۱۴} بر خود طلبید که ما را زدک مایه تکسر است - شما امشب بر من باشید - همچنان کردند -

۱ M. کرده

۲ M. هم از آنجا

۳ B. برش

۴ B. مشغول بود

۵ M. omits معاشرت

۶ B. omits ملک

۷ M. تجارت

۸ M. ازین جا گریخته شایست خان

۹ M. عمه

۱۰ M. omits حسین

۱۱ M. تزویر ساخته

۱۲ M. omits لشکر

۱۳ M. گذارا لب آب

۱۴ M. omits را

چون روز^۱ شد در فیروزه^۲ کوه که انرا بهوکل پهاری گویند بنفشست -
 و عرض لشکر قنوج آغاز کرد - ملک در پی مقطع قنوج نزدیک شایست
 خان نشسته بود - همچنان ایتمر مذکور یک کس^۳ بطلب ایشان فرستاد که
 سلطان می طلبد - شایست خان آن کس را دفع کرد - گرت دیگر فرستاد -
 همچنین ایتمر مذکور کس می فرستاد - این دفع میگرد - چون^۴ ملک
 ایتمر دید که شایست خان نمی آید نباید که هراس گرفته باشد - ملک
 ایتمر مذکور خود سوار شده بر شایست خان آمد - او پیش ازان سوار شده
 بود - یکدیگر سلام کردند - ملک ایتمر گفت شما را چندین بار طلب شد
 توقف سبب چیست - شایست خان گفت چند نفر سوار از لشکر قنوج
 مانده است - ملک ساعتی فرود آیند^۵ تا بحضور عرض^۶ کرده برابر
 رکاب بحضور رفته شود - ملک ایتمر مذکور از اسب فرود آمد - شایست
 خان دست او بگرفت - گفت شما مردمانید که آدمی را بر طریق گوسپند
 ذبح کنید - و^۷ در آب می اندازید - این چنین بر من می خواهید
 بکنید - ملک ایتمر را همانجا^۸ گردن زد - سر او را بر نیزه بسته مقابل
 کوشک کیلوکهری ایستاد - ملک در پی مقطع قنوج با او موافقت نمود -
 همدران محل فخرالدین کوتوال با پسران مبارکباد ماه نو بر سلطان
 میرفت - نظر شایست خان بر وی افتاد - گفت او را بطلبید - کوتوال
 بیامد - پسران او را در دیوان فرستاد و او را بر خود داشت - همان زمان
 جمله امرا و ملوک بر شایست خان پیوستند - روز دیگر جمله اقربای خود

۱ B. omits شد

۲ M. فیروز کوه

۳ M. omits یک کس

۴ M. خود ملک ایتمر

۵ M. فرود آمد

۶ M. عرضه کرده

۷ M. omits و در آب می اندازید این چنین بر من می خواهید بکنید

۸ M. گرفته گردن

را از کدارا با جمعیت مستعد آرانید - پسر میانگی ^۱ ملک حسام الدین را مقدمهٔ لشکر کرده ترتیب و تعبیهٔ جنگ ساخته فوجها آراسته مقابل کوشک کیلوکهری ایستاد - امرا و ملوک غیاثی و معزنی نیز با پیلان و عساکر قاهره مستعد جنگ ^۲ آمدند - ملک نصیر الدین شکنهٔ پیل - پیلان را باز گردانیده پیش کوشک کیلوکهری برد - سلطان معز الدین را که زحمت باد لقوه داشت و سوار شدن نمی توانست چند نفر معدود چنانچه قاضی عالم و امیر علی و دو نفر خواجه سرا برداشته ^۳ بالای کوشک کیلوکهری آوردند - و چتر بر سر کشیدند - رجینی پایک ^۴ که از مقربان سلطان بود با جمع خویش میان پیلان ایستاده بود - ملک جهجو پیشتر شد و بانگ بر وی زد که ما را قصد این است که - او را در کشتی سوار کرده بر سلطان ناصر الدین در لکنهوتی خواهیم فرستاد - و شاهزاده کیکاؤس را بر تخت سلطنت اجلاس خواهیم داد - چون دولت خاندان غیاثی بسر آمده بود و مدت ملک داری دودمان بلبندی انقراض یافته - ملک نصیر الدین و رجینی پایک و امرای دیگر پیلان و لشکر را از پیش در باز گردانیدند - شایست خان فرصت یافت - ملک حسام الدین پسر خود را با پانصد سوار مستعد درون کوشک فرستاد - و شاهزاده کیکاؤس پسر سلطان معز الدین را در کنار گرفته بیرون آورد - شایست خان استقبال نموده - شاهزاده را در چبوترهٔ سیجانی ^۵ برد - و بر تخت سلطنت اجلاس ^۶ داد - و ملک حسین عم خود را در قصر کیلوکهری برای نگاهداشتن سلطان تعیین کرده - آنگاه شایست خان روی بجانب ملک ^۷ جهجو ^۸ آورده گفت شاهزاده

۱ پسر مایکی M.

۴ رحلی پایک B.

۶ اجلاس دارالملک داد B.

۲ جنگ بیرون آمدند M.

۵ سبجانی M.

۷ ملک omits B.

۳ برداشت M.

۸ جهجو B.

شما را محل فرزند ست - او بادشاه شد شما فایب ملک شوید -
 و مرا¹ اقطاع ملتان و تبرهنده تا حدود دیپالپور² دهید تا من همین
 زمان روان شویم - ملک جهجو گفت شایان نیابت و درخور وزارت توئی -
 مرا اقطاع کره بده تا من آنجا روم - فخر الدین کوتوال روی بر شایست
 خان آورد³ و گفت حق سبحانه و⁴ تعالی ترا بجهت دولتهای
 فراوان آفریده است - همچنین کن که ملک جهجو میگوید - بعده⁵
 شایست خان ملک جهجو را جامه دهانیده⁶ همان زمان در کره⁷
 روان کرد - و فرمود که بارگاه سلطان در سیری⁸ نصب کند - شاهزاده
 را در بارگاه آورده و خود در دهلیز بنشست و لشکرگاه همانجا ساخت - درم
 روز آن سلطان معز الدین را که در بارگاه نشسته بود بستند - چنانکه همان جا
 به تشنگی و گرسنگی هلاک شد - و در آن وقت سلطان معز الدین این نظم
 از انشای خود نبشتن فرمود *

اسپ هنرم⁹ بر سر میدان ماند ست
 دست گرم در ته سندان ماند ست
 چشم که صد کان گهر¹⁰ کم دیدی
 امروز بیا ببین¹¹ چه حیران ماند ست

و این واقعه نوزدهم ماه محرم¹² سنه تسع و ثمانین و ستمائه بود¹³
 و مدت ملک سلطان معز الدین کیقباد سه سال و چند ماه بود و **اللَّهُ أَعْلَمُ**
بالصَّوَابِ *

1 B. omits مرا	2 سیالپور. B.	3 آورده و گفت M.
4 M. حق تعالی	5 M. omits بعده	6 همان B.
7 B. کره	8 M. در سیر	9 اسپ هنرم M.
10 B. کان گهر کردیدی	11 M. امروز بنانان	
12 B. omits محرم	13 B. omits بود	

ذکر سلطان شمس الدین کیکاؤس

سلطان شمس الدین کیکاؤس پسر سلطان معز الدین کيقباد بود - چون سلطان معز الدین در کوشک کیلوکهری شهادت یانت سلطان شمس الدین پسر او را در سنه تسع و ثمانین و ستمائه سنه المذكور در چوتره سبجانی^۱ بر تخت سلطنت اجلاس دادند - نایب مملکت شایست خان شد - چون او^۲ ضابط ملک بود و نایب گشته تا مدت سه ماه ملک بر قرار خویش بماند^۳ - چون سه ماه بگذشت ملک ایتمر سرخه و جمیع بندگان غیائی اتفاق کردند که سلطان شمس الدین را از شایست خان ببرند - و شایست خان را بکشند - برین اتفاق ملک بکنت^۴ نایب امیر حاجب را اعلام کردند - ملک بکنت ایشان را بزبان^۵ فریب داد و گفت صبر کنید تا من نیز مستعد شوم - همان زمان سوار شده بر شایست خان آمد - و از^۶ مکر ایشان اعلام داد - شایست خان فی الحال ملک حسام الدین پسر خود را با چند نفر سوار بر سبیل تعجیل در بارگاه سلطان شمس الدین فرستاد تا سلطان را بیارد - چون سلطان را بر شایست خان آورد ایتمر سرخه و بندگان دیگر را خبر شد - ایشان^۷ سلاح پوشیده تعاقب سلطان نمودند - چون بر شایست خان رسیدند دست بسلاح بردند و بجنگ پیوستند - شایست^۸ خان و خلجیان دیگر را سوار شدن ندادند - ملک اختیار الدین پسر بزرگ شایست خان سوار بود -

1 M. سبجانی

2 M. او omits

3 M. نموده

4 M. بکنت

5 M. ایشان را زبان

6 B. او مکر ایشان اعلام داد omits

7 M. ایشان

8 B. شایست خان omits

دران محل از آسیب خطا شد - ملک ایتمر سرخه در آمده در سه زخم تیغ بر ملک اختیار الدین مذکور انداخت - هیچ^۱ یکی کار نکرد - ملک اختیار الدین کمان کشید - تیری^۲ بر ایتمر سرخه مذکور زد چنانکه هم بدان^۳ زخم تیر کشته شد - سر او را بالای نیزه کردند - درین محل صاحب طبعی^۴ گوید *

نهنزاده که ملک را^۵ بتدبیر بداشت - تیری زد خصم را زبر و زیر بداشت در خانه ملک شاه خلل بود آن روز او آن همه خانه را^۶ بیک تیر بداشت چون ایتمر سرخه کشته شد جمعیت دیگر متفرق گشت - آن گاه شایست خان سلطان شمس الدین را سوار کرده در کوشک کیلوکهری آورده^۷ محبوس کرد - و خود بر تخت سلطنت^۸ نشست - سلطان شمس الدین هم دران حبس برحمت حق پیوست *

نوش فلک بی نمک نیش^۹ نیست - شغل جهان شعبده^{۱۰} بیش نیست مدت ملک سلطان^{۱۱} شمس الدین کیکاؤس سه ماه و چند روز بود و الله اعلم بالصواب^{۱۲} *

ذکر سلطان جلال الدین فیروز شاه .

سلطان جلال الدین فیروز شاه پسر بغرش خلجی بود چون فتنه ایتمر سرخه فرو نشست و سلطان شمس الدین محبوس شد در ماه ربیع الآخر

1 M. omits هیچ

2 B. omits تیری

3 M. همدران

4 B. طبع

5 B. omits را

6 M. آورده و محبوس

7 M. کرده و خود کوشش بر تخت نشست

8 M. نش

9 B. مشغله

10 B omits بالصواب

سنة المدکور^۱ سلطان جلال الدین باتفاق امرا و ملوک در گوشک کیلوکهری بر تخت سلطنت جلوس فرمود - پیشتری اعمال و اشغال باقربای خویش مفوض گردانید - چنانچه پسر مهتر را خانخانان خطاب کرد و اقطاع حوالی داد - و پسر میانگی را^۲ ازکلی^۳ خان و پسر خرد را قدر خان و ملک حسین عم خود را تاج^۴ الملک خطاب کرد - و ملک خموش عارض ممالک و ملک نصیر الدین بقبق امیر حاجب و ملک خورم و کیلدر و ملک بکنت^۵ نایب امیر^۶ حاجب و ملک اختیار الدین هندو خان نیائی نایب و کیلدر و ملک نصیر الدین کهرامی خاص حاجب و ملک عز الدین برادر زاده قریبگ میمنه و ملک عوض قریبگ میسره و ملک احمد چپ سر جاندار میمنه و ملک هرمار سر جاندار میسره و ملک علاء الدین برادر زاده اخور بگ میمنه و ملک اتاجی^۷ اخور بگ میسره شدند - و خواجه خطیر الدین خواجه جهان خطاب یافت - و کمال الدین کافوری را عهده نیابت عارضی و فخر الدین کوچی را عهده دادبیکمی تفویض کرد - و اسد الدین^۸ و قیم^۹ سهم الحشم و شمله^{۱۰} حشم گشتند - در ماه شعبان سنة المدکور^{۱۱} ملک چهجو^{۱۲} در کوه^{۱۳} طغیان

ای در سنه تسع و ثمانین و ستمائه - ضیای برنی در تاریخ فیروز شاهی^۱ صفحه ۱۷۵ سنه ثمان و ثمانین و ستمائه نوشته اما تاریخ جلوس علی اصم الروابه سنه تسع و ثمانین و ستمائه است چنانکه امیر خسرو نیز در مفتاح الفتوح "ز هجرت ششصد و هشتاد و نه سال" تحریر فرموده *

- تاج الملک مخاطب گشتند 4 B. and M. ازکلی خان 3 M. را 2 M. omits
 ملک اتاجی 7 M. Barani, p. 174 امیر 6 M. omits بکنت 5 M.
 و شمله^{۱۰} حشم 10 M. omits و قسم 9 M. اشد 8 B.

در 119 p. and also Tabakāt Akbarī, p. 181 Barani, p. 181 در دوم سال جلوس
 سال دوم از جلوس

¹² Barani, p. 181 ملک چهجو

در کوه^{۱۳} M.

ورزید - امیر علی سر جاندار مقطع اوده و امرای هندوستان با او یار شدند - بعضی امرای جلالی که اقطاع طرف هندوستان داشتند چنانچه ملک تاج الدین کوچی و ملک محمد قتلغ خان و ملک ^۱ نصرت شحنة بارگاه و ملک علی بک و ملک قبران جمله در کرک ^۲ جمع شدند - چون امرای مذکور بجانب حضرت کوچ کردند ملک البغازی ^۳ مقطع کرک و ملک بهادر هم در کرک بماندند - امرای ^۴ مذکور ملک سبلیق ^۵ را بر ایشان فرستادند که توقف شما سبب چیست - ملک البغازی و بهادر سبلیق را گرفته گردن زدند - و بر امرای مذکور گفتند که ما بندگان غیاثیم بر ملک جهجو خواهیم رفت - از کرک ^۶ در بداون آمدند - از آنجا لب آب گنگ عبور کرده در قصبه بکلانه ^۷ لشکر ساختند - و منتظر آمدن ملک جهجو بودند - چون خبر مذکور بسمع سلطان رسید خانخانان را در دهلی گذاشت - و لشکر خود را در فوج کرد - یک فوج پسر میانگی از کلیخان را داد و بجانب امروره ^۸ روان کرد - و فوج دوم ^۹ برادر خود بجانب کول و بداون بیرون آورد تا ملک جهجو از جانب کالر در آمد - و از کلیخان در جوان ^{۱۰} رفت - کنار لب آب رهی ^{۱۱} هر دو لشکر مقابل شدند و جنگ می کردند چنانکه چند ^{۱۲} شباروز جنگ قائم ماند - ناگاه کسان پیرم دیو کوتله ^{۱۳} بر ملک جهجو آمده چنان تقریر کردند که سلطان جلال الدین فیروز شاه از عقب می رسد - اگر میتوانی برو - ملک جهجو را طاقت استقامت نماند

۱ قتلغخان نصره M.

۲ کیرک M.

۳ البغازی M.

۴ B. omits مذکور.

۵ سبلیق M.

۶ B. اگر کرک.

۷ بکلانه B.

۸ امروره M.

۹ فوج برابر خود کول و بداون B.

۱۰ M. در حواله رفت.

۱۱ آب وهب B.

۱۲ چنانکه فاسم مانده B.

۱۳ M. کوبله و ملک.

شب‌اشب بگریخت - چون روز شد از کلیخان عبیره کرده تعاقب نمود -
 بهیم^۱ دیو را بدروزخ فرستاد و البغازی کشته شد - و ملک مسعود اخوریک
 و ملک محمد^۲ بلبن زنده بدست آمدند - از کلیخان بجانب انهری
 کیتهور^۳ و ملک علاؤ الدین افطاح کره یافت - و الماس بیگ اخوریک
 شد - سلطان بجانب دار الملک مراجعت فرمود - بعد از آن سلطان رخ بجانب
 سنام بسبب دفع فتنه عبد الله بچه شاهزاده خراسان^۴ که با لشکر انبوه^۵
 آمده بود بیرون آمد - میان هر دو لشکر محاربه شد - میان جانبین قصد
 بسیار رفت اما جنگ قائم ماند - آخر مسامحت کردند - و تحف
 بسیار از یکدیگر یادگار فرستادند - عبد الله بجانب خراسان رفت - سلطان
 بجانب دار الملک دهلی باز گشت - خان خاتان را درین وقت زحمت
 شد و رحمت حق بیوست - از کلمی خان از ملتان در دهلی آمد -
 سلطان از کلمی خان را بدلهلی^۶ گذاشت و خود^۷ بجانب مندور
 عزیمت فرمود - چون آنجا رسید وقت نماز شام^۸ ملک فخر الدین
 کوچی بر سلطان چنان باز نمود که ملک مغلتی و برادریم تاج الدین
 کوچی و هرنمار و ملک مبارک شکار بک غیاثی غدر اندیشیده اند -
 سلطان دران شب بیدار بود چون روز شد بار عام داد - جمله امرا و ملوک
 بسلام آمدند - سلطان روز بجانب مغلتی آورد^۹ و گفت چون الله سبحانه
 و تعالی^{۱۰} مرا ملک بواسطه شما نداده است^{۱۱} بسعی شما از من
 نرود - من در حق شما چه بد کرده ام که بدین نوع غدر اندیشیده اید -

۱ بهیم دو. M.

۲ محمد M. omits

۳ انهری کسینهور M.

۴ خراسان M. omits

۵ انبوه بیرون آمده M.

۶ در دهلی M.

۷ خود M. omits

۸ نماز شد M.

۹ آورده و گفت M.

۱۰ حق تبارک و تعالی M.

۱۱ نداده است M.

همان زمان اقطاع بدائون اوزا مغوض شد - جامه یافت و روان کرد -
 و ملک مبارک تبرهنده یافت - و سرجاندارى از هرنماز بستيدند -
 و ملک بغرا کندالي¹ را دادند بعدة حصار مندور فتح شد - سلطان
 بکوچ متواتر سوارى² کرده بسوى دار الملک مراجعت فرمود - چون
 در کوشک کيلوکهرى رسيد روزى دران ايام جشنى ساخته بود و با چند نفر
 خواص نشسته - اين دو بيت از انشای خود نبستن فرمود • رباعي •

آن زلف پریشانست ژولیده نمى خواهم

وان زوى چون گلنارت³ نفسیده⁴ نمى خواهم

بى پيرهنفت خواهم یکشب بکنار آئى

هان بانگ بلندست اين پوشیده⁵ زهني خواهم

بعد از چند گاه ديگر ايام ملک الغو بر سیدی موله افترا کرد که تمامی امرا
 و ملوک بر روی يار شده اند - ملک الغو بر سلطان گفت که سیدی موله
 و قاضي شيخ جلال الدين کاشانى⁶ و پسران او و ملک تثار و ملک
 لنگى⁷ و ملک هندو پسر ترعى⁸ و ملک عز الدين بغانخان و هتپيا
 پاىک را در یک روز بگيرند - همچنان بگرفتند و مقيد کردند - بعد ازان
 سيوم روز نماز جمعه اکبر و صدور حضرت دهلي را طلب کردند - در سراى
 محضر ساختند - سلطان⁹ در منظر نشسته بود - سیدی موله و
 امرای مدکور را بياوردند - سلطان زوى به سیدی آورده و گفت که
 درويشان را در کار مملکت و امور سلطنت چه گذر¹⁰ - شيخ آغاز کرد که
 اين سخن بر من افترا کرده اند - بعد ازان زوى بجانب قاضي

1 M. کنداني

2 B. omits سوارى کرده³ M. گلناربن

4 M. تفشیده and B. تبسیده

5 M. نوسبده⁶ M. کلیسانی

7 M. کلکي

8 Barani, p. 174 پسر نوعي⁸ B. طرفى

9 M. ساختند در منظر

10 B. چه سره¹⁰

جلال الدین^۱ آورد که چون دانشمند^۲ بزرگ شود قضا یابد تو ازین بزرگ تر چه خواهی^۳ شد - او نیز گفت بهتان^۴ و بر من افترا بحق مالک یوم الدین می کنند و من ازین افعال منزه و بیزارم - سلطان مزاج گرم کرده و سهم الحشم را فرمود که هتیا^۵ پایک را بگرز^۶ بکشند - و پسر ترمی را در پای پیل اندازند - آنگاه امیر هندو را طلبید گفت یکبار غدر کردی بخشیدم اکنون چه میگوئی - گفت همچنین است^۷ که بادشاه می فرماید اما در آنگه غدر اندیشیده بودم جان بخشی کردی * شعر^۸ *
تا بیاموزند شاهانی که زر بخشند و سیم
رسم جان بخشیدن سلطان دین فیروز شاه
بالله العظیم این بار بی گناه کشته می شوم - اگر فرمان شود دب^۹ کنم - بعده روی بجانب درویشان آورده که شما چرا بر سیدی^{۱۰} موله ماجرا نمی کنید - در نفر قلندر و یک حیدری در آمدند - و کارد بکشیدند - محاسن مبارک سیدی پاک دین^{۱۱} با زنج فرود آوردند^{۱۲} و سوزن جوالقیان در پهلوی راست زدند - سیدی پاک دین بنفشست - سنگ مهره آنجا افتاده بود بر گرفتند بر سر سیدی بردند - آنگاه ارکلی خان

۱ قاضی جدال آورده M.

۲ دانشمندی M.

۳ خواهی شدن and B بزرگ چه خواستی شدن M.

۴ نیز گفت بر من افترا می کنند سلطان M.

۵ هتیا M.

۶ نانک را بزخم گرز بکشید M.

۷ است M. omits.

۸ این بار شعر upto M. omits from.

۹ Barani p. 211 says :-

و دران صحرا خواص و عوام شهر گرد آمدند و انبوهی نس شگرف شد - سلطان فرمود که متهمان را در آتش در آرند تا صدق از کذب روشن شود و درین معنی از علما فتوی طلبید - علمای متدین بیک زبان گفتند که دب مشروع نیست و آتش سوزنده است و خاصیت چیزی که سوختن بود محل صدق و کذب نتواند بود *

۱۰ موله M. omits.

۱۱ آن پاک دین B.

۱۲ فرود آوردند B.

اشارت کرد تا پیل برانند - پیل در آمد سیدی را پاره پاره کرد - و سیدی استغفار می کرد ¹ - همچنین می آرند که مدت یکماه پیش ازین واقعه سیدی پاک ² دین و آن شیخ بزرگ منش شبانروز این بیت می گفت

و می خندید عَلَيْهِ الرَّحْمَةُ وَ الْغُفْرَانُ • • رباعي •

در مطبخ عشق جز نکو را نکشند لآءِ صَفْتَانِ وَ زَشْتِ خُو را نَكْشَنْد
گر عاشق صادقی ز کشتن مگر بز مرد ³ مُردار بود هر آنچه او را نکشند
فرمان شد دیگران را باز گردانید - بعد آن سیوم روز کوکی کافتند بقیاس ده گز طول سه گز عرض و در آن آتش سخت کردند تا طایفه بانی را دب کزاندند - ارکلیخان دستارچه در گردن کرده بوجه شفاعت پای سلطان گرفت - سلطان جمله را جان بخشی کرد - بعد آن دوم کورت بجانب رنتنبر ⁴ مهم کرد - ارکلیخان بی رخصت سلطان در ملتان رفت - ملک علاء الدین مقطع کره جائی رفته ⁵ بود سلطان بسبب این معنی ⁶ بغایت متردد و مشوش می بود - طرف ⁷ کالپور مقام کرد - و آنجا یک چبوتره و یک گنبد بزرگ بنا نهاد - و در آن این رباعي از انشای خاص ⁸ خود نوشتن ⁹ فرمود - • • رباعي •

مارا که قدم بر سر گردون ¹⁰ ساید از تودهٔ سنگ و گل چه قدر ¹¹ افزایشد
آن سنگ شکسته ز آب نهادیم ¹² درست باشد که شکستهٔ دور آساید
ملک سعد منطقی و راجا علی را طلب فرمود و گفت درین ¹³ رباعي هیچ عیبی است - باتفاق گفتند هیچ عیب ¹⁴ نیست بغایت پسندیده

1 M. omits سیدی استغفار می کرد. 2 M. omits from پاک to منش.

3 B. مرد مردار and M. مرد مردان. 4 M. زنه‌نور.

5 M. جائی بود رفته. 6 B. معنی. 7 B. کالپور.

8 M. omits خاص. 9 M. نبشتن. 10 M. شاید.

11 M. چه دور افزایشد. 12 B. نهادم دست.

13 M. در رباعي. 14 M. omits عیب.

آمده است - سلطان فرمود شما از برای خاطر من میگوئید^۱ فاما عیب آن من درین دو بیت ظاهر کنم بعده این رباعی فرمود * رباعی * باشد که درین جا گذر کس^۲ باشد کش خرقه وزای چرخِ اطلس باشد باشد ز دم یا^۳ قدم معتبرش یک ذره بما رسد همان بس باشد بعد آن چند روز دیگر خبر ملک علاء الدین تحقیق شد که در دیوگیر رفت و نهیب کرد و مال و پیل و اسب بی شمار دست آورد و بجانب کرة باز گشت - سلطان از آنجا بدار الملک دهلی مراجعت فرمود - و ملک عماد الملک و ضیاء الدین مشرف را بر ملک علاء الدین فرستاد - ملک علاء الدین ایشان را موقوف کرد و ساخته شد که از بادشاه بتابد و طرف لکهنوتی برود - ملک ریحان عرضه داشتی بحضرت^۴ اعلی ارسال کرد که ملک علاء الدین هراس گرفته است او را مستظهر گردانند - و محمّد خطاب را که از ملک علاء الدین تافته بود و در حمایت قدر خان افتاد بند کرده بدر سپارند تا مگر^۵ ملک علاء الدین مستظهر گردد - چون عرضه داشت ریحان مذکور بحضرت رسید سلطان^۶ در بجزرا سوار شد و لشکر را فرمان داد تا کفاره آب گرفته آید - چون نزدیک کرة رسید ملک علاء الدین الماس بیگ را با مبلغی^۷ جواهر که از نهیب و تاراج^۸ دیوگیر بدست آورده بود بحضرت سلطان ارسال کرد - فرمان شد که ملک علاء الدین چرا نمی آید - او عرضه داشت کرد که می ترسد - می خواهد که طرف لکهنوتی برود - اگر بادشاه میخواست که او پریشان نشود - بادشاه جهان تنها

۱ می گویند M.

۲ با قدم B.

۳ تا مگر B.

۴ بیگ را مبلغی B.

۵ درین خاکدرس شد کس M.

۶ اعلی M. omits.

۷ رسید سلطان در بحر سوار و لشکر B.

۸ و تاراج M. omits.

برود و او را بیارد - امرا و ملوک درین سخن رضا نمی دادند - سلطان گفته ایشان نشنید - با چند نفر معین چنانچه خورم و کیل در و ملک فخر الدین کوجی و ملک عوض قریبگ و ملک جمال الدین ابوالمعالی و نصیر الدین کهرامی و اختیار الدین نایب و کیلدر و ترمیتی طشتدار بوقت نماز دیگر گذارا لب آب گنگ شد - هم در کرانه آب جایگاهی راست کرده بودند - سلطان آنجا بنشست - ملک علاء الدین با جمعیت انبوه در آمد و پپای سلطان پاک سیرت^۱ افتاد - و سلطان از غایت شفقت معاسن^۲ ملک علاء الدین گرفت و ببوسید - گفت که من ترا پدرم و^۳ چندین سال بهر این^۴ پروردم که از من هراس گیری - ملک علاء الدین دست سلطان بگرفت - محمود سالم سلاحدار^۵ تیغ از نیام کشید و بر سلطان بزد - بیک زخم^۶ بکشت - سر مبارک او را بر نیزه کردند - امرای دیگر زخم خورده روی بکشتی آوردند^۷ - ملک علاء الدین دریده طناب کشتی بگرفت - بیشتر خود را در آب انداخته^۸ غرق شدند - ملک فخر الدین کوجی زنده بدست^۹ آمد - ملک علاء الدین همانجا بادشاهی ظاهر کرد - ملک احمد جب لشکر سلطان باز گردانیده و در دارالمک بر قدر خان آورد - ارکلیخان پسر میانگی سلطان که درخور سلطنت ولایت بادشاهی بود تا آمدن او از ملتان توقّف نکردند - ملک رکن الدین قدر خان را در دهلی بر تخت^{۱۰} نشانزدند - و سلطان رکن الدین^{۱۱} ابراهیم شاه خطاب شد - جمله امرا و ملوک

۱ سلطان افتاد M.

۲ معاسن مبارک M.

۳ M. omits و پدرم.

۴ بهر آن B.

۵ سالم بلند مردار B.

۶ Barani, p. 235 says:—

در هفدهم ماه معظم رمضان بکشت

۷ آورده M.

۸ انداختند و غرق M.

۹ B. بر دست.

۱۰ M. omits بر تخت.

۱۱ M. رکن الدین را ابراهیم.

دهلی با او بیعت کردند - بعده ملک علاء الدین بکوج متواتر بجانب دهلی رانده می آمد - در هر منزلی که می رسید اجهوها^۱ زر لشکر را میداد - چنانچه خلق تمام رخ بر^۲ علاء الدین نهادند - چون در کدراه^۳ جون رسید عراده و منجنیق^۴ نهاد و اجهوها را بیرون انداختن گرفت^۴ - امرای دهلی^۵ بر ملک علاء الدین عهدها فرستادند و بیعت کردند - بعده دوگان^۶ سه گان^۷ امرا هر روز ازین جانب می تافتند و بر ملک علاء الدین می پیوستند - چون سلطان رکن الدین را این حال معلوم شد طاقت استقامت نتوانست آورد - رخ بسوی ارکلیخان نهاد - ملک قطب الدین و ملک احمد چب و بغرا گیلانی موافقت نمودند و در ملتان رفتند - روز دیگر ملک علاء الدین آب جون عبیره کرد و در سیرری نزول فرمود - بعد از سی^۷ روز دیگر بر تخت مملکت بنشست - و این واقعه در نوزدهم ماه ذی الحجه سنه خمس و تسعین و ستمائه بود - این رباعی می گفت^۸ -

دیدمی چه کرد چرخ ستم گار^۹ و اخترش

نامش مبر چه چرخ نه چرخ و نه چنبرش .

در خاک او نکند چه خورشید ملک را

گردون که خاک بر سر خورشید انورش

مردت ملک سلطان جلال الدین مرحوم هفت سال و چند ماه بود
و الله أعلم بالصواب^{۱۰} *

۱ اجهوها زد M.   ۲ ملک علاء الدین آوردند M.

۳ عراده منجنیق M.   ۴ بیرون انداختن طرف امرا M.

۵ *Ṭabaqāt Akbarī*, p. 137:

ملک علاء الدین هر روز منجنیق پر زر کرده در لشکر پراکنده ساختی *

۶ دوگان یگان امرا M.

۷ بعد از پنجم روز M.

۸ این رباعی می گفت M. omits

۹ چرخ ستم گار اخترش M.

۱۰ بالصواب و الیه المرجع و العآب M.

ذکر سلطان علاء الدین محمد شاه

سلطان علاء الدین محمد شاه پسر ملک شهاب الدین خلجی بود - چون سلطان رکن الدین بجانب ملتان رفت بیست و دوم ماه^۱ ذی الحجه سنه المذکور باتفاق امرا و ملوک در قصر دولتخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود - و همان زمان در گوشک لعل آمد - هر کسی را بر اندازة حال او خطاب و اشغال معین گردانید - چنانکه الماس بیگ برادر خود را امیر حاجب باربک و الغ خان خطاب کرد - ملک هرنماز و کیلدر امین خان و ملک سونج^۲ نکشخان و ملک اماجی ارسلان خان شدند - اقطاع سامانه ارسلان^۳ خان را مفوض شد - یوسف خواهر زاده ظفر خان و سنجر حربون^۴ البغان و سلیمان شه برادر زاده البغان و برادر زاده دوم قتلغ خان و ملک خموش بغرشخان^۵ و ملک نصرت نصرت خان^۶ مخاطب گشتند - ملک ناج الدین کوچی تمغاج خان^۷ و فخر الدین کوچی بغرا خان و مولانا تاج الدین سر پرده داری یافت - در ماه محرم سنه ست و تسعین و ستمائه سلطان علاء الدین - الغ خان و البغان را در ملتان^۸ بقصد ارکلیخان و سلطان رکن الدین فرستاد - چون الغ خان در ملتان رسید ایشان طاقت مقاومت نداشتند - حصارى شدند - ساکنان و متوطنان ملتان امان خواستند و صلح جستند - ارکلیخان و سلطان رکن الدین را بند کرده بر الغ خان آوردند - الغ خان ایشان را برابر کرده در حضرت می آورد - چون نزدیک

1 M. omits ماه.

3 B. از ارسلان خان را مفوض.

5 M. بغرشخان.

7 B. کوچی و تمغاجخان.

2 M. ملک سونج نکشخان.

4 M. سنجر خسر پوره البغان.

6 M. omits خان نصرت.

8 M. omits در ملتان.

ابوهوهر رسید فرمان^۱ جهان مطاع صادر گشت که همانجا ارکلیخان و سلطان رکن الدین را در^۲ چشم میل کشند - و البخان ایشان را در هانسی تسلیم کوتوال کرده بحضرت آید - همچنان کردند - و احمد چپ و الغورا نیز میل کشیده در گوالیر^۳ فرستادند - اقطاع ملتان ملک هرمار یافت - الغ خان بحضرت پیوست - طایفه دیگر که با ارکلی خان یار بودند ایشان را نیز کور کرده در کهرام فرستادند - و ارکلی خان^۴ و ارسلان خان را از سامانه بند کرده در بهرایچ جلا^۵ کردند - و همانجا زه در گردن انداخته بیاریختند - و هرمار از ملتان طلب شد او را نیز کور کرده در آچه فرستادند - اقطاع ملتان بالبخان مفوض شد - همچنین لشکر ملاعین در حد منجهور تاخت - سلطان^۶ الغ خان و ملک تغلق امیر دیدالپور را با عساکر قاهره نامزد فرمود - چون آنجا رسیدند خبر تحقیق شد که لشکر مغل تاخته است و غنیمت بسیار آورده میبرد - بالغ خان کمین ساخته بر ایشان زد - چنانچه هم در اول حمله انهرام در ملاعین افتاد - بعضی شکسته باز رفتند و بعضی زنده اسیر و دست گیر گشتند - کورت دوم قتلغ خواجه بادشاه ترکستان^۷ خود قصد ولایت هندوستان کرد - چنانچه لشکر مغل تا حد کیلی در آمد^۸ - سلطان الغ خان و ظفر خان را با عساکر قاهره نامزد فرمود - هر دو لشکر را در کیلی مصاف شد - و ظفر خان شهادت یافت - لشکر ملاعین منهزم گشت - قتلغ خواجه با بعضی لشکر جانب ترکستان^۷ روی نهاده بعد از^۸ رفتن همانجا در دروخ

۱ فرمان آمد تا همانجا M.

۲ B. omits in در چشم.

۳ M. کالپور.

۴ M. omits ارکلی خان.

۵ M. جدا کردند.

۶ M. ملک الغ خان.

۷ M. خراسان.

۸ B. and رفتنا همانجا B. بعد از.

رفت - کورت سیوم ترغی^۱ که یکی از مرکنان^۲ ان دیار بود با لشکر انبوه بقدر یک لکه و بیست هزار سوار دلیر و نامدار دامن کوه^۳ گرفته تا حد برن رسید - ملک فخر الدین امیر داد مقطع برن حصارى شد - سلطان بجهت^۴ دفع ملاءین ملک تغلق را با عساکر قاهره نامزد فرمود - چون لشکر اسلام در برن رسید ملک فخر الدین امیر داد نیز بیامد - یکجا شده شبخون بر ملاءین زدند - بعنایت الله تعالی لشکر ملاءین شکسته و منهزم شده باز گشت - ترغی مدکور زنده بدست آمد - ملک تغلق او را در حضرت آورد - کورت^۵ چهارم محمد ترنق^۶ و علی بیگ که بادشاهزادگان خراسان بودند لشکر بی شمار و مردان جلد و نامدار جمع کردند بدر فوج - یکی در دامن کوه سر مور تا حد آب بیا - دوم جانب ناگور تاختند - سلطان ملک نایب^۷ بنده خود و ملک تغلق امیر دیپالپور را در امره نامزد فرمود - چون ایشان در امره رسیدند چنان تحقیق شد که مغل بسیار غنایم^۸ بدست آورده است - گزاره آب رهب گرفته می آید - ملک نایب با استعداد جنگ پیش آهنگ در آمد - هر دو لشکر را مصاف شد - لشکر اسلام ظفر یافت - و هر دو بادشاهزادگان مذکور اسیر و دستگیر گشتند - غل^۹ و زنجیر که مشتاق گردن آن ملعوفان بود معانقه کرد - خدوه^{۱۰} - فغلووه^{۱۱} - لشکر اسلام ایشان را غل در گردن کرده در حضرت آوردند - و جمله غنایم و بهایم که بر دست مغل آمده بود رها کنانیدند - و بیشتری از ملاءین علف تیغ بی دریغ^{۱۰} گشتند - بافی

1 M. نزعی

2 M. مرکنان

3 M. کوه کروه

4 سبب دفع فتنه ملاءین M.

5 M. omits کورت

6 M. ترنق

7 M. and B. omits M. and B. omits M. omits

8 B. بی شمار غنایم بی شمار M.

9 M. omits from غل to آوردند

10 M. omits بی دریغ

شکسته و پریشان باز رفتند - کورت پنجم اقبال¹ منده و کیک - لشکرها جمع کرده به انتقام محمد ترق و علی بیگ در حد ملتان ناختمند - و این بار لشکر بی عدد بود - اما چون² فیروزی سلطان علاؤ الدین معاینه کرده بودند و کرات منهزم و مقهور و مغذول³ گشته بیشتر آمدن نتوانستند - سلطان ملک نایب و ملک تغلق را⁴ با عساکر قاهره نامزد فرمود - چون ایشان در حد ملتان رسیدند لشکر مغل⁵ تاخته و غنیمت کرده باز گشته بود - ملک نایب و ملک تغلق تعاقب کرده بر ایشان زدند - کیک ملعون که یکی از مبارزان آن دیار بود زنده⁶ اسیر و دستگیر شد - غنایم که بدست ملاعین آمده بود تمام باز ستدند⁷ - لشکر اسلام مظفر و منصور بحضرت اعلی⁸ باز گشت - بعد ازین لشکر مغل از مهابت عساکر هندوستان گرد آن دیار⁹ نگشت و رخ بدین¹⁰ طرف نهد - چنین می آرند که سلطان در شراب شربی¹¹ تمام داشته با حریفان مجلس شراب همی خورد - حاضران مجلس را¹² بیگانه شده بود - یکدیگر را اشارت کردند که بر خیزیم - سلطان را بر اشارت دادن ایشان نظر افتاد - گفت¹³ غدر غدر - قاضی بها را بکشت - دیگران را باز گردانید¹⁴ - چون روز شد قاضی بها را طلبید - گفتند او در شب گشته شد - سلطان همان زمان فرمان داد تا شراب خانه را بتعمام¹⁵

1 B. اقبال

3 M. omits و مغذول

5 M. لشکر تاخته غنیمت

7 M. بتمام باز خریدند

9 M. گرد این نگشت

11 B. شربی

13 M. گفت غدر قاضی

15 M. بتعمام

2 M. چون از روزی سلطان

4 M. omits را

6 B. بود به تمام اسیر

8 M. اعلی

10 M. برین طرف

12 M. omits را

14 M. دیگوان باز گشتند

پیش داخل بشکستند - و خود از شراب توبه کرد و فرمود که شراب در شهر نفروشد - و هرکه شراب خورد در زندان ابد¹ کفند - بعد ازان در سنه سبع و تسعین و سمانه سلطان بجهت بر انداختن طایفه مغل² نو مسلمانان اندیشه می کرد - اثنای³ آن نو مسلمانان تنی چند⁴ که در شهر بودند بر سلطان غدر کردند - سبب آنکه سلطان بر ایشان اندیشه میکرد - و سخت گرفته بود - و بر خلق ایشان بدگمان شده - قرار غدر بدان دادند که چون سلطان در سیرگاه نا مستعد شکره پراند و خلق بنظاره⁵ مشغول گردید ما سوار در آئیم - بر روی بز نیم⁶ - او را و نزدیکان او را بکشیم - مذهبیان این خبر بسمع مبارک سلطان⁷ رسانیدند - بعده⁸ سلطان خفیه بر مقطعان⁹ بلاد و ممالک فرمان نبشست - و موعود مستقیم گردانید تا بیک موعود و بیک اتفاق و یک روز نو مسلمانان کل بلاد ممالک را بکشند¹⁰ - چنانچه هیچ یکی از مغلی¹¹ گویان در مملکت هندوستان نماند - بعد ازان بچانب هندوستان بیرون آمد¹² و دیوگیر را که در نوبت امیری فتح کرده بود و غنایم فراوان¹³ و نفایس بی پایان بدست آورده بار دیگر لشکر کشید - و آن بلاد را مضبوط گردانید - و چون ممالک دهلی حق تبارک¹⁴ و تعالی او را صاف گردانید و از انهزام لشکر ملاعین

1 M. omits ابد

2 M. و نو مسلمانان

3 M. در اثناء

4 B. نو مسلمانانی چند

5 M. خلق نظاره

6 B. بروی ز نیم

7 M. ابن خبر شنیع سلطان

8 M. omits بعده

9 B. بر مقطعان دداد ممالک M. and بر متعلقان بلاد ممالک

10 M. نکشند

11 B. مغل

12 M. آمده

13 M. فراوان بدست آورده بار دیگر بکشاد و چون ممالک دهلی

14 B. omits تبارک

فارغ شد در سنه ثمان و تسعین و ستمائنه الغ خان را ¹ با عساکر گردون متأثر قاهره طرف گجرات نامزد فرمود - تا دمار ² از آن دیار برآرد - در آن ایام کرن رای گجرات سی هزار سوار جرّار و هشتاد هزار ³ پیاده نامدار و سی زنجیر پیل مهیب سه خ رو و کوه پیکر و عفریت هیکل داشت - چون الغ خان نزدیک گجرات رسید رای کرن طاقت مقاومت نیاورد - منهزم گشت - الغ خان در گجرات در آمد - تمامی ولایت را نهب و تاراج کرد و بیست زنجیر پیل بدست آورد - و تعاقب رای کرن مذکور ⁴ تا سومنات کرد - بتخانه که در سومنات ⁵ بود از قدم میشوم او خراب گشت - و آن بتخانه که قبله گاه هندوان و رای رایان بود مستاصل و منهدم گردانیده و مسجدی بر آورده از آنجا بسوی حضرت باز گشت - چون در حدّ جالور رسید بجهت اموالی که لشکر را از نهب گجرات و سومنات بدست آمده بود تفحص آغاز کرد - خلق را دمه ⁶ می نهاد و نمک آب میداد - بعضی طایفه مغل که برابر الب خان ⁷ و الغ خان بودند چنانچه یلجق ⁸ و کسری و بیگی ⁹ و تمغان و محمد شه و تمر بغه ¹⁰ و شادی بغه و قتلغ بغه ¹¹ طاقت نتوانستند آورد و غنیمت باز نتوانستند داد - از الغ خان برگشتند ¹² و قصد کشتن او کردند - اما مقهور و مخدول ¹³

1 B. omits را

2 M. از آن دیار بر آرد

3 سی هزار سوار و هشتاد هزار پیاده و سی زنجیر پیل داشت M.

4 M. omits مذکور

5 M. سومنات بود خراب کرده مسجدی بر آورد و بسوی

6 M. دمه

7 M. omits الب خان

8 B. ملحق

9 M. تبکه

10 M. تمر بغه

11 M. قتلعبه

12 M. باز گشتند

13 M. omits مخدول

شدند - بعضی از ایشان بر رای همیه دیو در جهان رفتند و بعضی جانبی پراگنده گشتند - و الغ خان از آنجا بکوچ متواتر در حضرت رفت - و در سنه تسع و تسعين و ستمائه الغ خان با عساکر انبوه جانب رننهپور¹ و جهان نامزد شد - در آنجا² رای بود همیر³ دیو نام حصاری شد⁴ - و حصاری بر سر کوه باستحکام تمام داشت که عقاب بدستون بر آن کوه بی ستون نتوان گذشت⁵ - و او را دوازده⁶ هزار مرد تازی سوار و پیاده بی شمار و پیلان نامدار بودند - چون الغ خان آنجا رسید لشکرها⁷ ساخته کرد - هر دو لشکر⁸ از آن مقام پستر باز گشت و فزول کرد - از آنجا الاغان بحضرت فرستاد تا از استحکام حصار و استعداد پیاده و سوار عرضه⁹ دارند - و رکاب¹⁰ دولت بانهدام و انهزام ان مقام ترغیب نمایند - چون الاغان کیفیت حال بحضرت باز نمودند سلطان لشکرها جمع کرده بکوچ متواتر در رننهپور رفت و آن را فتح کرد - و همیر دیو لعین را بدوزخ فرستاد - پیل و مال و خزاین و دفاين او بتمام¹¹ در دست اركان دولت آمد - و دران قلعه کوتوالی تعیین فرمود و اقطاع جهان¹² بالغ خان مفوض شد¹³ - از آنجا قصد قلعه چتور کرد و ان را نیز¹⁴ فتح کرد - و آنجا خضر خان چتر لعل یانت - و چتور را خضر آباد نام کرده بخضر خان انعام فرمود - از آنجا رایات اعلی¹⁵ بفیروزی و پیروزی بجانب دارالملک دهلی باز گشت - و در سنه سبع مائه سلطان¹⁶ ملک عین الملک شهاب ملتانی را با لشکری بسیار در مالوه نامزد کرد -

همیره M. 3 از آنجا B. 2 جهان and رننهپور Barani, p. 213 رننهپور M. 1

نتوان گذشت upto که عقاب M. 5 نام حصاری بر سر کوه M. 4

لشکرا B. and M. 8 لشکرا M. 7 ده هزار M. 6

امکان دولت B. 10 عرض دارند M. 9

شد M. 18 جهان M. 12 بتمام دست آورد M. 11

سلطان M. 16 اعلی بجانب M. 15 ان را فتح M. 14

تا^۱ مفسدان آن دیار را قلع و قمع کند - و شرّ ایشان بکفایت رساند - و هرکه سر در ربنه اطاعت آرد او را بخلعتِ امان و تشریفِ استظهار مشرف گرداند - و دران ایام در مالوه کوا نام مقدّمی بود - بقیاس چهل هزار سوار و یک لکبه پیاده داشت - چون لشکر دران نواحی رسید کوا طاقّت مقاومت نیاورد - فرار نمود - ولایت او بتمام تاراج و نهب گشت^۲ - و دران ایام در سیوانه مفسدی بود ستلديو^۳ نام - با جمعیتِ انبوه در قلعه سیوانه حصاری شد - لشکر بسیار کوشش نمود^۴ اما نتوانست کشاد - سلطان بر طریق شکار بیرون آمد و آنجا رفت - هم در اول روز قلعه مذکور زیر و زبر^۵ گردانید - زهی اقبال و نصرت که الله سبحانه و تعالی آن بادشاه عادل رعیت نواز حشم پرور را عنایت فرموده بود - فتح کرد و ستلديو لعین را بدوزخ فرستاد - و همدران سال جالور بدست کمال الدین کرک فتح شد - و کسمر^۶ دیو مفسد بدوزخ رفت - بعد^۷ رایات اعلی بجانب دارالملک دهلی^۸ مراجعت فرمود - در سنه اثنین و سبعمائه لشکرها بجانب تلنگ نامزد شد - چون لشکر در حدود تلنگ رسید رای تلنگ پیلان و سوار و پیاده بی شمار داشت - مع هذا نتوانست که با لشکر اسلام مقاومت کند - حصاری شد - لشکر^۹ حصار را گرد کرده ولایت بتمام نهب و تاراج نهاد - رای تلنگ امان خواست - پیل و مال و خزاین و دفاین بوجه خدمتی پیش آورد - و سر در ربنه اطاعت کشید - از آنجا لشکر اسلام بحضرت باز گشت - بعد ازان

۱ مفسدان دیار را قلع کند M.

۲ نهب گشت - دعه ازان در سوانه M.

۳ کوشش نمودن نتوانست کشاد M.

۴ قلعه مذکور فتح کرد و ستلديو M.

۵ کسمر دیو M.

۶ دهلی M. omits

۷ دعه omits

۸ ستلديو نام جمعیت M.

۹ لشکر دیو M.

۱۰ لشکر اسلام حصار B.

ملک نایب باریک^۱ با عساکر قاهره در ملک معبر نامزد شد - چون لشکر اسلام^۲ در حد معبر رسید ولایت معبر^۳ نهب و تاراج کرد و مال بسیار و دفاین بی شمار^۴ بر دست آمد - و صد زنجیر پیل بدست آورد - و چند هزار مفسد نامدار بدوزخ فرستاد^۵ - افالیم معبر در ضبط و تصرفِ بندگانِ حضرت اعلی آمد - و ملک نایب مظفر و منصور باز گشت - چون سلطان علاء الدین از کار جهانگیری و شغل کشور کشائی فارغ شد کار خیر شاهزاده^۶ بنیاد نهاد - فرمود تا اهل تقویم و اصحابِ تنجیم به^۷ نیکوترین فال روز اختیار کنند - منجمان^۸ بر حکم فرمان اعلی از شمار تقویم و حسابِ تنجیم به بهترین روزی و خوبترین ساعتی کار خیر شاهزاده^۹ مدالله^{۱۰} عمره اختیار کردند - بطالع سعد و اختر میمون در شهر قبهای فلک سالی^{۱۱} بر آوردند - و بکنج و مهرتاب^{۱۲} پوشانیدند - و اهل طرب از^{۱۳} مسلم و هندو بقبها نغمه ساز گشتند - و فلک را در چرخ^{۱۴} آوردند - بعد ازان چندگاه سلطان را زحمت تپ^{۱۵} غالب آمد - خضر خان پسر بزرگ سلطان به نیت صحت نذر کرد - که اگر حق تعالی سلطان را شفای عاجل کرامت کند پیاده زیارت پیران هتمناپور رود - حق تعالی^{۱۶} سلطان را اندک مایه صحت روی داد - خضر خان بر حکم نذر در هتمناپور زیارت پیران^{۱۷} رفت - ملک نایب بسطان باز نمود که البخان را اتفاق آنست

۱ M. omits باعساکر ۲ M. omits ۳ M. omits

۴ M. omits بی شمار ۵ B. omits فرستاد

۶ M. omits بنیاد نهاد ۷ M. omits به

۸ B. omits نیک ترین حکم ۹ B. omits شاعرانگان اختیار

۱۰ B. omits فلک سایه ۱۱ B. omits و محربات

۱۲ B. omits از اهل طرب مسلم ۱۳ M. omits در چرخ آوردند ۱۴ M. omits تپ

۱۵ B. omits حق سبحانه و تعالی ۱۶ M. omits پیران

که خضر خان را در ملک بنشانند و خود نایب ملک شود - و بعد از چندگاه او را نیز^۱ تمام کند - و مِنْ كُلِّ الرَّجْوَةِ خود مُلک بگیرد - سلطان را زحمت غالب شده بود - از خود^۲ خبر نداشت - این معنی تحقیق پنداشت - فرمان شد تا البخان را بکشند - چون البخان در سرای آمد ملک کمال الدین کرک و ملک نایب هر دو البخان را گرفته بکشند - چون ملک نایب کارِ البخان^۳ پرداخت بر سلطان عرضه داشت کرد - چو البخان کشته شد نباید خضر خان ازین سبب هراسی گیرد - بجانب خضر خان فرمان اصدار یابد و اقطاع امروره بدو مفروض گردد تا آنجا باشد - بمضمون آنکه آن فرزند در امروره بنشیند و تا دامن کوه شکارگاه خود سازد - و تا فرمان طلب صادر نگردد اصلاً^۴ در حضرت اعلیٰ نیاید - چون فرمان اعلیٰ بر خضر خان برسد بغایت متردد و متمامل^۵ شد - و از هتھناپور در امروره رفت - و در امروره نیز فرمانی دیگر رسید که چتر و دور باش و آنچه علامت بادشاهی باشد بحضرت اعلیٰ^۶ فرستد - خضر خان اطاعت کرد و هرچه علامات بادشاهی بود بحضرت فرستاد - بعد از چند روز با خود گفت که من خیانتی نکرده ام که موجب سیاستی و مستوجب ملامتی گردم - اگر بغیر فرمان در حضرت روم سلطان البته شفقت پدری از من دریغ ندارد - و اگر گناهی و یا خطائی در وجود آمده باشد بگذارد^۷ - سوار شد - دوم روز از امروره در حضرت آمد - پای بوس کرد - سلطان از شفقت پدری در گذار گرفت -

۱ چندگاه کار او نیز تمام M.

۲ و سلطان از خود خبر B.

۳ البخان سنجر پرداخت and B. البخان را پرداخت M.

۴ نگردد در حضرت نیاید M.

۵ M. omits متامل

۶ در حضرت فرستد M.

۷ B. بگذرد

بوسه بر سر و روی^۱ آن شاهزاده یوسف صفت - فرشته منش داد و فرمود
 برو مادر را ببین - چون خضر خان بدیدن مادر رفت ملک نایب
 حرامخور^۲ قواشی بردار پس دریده پیش بریده محل خلوت یافت -
 پیش سلطان عرضه داشت کرد که اگر^۳ خضر را اتفاق ملک گرفتن
 نیست بی فرمان بادشاه چرا در حضرت آمده است - سلطان را چندان
 ضبط و هوش نمانده بود^۴ فرمود تا خضر خان را و شادی خان را بند
 کرده در گوالیر^۵ فرستند - هر دو برادر بی گناه^۶ را بند کرده سیوم روز در
 گوالیر بردند - چون چند روزی بر آمد سلطان را زحمت غالب شد -
 و همدران زحمت برحمت حق پیوست - در هفتم ماه شوال سنه
 خمس عشر و سبعمانه ملک نایب پسر سلطان را که شهاب الدین
 لقب بود بر تخت بنشانند^۷ و سلطان شهاب الدین خطاب کرد
 و خود^۸ نایب ملک شد - و ملک اختیار الدین سنبل را در گوالیر
 فرستاد تا چشم خضر خان و شادی خان بکشد^۹ - چون این خبر بر
 خضر خان رسید^{۱۰} چشم پر آب کرد و دل بر قضای مرگ^{۱۱} نهاد - سنبل
 حرامخور ایشان را میل کشیده باز گشت - ملک نایب در تدبیر آن شد
 که امرای علایی^{۱۲} را بدست آورده دفع کند - همدران^{۱۳} اندیشه فاسد
 بود که مبدش و بشیر پایگان خوابگاهی سلطان علاؤ الدین اندیشه کردند
 که حرامخور را بکشند - دران شب نوبت ایشان بود تیغ برکشیدند

۱ M. بوسه بر روی او داد فرمود

۲ M. حرام خوار محل خلوت

۴ B. نمانده بود و خوف گشته فرمود

۶ M. omits بی گناه

۷ M. نشانند

۹ M. بکشند

۱۰ M. رسید

۱۲ B. اعلائی

۱۳ M. بعد از اندیشه

۳ M. omits اگر

۵ M. کالیور

۸ M. کرد و چون نایب

۱۱ M. دل زبر فساد سنبل

و سرها^۱ در بنا گوش بسته یکسر بالا رفتند - و تیغ بران^۲ بران حرامخوار انداختند - او گریخته در پرده^۳ حرمگاه خزید - از آنجا بیرون^۴ آورده سرش بریدند - بعد از آن مبارک خان که درون پنهان مانده بود^۵ از حرم محترم بیرون آمد - سلطان شهاب الدین^۶ را خدمت کرد - خود نایب ملک شد تا^۷ مدت چهار ماه - چون سلطان شهاب الدین خرد بود صلاح و فساد مملکت نمی دانست - امرا و ملوک نیز بر مبارک خان^۸ نظر داشتند اما بیرون نتوانستند داد - بعده^۹ مبارک خان سلطان شهاب الدین را جلا کرد^{۱۰} و خود^{۱۱} را سلطان خطاب کرد و بر تخت سلطنت جلوس فرمود -

و این واقعه در سنه ست عشر و سبعمانه بود *

تا جهان بود چنیس بُود و چنیس خواهد بود

همه را عاقبت کار همیس خواهد بود

و مدت ملک سلطان علاؤ الدین بیست و یک سال بود و الله اعلم بالصواب *

ذکر سلطان قطب الدین مبارک شاه

سلطان قطب الدین مبارک شاه پسر سلطان علاؤ الدین بود - چون سلطان شهاب الدین را جلا^{۱۰} کردند روز یکشنبه بیستم ماه محرم سنه المذکور در قصر دار الخلافت بر تخت سلطنت جلوس فرمود - و کسان خود را بالقاب و اشغال معین گردانید - چنانچه خسرو پاسبان را خسرو

۱ M. omits بران ۲ M. omits بر کشیدند و پرها در بنا گوش بسته بمکر بالا B.

۳ M. آوردند سرش ببریدند

۴ M. مانده بود ببرند مبارکخان از حرم M.

۵ B. چون مدت ۶ B. مدت چهار ماه بگذشت ۷ B.

۸ M. بر مبارکخان آن نظر M. ۹ M. omits بعده

۱۰ M. جدا کردند

خان خطاب کرد - و محمود محمد مولی^۱ میر خان - و ملک دینار
ظفر خان شد - و ملک فخر الدین^۲ جونا پسر غازی ملک امیر آخور -
و ملک قیصر خاص حاجب^۳ - و اصبح قریبک میسر^۴ - و یک لکھی محو
قریبک میمنه - و بشیر معزی^۵ نایب خاص حاجب - و بیگ روزمنی
سر جانداز میمنه - و حسن بیگی سر جانداز میسر^۶ - و خواجه حاجی شب
نویس نایب عرض ممالک گشتند - همدران سال جلوس اتفاق کرد که
جانب دیوگیر رود - امرا و ملوک عرضه داشت کردند این معنی
پسندیده نیست - بادشاه را در ابتدای جلوس که ملک نوگیر بود
مصلحت نباشد که بدور دست عزیمت کند * * نظم *

پسندیده نبود ز فرهنگ و رای جهان بادشاه را خرامش ز جای
که داند که در پرده بد خواجه کیست بصدق اندرون مخلص شاه کیست
بنه^۷ به که جا گیرد اول فراخ پس انگه زند سوی هر بیخ شاخ^۸
بعده سلطان فرمود^۹ هیچ کس را از شما گمان بود که ملک بوجود
چندین برادران بمن رسد - گفتند نبود - پس گفت چون حق تعالی
بی واسطه و بی مبت کسی ملک بمن داد مقدر که باشد^{۱۰} که از من
بستاند - و آن وقت که بستاند حد کیست که باز^{۱۱} دهد - و این بیت
می گفت^{۱۱} *

1 Barani, p. 379 and Ṭabaqāt Akbarī, p. 175

و محمد مولی عم خود را شیر خان خطاب فرمود

2 Barani, p. 379 فخر الدین آخر بگ جونا برید ملک

3 Barani, p. 379 4 M. و میسر^۴ ملک تاج الدین حاجب قیصر خان

5 M. معزی^۵ 6 M. تنه آن که جا^۶ 7 B. بیخ و شاخ^۷

8 M. گفت^۸ 9 B. مقدر باشد که از^۹ 10 M. باز دهاند^{۱۰}

11 M. omits و این بیت می گفت^{۱۱}

* بیت *

خدا داد ما^۱ را بشمشیر و رای نیارد سند دیگری جز خدای
 آنگاه طرف دیوگیر عزیمت فرمود - و چندگاه آنجا سکونت کرده یک
 لکهی را در دیوگیر گذاشت - و خود بحضرت دار الملک باز گشت -
 چون در بالا کهی^۲ ساکونه رسید اسد الدین پسر ملک خموش غدر
 اندیشید - و چند نفر دیگر باو یار شدند - آرام شه پسر خورم کهجوری وکیلدر
 جلالی نیم شب سلطان را خبر داد - چون بامداد شد^۳ اسد الدین و ملک
 مصری را بگرفتند - ایشان مقر شدند - بسیاست پیوستند - سلطان از آنجا
 بکوچ متواتر در دهلی آمد - بعد ازان یک لکهی در دیوگیر عصیان ورزید
 و علامات بادشاهی ظاهر گردانید - سلطان لشکرهای قاهره^۴ خسرو خان را
 داده در دیوگیر بجهت^۵ دفع فتنه یک لکهی نامزد فرمود - چون خسرو
 خان آنجا رسید لشکرهای دیوگیر که آنجا جمع شده بودند^۶ یک لکهی
 را گرفته غل در گردن و زنجیر در پای کرده خدره^{ووه ووه} فغلوه بر خسرو خان آوردند -
 خسرو خان او را در حضرت فرستاد - و آنجا بسیاست پیوست - خسرو خان
 از آنجا کوچ کرده طایفه راکهو^۷ را نهب و تاراج کرد^۸ - و غنایم فراوان
 از زر سامت^۹ و ناطق بدست آورد - بعده ازان جانب تلنگ رفت -
 چون در حدود تلنگ رسید رای تلنگ طافت مقاومت نیارود - حصاری
 شد - خسرو خان حصار را محصر^{۱۰} کرد - بعد از^{۱۱} چند روز رای
 مذکور^{۱۲} عاجز گشت - صد و چند زنجیر پیل و خزاین و دفاین

1 M. خدا داد ها را

3 B. بامداد اسدالدین

5 M. سبب دفع

7 M. راکهوه

9 M. غنایم فراوان بدست آورد بعده جانب تلنگ

11 M. بعد ازان چند

2 M. بالاکهتی

4 M. لشکر قاهر

6 B. جمع شده بود

8 B. تاراج نهاد

10 M. حصار را مهر کرد

12 M. مذکور

و نفایس دیگر بوجه خدمتی خسرو خان را داد - و شرط اطاعت و خدمت گاری^۱ بجا آورد - و خلعت از خسرو خان پوشید - از آنجا خسرو خان بچانب ملکی^۲ نهضت کرد - و بیست زنجیر پیل و یک الماس بوزن شش درم دست آورده در ولایت معبر در آمد - از ایشان نیز پیل و مال فراوان گرفت - چون مالهای بیشمار و پیلان^۳ بسیار بدست او افتاد^۴ خواست تا از سلطان عاصی شده هم دران طرف بماند - امرا و ملوک حضرت که برابر او نامزد بودند چنانچه ملک تلبغه بنده^۵ و ملک تلبغه ناگوری و ملک حاجی نایب عرض و ملک تمر و ملک تکیین و ملک مل و امرای دیگر همه متفق شده او را بزور در دهلی آوردند - و این معنی بحضور^۶ سلطان توجیه کردند - سلطان در حق او گفته ایشان مسموع نداشت - بلکه مرحمتهای فراوان و شفقتهای بی پایان ارزانی فرمود - و در حق آن حلال خواران سیاست فرمود - بعد از آن^۷ چندگاه خسرو خان حرام خوار غدیری بچه غدر اندیشید - و چند نفر بر او اقربای خویش آورده درون خانه پنهان داشت تا سلطان را بکشند - در وقت نماز خفتن آن حرامخوار بدبخت^۸ با برادران و قرابتان در آمد - سلطان در آن شب مست بود - بگرفت^۹ و خنجر بر خنجر مبارک راند - سلطان از قوت جوانی و زور مستی خود را از دست حرامخوار رها کنانید و عزیمت سراجی معروسه کرد - آن حرام خوار تعاقب نمود - و جعد مبارک

۱ M. omits و خدمتگاری

۲ M. نهضت و بیست

۳ M. پیل بسیار

۴ M. بدست افتاده

۵ M. تلبغه بنده Tabakāt Akbarī p. 181 بغرة

۶ M. آوردند بحضور سلطان

۷ M. بعد از آن چندگاه

۸ M. بد بخت

۹ M. باک عنقاد up to و خنجر and omits from بگرفته گشت و خود بوخت M. را تمام ساخت

را بگرفت - و سلطان را بر زمین زد و خنجر در سیئه مبارک چنان زد که سلطان شهید از دار فنا بدار بقا رحلت نمود - چون آن حرام خوار کار آن پادشاه پاک اعتقاد را تمام ساخت خود بر تخت سلطنت بنشست - و سلطان ناصر الدین خود را خطاب کرد و زن سلطان را در حباله خویش آورد^۱ - و این واقعه^۲ در پنجم ماه ربیع الاول در سنه عشرین و سبعمانه بود *

شد خار خار بستر آن شخص نازنین گزار می رسید ز دیبا و ششترین^۳ مدت ملک سلطان قطب الدین چهار سال و چند^۴ ماه بود و الله اعلم بالصواب^۵ *

ذکر سلطان ناصر الدین خسرو خان

ناصر الدین خسرو خان از بندگان علایی بود - در عهد طفولیت خسرو خان و برادر او از فهب مالوه بردست لشکر^۶ اسلام اسپر گشته - و میل بندگان خاص جمعه آمده در عهد سلطان قطب الدین مرحوم قربت و احتشام و اختصاص^۷ گرفت و نایب مملکت گشت - چون در اصلش خطا بود در عقلش نقصان - صواب کار خویش درین^۸ کار ناصواب دید - و کمال^۹ کفران نعمت ورزید *

درختی که تلخ است^{۱۰} او را سرشت گرش در^{۱۱} نشانی بباغ بهشت
ور از جوی خلدش بهنگام آب به بیخ^{۱۲} انگبین ریزی و شیر ناب

۱ M. omits from آورد up to وزن

۳ M. ششترش

۵ M. omits بالصواب و الله اعلم

۷ M. احتشام گرفت ان مملکت

۱۰ M. تلخ آمد

۲ B. omits در پنجم ماه ربیع الاول

۴ M. چهار سال و دو ماه و یازده روز بود

۶ B. omits لشکر

۸ M. درین دید

۱۱ M. برنشانی

۹ M. بکمال

۱۲ M. همه انگبین

سرانجام گوهر بکار آورد همان میوه تلخ بار آورد
 القصه بعد کشتن سلطان قطب الدین مرحوم و شاهزادگان - خسرو خان در
 بر انداختن خاندان علائی دست بر آورد - و بعضی شهزادگان و پسران سلطان
 علاؤ الدین مرحوم که در حادثات ماضیه از آفات مادر دهر بی مهر درون
 حرم در کنار مادران مانده بودند چنانچه فرید خان و بو بکر خان و علیخان
 و بهار خان همه را بیرون آورده در ۱ سنه احدی و عشرین و سبعمانه میل
 در چشم کشید - و بعضی امرا و ملوک علائی را که مخالف خود دید دست ۲
 آورده بخواری و زاری تمام نابود و نیست گردانید - و بعضی را
 چنانچه عین الملک ۳ و شهاب تاج ملتانی و چند نفر دیگر ۴ را متفرق
 گردانید - اغلب هفود فرمانده و حاکم گشتند - و آن جماعت بر اعتماد
 قربت ۵ ناصر الدین خسرو خان در میان مسلمانان ظلم و تعدی کردن
 گرفتند - و عورات از درون حرم می بردند و خزاین و دفاین که از سلطان
 علاؤ الدین مانده بود بتمام پریشان و تلف می کردند *

همه گنج و انهاء دیرینه سال که نارد کسی حصر آن در خیال
 کلید درش هندوان را سپرد که هر یک بمقدار بایست برد
 و بعضی امرا و ملوک که بر دست او محبوس نشدند حیران و مضطر
 می بودند - تا ناصر الدین خسرو خان فرمانهای استظهار در اطراف فرستاد -
 و خلق را بر خود استدعا کرد - و از مقرّبان خود هر یکی را بخطاب
 و القاب مشرف گردانید - چنانچه حسام الدین برادر خود را خانخانان
 و یوسف صوفی را صوفیخان و عین الملک ۶ ملتانی را علم خان و اختیار

۱ M. omits در

۲ M. آورده بکشت و بعضی

۳ M. عین الملک شهاب

۴ M. چند فردی را متفرق

۵ B. اعتماد قرب و M. ناصرالدین درمیان

۶ M. عین الملک و اختیار

الدین سنبل را حاتم خان خطاب کرد - و کمال الدین صوفی و کیلندر و ملک فخر الدین جونا پسر غازی ملک آخور بگ قطبې آخور بگ گشت - آن گاه خواست تا جمله امرا و ملوک اطراف را در حضرت آرد - بعضی می آمدند و بعضی سرکشی میکردند - روزی ملک فخر الدین آخور بگ را گفت که چند از سر اسپ^۱ تازی برق کند - ملک فخر الدین که همه وقت در اختلال خاندان سلطان علاؤ الدین تاسف میکرد بهانه یافت - بر غازی ملک^۲ بخفیه مکتوبی نبشت - که زینهار این^۳ کافر نعمت را استوار نداری و اتفاق آمدن^۴ نکنی - بلکه اگر خواست خدای تعالی^۵ باشد این فرزند نیز^۶ بخدمت می رسد - بعد از چند روز فرصت یافت هم بران اسپان سوار شده جانب دیبالپور راند - پسر ملک بهرام آینه^۷ را نیز برابر خود برد * * بیت *
نشسته بران تازیان براق همی راند یگرو بیک اتفاق
ناصر الدین را از رفتن ملک فخر الدین خبر شد - یک فوج سوار متعاقب او فرستاد - ایشان^۸ سه شبان روز دنبال کردند نتوانستند رسید - ملک فخر الدین با پسر ملک بهرام هرچه تعجیل تر بر غازی ملک رفت - و مزاج فساد و اهانت اسلام بتمام^۹ باز گفت - ملک غازی ملک همان زمان مکتوبات^{۱۰} بجانب بعضی امرا و ملوک علائمی چنانکه ملک بهرام آینه و ملک مغلطی امیر ملتان - و ملک عین الملک شهاب ملتانی و محمد شاه پسر امیر سیوستان^{۱۱} و ملک نک لکھی بنده علائمی امیر

گفت تا چند سر اسپ M. 1

ملک غازی M. 2

نبشت که سخن این کافر نعمت را M. 3

اتفاق بابن بد عهد نکنی M. 4

تعالی M. omits 5

نیز M. omits 6

بهرام امیر را M. 7

ایشان M. omits 8

بتمام M. omits 9

مکتوب B. 10

سیوستان B. 11

سامانه فرستاد - و بجهت استدعای خون^۱ سلطان قطب الدین ایشان را تحریض نمود - و ملک بهرام آینه^۲ بمجود رسیدن مکتوبات بر ملک غازي ملک آمد - و مغلتي^۳ امیر ملتان جواب نوشت مضمون آنکه من امیر ملتانم با چندین هزار سوار و پیاده بی شمار با دهلي خلاف نمی توانم کرد - علی الخصوص امیر دیبالپور زینهار این خیال ناسد از دماغ بیرون برد - و سر در رقبه اطاعت کشد - چون امیر ملتان برین نوع جواب نبشت ملک غازي بخفیه مکتوبی دیگر برای ساکنان و مقطعان ملتان فرستاد - بهرام سراج که یکی از معارف ملتان^۴ بود با جمعی انبوه مستعد شده در آمد - مغلتي را خبر شد - فرار نموده در جوئی که غازي ملک حفر کرده بود خزید - خلق ملتان سوار و پیاده تعاف کردند - و از آنجا بیرون آوردند و کشتند^۵ - و محمد شاه پسر امیر سیوستان پیش ازین بر دست سیوستانیان محبوس بود - چون مکتوب غازي ملک رسید سیوستانیان بر محمد شاه^۶ گفتند اگر غازي ملک را اطاعت کنی ما تو را بگداریم - همچنان کرد - او را گذاشتند - محمد شاه جواب نبشت که متعاف مکتوب احرام گرفته می آیم^۷ - و قدری کیفیت از حبس خود و غیر مستعد بودن لشکر باز نمود - اما یک لکهی امیر سامانه عین مکتوب^۸ غازي ملک بر ناصر الدین خسرو خان فرستاد - و کیفیت مخالفت غازي ملک باز نمود - و لشکر خود مستعد کرده^۹ بجانب دیبالپور بیرون آورد - چون در حدود دیبالپور رسید ملک غازي ملک

۱ M. استدعا چون

۲ M. ایبه

۳ M. مغلتي

۴ M. معارف ملک

۵ B. آوردند بکشتند

۶ M. بر محمد شاه را گفتند

۷ M. می آید

۸ M. سامانه عین الملک و غازي ملک بر ناصر

۹ M. خود را مستعد کرده از شهر دیبالپور

نیز مستعد شده مقابل آمد¹ - یک لکھی مذکور هم در اول حمله شکست و منهزم شده در سامانه رفت - می خواست در دهلی بر ناصر الدین برود - همچنان خلق سامانه حشر کرده او را بکشند - و ملک عین الملک ملتانی در دهلی بود - چون نبشته غازی ملک برو هم² رسید او نیز جواب نبشت که من آمدن نتوانم اما عطف کرده در ولایت خویش خواهم رفت - یاری دهی هیچ یکی نخواهم کرد - هرکه در میان³ شما دهلی بگیرد با او موافقت کرده خواهد شد - چون جواب مکتوبات⁴ هر یکی بر غازی ملک رسید خشم⁵ شد - و ملک بهرام اینه⁶ را طلب فرمود و محضر ساخت که مملکت اسلام هندوان گرفتند - و خاندان علانی بر افتاد - اکنون می خواهم که انتقام آن خاندان بکشم - چنانچه سالها با من موافقت نموده اید⁷ این زمان نیز موافقت باید کرد - تا بیاری شما برسم حلال خواران تیغ زنیم - هم برین عهد بستند و اتفاق بیرون آمدن کردند - همچنان خبر رسید که مال خراج ملتان و سیوستان و اسپان بی شمار و بی عدد بدلهی میروند - ملک غازی ملک که حیدر ثانی⁸ بود لشکر را فرمود تا بتمام مال و اسپان غارت کنند - و هر یکی را از⁹ لشکریان مواجب دو سال مغرور کرده بدهند - همچنان کردند - چون غازی ملک را این چنین یمن روی نمود از دیبالپور کوچ کرد¹⁰ و بتواتر در سرستی رسید - ناصر الدین خسرو خان نیز خانخانان برادر خود و صوفی خان را با لشکرهای انبوه پیش فرستاد - در حوض بهاتی جای مصاف اختیار کردند - آنجا هر دو لشکر را جنگ شد - حق تعالی غازی ملک را ظفر بخشید - لشکر

1 مقابل آن یک لکھی مذکور M.

2 بدو هم رسید B.

3 هرکه میان شما که دهلی M.

4 مکتوب B.

5 حشم خود M.

6 ایبه M.

7 نموده اند B.

8 حیدر ثانی M. omits

9 را از M. omits

10 کرده M.

ناصر الدین منہزم گشت - خانخانان و صوفی خان پیلان و مرانب گم کردہ در دہلی رفتند - غازی ملک از آنجا جانب دہلی راند و بکوچ متواتر روان شد - ناصر الدین خسرو خان نیز خود بیرون آمد و لشکرہای اطراف جمع کردہ نزدیک بیلکوش^۱ لشکر گاہ ساخت - چنانچہ یک سر لشکر در حوض خاص سلطان بود - و یک سر در اندبنتہ^۲ و خزانہ سلطان علاؤ الدین کشیدہ سہ گان چہار گان^۳ سال موجب و انعام لشکر را دادن گرفت - و بعضی شاہزادگان علائی را کہ پیش ازین کور کردہ بود از درون حرم بیرون آوردہ بکشت - و غازی ملک نیز نزدیک روضہ سلطان رضیہ منزلگاہ کردہ مستعد فرود آمد - روز جمعہ ناصر الدین خسرو خان غیر اتفاق سوار شد و صف کشیدہ ترتیب جنگ کرد - ازین طرف غازی ملک نیز لشکر خود مستعد ساخت و بایستاد - بعدہ^۴ ہر دو لشکر بجنگ پیوستند - اول لشکر ناصر الدین غالب آمد - لشکر غازی ملک را بشکست - آخر غازی ملک با یک فوج خاص بمقدار سیصد سوار کہ چون کویہ بر جای ماندہ بود بر چندان ہزار سوار بزد - چنانچہ ہم در اول حملہ ترتیب مراتب و پیلان و سواران بشکست - ناصر الدین خسرو خان منہزم شدہ با بعضی امرای خود در متراک رفت و همانجا تلف شد - غازی ملک مظفر و منصور در سرا^۵ پردہ خویش فرود آمد - شب همانجا کرد - پگاہ بامداد درون دہلی در آمد و بر تخت مملکت جلوس فرمود - و سلطان غیاث الدین خود را خطاب کرد - درم روز آن خبر شد کہ خانخانان برادر ناصر الدین در باغ خزیدہ است - ملک فخر الدین را فرمان شد تا آن باغی را از باغ بیرون آوردہ در بازار دہلی

۱ بیلکوس لشکرہا M.

۲ اندبنتہ M.

۳ سکان چہار گان B.

۴ بعدہ M. omits

۵ در پردہ M.

بگردانند - همچنان کردند - بعداً بسیاست پیوست - و این واقعه در سنه
 احدی و عشرين و سبعمانه بود * * بیت *

هرچه کنی باز نشانت دهند^۱ آنچه دهی باز همانند دهند
 و مدت ملک ناصر الدین خسرو خان چهار ماه و چند روز بود و اللهُ اعلم
 بالصواب و اِلَيْهِ الْمَرْجِعُ وَ الْمآبُ *^۲

ذکر سلطان غیاث الدین تغلق شاه

سلطان غیاث الدین تغلق شاه بادشاه کریم و عادل بود و در طبیعت
 او همه^۳ فراهمی و عمارت و آبادانی و دانایی و هشیاری^۴ و عصمت
 و پاکی و پاکیزگی مجبول و مذکور بود^۵ - و در کیاست و کفایت
 و فراست^۶ و دانایی و هوشیاری نظیر نداشت - دائماً خمس اوقات
 فرایض بجماعت گذاردی - و تا نماز خفتن نگذاردی درون حرم نرفتی -
 الغرض چون ناصر الدین منزه شد سلطان غیاث الدین روز شنبه غره ماه شعبان
 سنه المدکور باتفاق امرا و ملوک و ایمه و سادات و قضات و سایر انام^۷
 در دار الخلافت بر تخت سلطنت جلوس فرمود - امرا و ملوک
 علائی را بنواخت - مراتب و منازل و اقطاع بر ایشان مقرر داشت -
 و خاندانهای قدیم که بر افتاده بودند احیا گردانید - و بعضی اترابی
 خود را القاب و اشغال تعیین فرمود - چنانچه ملک فخر الدین پسر بزرگ
 را الغ خان خطاب^۸ شد و ولی عهد خود کرد - و شاهزادگان دیگر بهرام خان

۱ B. کنند

۳ B. فراهمی

۵ M. omits بود

۷ M. سایر الانام

۲ M. omits و المآب و المرجع

۴ M. omits و هشیاری

۶ M. omits فراست

۸ M. خطاب او شد و ولی خود گردانید

و ظفر خان و نصرت خان و محمود خان شدند - و ملک اسد الدین برادر زاده را نایب باربک گردانید - و ملک بهاء الدین خواهر زاده عرض ممالک و اقطاع سامانه یافت - و گرشاسب^۱ ملک خطاب داد و^۲ دیوان وزارت بعهده شادی^۳ داد و داماد خود کرد و اعوان و انصار قدیم را شغلها مناسب حال^۴ ارزانی داشت - چون کار مملکت قرار گرفت در سنة المذكور الغ خان را با عساکر قاهره جانب ولایت تلنگ و معبر^۵ نامزد فرمود - الغ خان مذکور با کوبه و دبدبه^۶ پادشاهی بیرون آمد^۷ - لشکر چندیری و بدارن و اودهه و کره و دلمو و بنکرمو^۸ و اقطاعات دیگر بدو پیوست - میان دیوگیر شده در ولایت تلنگ^۹ در آمدند - لشکر دیوگیر نیز^{۱۰} بیامد - الغ خان در ارنگل که دار الملک هفصد سال^{۱۱} رای کرن مها دیو و آبا و اجداد او بود رفته محصر کرد - رای مذکور با جمعیت مقدمان و سران خویش حصار شد - و ارنگل را دو حصار است - سنگین و گلی - و هر دو در غایت^{۱۲} استحکامی - چون الغ خان حصار گلی^{۱۳} را محصر کرد - فرمود تا ولایت تلنگ را نهب و^{۱۴} تاراج کند - غنایم و علف بجهت لشکر بیازند - بدین سبب^{۱۵} لشکر را در مایحتاج وسعتی پیدا آمد - در کار حصار گیری بدل و جان سعی می نمودند^{۱۶} - جنگهای مردانه^{۱۷} از طرفین سخت می شد -

۱ کرشباش ملک B. ۲ داده دیوان M. ۳ عده منادی داد M.

۴ مناسب ارزانی M. ۵ معبر M. omits

۶ الغ خان با کوبه پادشاهی بیرون M. ۷ آمده M.

۸ دلمو و سکرمو M. ۹ ولایت ملتان در آمدند M.

۱۰ نیز M. omits ۱۱ سال را ارن مهادیو و آبا B.

۱۲ غایت محکمی M. ۱۳ گلین M. ۱۴ نهب کند M.

۱۵ بدین سبب M. omits ۱۶ می نمود M.

۱۷ مردانه M. omits

و آدمیان از جانبین کشته می شدند - چون چند روز برآمد عبید شاعر سبب نارسیدن خبر دهلی آوازه کرد که سلطان غیاث الدین نماند^۱ - و برحمت حق پیوست - امرا و ملوک چنانکه ملک تکین^۲ و امرای دیگر را اشتعال کرد تا الغ خان را بکشند و بلغاک کنند - الغ خان را ازین حال خبر شد - با پنجاه نفر سوار از آنجا بیرون آمد - امرای حرامخور همه از آنجا هر کسی بجانب اقطاع خود رفتند - چون الغ خان بکوچ متواتر در حضرت آمد و حال بتمام عرضه داشت - سلطان فرمانها فرستاد تا هر کجا که ایشان را در یابند بکشند - امرای مذکور هنوز در ولایت خویش نرسیده بودند - چون فرمان بدین منوال^۳ صادر شد ایشان را هم دران جنگل ها تلف کردند - ملک حسام الدین ابو رجا مستوفی ممالک را فرمان شد تا در اودهه برود - خیلخانۀ ملک تکین را بیارد - او آنجا رفت و همه را بگرفت - ملک تاج الدین طالقانی^۴ داماد ملک تکین از بندی خانه بگریخت - ملک تاج الدین مذکور^۵ در کرانۀ سرو گرفتار شد - او را همانجا گردن^۶ زدند - پسر ملک تکین و خیل خانۀ او را در حضرت آوردند^۷ - سلطان همه را از عورات و مرد و خرد و بزرگ پیش داخل^۸ دار الخلافت در زیر پای پیل انداخت - و عبید شاعر را واژگونه بردار^۹ کردند - چنین روایت^{۱۰} می کنند راویان اخبار که

۱ M. نماند امرا و ملوک

۲ B. ملک تکین

۳ M. بدین نوع

۴ B. طقانی

۵ M. بگریخت در کرانۀ سرو

۶ M. گردن زد

۷ M. حضرت آورد

۸ M. داخل

عبیدشاعر + + Barani, p. 449 and Tabakāt Akbari, p. 195 در دار کردند M. بازگونه B. را زنده بردار کردند

و این قصه در up to چنین روایت می کنند M. omits from 10

این عبید شاعر از ملازمان و خدمتگاران شیخ الاسلام شیخ نظام الحق و الشرع و الدین بود - و با امیر خسرو دائماً عکس می کردی - بسبب آن خاطر عاطر شیخ المشایخ متردد می شد - درین اثنا هندی پیش آمد و مسلمان شد - شیخ نظام الدین او را تربیت می کرد - یک روز او را در مسواک دادند - آن نو مسلم را عبید را پرسید که این مسواک را بچه طریق کنم - آن بد بخت گفت یکی در دهن کند و یکی در کون - او هر روز همچوین می کرد - تا دبر او آماسیده گشت - یک روز پیش شیخ المشایخ نمکین آمد - و گفت ای شیخ در مسواک که شما لطف فرموده بودید یکی بغایت خوب است که در دهن می کنم و دومی نهایت بد است که در دبر می کنم - بشره شیخ المشایخ متغیر گشت - فرمود که این چنین کردن ترا که امر سخت - گفت عبید شاعر - فی الحال شیخ از زبان دُرر بار فرمودند که ای عبید با چوب بازی می کنی - ازان بل هر یکی دانستند که این شخص را بر دار خواهند کرد تا سخن شیخ بنفاز رسید - و این قصه در سنه اربع و عشرين و سبعمائه بود که ¹ الغ خان را باز در تلنگ نامرد کردند - رای لدر مهادیو باز حصارى شد - بعد ² چند روز بزخم تیر و نارک و سنگ و مغربی - حصار درونی و بیرونی بگرفت - و ارنکل ³ را فتح کرد - رای مذکور را با تمامی رایان ⁴ با زن و بچه و خزاین و پیلان بدست ⁵ آورد و فتح نامه در حضرت فرستاد - در شهر ⁶ قبا بستند و شادیا کردند - و تمام ⁷ ولایت تلنگ در ضبط آمد - مقطعان و کار کنان خود نصب فرمود - و از تلنگ جانب

1 در دار کردند سنه اربع و عشرين و سبعمائه الغ خان را M.

2 بعد سه چند B.

4 رایان دابگان و زن B.

6 فرستاد چون بدھلی رسد قبا M.

3 ارنکل M.

5 برداشته آورد M.

7 تمام M. omits

جاجنگر^۱ لشکر کشید - آنجا^۲ چهل زنجیر پیل زنده بدست آمد - مظفر و منصور باز^۳ در ارنکل آمد - چند روز مانده سوی حضرت اعلی مراجعت کرد^۴ - در سنه اربع و عشرين و سبعمانه سلطان^۵ سمت لکهنوتی عزیمت فرمود - الغ خان را که ولیعهد کرده بود به نیابت ملک رانی در دار الملک تغلق آباد که در سه سال و چند ماه عمارت شده بود گذاشت - و مصالح غیبت تفویض کرد - و خود کوچ بموچ متواتر^۶ در لکهنوتی رفت و ان را فتح کرد - و هم درین محل خبر اسیر شدن بهادر شاه عرف نوده^۷ بادشاه لکهنوتی بر دست هیبت الله قصوری رسید - سلطان از آنجا بجانب^۸ دار الملک مراجعت کرده و بهادر شاه مدکور را نیز برابر خود در حضرت می آورد - چون در موضع افغانپور رسید بر کوشکی^۹ که برای بار عام ترتیب کرده بودند و تر برتر بتعجیل بر آورده بار داد - و فرمود تا پیلان که از^{۱۰} نهب لکهنوتی آورده اند بیارند و یکجا بدوانند^{۱۱} - کوشک تر بود زمین از اقدام پیلان کوه پیکران خلل پذیرفت و بافتاد - و سلطان غیبت الدین^{۱۲} تغلق شاه مرحوم با یک نفر در زیر کوشک آمد و شهادت یافت - و این واقعه در ماه ربیع الاول سنه خمس و عشرين و سبعمانه بود^{۱۳} - چنین^{۱۴} روایت می کنند که در این جا هم نفس شیخ الاقطاب شیخ محی الدین نظام الحق و الشرع

۱ جاجگر B.

کشید و چهل پیل زنده M.

۳ آمد از آنجا باز مظفر و منصور در M.

۴ کرد M. omits

۵ سلطان M. omits

۶ متواتر M. omits

۷ بوده B.

۸ سلطان از آنجا بجانب مدار M.

۹ بر کشتگی که برای بارجا ترتیب M.

۱۰ که نهب لکهنوتی M.

۱۱ بدوانند زمین بلرزد تقدیر الله تعالی خلل M.

۱۲ غیبت الدین مرحوم تغلق شاه M.

۱۳ بود B. omits

۱۴ بانجام رسید up to چنبن روایت M. omits from

والدین بود که وقت عزیمت سلطان شیخ بزرگوار دُرر بار فرموده بودند که دهلی از تو دور است - چون سلطان با فتح و نصرت در افغان پور آمد فرمود که بر سینۀ دشمن پای داده بسلامت آمدم - اما این خبر بسمع حضرت شیخ الاقطاب رسید فرمود که دهلی از تو دور است - و این واقعه در ماه مذکور بانجام رسید *

جهان گر کنی در نه پای خویش بغسپی سر انجام بر جای خویش مدت ملک سلطان غیاث الدین تغلق شاه مرحوم چهار سال و چند^۱ ماه بود وَ اللهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ وَ اِلَيْهِ الْمَرْجِعُ وَ الْمآبُ *

ذکر سلطان محمد شاه پسر مهتر سلطان غیاث الدین تغلق شاه

سلطان محمد شاه پسر مهتر سلطان غیاث الدین تغلق شاه بود - چون سلطان تغلق شاه شهید شد سه روز شرطِ عزا بجا آورد - در ماه ربیع الاول سنه المذكور در قصر دولت خانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود - و بعد چهل روز از تغلق آباد در دهلی رفت - پیش از آن در شهر قباها بسته بودند و بازارها و کوچها بجامهای منقش و رنگین آراسته - و از زمان در آمدن سلطان درون شهر تا آن وقت که در دولت خانه نزول فرمود تنگهای زر و نقره بر پشت پیلان نهاده^۲ بر^۳ خلق نثار و ریختنی می کردند - و در کوچه و محلت زر می ریختند - و در خانها می انداختند - چون بعد چندگاه کار مملکت قرار گرفت و هم در اوایل

^۱ سال و هشت ماه M.

^۲ M. omits from واللّٰه up to الْمآب

^۳ M. omits نهاده

^۴ M. بر خلق ریختنی می کردند در کوچه و محلت زر می ریختند چون بعد چندگاه

سفواتِ جلوسِ سلطنتِ اقالیم بسیار مضبوط گشت امرا و ملوک و اعیان و ارکان خویش را که موافق^۱ و متفق سلطنت بودند^۲ بر حسب حال - هر یکی را خطاب و القاب تعیین فرمود - چنانچه ملک فیروز برادر اودری سلطان نایب باریک شد - و ملک^۳ ایاز احمد شهنشاه عمارت را خواجه جهان - و ملک قبول را ملک کبیر - و ملک سرتیز را عماد الملک - و ملک مقبول را قوام الملک - و ملک خورم موبز را ظهیر الجیوش خطاب کرد - حمید کوملی^۴ اشراف یافت و رضی الملک گشت - ملک پندار خلجی قدر خان شد - و اقطاع لکهنوتی یافت - ملک حسام الدین ابوجا را نظام الملکی و وزارت لکهنوتی داد - ملک عز الدین یحیی بندت را اعظم ملک و اقطاع سنگانو تفویض کرد - مولانا قوام الدین را قتلغ خان و شغل وکیلداری فرمود - و محمد پسر مهتر او البخان شد و اقطاع گجرات یافت - و مولانا کمال الدین برادر قتلغ خان صدر جهان - و مولانا نظام الدین برادر دیگر او عالم الملک - و نظام الدین کمال سرخ^۵ مخلص الملک - و شهاب سلطانی تاج الملک - و مولانا یوسف داور ملک^۶ مخاطب گشتند - و یک دختر سلطان در حباله مولانا یوسف آمد - و ملک فیروز صغیر الملک و ملک بیگی سر دواتدار^۷ و ملک شهاب الدین ابوجا ملک التجار و اقطاع نوساری یافت - و در سنه سبع و عشرين و سبعمانه سلطان محمد عزیمت دیوگیر کرد - و از دهلی تا دیوگیر در هر گروهی دهواره آبادان گردانید - و ایشان را همان جاها زمین داد تا مجمل مراجب ایشان محصول آن باشد - و هر الاغی که بیابد در

سلطنت بوده اند چنانچه ملک فیروز M. ۲ موافقت و متفق B. ۱

ملک زاده احمد عیاض M. ۳

حمید لویکی M. ۴

سرحد B. ۵

دوار الملک M. ۶

سرود انداز و مولانا شهاب M. ۷

کهنه^۱ بر نشانده بر سر کرانه دهواره بدهواره برسانند^۲ - و در هر منزلی کوشکی بنا^۳ فرمود و خانقاهی ساخت - و شیخی مستقیم کرد - مایده معین گردانید تا هر وقت که کسی برسد طعام و شربت^۴ و تنبول و مقام موجود یابد - و هر دو طرف راه متصل درختان نهال کرد چنانچه اثر آن تا غایت باقی است - و دیوگیر را دولت اباد نام کرده دارالملک ساخت - با مخدومه جهان مادر سلطان جمیع خیلخانهای امرا و ملوک و معارف و مشاهیر و خواصان و بندگان و پیلان و اسپان و خزاین و دفاین درگاه در دولت اباد برد - و بعد رفتن مخدومه جهان سادات و مشایخ و علما و اکابر دهلی را در دولت اباد طلب شد - همه آنجا رفتند و بشرف زمین بوس مشرف گشتند - انعامات و ادراوات یکی بدو شد - و از برای عمارت خانها زر^۵ علیحده یافتند - همه مفروح^۶ الحال گشتند - و هم در آخر سال مذکور^۷ ملک بهادر گرشاسب^۸ عارض لشکر در سفر بلغاک کرد - سلطان خواجه جهان را با عساکر قاهره بجهت دفع شر او نامزد فرمود - چون خواجه جهان آنجا رسید بهادر مذکور با مقدار^۹ جمعیت خویش پیش آمد و بجنگ پیوست - اخر الامر طاقت نیارود و منهزم شده بدست هندیان اسیر و دستگیر گشت - او را زنده بحضرت آوردند - و آنجا بسیاست پیوست - بعده علی خطیبی برای آوردن خیلخانۀ بهرام آینه^{۱۰} بحضرت در ملتان تعیین شد - چون آنجا رسید از جهت روان کردن خیلخانه سختی می نمود - و بهرام آینه^{۱۰} را در دیوان نشسته تشنیعات میکرد - و سخنان

۱ در کهنه M.

۲ برساند M.

۳ بنا M. omits

۴ شراب M.

۵ زرها M.

۶ مروح الحال B.

۷ سنه المذكور M.

۸ کرشاسب B.

۹ مقدار از جمعیت M.

۱۰ بهرام آینه M. and Barani, p. 479

ترش آمیز می گفت - چنانچه ایشان از آن خوف می کردند - روزی لولی داماد بهرام آینه از خانه می آمد - علی خطمی میگفت شما چرا خیلخانه خود را روان نمی کنید - مگر می خواهید نروید - حرامزادگی^۱ می کنید - گفت حرامزاده کرا می گوئی - علی گفت آنکه درون خانه نشسته است او را میگویم - او گفت ترا چه اندازه باشد که این چنین توانی گفت - علی خطمی بدوید جعد لولی بگرفت - او علی را بر زمین انداخت و سلاحدار را فرمود که سرش از تن جدا کن - علی را کشته سر او بر نیزه کردند - آنکه قدری برای این کار اندیشه می کردند و بیرون دادند - دوم روز بهرام آینه عصیان ظاهر کرد - سلطان را از بغی بهرام خبر کردند - سلطان^۲ از دیوگیر دهلی رسید - و^۳ لشکرهای قاهره جمع کرده بیرون آمد - و عزیمت ملتان مصمم کرد - چون در ملتان رسید بهرام آینه مقابل آمد^۴ - میان هردو لشکر مقاتله شد - آخر الامر لشکر ملتان منهزم گشت^۵ - بهرام کشته شد^۶ - سر او را بریده پیش تخت اعلی^۷ آوردند - بیشتری^۸ از مقربان لشکر او علف تیغ گشتند - سلطان بران شده بود که از ملتانیان جوی خون براند - شیخ الاسلام^۹ قطب العالم شیخ رکن^{۱۰} الحق و الشرع والدین در باب عامه^{۱۱} ملتان شفاعت کرد - در پیش درگاه سر مبارک خویش برهنه گردانیده ایستاده ماند - سلطان شفاعت بندگی شیخ قبول کرد - و ملتانیان را که با بهرام آینه یار بودند هم

رسید و از دهلی لشکرهای M. ۳ سلطان M. omits ۲ حرام زادگی کنید B. ۱

منهزم گشته M. ۵ مقابل آمد مقابل شد آخر الامر M. ۴

اعلی M. omits ۷ بهرام مذکور کشته گشت M. ۶

بیشتر از مقربان B. ۸

رکن الدین الحق و الشرع و الدین B. ۱۰ شیخ الاقطاب الاسلام B. ۹

علم ملتان M. ۱۱

بشیم بخشید - و اقطاع ملتان در سرحد بلاد^۱ سنده است^۲ - قوام الملک مقبول را تعیین کرد - بعد چند سال بهزاد را فرستاد - چون شاهو لودی بهزاد را بکشت سلطان نا دیپالپور رسید - شاهو بگریخت در کوه رفت - در آن وقت وفات شیخ قطب العالم شده بود - آن اقطاع سلطان^۳ ملک عماد الملک سلطانی را مغوض کرد - بعضی امرا و ملوک نامدار با پنجاه هزار سوار داخل ملک عماد الملک شدند - سلطان از آنجا بدار الملک دهلی مراجعت فرمود - در سنه تسع و عشرين و سبعمائه ترمه شیرین مغل برادر قتلغ خواجه بادشاه خراسان با لشکرهای انبوه در ولایت دهلی در آمد - و بیشتری حصارها را فتح کرد - و خلق لاهور و سامانه و اندری تا حد بداون اسیر گردانید نا گزار آب - چون لشکرهای او برسید همان زمان^۴ باز گشت - سلطان میان دهلی و حوض خاص لشکرهای فراوان گرد آورده نزول کرده بود - چون ترمه^۵ شکسته و از آب سنده عبور کرد سلطان با لشکرهای خویش متعاقب او تا حد کلاپور^۶ برفت - و حصار کلاپور که خراب و مندرس^۷ بود عهده^۸ ملک مجیر الدین ابورجا گردانید تا او مرتب کزانند^۹ - و بعضی سران ملوک^{۱۰} جلد و نامدار هم در عقب ترمه مذکور پیشتر فرستاده خود بسمت دار الملک دهلی مراجعت کرد - بعد از آن سلطان را اتفاق شد که خراج ولایت یکی^{۱۱} به بیست

۱ بلاسنده B.

۲ M. omits است

۳ شده بود شیخ هود سلطان ملک عماد M.

۴ برسید همچنان باز

۵ چون مندوس شکسته او از آب سنده عبور کرده M.

۶ کلانور M.

۷ مندوس M.

۸ عهده^۸ معنی الدین ابورجا M.

۹ گردانید و مرتب کزانند M.

۱۰ سران جلد و M.

۱۱ یکی بده و یکی به بیست M.

کنند - کهری و جرائی^۱ پیدا کرد چنانچه مواشیا را داغ می نهادند و رعایا را خانه می شمردند و کشتها می پیمودند^۲ و فاها فرمانی می گرفتند^۳ و نرخ فرمانی می بستند^۴ ازین سبب خلق - مواشی را نواحی گذاشته در جنگها می خزیدند و مفسدان قوت می گرفتند - بعده فرمان قضا مضا^۵ صادر شد - تا جمیع ساکنان^۶ دهلی و قصبات جوار را قافله سازند و در دولت آباد روان کنند - و خانهای شهر از شهریان بخزند - و بهای خانها از خزانه نقد بدهند - بحکم فرمان اعلی^۷ تمامی اهل شهر و حوالی را جانب دولت آباد روان کردند - شهر دهلی چنان خالی شد که چند روز دروازه بسته مانده^۸ بود - و سگ و گربه درون شهر بانگ نمی کردند - مردم عوام و اوباش که در شهر مانده بودند جمله اسباب شهریان از خانها بیرون می آوردند - و تلف می کردند - بعد از آن^۹ فرمان شد تا علما و مشایخ که معارف خط و قصبات بزرگ را از اطراف بیاروند و درون شهر ساکن^{۱۰} گردانیدند - و ایشان را انعامها و ادراها دادند - بتمامی دولت آباد از خلق شهر معمور شد - چون سلطان بخششها و انعامها بافراط کرد و مالها و اسبابها باسراف بخشید مال خزاین نقصان پذیرفت - و طریق درآمد و ابواب داخل و خارج^{۱۱} بکلی مسدود و مندرس^{۱۲} شد - مهر مس را سکه^{۱۳} فرمود - و مهری مقدار^{۱۴} بیست

۱ کهری و جرائی M.

۲ کشتها می نمودند M.

۳ می بستند M.

۴ نرخ فرمانی می بستند M. omits

۵ قضا مضا صادر M. omits

۶ ساکن B.

۷ اعلی M. omits

۸ بسته بود M.

۹ بعد ازین M.

۱۰ ساکن کردند B.

۱۱ داخل بکلی M.

۱۲ مسدود شد M.

۱۳ تیکه فرمود M.

۱۴ و مهری بمقدار بیست پنچگانی و انرا بک تنگه حال نهال هرکه درستدن M.

گانی و آن را به یک تنگهٔ حال نرخ نهاد - هرکه درستدن آن مهر تعلل^۱ و تامل میکرد سیاست می پیوست - همدوان و مفسدان مواسات^۲ و موالات ولایت در هر دیه‌ی دارالضرب ساختند - و مهر مس می زدند - و در شهر می فرستادند - بدان^۳ زر و نقره و اسپ و اسلحه و نغایس می خریدند - بدین سبب مفسدان قوت گرفتند^۴ - چنانچه در قریب ایام^۵ خلق دور دست مهر مس را نمی ستدند - و تنگهٔ زر به پنجاه تنگه و شصت تنگه مس^۶ رسید - چون در آن سکه کشاده^۷ دید بضرورت دور کرد و فرمود که هرکه را مهر مس در خانه باشد بیارد و از خزانه تنگه های زر برد - مبلغی مال^۸ خلق بردند - و بدین سبب غنی گشتند - و از خزانه تنگه های زر برده و آن مهر مس مردود شد - تا غایت در کوشک تغلق آباد چون پشتها مانده بود - و فرمود تا کوه قراجل^۹ که میان ممالک هند و چین حایل شده است ضبط کنند - هشتاد هزار سوار با سران لشکر نامزد کرد و فرمود از آنجا که در گهتی در آیند در راه تهانها مستقیم کفند تا لشکر را بوقت باز گشتن دشواری نباشد - چون لشکر در آنجا رسید تهانها مستقیم شد - و لشکر تمام درون کوه قراجل در آمد - اما^{۱۰} تنگه‌ی علف و تنگه‌ی راه بر ایشان غالب شد - و تهانهای

۱ M. مهر تامل

۲ B. مواسات ولایت در دهی

۳ M. بران زر

۴ B. قوت کردند

۵ B. قریب الانام

۶ M. omits مس

۷ M. کشاد دید

۸ M. مبلغی خلق برین سبب غنی گشت

۹ M. Elliot vol. III., p. 241, Karājal and Barani, p. 477 - قراجل

کوه هماچل p. 204 Tabakāt Akbarī,

۱۰ M. در آمد یاران تنگه

که استقامت یافته بودند کوهیان بگرفتند - و بتمامی^۱ نهانه داران را بکشتند - و لشکر که درون رفته بود بتمام و کمال^۲ کشته شد - و بعضی سران لشکر اسیر شدند - و مدتی پیش رای بماندند - آنچه ان لشکر بعد از آن جمع نشد - و این واقعه در سنه ثمان و ثلاثین و سبعمائه بود - بعده^۳ بهرام خان در سنار گانو برحمت حق پیوست - در سنه تسع و ثلاثین و سبعمائه^۴ ملک فخرالدین سلاحدار بهرام خان بلغاک کرد^۵ - و بادشاه شد - و خود را سلطان فخرالدین خطاب گردانید - ملک پندار خلجی قدر خان که ضابط لکهفوتی شده بود و ملک حسام الدین ابو رجا مستوفی ممالک و اعظم ملک^۶ عزالدین یحیی مقطع ست گانو و فیروز خان پسر نصرت خان امیر کره بدفع فساد فخرالدین در سنار گانو رفتند - او با جمعیت خویش مقابل آمد - یکدیگر مقاتله شد - اخر الامر فخرالدین منهنز گشت - و از آن مقام فرار^۷ نمود - پیل و اسپ او نیز بدست آمد - قدر خان همانجا ماند - و امرای دیگر در اقطاع خویش رفتند - چون بشکال رسید اسپان^۸ لشکر قدر خان بیشتر سقط شدند - و او از سبب آنکه مال بسیار از جنس تنکهای فقره جمع کرده بود بعد دوسه ماه درون در سرای آورده یکجا توده^۹ میزد و می گفت همچنان پیش داخل توده خواهم زد - هرچند که بیشتر جمع کنم بهر خدمتی بهتر باشد - ملک حسام^{۱۰} الدین می گفت که مال بسیار در اقطاع دور دست

1 M. omits بتمامی

2 M. بتمام کشته

3 B. بعده چون بهرام

4 B. تسع و سبعمائه

5 B. بلغاک کردند

6 B. omits ملک

7 M. فرار نموده

8 M. اسپان و لشکر قدر خان بیشتری

9 M. بوده می زد

10 M. حسام می گفت

جمع کردن زیان دارد - خلق طمع می بندد و کم دانان فرگمان می افتند که چه سبب در حضرت نمی فرستد - مال خزانه هرچه جمع شود در خزانه بادشاه رسیده بهتر - او نمی شنید - ^۱ نه حق لشکر به لشکری داد و نه مال بخزانه می رسانید - لشکر دران طمع بسته بود - همچنان ملک فخر الدین ^۲ بیامد - لشکر او با فخر الدین یار شد - او را بکشند - فخر الدین در سنار گانو بنشست و مخلص غلام خود را در لکهوتی گذاشت ^۳ - علی مبارک عارض لشکر قدر خان غلام مذکور را بکشت - و لکهوتی را بگرفت - اما علامت بادشاهی ظاهر نکرد و در حضرت عریض فرستاد که من لکهوتی را بدست آورده‌ام اگر بنده از حضرت تعیین شود در لکهوتی بنشیند ^۴ من متوجه حضرت شوم - سلطان اتفاق کرد که یوسف شحنة شهر را مراتب خانی داده ^۵ روان کند - هم دران ایام ملک یوسف برحمت حق پیوست - سلطان بدان نپرداخت - و کسی را در لکهوتی نفرستاد - بضرورت علی مبارک سبب مخالفت فخر الدین علامت بادشاهی ظاهر گردانید - و خود را سلطان علاؤ الدین خطاب کرد - بعد چند روز ملک الیاس حاجی صاحب خیل بود و جمعیت بسیار داشت با بعضی امرا و ملوک و خلق لکهوتی یار شده علاؤ الدین را بکشند - ملک الیاس حاجی بادشاه شد - و خود را سلطان شمس الدین خطاب کرد - و در سنه احدی و اربعین و سبعمانه بقصد سنار گانو روان شد - و ملک ^۶ فخرالدین را زنده بدست آورده مراجعت فرمود - بعد چند روز او را هم در لکهوتی بکشت - ازان باز لکهوتی ^۷ مدتی در قبض سلطان

۱ او نمی شنیدند حق لشکر بلشکر می داد M.

۲ ملک فخر الدین یار شده او را بکشند B.

۳ غلام خود در لکهوتی برداشت M.

۴ بنشستند M.

۵ داد روان M.

۶ M. omits

۷ ازان باز مدت لکهوتی B.

شمس الدین و فرزندان او بود - بعد آن در ضبط بادشاهان دهلی نیامد - و در سنه اثنین و اربعین و سبعمائه سید حسن کیتھلی پدر ملک ابراهیم خریطه دار در معبر بلغاک کرد - حشمی که از دهلی برای ضبط ^۱ معبر نامزد بود بعضی را بکشت - و بعضی را بترغیب بر خود داشت - و تمامی ولایت معبر ضبط کرد - سلطان بدفع آن فتنه در ^۲ دیوگیر رفت تا تلنگ رسیده بود که زحمتی شد - از آنجا باز گشت - و آوازه شایع شده بوده ^۳ که سلطان را در پالکی مرده می آرند - ملک هوشنگ بدیده ^۴ از فتنه متواری شد - چون تحقیق کرد که سلطان زنده است باز گشته بحضرت پیوست - سلطان بکوچ متواتر در دهلی آمد و قتلغ خان را در دولت آباد گذاشت - فتنه معبر همچنان قائم ماند - و دران ایام در دهلی قحط آغاز شده بود - و در سنه ثلاث و اربعین و سبعمائه گلچندر ^۵ و ملک هلا چون غدر کرده ملک تنار خرد مقطع لاهور ^۶ را بکشتند و بلغاک کردند - سلطان ^۷ خواجه جهان را بجهت دفع شر ایشان نامزد کرد - چون در لاهور رسید ملک هلاچون و گلچندر کهوگر مقابل آمدند آخر منهزم گشتند - خواجه جهان آن فتنه را مالش داده باز گشت - در سنه اربع و اربعین و سبعمائه بسبب تنگ آوردن لشکر ^۸ فخرالدین بهزاد بنادانی بنیاد نهاده بود - شاهو لودی افغان در ملتان بلغاک کرده فخر الدین بهزاد را بکشت - ملک نوا ^۹ برابر او بود از آنجا گریخته بحضرت آمد - سلطان خود قصد ملتان

۱ ضبط معین نامزد بودند M.

۲ بدفع آن فتنه لکهنوتی دیوگیر M.

۳ آوازه شایع شده که سلطان M.

۴ بدیده را رفته متواری M.

۵ گلچندر روز و ملک هلاچون B.

۶ لاهور بکشتند M.

۷ سلطان M. omits

۸ لشکر را فخر M.

۹ ملک بهروز از ملتان گریخته بدلهی آمد Tabkāt Akbarī, p. 207

کرد - در آن ایام در شهر هنوز قحط مهلک بود - چنانچه آدمی
 آدمی را ^۱ می خورد

• بیت •
 قحط ^۲ تا حدی که شخص از فرط بی قوتی چو شمع

جسم خود را سوختی بر آتش و بردی بکار

الْفَرَارُ مِمَّا لَا يُطَاقُ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ - چون سلطان در حدود دیبالپور رسید
 شاهو طاقتم مقاومت ^۳ نیاورد - فرار نمود - در کوه پایه برفت - سلطان از
 دیبالپور باز گشته ^۴ اقطاع ملتان بعماد الملک سرتیز تفویض کرده میان
 سنام و سامانه شده ^۵ و سادات کیتهل و مسلمانان دیگر را بکشت -
 و مقدمان آن دیار را بتمام روانی کرده در حوالی شهر برد ^۶ - و ایشان را
 دیهها و اقطاع تعیین فرمود - و هر یک را کمرهای زر و کلاههای مرصع
 و مکمل ^۷ بخشید و همانجا ساکن گردانید - و خود درون شهر در آمد -
 خلق شهر را فرمان داده تا هر کسی جانب هندوستان برود و چند
 ماه ^۸ بگذراند - و خود را از بلای قحط وا رهند - در این ^۹ ایام
 اهل خراسان بطمع بخشش سلطان که در باب آن طایفه ^{۱۰} بافراط
 و اسراف می کرد رسیده بودند - هر یکی را بر اندازه حال ایشان سیم و زر
 و مروارید و اسپ و جامه و ^{۱۱} کمر بند و کلاه و برده و تحف و تنسج
 دیگر از هر جنس چندان داده که هرگز ندیده بودند ^{۱۲} - و در شهر دولت

۱ آدمی آدمی می خورد M.

۲ M. omits the lines and the Arabic quotation. The author of these lines is Salmān Sāvājī.

۳ طاقتم استقامت M.

۴ گشت B.

۵ شد سادات M.

۶ برود و ایشان B.

۷ کلاهها بخشید M.

۸ چندگانه M.

۹ دران ایام M.

۱۰ در باب این طایفه بود بافراط M.

۱۱ و جامه وزر کمر و کلاه برده M.

۱۲ ندیده بود و در شهر M.

سرالی اعلي همين طایفه مي نمود - و از هر^۱ جنس متاع از برده و زر و فقرة و کاغذ و کتاب بود ايشان خريده در خراسان^۲ فرستادند - در سنه خمس و اربعين و سبعمائه ملک نظام مقطع کره باغوا و غرور چند غلامي که ايشان را گرد آورده بود^۳ بلغاک کرد - شهر الله برادر عین الملک از اوده لشکر ساخته کرده بر وي زد - لشکر او منهنز گشت - و او را زنده اسير و دستگیر کرد - آن فتنه فرونشست - بعد آن هم در سنه المذكور شهاب سلطاني در بدر بلغاک کرد - و خلق بدر را ترغیب کرده با خود يار^۴ گردانید - قتلغ خان برای دفع^۵ شر او آنجا رفت - پسر خود^۶ شهاب الدين مذکور با جمعیت خويش پیش آمد - و مقاومت نتوانست کرد - منهنز شده^۷ درون حصار بدر در آمد - پدر و پسر هر دو حصارى شدند - قتلغ خان ايشان را بامان دست^۸ آورد و در حضرت فرستاد - و در سنه ست و اربعين و سبعمائه علي شه^۹ خواهرزاده ظفر خان علائي امير صده قتلغ خان برای تحصيل [از]^{۱۰} ديوگير [به گلبرگه] رفته بود - آن طرف از لشکر و مقطعان و واليان خالي ديد برادران خود را با خود يار^{۱۱} گردانید - بهرن^{۱۲} متصرف گلبرگه را بغدر کشت - مالهای فراوان غارت کرد از آنجا در بدر آمد - نایب بدر را بکشت و اسباب فراوان بدست آورد - ولایت بدر ضبط کرد - ازین حال خبر کردند - قتلغ خان را با^{۱۳} بعضی امرا و ملوک و حشم دهار بدفع فتنه او نامزد

گرد آورده بلغاک B. ۳ مي فرستادند M. ۲ از جنس متاع M. ۱

پسر خود M. ۶ برای فتنه شر M. ۵ باز گردانید M. ۴

بامان در آورد M. ۸ شد درون B. ۷

عليشه که خواهر زاده ظفر خان علائي که امير Barani, p. 488 and عليشاه M. ۹ صده قتلغ خان بود

عليشه مذکور از Barani, p. 488; تحصيل در ديوگير رفته بود B. and M. ۱۰ ديوگير به تحصيل در گلبرگه رفته بود

خان را بعضي B. ۱۳ بهرن Barani, p. 488 ۱۲ يار کرد M. ۱۱

فرمود - چون قتلخ خان آنجا رسید^۱ علی شه با جمعیت خویش پیش آمده بجنگ پیوست - آخر منهزم شده درون حصار در^۲ آمده - قتلخ خان حصار را^۳ محصر کرد - بعد چند روز علی شه با برادران زنده اسیر و دستگیر شد - قتلخ خان ایشان را بر سلطان در سرگداوری^۴ فرستاد - سلطان همه را در غزنین جلا^۵ کرد - ایشان را از آنجا باز آرانید و پیش داخل سیاست پیوستند - در سنه سبع و اربعین و سبعمانه سلطان^۶ طرف هندوستان لشکر کشید - چون در سرگداوری رسید عین الملک در حضرت پیوست - مال و اسباب و نفایس دیگر بوجه خدمتی بسیار آورد - سلطان را اتفاق آن شد که او را با خیل و تبع و برادران در دولت آباد فرستد^۷ - قتلخ خان را در حضرت طلبید - این سخن^۸ نوعی در سمع عین الملک رسید - گمان برد که مگر بدین بهانه ما را از هندوستان بیرون آورده تلف خواهد کرد - ازین جهت خوف در خاطر او جلی گرفت - از سرگداوری^۹ شباشب گریخت - و گذارا لب آب گنگ شده در اوده رفت - و پیش از آنکه او متخلف^{۱۰} شود سلطان بیشتر پیلان و اسپان و سلاح داران و طوایف دیگر برای فراخ علف هم با عتماد عین الملک گذارا لب آب گنگ فرستاده بود - چیزی پایگاه داشته - و آن ازان بود که ملک فیروز ملک نایب بزرگ عرضه داشت کرد که جمله اسپان پایگاه گذارا می روند - بجهت شکار البته حاجت خواهد بود - جمله فرستادن مصلحت نیست - آنگاه چیزی اسپان در پایگاه داشته بودند - شهر الله برادر عین

۱ آنجا برسید M.

۲ حصار آمده M.

۳ حصار محصر M.

۴ سرک داوری M.

۵ جدا کرد M.

۶ سلطان M. omits

۷ فرستاد M.

۸ این نوعی بسمع M.

۹ از سرک دوازی شباشب M.

۱۰ مختلف شود M.

الملك اسپان و پیلان از گذارا دست آورده و طوایف مذکور را نیز ترغیب کرده برابر خود روانه کرد ^۱ - عین الملك و او با پیلان و اسپان و حشم تافته بکوچ متواتر فرودست قنوج رسیدند - از آنجا گذارا شده فرود آمدند - سلطان بعضی امرا و ملوک را که پیش ازین بجانب ^۲ اقطاع خورش وداع داده روان کرده بودند - چنانچه خواجه جهان را جانب دهار و ملک عماد الملك را جانب ملتان - و ایشان تا بیانه رسیده بودند - طلب فرمود - و امرای دیگر از اطراف نیز بیامدند - سلطان هم از آنجا پیشتر شده متصل حصار قنوج نزل کرد - عین الملك بوقت نماز دیگر در گذر لیدبه ^۳ گذارا شد - این خبر به سلطان رسید - گفت لیدبه ایشان را فال بد است و ما مستعدیم - چون آخر شب شده در لشکرگاه بیامدند - پیاده شده بر طریقی که در جنگهای هندوستان ^۴ جنگ میکردند بحرب پیوستند - سلطان ازین طرف پیلان و حشم را فوج فوج کرده بود - حمله اول هزیمت در ایشان افتاده - شهر الله با زخم در لب آب گنگ افتاده غرق شده - همچنین بتمام لشکر با اسپ و اسلحه در آب می افتادند و غرق می شدند - بعضی که سلامت بیرون آمدند ^۵ بدست هندوان غارت شدند - عین الملك زنده اسیر و دستگیر گشت - او را ابراهیم بنکی ^۶ برهنه برلاشه سوار کرده پیش سلطان آورد ^۷ - چند روز پیش داخل حضرت موقوف بود - آخرها بُد - و بمراحم خسروانه ^۸ مخصوص گشت - سلطان از آنجا سمت دارالملك

۱ مذکور را بترغیب برابر خود روان کرد M.

۲ بجانب او اقطاع M.

۳ دیگر در گذارا به گذارا شد B.

۴ بر طریقی که در جنگهای هندوستان جنگ می کردند M.

۵ بیرون می آمدند M.

۶ سلطان آورده M.

۷ براهیم نیکی M.

۸ بمراحم فراوان M.

دهلی مراجعت فرمود - و قتلغ خان را از دولت آباد با خیل و تبع او در حضرت طلب شده - قتلغ خان بر حکم فرمان برادر خود عالم ملک را آنجا گذاشته متوجه گشت - در سنه ثمان و اربعین و سبعمانه امیران صدۀ دیهویی^۱ و برودۀ - مقبل بندۀ خواجه جهان را که نایب وزیر گجرات بود^۲ و در حضرت می آمد بزدند - و بلغاک کردند - رخت و خزانه و اسباب و اسلحه تمام بردست ایشان آمده^۳ - ملک عزیز^۴ غابط دهار^۵ قصد امیر صدۀ مذکور کرد - او نیز کشته شد - سلطان بدفع این فتنه با لشکرهای انبوه بیرون آمد - چون نزدیک گجرات رسید بعضی امرا چنانکه ملک علی شیر^۶ جازدار و ملک احمد لاجین^۷ و چند امرای دیگر را در دولت آباد بر عالم ملک فرستاد - تا امیران صدۀ دولت آباد را حضرت آرند - عالم ملک امیران صدۀ مذکور را بر حکم فرمان اعلی^۸ روان کرد - چون ایشان بامرای مذکور در گهی^۹ مانک گنج رسیدند خوف در باطن ایشان راه یافت که ما را برای کشتن می برند - شب اتفاق غدر کردند - بوقت کوچ بر امرای مذکور زدند - ملک احمد لاجین کشته شد - دیگران گریختند - امیران صدۀ مذکور^{۱۰} در دولت آباد رفتند - عالم ملک^{۱۱} در کوشک دولت آباد حصار^{۱۲} شده - امیران صدۀ مذکور عالم ملک را سبب آنکه با ایشان زندگانی نیکو کرده بود امان داده جانب شهر فرستادند - اسماعیل مرغ^{۱۳} را باسم بادشاهی اجلاس دادند - و سلطان ناصر

۱ برودۀ B. and صدۀ دیهویی و برودۀ مقبل بند خواجه M.

۲ بود M. omits

۳ اسلحه بردست ایشان آمد M.

۴ ملک عزیز B.

۵ ضابط دهار M. omits

۶ علی سر جازدار M.

۷ ملک احمد احمد لاجین M.

۸ فرمان روان M.

۹ مذکور در کهنی بانکه گنج رسیدند M.

۱۰ در دولت آباد حصار شده B.

۱۱ ملک عالم B.

۱۲ حصار شده B. omits

۱۳ اسماعیل را باسم M.

الدین خطاب کردند - این خبر بسمع سلطان رسید پیشتر شد - و لشکر بدنع امیران صده دیهوتی و بروده^۱ فرستاد^۲ - امیران صده با لشکر سلطان جنگ دادند - آخر منهنز شده در دولت آباد رفتند و با امیران صده دولت آباد پیوستند - سلطان هم از آنجا راه دولت آباد گرفت - با اسمعیل مع مصاف کرد - اسمعیل طاقت مقاومت نیاورد منهنز شده در حصار دهاراگر^۳ بر نشست - خلق بسیار کشته شد - و مسلمانان دولت آباد بعضی اسیر و غارت شدند - و بعضی برابر اسمعیل رفتند - سلطان همانجا بود که خبر طغیان ملک طغی از گجرات رسید که ملک مظفر را کشته^۴ و مال و اسبان او بتمام دست آورده است - سلطان ملک جوهر^۵ و خداوند زاده قوام الدین و شیخ برهان الدین بلرامی و چند امرای دیگر را در دهاراگر^۶ گذاشت - و ملک عماد الدین سرتیز^۷ را با لشکرهای قاهره^۸ دنبال لشکر دولت آباد که منهنز شده جانب بدر رفته بود نامزد کرد - و خود سمت گجرات دنبال طغی روان شد - لشکر دولت آباد که حسن کانکو سر ایشان بود کمین ساخته بر عماد الملک زد و او را بکشت - لشکر عماد الملک منهنز شده در دولت آباد بیامد و ملک جوهر و امرای دیگر که در دولت آباد پیش دهاراگر^۹ فرود آمده بودند طاقت استقامت نیاوردند - از آنجا برخاستند - حسن کانکو متعاقب ایشان در دولت آباد آمده^{۱۰} - اسماعیل مع را دور کرد - خود بادشاه شد و سلطان علاء الدین خطاب کرد - از آن مدت باز اقطاع دولت آباد در قبض و تصرف حسن کانکو و پسران او مانده - سلطان طرف گجرات دنبال طغی

۱ بروده B.

۳ دهاراگر M.

۵ جوهر که خداوند زاده M.

۷ عماد الملک شیوم B.

۹ دهاراگر گیر B.

۲ فرستاده B.

۴ کشته مال M.

۶ دهارا گیر M.

۸ با لشکرها دنبال لشکر M.

۱۰ آمد اسمعیل B.

جانبجا می گشت - و او دو کرت با سلطان مقابل شد.¹ و منهزم گشته بود - هم درین مهم ملک فیروز ملک را از دهلی طلب شد - او بحضرت پیوست - بعد چند گاه ملک کبیر پسر قبول حلیقنی² نقل کرد - خواجه جهان و ملک مقبول قوام الملک در دهلی بودند - و درین ایام تمامی³ سعی و کوشش و جهد و جهادِ سلاطینِ ماضیه **أَنَارَ اللَّهُ بُرْهَانَهُمْ** که برای⁴ ظهورِ اسلام و شفقتِ دین و خصبِ نعمات و امنِ طریق و آسایشِ خلق و آرامشِ ملک و آبادانیِ ولایت و ضبطِ افالیم کرده بودند خصوصاً سلطان علاؤ الدین خلجی **نَوَّرَ اللَّهُ مَرْقَدَهُ** آن همه⁵ بضعفِ اسلام و فتورِ دین و قصورِ اسباب و فسادِ متمدندان و خوفِ راهها و محذتِ خلق و شورشِ ملک و اقلیم بدل گشته بود - و ظلم بجای عدل و کفر بجای اسلام استحکام یافته - و این را وجوه و اسباب بسیار است - سبب اول آنکه ترمه⁶ شیرین مغل بیشتری خلق قصبات و رعایا و قریات را نهب و تاراج بکرده⁷ بعد آن ولایت آبادان نشده⁸ - سبب دوم⁹ آنکه ابواب ولایت یکی بده و یکی به بیست و مواشیا را برای چرائی¹⁰ داغ کردند - خلق خانها و مواشیا گذاشته در مواسات و محلهای قلب رفته¹¹ - و مفسدان قوت گرفتند بعده ولایت نهب شد و بخرابی روی نهاد - سبب سیوم¹² آنکه امساکِ باران و قحطِ مهلک در کل ولایت عام شد چنانچه مدت هفت سال قطره از آسمان نبارید و ابری در روی هوا پدید نشد - سبب چهارم آنکه

1 شد منهزم B.

2 B. ملک کبیر نقل کرد

3 تمامی M.

4 B. که ظهور

5 M. omits آن

6 M. نرمه شیرین بیشتری خلق

7 B. تاراج برده

8 M. نشد

9 B. سبب دیگر

10 M. چرائی

11 M. رفت مفسدان

12 B. سبب آنکه

خلق دهلی را بتمام در دولت آباد روانه^۱ کردند - و خلقِ قصباتِ جوار را در شهر آوردند - و بار دیگر روانه^۲ کردند - و اسبابها که از آبا و اجداد بر ایشان رسیده بود همچنان در خانها نهاده و آماده بگذاشتند - بعد از آن اسباب بر ایشان رسید و نه اسباب دیگر توانستند کرد - و نه شهر آبادان شد و نه قصبات - سبب پنجم آنکه موازنه^۳ هشتاد هزار سوار در کوه قراجل^۴ نامزد کردند - خارج غلام و چاکر^۵ که در تبع^۶ ایشان بود - جمله لشکر به یکبارگی در سوراخ اجل^۷ در رفت - و به تمام کشته شد - چنانکه در سوار از ایشان^۸ باز نگشت - و آنچه از لشکر بار دیگر جمع نشد - سبب ششم آنکه هرکه از خوف جان در دیاری بلغاک می کرد خلق آن^۹ دیار بعضی بوسمت کشته می شد و بعضی بخوف متخلف^{۱۰} می گشت - فی الجمله آن دیار خراب میشد و مقدمان^{۱۱} و مفسدان قری گشتند - و ایشان خون ریزیها کردن گرفتند و هیچ کسی مانع نشد - زیراچه سلطان تمام حشم و خدم خویش را این چنین خراب و ابتر کرده بود که کسی را خوردنی نبود - سبب هفتم آنکه شهر^{۱۲} و اطراف از امرا و ملوک و معارف^{۱۳} و مشاهیر و علما و سادات و مشایخ و مسکین و گدا و فقیر و محترف و مهاجر و مزارع و زعیم^{۱۴} و مزدور بتیغ جور و قهاری و ستم و ظام و^{۱۵} جباری به سیاست می پیوستند - و پیش داخل از کشته^{۱۶} پشته و از مرده توده

۱ روانی کردند M.

۳ B. چاکری

۵ M. سوراخ در رفت

۷ M. خلق دیار

۹ M. upto و مقدمان omits

۱۱ M. ملوک و علما

۱۳ M. ظلم جباری

۲ Barani, p. 477 قراجل

۴ B. طبع

۶ M. سوار نبز از

۸ M. متخلف فی الجمله

۱۰ M. خلق شهر

۱۲ M. زعیم omits

۱۴ B. کشته و بیشتر

می شد - چنانکه جلادان از کشیدن پوست کشتگان^۱ بستوه آمده بودند - و کار مملکت بکلی فتور پذیرفته بود - و امور سلطنت مطلقاً قصور گرفت^۲ - از هر جانب که سدّ فتنی مملکت منظور^۳ می شد از جانب دیگر رخنه عظیم می افتاد - و از هر جهت که قرار سلطنت در خاطر می گذشت جهت دیگر خللی فاحش^۴ میزد - و اساس سلطنت که بادشاهان ماضی قرار داده بودند بکلی منهدم گشت - سلطان درین کار حیران و متعیر می بود - البته از آنچه بر خویش گرفته^۵ بود و بدان خلل ملک و نقصان دین و تشویش باطن و پریشانی ظاهر خود معاینه میکرد باز نمی آمد - و اسباب ملک^۶ داری و دستگاه شهر یاری از هیچ به هیچ نمانده بود - سبحان الله گوئی آن جمله را پیش خود از منزل دنیا روان کرده بود - خود جریده ماند - تا چون وقت در رسد خود نیز بر ایشان به پیوندد - همچنان روایت میکنند که در کشتن^۷ و سیاست بعدی اهتمام داشت که چهار نفر مفتی را درون کوشک - خانها داده بود - هر که را که به تهمتی میگرفت اول از جهت^۸ سیاست او با مفتیان مذکور گفتار میکرد - و ایشان را گفته بود اگر کسی بناحق کشته شود و شما در گفتن حق از جانب او تقصیر کنید^۹ خون آن کس در گردن شما باشد - مفتیان مذکور در گفتن حجّت فرو گذاشت نمی کردند - اگر ایشان معجوج می شدند آن مّتهم^{۱۰} را^{۱۱} فی الحال اگرچه نیم شب می بود میکشت - فاما اگر سلطان معجوج

1 M. جلادان کشتگان ستوه

2 B. قصور گشت

4 M. فاحشه می زد - سلطان درین

6 B. اسباب داری

8 B. از سیاست

10 B. آن مّتهم

3 M. مملکت منظوری

5 M. گرفت بود

7 M. کشش و سیاست

9 M. تقصیر کند

11 M. را

می شد یک مجلس مفتیان مذکور را باز می گردانید - برای دفعِ حجت ایشان جوابی می اندیشید - اگر ایشان را مجال حجت نماندی همان وقت او را سیاست میکرد - و اگر سلطان مستحجوج می شد همدران ساعت خلاص میداد - و این رعایتِ شرع معلوم نیست که از جهت آرامِ خلق^۱ میکرد یا سببی^۲ دیگر داشت - می آرند وقتی کفش پوشیده در محکمه دیوان قضای شهر قاضی کمال الدین صدر جهان رفت - و التماس کرد - شیخ زاده جامی مرا^۳ بذحاق ظالم گفته است - او را طلب شود تا ظلم بر من ثابت کند تا^۴ هرچه بر نهج شرع آید برو^۵ کردن فرمایند - قاضی کمال الدین - شیخ زاده را طلب کرد - و جوابِ دعوی مذکور پرسیده شد^۶ - شیخ زاده اقرار کرده^۷ - سلطان آغاز کرد که ظلم مرا بیان^۸ کند - شیخ زاده گفت هرکه را سیاست میکنی حق یا ناحق *العهدۃ علیک*^۹ - اما این که زن و فرزندان او را گرفته به جلادان می سپاری تا ایشان را بفروشند - این چنین ظلم و ستم در کدام مذهب آمده است - سلطان ساکت شد و هیچ جوابی نداد - چون از محکمه قاضی برخاست فرمود که شیخ زاده جامی را مقید کرده در قفس آهنین^{۱۰} بدارند - هم چنین کردند - در مهم دولت آباد قفس آورده بالای پیل داشته می بردند - چون باز گشت در دهلی آمد - پیش محکمه از قفس بیرون آورده گردن زد^{۱۱} - غرض از آوردن

۱ M. آرام می کرد

۲ M. نبتی دیگر

۳ B. حاصی را بذحاق

۴ M. با هرچه

۵ M. بدو کردن فرمان شده قاضی

۶ B omits شد

۷ M. اقرار کرد

۸ B. بیان کند

۹ B. *العهدۃ علیک العهدۃ*

۱۰ M. مقید کرده در میان قفس او را بالای پیل داشته برده بود

۱۱ M. آورده دو نیم زد

کیفیت اسباب خرابی ملک و تعدی سلطان درین تاریخ صواب نیست -
 که بیان خطای بزرگان میشود * مصرع *

خطای بزرگان^۱ گم‌گسین خطاست

فاما برای نصیحت اصحاب دولت و ابواب مملکت در قلم آمده تا بشنیدین
 این قضیه^۲ اعتبار گیرند و متنبه^۳ شوند - فَأَعْتَبُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ - القصه چون
 از غایت ظلم و تعدی کار مملکت و امور سلطنت قصور و فتور^۴ پذیرفت
 ازین اندیشه و اندوه^۵ زحمت برتن سلطان مستولی شده - مع هذا قصد
 تهنه^۶ کرده تا طغی را که آنجا پناه گرفته با آن طایفه بدست آورده بکشند -
 بعد چند روز ازان زحمت صحت یافته امیر قورغن^۷ نایب بادشاه
 خراسان موازنه پنجهزار سوار با التون بهادر مغل بمدد سلطان فرستاده
 بود - سلطان التون بهادر را با لشکر او بمرحمتهای وافر و انعامهای فاخر
 مخصوص گردانیده - و ایشان همه برابر سلطان بودند - چون سلطان نزدیک
 تهنه رسید باز همان زحمت عود کرد - بیست و یکم ماه محرم سنه اثنین
 و خمسین و سبعمائنه بر لب آب سنده^۸ برحمت حق پیوست * بیت *

آنکه پا از سر نخوت نهدادی^۹ بر خاک

عاقبت خاک شده خلق بر او می گذرند^{۱۰}

مدت ملک او بیست و هفت سال بود وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

1 B. خطا بر بزرگان

2 M. قصه

3 B. و متنبه شوند

4 M. قصور رفیق بذرفت

5 M. اندوه و زحمت

6 Baranī, p. 524 تهنه

7 M. قورغن and Baranī, p. 524

8 M. بر لب آب رسبد برحمت

9 M. نهدند بر سر خاک

10 M. خاک شود بر سر او بر گذرند

ذکر سلطان الاعظم ابوالمظفر^۱ فیروز شاه طاب ثراه

سلطان فیروز شاه پسر اسپدار^۲ رجب برادر خرد سلطان غازی
غیاث الدین تغلق شاه بود - چون بلری تبارک و تعالی واهب المواهب^۳
تُعْتَبِي الْمَلِكَ مِنْ نَشَأُهُ است دور مملکت و نوبت سلطنت برین
بادشاه^۴ مَلِك سیرت - مُصْطَفَى سِرْت^۵ - حلیم کریم عادل رسانید -
هر ظلم و تعدی و جور و ستم و خرابی ملک و شورشِ خلق که در عهد
خدایگانِ مغفور محمد تغلق شاه^۶ بود بعدل و انصاف و آرایش^۷ ملک
و قرارِ جهان و امنِ طریق^۸ بدل گشت - و وفورِ علم و کثرتِ علما و مشایخ
پیدا آمد - بیست و سیوم ماه محرم سنه المذكور در کنار لب آب سنده
بر تخت مملکت و سرپر سلطنت جلوس فرموده - خلق از هر جنس در
دولت سرای گرد آمد - جمیع ارکان مملکت و اعیان دولت بفرحت
و بهجت تمام^۹ بیعت عام کردند و موافقت نمودند - سلطان لشکرها
را برسم طویله^{۱۰} فرود آورد - و روز دوم عزیمت جانب دهلی اختیار شد -
صفها بیاراست - همان روز مغلان که برای مدد آمده بودند باشتعال
نوروز^{۱۱} کرکز بدبخت صفها کشیده اتفاق جنگ کردند - بنگاه را فرمان شد

۱ B. ابوالمظفر فیروز شاه السلطان

۲ B. اسپدار

۳ M. واهب مواهب

۴ B. برین ملک سیرت

۵ M. سیرت

۶ M. omits شاه

۷ M. انصاف آرایش ملک

۸ B. امن طریقت

۹ B. بهجت تمام عام کردند

۱۰ M. برسم طویل

۱۱ Barani, p. 533 داماد ترمی شیرین کرکن and نوروز کرکن Tabakāt Akbari,

تا گزاره آب سنده گرفته روان شود - و لشکرها بار دوم طرف بنگاه شده رود - هم چنان کردند^۱ - لشکر مغل نمودار شد و اندک مایه نکبت زیر پایان بنگاه رسانید^۲ - لشکریهای سلطان بیشتر شدند - لشکر مغل منهزم شده جانب ولایت خویش رفت - سلطان سلامت بکوچ متواتر در سیوستان رسید - روز جمعه خطبه بنام مبارک سلطان خواندند - هم درین مهم شغل نایب باریکی ملک ابراهیم یافت - و شغل عارضی ملک بسیر را شد و به خطاب عماد الملک مشرف گشت - هم ازین جا قمر الدین دبیر ملک الشرق ملک کبیر مرحوم در عرصه گجرات بر ملک بهرام غزنیین ملک نور سرداتدار و ملک نوا و شیخ حسن سر برهنه و ملوک دیگر که آنجا بودند با خلعتهای خاص و مراسم فراوان نامزد شدند - و سید علاؤ الدین رسولدار و^۳ سیف الدین و ملک سیف الدین شکنه پیل در دهلی بر خواجه جهان تعیین گشتند - و مولانا محمد^۴ عماد مذکور و ملک علی غوری بر والی سنده و تهته بر طغی رفتند - و الاغان^۵ دیگر بر خداوند زاده^۶ قوام الدین و عین الملک در ملتان آمدند - و بعضی در سنام بر ملک محمود بک و بعضی در خطط و قصبات دیگر رفتند - و فرمان عام در کل بلاد ممالک بر مضمون مرحمت و شفقت و لطف و تربیت^۷ صادر گشت - و خود تابوت سلطان محمد بالای پیل داشته و چتر بران زه کرده بکوچ متواتر بر سمت دار الملک دهلی روان شد - درانگه که سلطان محمد برحمت حق پیوست برای^۸ رسانیدن این خبر مایم بنده خواجه جهان سیوم روز

۱ کردند هم چنین لشکر مغل B.

۲ رسولدار والدین و ملک سیف B.

۳ الاغان دیگر M.

۴ لطف و تربیت M.

۵ رسانیده M.

۶ مولانا عماد مذکور M.

۷ بر خداوند زاده بر قوام M.

۸ رای رسانیدن B.

روان شد - عنقریب در شهر رسید - و این خبر خواجه جهان را بگفت - خواجه جهان از راهِ عجلت بی تفحص و ¹ تاامل کودکی مجهول الذنب و مفقود الحسب را آورد و پسرِ سلطان محمد ساخت - و باتفاق امرا و ملوک که در شهر بودند در سیوم مالا صفر سنة المذكور بر تخت مملکت و سرپر سلطنت ² نشانند ³ - و سلطان غیاث الدین محمود خطاب کرد - خود کار گزار شد - سید رسولدار و ملک سیف الدین در شهر رسیدند - ایشان فرمان همایون سلطان که بروی مادر ⁴ بود رسانیدند - چون او آنچنان کاری ناشایسته بی تفکر کرده بود بضرورت هم بران قرار باطل مُصرِ ماند - بعضی امرا و ملوک چنانچه ملک نتهو خاص ⁵ حاجب و اعظم ملک حسام الدین شیخزاده ⁶ بسطامی و ملک مسن ملتانی و ملک حسام الدین ادهک بروی پیوستند - و بعضی امرای دیگر چنانچه شرف الملک و ملک دیلان ⁷ و امیر قتلبنه ⁸ و ملک خلجین و ملک حسن امیر میران و قاضی مصر و خواجه بهاء الدین تهیکره و ملک منتجب باغی و ملک بدرالدین بوتهاپی باخفا ⁹ عراض خود پیش تختِ اعلیٰ اَعْلَاهُ اللهُ ¹⁰ تَعَالَى فرستادند ¹¹ - و حال اخلاص و بندگی خود باز نمودند - خواجه جهان محمود بک را از سَنام طلب

1 M. بی تاامل

2 M. omits سلطنت

3 B. omits نشانند

4 M. مادر شده بود

5 M. نتهو صاحب حاجب

6 B. ملک حسام الدین متوادک بروی پیوستند و بعضی امرا

7 B. دعبلان Tabakāt Akbarī, p. 226 ملک دبدان

8 M. قتلبنه و B. حسن and قتلبنه

9 B. باخفاء عرض عریضه

10 M. اعلا تَعَالَى

11 B. فرستادند - و شیخ زاده نظامی و ملک مسن ملتانی و ملک حسام الدین

کرد - او در آمدن اهمال نمود و عرضه داشت متضمن اخلاص پیش تخت
اعلیٰ روان کرد - و بر خداوند زاده ترمذ و عین الملک در ملتان
نیز نبشته‌ها فرستاد - ایشان عین آن نبشته‌های خواجه جهان را در حضرت
روان کردند¹ و سلطان را خبر اختلاف و اختلال خواجه جهان روشن شد -
و ایشان متعاقب در لشکر سلطان پیوستند - بمراحم خسروانه و عواطف
پادشاهانه² مخصوص گشتند - خواجه جهان شنید که بکوچ متواتر
سلطان می‌رسد و جمیع خلائق با او متفق است - سید جلال الدین کرمتی
و ملک دیلان و مولانا نجم الدین راضی و داؤد مولا زاده خود را
برسالت در لشکر روان کرد و ناز نمود که سلطنت و نادشاهی هنوز در
خاندان سلطان محمد است - حضرت خدایگانی نام نیانت ملک داری
و ولیعهدی مصالح ملک را تلقی نماید - و باستقلال پرداخت
امور ملکی مشغول گردد - و یا چند اقطاع از اقطاعات هندوستان اختیار
کند - و هر امیری را که خواهد برابر برد - چون رسولان مدکور در لشکر
رسیدند سلطان محض کرد - و سلطان المشایخ قطب الاولیاء نصیر الحق
و الشرع و الدین رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ و مولانا کمال الدین سامانه و مولانا شمس
الدین باخرزی³ را حاضر گردانید و فرمود شما را معلوم است که من پیش
خدایگان مغفور چه حد قرب داشتم - شنیده باشید که خواجه جهان پسرکی
را دروغ پسر سلطان محمد ساخته - اگر سلطان را پسرکی⁴ بودی از من
پنهان نمادی - و برای پرورش هیچ کس قریب تر و مستفحق تر از من نبودی -
او را بر تخت نشانده است و خلق شهر را با او بیعت داده - اکنون رای
شما چه اقتضای می‌کند - و چه رخصت می‌دهد و صواب چیست - مولانا

1 کرده سلطان M.

2 مراحم و عواطف مخصوص M.

3 باخرزی حاضر M.

4 پسری بودی M.

کمال الدین گفت هرکه اول در مملکت شروع کرده است او اولی تر است - و آن حضرت خدایگان اند^۱ - رسولان که آمده بودند سید جلال الدین کرمتمی و مولانا نجم الدین راضی و ملک دیلان هم در لشکر ماندند - داؤد مولا زاده^۲ خواجه جهان را باز گردانیدند - فرمان شد بر خواجه جهان بگوئی اگر حقوق نعمت ما را و قدّم خدمت خود را یاد کنی از استبداد و جهل و ضلالت باز آئی و راه اطاعت سپری - مراحم در حق^۳ تو بیشتر شود و گناه تو بخشیده گردد - داؤد در شهر آمد و آنچه فرمان شده بود بدو رسانید - او بدید^۴ که شوکت و قوت خدایگانی تضاعف می شد و خلق از هر طرف می پیوست درین ایام ملک ابو مسلم و ملک شاهین بک پسران ملک محمود بک با عرایض و خدمتی ها بدرگاه پیوستند و بمراحم مخصوص شدند - چون سلطان در خطّه سرستی رسید ملک قوام الملک^۵ روز پنجشنبه آخر ماه جمادی الآخر سنه المذکور بوقت نماز پیشین با جمیع حشم و خدم^۶ خود اسلحه پوشیده از شهر بیرون آمد - احرام حضرت جهان پناه بگرفت - و امیر معظم کتبغه نیز موافقت نمود - و همان روز الاغان او در منزل فتح آباد بحضرت پیوستند - هم درین منزل شاهزاده مبارک قدم فتح خان ولادت یافت - و هم درین منزل خبر کشته شدن طغی از گجرات رسید - دوم روز از بیرون آمدن قوام الملک - خواجه جهان بضرورت بر سمت حضرت بیرون آمد - بالای حوض خاص نزول کرده در منزل^۶ هانسی با امرای دیگر در حضرت پیوست - دستارها در گردن کرده در مجلس

۱ M. خدایگانی است

۲ B. and مراحم در حقیق پیشتر M.

۳ M. او بزور و شوکت

۴ B. قوام الدین

۵ M. خدم و حرم خود

۶ M. منزلها هانسی

حجابات^۱ ایستادند - فرمان شد احمد ایاز را^۲ بکوتوال هانسی تسلیم نمایند -
 و ملک خطاب را به تبرهنده برند^۳ و منتهو خاص حاجب را در سنم جدا
 کفند^۴ و شیخ زاده بسطامی را فرمان شد از مملکت بیرون رود - و حسام
 الدین ادهک و مسن در حبس سالار در افتادند - سلطان در ماه رجب رجب
 قدسه^۵ سنه المذكور در سواد شهر نزول فرمود - عامه خلیق^۶ استقبال کردند -
 و بمراحم خسروانه^۷ مخصوص شدند - و بطالع سعد و به پیروزی^۸ دوم ماه
 مذکور در قصر همایون^۹ فرود آمد - و در پرداخت مصالح مملکت و امور
 سلطنت مشغول گشت - در ماه صفر سنه ثلاث و خمیس و سبعمائه
 طرف سرمور سواری کرد - بعد چهار ماه جانب شهر مراجعت فرمود - روز
 در شنبه سیوم ماه جمادی الاول سنه المذكور شاهزاده^{۱۰} محمد خان
 در شهر ولادت یافت - این بشارت فرخنده و این خبر خجسته به سلطان
 رسانیدند - وصول مقدم^{۱۱} مبارک او را میمون داشتند * بیت *

مبارک باد و میمون باد و فرخ باد و فرخنده

وصول امید این کورکز بپرچ نیر اعظم

جشنها ساختند و شادیهها^{۱۲} کردند - خلقی که در نوبت پادشاهی
 تولد شد همین شاهزاده بود - و از آن روز باز که این شاهزاده از کتم عدم
 بصحرای وجود آمد کار مملکت هر روز تضعف می پذیرفت - و رونق
 سلطنت از دیار می یافت^{۱۳} - الغرض بعد چند ماه هم در سنه المذكور

1 M. جعاب ایستادند

2 B. ایاز را کوتوال

3 M. ببرند

4 B. جدا کند

5 M. عامه خلق

6 M. omits خسروانه

7 M. omits و به پیروزی

8 M. قصر حانون

9 B. and M. و شاهزاده

10 M. قدم مبارک

11 M. omits the couplet and B. شادی کردند

12 M. از دیار یافت بعد

طرف کلانور سواری فرمود - و در جانب منجھور شکار^۱ کرده جانب دار الملک دهلی باز گشت^۲ - همدران سال مسجد جامع نزدیک کوشک و مدرسه بالای حوض خاص بنا کرده^۳ - هم درین سال شیخ زاده صدر الدین نبیسه شیخ کبیر قطب الاولیاء بهاء الحق و الشرع و الدین زکریا رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ شیخ الاسلام شد - و قوام الملک^۴ مقبول که نایب وزیر بود وزارت مملکت یافته^۵ و به خطاب خانجہانی مشرف گشت - مسند و بالشہای زر دوزی ارزانی فرمود^۶ - و خداوند زاده قوام الدین خداوند خان شد - و شغل^۷ وکیلدری یافت - و تاتار ملک تاتار خان شد^۸ - هر سه نفر^۹ چترہای گوناگون یافتند - و ملک الشرق^{۱۰} شرف الملک نایب وکیلدر و سیف^{۱۱} الملک شکار بک و خداوند زاده عماد الملک سر سلاح دار و عین الملک^{۱۲} مشرف ممالک و ملک حسین امیر میران مستوفی ممالک شدند - و ہم ماہ شوال سنہ اربع و خمسین و سبعمائہ سلطان با لشکرہای انبویہ طرف لکھنوتی بیرون آمد - و خانجہان را در شهر^{۱۳} گذاشت - امور مملکت و احکام سلطنت کلی و جزوی بدو مقوض گردانید - و بکوچ متواتر در لکھنوتی روان شد - چون نزدیک گورکھپور رسید آدمی سنگہ در حضرت پیوست

1 M. منجھور شکارها کرده

2 B. باز گشته

3 M. بنا فرمود

4 M. قوام الملک ملک مقبول نایب

5 M. یافت و خطاب

6 M. زردوزی دادند

7 M. omits و شغل

8 M. تاتار خان گشت

9 M. هر سه ملک

10 B. ملک شرف الملک

11 M. و خداوند سبب الملک

12 B. عین الملک مستوفی ممالک مشرف و ملک حسین

13 M. در سر گذاشت

بیست - لکه تنگه نقد و دو زنجیر پیل خدمتی آورد - و بمراحم خسروانه مخصوص گشت - سلطان بیست و هفتم^۱ ماه ربیع الاول یکایک درون حصار اكداله^۲ در رفت - آنجا جنگی محکم شد^۳ که در تحریر و تقریر نگنجد بنگالیان بشکستند و بسیار کشته شدند^۴ - ستیدانو^۵ مقدم نایکان آن روز کشته شد - بیست و نهم ماه مذکور لشکر از آنجا بیرون رفته کنار لب آب گنگ^۶ فرود آمد - الیاس حاجی در اكداله حصاری^۷ شده بود - در پنجم ماه ربیع الآخر با جمیع حشم و خدم و بنگالی بی شمار مستعد جنگ شده^۸ بوقت نماز پیشین از حصار بیرون آمد - سلطان لشکرها فوج کرده صف بکشید^۹ - بمجرد آنکه نظر الیاس حاجی بر سلطان افتاد هراسیده روی بهزیمت نهاد - لشکر حمله کرده چتر و چهل زنجیر^{۱۰} پیل او بدست آمد - و سوار و پیاده بیسمار علف تیغ گشت - سلطان روز دوم مقام کرد - سیوم روز بر سمت دار الملک دهلی مراجعت فرمود - بعد چندگاه شهر معظم فیروز آباد را حرسها الله عن الآفات بنیاد نهاد - در سنه ست و خمسین و سبعمائه طرف شهر دیپالپور عزیمت کرد - جوئی از آب ستلدر^{۱۱} بکشید تا جعبز که چهل و هشت کروه باشد ببرد - و در سال دوم جوئی فیروز آباد از حوالی کوه مندتی^{۱۲} و سرمرور کشید و هفت لب آب دیگر در آن آب انداخته

۱ M. بست و هشتم

۲ B. اكداله محل برون در رفت

۳ M. محکم شد بنگالیان

۴ M. گسسته شدند

۵ M. سهدبو مقدم نایکان

۶ M. آب گنگی فرود

۷ M. حصاری شد

۸ M. شده omits

۹ M. صف کشید

۱۰ M. omits زنجیر

۱۱ آب ستلدر کشیده تاجهجر Tabakāt Akbari, p. 230

۱۲ نهری از آب جرن از حوالی مندل و سرمرور کشید Tabakāt Akbari, p. 230

در هانسبی رسانیدند - از آنجا در اراسن^۱ برد و آنجا حصاری مستحکم بنا فرمود و حصار فیروزه نام کرد - و زیر کوشک آن حوضی وسیع بگافت - و از آن جوی پر آب گردانید و جویی دیگر از کهکهر^۲ کشیده زیر حصار سرستی برد و از آنجا تا هرنی^۳ کهیره رسانید - و درین میانه حصاری ساخته فیروز آباد نام کرده و جویی دیگر از لب آب بدهی^۴ چون کشیده در حصار فیروزه برد - و در حوض انداخته از آنجا نیز پیشتر برد - در ماه ذی الحجّه روز عید اضحیه^۵ سنه المذکور خلعت و منشور خلیفه الحاکم بامر الله ابو الفتح ابی بکر بن^۶ ابی الربیع سلیمان از دار الخلفه مصر متضمن تفویض ممالک هند رسید - و هم درین^۷ سنه المذکور رسولان لکنوتی از الیاس حاجی با تحفه و نفایس بسیار رسیدند - بمراحم فراوان و عواطف بی پایان مخصوص شده باز گشتند - و در کورت دیگر خدمتیان^۸ و تحفه از الیاس حاجی بیاروندند - و در حصار فیروزه پای بوس کردند - فرمان شد این متاع بر بندگان کمیند ما بیشتر ازین باشد - باید که بعد ازین پیلان چیده که از بنادر^۹ حاصل میشود بیارند - سنه ثمان و خمسین و سبعمانه ظفر خان محمد کر^{۱۰} فارسی از سنار گazon تافته از راه دریا در توسائین^{۱۱} با دو زنجیر پیل خدمتی بدرگاله پیوست - و بمراحم مخصوص گشت و نیابت وزارت یافت - در ماه ذی الحجّه سنه تسع و خمسین و سبعمانه طرف

۱ Tabakāt Akbarī, p. 230 برالیسن

۲ Tabakāt Akbarī, p. 230 کهکهر   ۳ M. هرنی کهیر, see Elliot, III. p. 8.

۴ M. بدهنی

۵ M. عید الضحیه

۶ M. omits بن

۷ M. در سنه

۸ B. خدمتی باب

۹ M. که از برادر

۱۰ M. ظفر خان فارسی Tabakāt, p. 230 کز فارسی

۱۱ B. دریا توسائین

سامانه عزیمت فرمود و آنجا شکار^۱ می باخت - در اثنای آن خبر رسید که فوجی از مغل در حدود دیپالپور رسیده است - ملک قبول سر پرده دار با لشکرها نامزد شد - مغل^۲ از پیش لشکر عطف کرده در ولایت خود رفته - سلطان بر سمت دار الملک دهلی مراجعت کرد - و در آخر سنه المدکور ملک تاج الدین فته^۳ و چند امرای دیگر از لکهنوتی با سم رسالت با تحفه و خدمتیاران^۴ در حضرت آمدند - و بانواع مراسم مخصوص گشتند^۵ - سلطان نیز اسپان ترکی و تازی و میوه‌های خراسان از هر جنس و تحفه دیگر بر دست ملک سیف الدین شهنه^۶ پیل برابر ملک تاج الدین فته برای^۷ سلطان شمس الدین در لکهنوتی روان کرد - چون در بهار^۸ برسیدند شنیدند که سلطان شمس الدین وفات یافت - و پسر او سلطان سکندر بادشاه شد - رسولان لکهنوتی را در بهار داشتند و این کیفیت در حضرت اعلیٰ باز نمودند - فرمان شد تحفه و نفایس در حضرت بفرسند - و اسپان^۹ حشم بهار را بدهند و رسولان را در گره برسانند - همچنان کردند - در سنه ستین و سبعمانه سلطان با لشکرهای انبوه عزیمت لکهنوتی مصمم کرده روان شد - خانجهان را در دهلی گذاشت - و ناتار خان را از حد ولایت غزنین^{۱۰} تا ملتان شقدار کرده آنجا داشت - چون سلطان در ظفر آباد رسید هوای بشکال قریب شد - همانجا مقام کرد - و درین منزل اعظم ملک شیخ زاده بسطامی که بر حکم فرمان از مملکت بیرون رفته بود از خلیفه خلعت آورد - سلطان در باب او مرحمت کرد - و اعظم خان

۱ M. و انجاناب شکاری می تاخت

۳ M. بیته

۵ B. گشته

۷ M. بر سلطان

۹ B. اسپان بهار را بدهید

۲ M. omits مغل

۴ M. خدمتیاران

۶ M. شهنیک پیل

۸ M. بهار رسیدند

۱۰ M. غزنین ملتان

خطاب فرمود - و سید رسوادر از برلد برابر رسولان لکهوتی آمده بود باز در لکهوتی نامزد شد - سلطان سکندر سید رسوادر را با پنج زنجیر پیل و تحفه و نفایس در حضرت فرستاد - و پیش از رسیدن سید رسوادر - عالم خان از لکهوتی در حضرت آمد - بروی فرمان شد که سلطان سکندر نادان و بی تجربه است راه اخلاص گذاشته است - ما اول نخواستیم که تیغ در میان آریم - چون او چنانچه شرط اطاعت است بجا نیارد اینک^۱ ما خود می رسیم - سلطان بعد بشکال^۲ با لشکر^۳ ها جانب لکهوتی روان شد - در اثنای راه شاهزاده فتح خان اسباب ملک داری چنانچه پیلان و فراش خانه لعل یافت - و سکه بنام او زدند و اصحاب شغل تعیین شدند - چون سلطان در حد پذیرد رسید سلطان سکندر در حصار اكداله جائی که سلطان شمس الدین به در^۴ او حصارى شده بود حصارى شد - سلطان سیزدهم ماه جمادى^۵ الاول سنه احدی و ستین و سبعمائه بر در حصار اكداله نزول فرمود - چون چند روز در استعداد حصار گیری گذشت ایشان را معلوم شد که ما را حدّ مقاومت با این^۶ لشکر نخواهد بود - بضرورت امان خواستند و صلح جستند - پیل و مال و اسباب خدمتی قبول کردند - سلطان بیستم ماه جمادى^۷ الاول سنه المذكور از پیش اكداله کوچ کرده مراجعت فرمود - چون در پذیرد رسید سلطان سکندر سی و هفت زنجیر پیل و تحفه و نفایس دیگر خدمتی فرستاد - سلطان بکویچ متواتر در جون پور آمد - موسم بشکال شد - همانجا ماند - چون

1 M. نیارد آنکه ما خود

2 M. برشکال

4 M. نرز او حصارى

6 M. با آن لشکر

3 M. با لشکر جانب

5 M. جماد الاول

7 M. جماد الاول

بشکال بگذشت¹ در ماه ذی الحجة سنة المذكور با لشکریهای قاهره از راه بهار طرف جاج نگر عزیمت کرد - فرمان داد تا² لشکر ستور و عورات و اسپ لاغر و مردم ضعیف نیاید³ - ملک قطب الدین برادر ظفر خان وزیر را با پیلان و بنگاه در کوه گذاشته خود بکوچ متواتر روان شد - چون در سیکه⁴ رسید آن را بتاخت - رای سیکه انصراف نمود - از آنجا شکر خاتون⁵ دختر رای سادهن⁶ با دایه بدست آمد - سلطان او را در محل دختران پیرورد - چون سلطان پیشتر شد ملک عماد الملک را با بعضی بندگان برابر بنگاه یک منزل عقب گذاشت - هم درین محل احمد خان که از لکنوتی عطف کرده در کوه رنجهور⁷ مانده بود بحضرت پیوست - بمراحم مخصوص گشت - سلطان از آنجا در شهر بنارسی⁸ که مسکن رای بود رسید - لب آب مهاندی را بگذشت⁹ رای فرار نمود - جانب تلنگ رفت - سلطان یک منزل بر عقب او پیشتر شد - چون معلوم شد که رای دور رفته است¹⁰ سلطان باز گشته هم دران حدود شکار می کرد - رای بیدر بهان دیو کسان فرستاد و صلح جست تا خلق او کشته نشود - و سلطان بعبادت باز گردید - سی و سه زنجیر پیل و نُحَف و نغایس دیگر بوجه خدمتی پیش فرستاد - سلطان از آنجا باز گشته در بدماوتی و برمتلاوی¹¹ که مرغزار پیلان بود شکار می کرد - دو پیل

1 بشکال گذشت B.

2 تا در لشکر B.

3 ضعیف بیاید M.

4 *Ṭabaqāt Akbarī*, p. 232 سنکرة M. see also Elliot, vol. IV., p. 10, note 3.

5 شکر خان B.

6 *Ṭabaqāt Akbarī*, p. 232 راجه سنکرة رای ساربن see Elliot, vol. IV., p. 10, note 4.

7 زینهور M.

8 شهر بنارس *Ṭabaqāt Akbarī*, p. 232

9 مهاندی را گذشت M.

10 دور رفته است بر عقب سلطان M.

11 برمتلاوی M.

را بکشت - و سیرم^۱ و دم و دندان ایشان بیارود چنانچه درین محل ضیاء الملک رباعی گفته است -
* رباعی *

شاهی که ز حق^۲ دولت پاینده^۳ گرفت
اطراف جهان چو مهر تابنده گرفت
از بهر شکار پیل در جاچ نگر
آمد در بکشت سی و سه زنده گرفت

سلطان از آنجا بکوچ متواتر باز گشته در کوه رسید - و از کوه در سمت دار الملک دهلی مراجعت فرمود - در ماه رجب سنه اثنین^۴ و ستین^۵ و سبعمانه مظفر و منصور درون شهر در آمد - بعد چندگاه شنید که نزدیک بروار^۶ کوهی است از گل - و آبی [از] میان آن^۷ کوه بزرگ^۷ می آید و در ستلدر می افتد - آن را سرستی می گویند - و این طرف آن کوه جوئی است آن را جوی سلیمه خوانند - اگر کوه گلین بکارند آب سرستی درین جوی در آید از آنجا در سهند^۸ و منصور پور و از آنجا در سنام برود دایم جاری باشد - چون آنجا رسید در حفرة آن کوه چندگاه مشغول شد - و سهند را تا ده کوهی^۹ بحواله ملک ضیاء الملک شمس الدین ابوجا^{۱۰} از شق سامانه خارج گردانیده تا آبادان کند - و آنجا حصار برآورده فیروز پور نام کرد^{۱۱} - چون سلطان کافتن کوه مذکور قابل ندید ترک

۱ M. سیرمر و دندان

۲ B. که بحق

۳ M. یابنده

۴ M. ائنه و ستین

۵ B. بردار Firishta "Parwār".

۶ B. و آبی میان آن و کوه

۷ B. کوه بزرگ لب آب می آید

۸ M. سهند و منصور بود و از آنجا

۹ M. تا ده کوهی

۱۰ M. شمس الدین ابوجا شق سامانه

۱۱ M. نام کرده

گرفته در نگر کوت رفت - آن را فتح کرده از آنجا عزم تهته^۱ نمود - چون در تهته رفت جام باینهیه که ضابط تهته بود بقوت آگیر^۲ محصر شده - مدتی محاربه کردند - در لشکر سلطان مغفور تنگچ^۳ علف و غله بعدی شد که بیشتر مردم بعداب گرسنگی هلاک گشته - بضرورت ناچار بعد کوشش بسیار جانب گجرات روان شد - ایام بشکال رسیده بود - بعد انصرام بشکال^۴ قصد تهته کرد و اقطاع گجرات ظفر خان را^۵ مفروض گردانید - ملک نظام الملک معزول شده با تمام^۶ خیل خانه در شهر آمد - بعد چند گاه نیابت وزارت ممالک یافت - چون سلطان مرحوم باز در تهته رفت - جام^۷ باینهیه امان خواست - بعصرت پیوست^۸ و بمراحم مخصوص شد - سلطان^۹ او را با تمام^{۱۰} مقدمان آن طرف برابر خویش در دار الملک دهلی آورد - چون مدتی خدمت کردند سلطان باز جام^{۱۱} را اقطاع تهته داد و با ترتیب تمام^{۱۲} روان گردانید - در سنه اثنین^{۱۳} و سبعین^{۱۴} و سبعمائه خانجهان نقل کرد - خانجهانی پسر مهتر او جواننش^{۱۵} یافت - در سنه ثلاث و سبعین و سبعمائه، ظفر خان در^{۱۶} گجرات نقل کرد - شغل اقطاع گجرات بر پسر مهتر او شد - در دوازدهم ماه صفر سنه ست و سبعین و سبعمائه شاهزاده فتح خان در منزل کفتهور^{۱۷}

۱ B. تهته

۳ M. تنگچه

۵ M. omits را

۷ جام و باینهیه M.

۹ M. سلطان ایشان را

۱۱ M. سلطان بار حام

۱۳ M. ائنه

۱۵ M. جواننش بزرگ

۱۷ در منزل کفتهوار وفات یافت p. 234 Tabakāti Akbarī

۲ B. بقوت انکبر

۴ M. بشکل

۶ M. با تمامی خیل خانه

۸ M. پیوستند

۱۰ M. با تمامی مقدمان

۱۲ M. با ترتیب باز گردانید

۱۴ B. ستین

۱۶ B. ظفر خان در نقل

نقل کرد - سلطان ازین سبب بغایت متامل و متفکر شد - و انکسار بسیار در ذات مبارک او پدید آمد - در سنه ثمان و سبعین و سבעمانه شمس دامغانی چهل لک تنگه زیادت بر محصول گجرات از وجه مطالبه و صد زنجیر فیل و دریست اسپ تازی و چهار صد برده از مقدم بجگان و حبشی هر سال قبول کرد - بر ملک ضیاء الملک ملک شمس الدین ابورجا که نیابت^۱ گجرات داشت گفتند که مال زیادت اگر او^۲ قبول کند اقطاع گجرات هم برو مقرر دارند - چون دانست که قابلیت ندارد و شمس دامغانی گزاف می گوید قبول نکرد دامغانی مذکور نیز بندرز و چودول نقره^۳ یافت - و بنیابت گجرات از جهت ظفر خان تعیین شد - چون در گجرات رسید سودای باطل و خیال فاسد در دماغ او راه یافت - علامت^۴ طغیان ظاهر گردانید^۵ از سبب مالی که زیادت خراج و خدمتی بر محصول قدیم گجرات قبول کرده بود و حاصل کردن نتوانست - آخر الامر امیران صدۀ گجرات چنانچه ملک شیخ ملک نضر الدین تالد و سران گروه^۶ خروج کرده - در سنه ثمان و سبعین و سבעمانه ملک شمس الدین دامغانی را کشتند - سر او بریده در حضرت فرستادند - این فتنه فرونشست^۷ - و در عهد دولت آن پادشاه نیک بخت و فرخ پی کار مملکت از فرط عدل و احسان او چنان قرار گرفته بود که از هیچ طرف فتنه سر بر نمی کرد - و کسی را مجال^۸ نبود که پای از دایره اطاعت بیرون کشد - مگر فتنه دامغانی که بمجرد بغی ورزیدن سزای خود

۱ نایب گجرات B.

۲ اگر قبول کند M.

۳ مذکور بر بندرز و چودول نقره بانت M.

۴ علامت B.

۵ گردانیدند M.

۶ نضر الدین تا او سران کرده خروج کرده M.

۷ فروست M.

۸ معطل نبود B.

یافت - از آن که سرحداتی مملکت¹ با امرای بزرگ و هوا خواهان خویش داده² مستحکم گردانیده بود - چنانچه طرف هندوستان سرحد³ بنگاله اقطاع کره و مهوبه و شق دلموه⁴ بحواله⁴ ملک الشرق مردان دولت که نصیر الملک خطاب داشت کرده⁵ - و اقطاع آورده و سندیله⁶ و شق کول بحواله⁷ حسام الملک⁷ حسام الدین نوا و اقطاع جونپور و ظفر آباد بحواله⁸ ملک بهروز⁸ سلطانی و اقطاع بهار⁹ بحواله⁹ ملک بیر¹⁰ افغان گردانیده - امرای مذکور در مالیدنِ فسدل کفار آن دیار و ضبط افالیم سرحد تقصیر نمی کردند - چنانچه سلطان را برای ضبط¹¹ و قرار آن سمت تعلقی نبود - اما سرحد خراسان بجهت سد فتنه مغل هیچ امیری درخور آن نبود - بضرورت ملک الشرق نصیر الملک را از¹² اقطاع کره و مهوبه طلبیده در عرصه ملتان فرستاد - تا فتنه ملاعین و فسدل آن سمت را مالش دهد - و اقطاع با نواحی و مضافات بحواله او گردانیده - و اقطاع هندوستان یعنی کره و مهوبه هم بر ملک الشرق ملک شمس الدین سلیمان پسر ملک مردان دولت مقرر داشتن فرمود - القصه بعد کشته شدن دامغانی نیابت¹³ اقطاع گجرات بحواله¹³ ملک مفرح ساطانی گردانید - و فرحت الملک خطاب کرد * در سنه تسع و سبعین و سبعمانه طرف اتاوه

1 B. مملکت امرای

2 B. دده

3 M. سر حدها

4 M. شق دلموه

5 B. omits کرده

6 M. سدد

7 M. حسام الملک و حسام الدین

9 B. اقطاع سار

8 M. بهروز

11 B. omits ضبط

10 B. ملک صرافغان

13 M. omits نیابت

12 M. omits از

و اککل^۱ سواری فرمود - رای سبیر^۲ و ادهرن^۳ مقدمانِ اناوه که با سلطان طغیان ورزیده و یک کورت با لشکر اسلام مقابل شده منهزم گشته بودند - بتزغیب و استظهار در آورده با زن و فرزند^۴ و خیل و تبع روان^۵ کرده در شهر آورده - و در اککل^۶ و پتلاهی حصارها بنا کرده ملک زاده فیروز پسر ملک تاج الدین ترک را با جمعیت کثیر و امرای کبیر^۷ نامزدی آنجا گذاشت - و اقطاع فیروز پور و پتلاهی^۸ بحواله او گردانید - و اقطاع اککل^۹ ملک بلی افغان را داده سمت دار الملک مراجعت فرمود - هم دران سال ملک نظام^{۱۰} الدین نو امیر اوده که برابر سلطان بود^{۱۱} در لشکر وفات یافت - اقطاع اودهه ملک سیف الدین پسر بزرگ او را مقوض گشت - در سنه احدی و ثمانین و سبعمانه سمت سامانه سواری فرمود - چون در سامانه رسید ملک قبول قران خوان امیر^{۱۲} مجلس خاص مقطع سامانه خدمتهای بسیار پیش کشید - سلطان در باب او مراحم^{۱۳} فراوان و شفقت بی پایان ارزانی فرمود - از آنجا میان قصبه انباله و شاه آباد شده در کوهپایه سانتور رفته از رای سرمور^{۱۴} و رایان کوه خدمتی و مال ستده سمت دار الملک مراجعت فرمود - هم چندان خبر^{۱۵} ترم کهرکو مقدم ولایت کیتهر^{۱۶} رسید - ماناک سید محمد

1 اناوه و اککل B.

2 رای سبیر M.

3 ادهرن و مقدمان M.

4 فرزندان M.

5 روانی کرده M.

6 اککل B.

7 امرا نامزدی آنجا M.

8 فیروز پور پتلاهی B.

9 اککل B.

10 حسام الدین M.

11 بود هم در لشکر M.

12 امیر مجلس یک خاص B.

13 مراحم فراوان فرمود M.

14 سرمور M.

15 خبر M. omits

16 مقدم کهرکو Tabakāt Akbarī, p. 235 کهر M.

مقطع شقی بدائون و سید علاؤ الدین برادر او را کهرکو مذکور بجهت ضیانت در خانه خود برده بود و غدر کرد ایشان را بکشت - در سنه اثنین و ثمانین و سبعمائه سمت کیتهر^۱ سواری فرمود باننقام سادات مذکور - و ولایت کیتهر را نهب و تاراج کرد - و همه^۲ را اسیر کرد و دستگیر و خوار و ذلیل گردانید إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا فِي الْأَرْضِ وَ جَعَلُوا أَعْرَافَهُمْ أَهْلِبًا أَذَكَّةً فَسَدَهُ آن دیار را مالش داد - کهرکو مذکور^۳ فرار نموده و الْفِرَارُ مِنْ مَا لَا يُطَاقُ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ در ولایت مهنرگان^۴ که در کوهپایه کمایون است در آمد - سلطان ایشان را نیز نهب کرد - چون از آن مهم فارغ شده اقطاع بدائون بحواله ملک قبول فران خوان سر پرده دار خاص گردانید - و در شقی سنبهل برای مالش و ضبط^۵ کیتهر ملک خطاب افغان را نامزد کرد - و هر سال باسم شکار هم^۶ در ولایت کیتهر سواری میکرد - ولایت مذکور چنان مضطر و^۷ خراب گشت که جز شکار دران دیار دیگر^۸ نبود - سنه سبع و ثمانین و سبعمائه^۹ در موضع بیولی هفت گروهی از خط بدائون حصار بر آورد و آن را فیروز پور نام نهاد - خلق آن را پور آخرین^{۱۰} میگویند - بعده سلطان مرحوم پیر و ضعیف گشته^{۱۱} و عمر قریب نود سالگی^{۱۲} رسید - خانجهان که وزیر او بود مطلق العنان شد و همه کارهای سلطنت را قبض کرد - امرا و ملوک فیروز شاهمی بتمام مسخر او

1 M. کتھیر

2 M. omits from up to أَذَكَّةً و همه را اسیر

3 M. مذکور گریخته در ولایت

4 M. ولایت مهنگان

5 M. مالش و ضابط

6 M. omits در

7 M. مضطر

8 M. که جز شکاری دیگر دران روز نبود

9 Elliot, vol. IV., p. 14 wrongly translates 754 H. (1382 A.D.). See also Tabakāt Akbarī, p. 236.

10 B. بو آخرین

11 M. گشت

12 M. نود سالی

گشتند - و هرکرا مخالف میدید بهر طریق که می توانست پیش سلطان مرحوم گذرانیده^۱ بعضی را تلف میکرد - و بعضی را بی دستگه گردانیده - آخرکار بجائی رسید که هرچه خانجهان می گفت سلطان مرحوم همان می کرد - ازین سبب کار مملکت فتور می گرفت - و هر روز نقصان می شد - روزی خانجهان پیش سلطان مرحوم عرضه داشت^۲ که شاهزاده محمد خان بعضی امرا و ملوک چنانچه دریا خان بن ظفر خان امیر گجرات و ملک یعقوب محمد حاجی اخور بک و ملک راجو و ملک سماء الدین و ملک کمال الدین پسر^۳ ملک عمر عارض بندگان خاص را با خویش یار کرده می خواهد که^۴ فتنه انگیزد - سلطان مرحوم چون همه کارها بحواله خانجهان گذاشته بود بغير فکر و تأمل فرمان داد تا ایشان را دست آرد - این خبر بسمع شاهزاد محمد خان رسید - چند روز در سرای نیامد - هرچند خانجهان طلب می فرستاد او عذر می کرد - خانجهان به بهانه حساب بقایا دریا خان بن ظفر خان امیر مهوبه را موقوف درون خانه خود داشته - ازین سبب شاهزاده را خوف و هراس زیاده تر گشت - پیش سلطان مرحوم کیفیت خویش باز نمود - سلطان او را نیز فرمان داد تا خانجهان را دور کند - دریا خان بن ظفر خان را خلاص دهد - شاهزاده محمد خان ساخته - ملک یعقوب آخور بگ اسپان پایگاه را بتمام و ملک قطب الدین^۵ فرامرز شکنه پیل همه پیلان را با عمارى و برگستوان بر شاهزاده آوردند - بندگان فیروز شاهي و امرای دیگر و خلق شهر نیز بیستری باو یار شدند - در ماه رجب سنه تسع و ثمانین

۱ M. گردانیده

۲ عرضه داشت کرد

۳ M. کمال الدین پسران

۴ M. omits که

۵ قطب الدین شیخ فرامرز B.

و سبعمائه مستعد شده با جمعیتی کثیر آخر شب پیش در خانجهان رفت - چون او را ازین حال خبر شد دریا خان بن ظفر خان را از بندی خانه کشیده بگشت - و خود با چند نفر معدود ساخته شده بیرون آمد - و شاهزاده محمد خان بچنگ پیوست - آخر طاقت آوردن نتوانست - باز عطف کرده درون خانه در آمد - و وقت در آمدن زخمی شد - چون میدان مقاومت تنگ دید از راه دری دیگر بیرون آمد و با چند نفر معدود گریخت - میان میوات شده در محاری بر کوکا چوهان رفت - و ازو پناه جست - شاهزاده محمد خان خانه خانجهان را از زر و مال و اسلحه و اسپان^۱ و اسباب بتمام غارت گذایده و از آنجا باز گشت - با جمعیت تمام پیش دربار آمد - ملک بهزاد فتح خان^۲ و ملک عماد الدوله و ملک شمس الدین بزبان^۳ و ملک مصالح^۴ مکسران را که با خانجهان یار بودند پیش دربار آورده گردن زد - چون کیفیت مذکور پیش سلطان مرحوم گذرانیدند سلطان مرحوم عهده^۵ وزارت^۵ بحواله شاهزاده محمد خان گردانید - امرا و ملوک و بندگان فیروز شاهی و عامه خلق بدو رجوع آزرند - سلطان مرحوم پیر و ضعیف گشته بود - بعده ضرورت^۶ اسباب ملک داری از اسپ و پیل و مال و حشم بتمام تسلیم^۷ او کرد - و بخطاب ناصر الدین محمد شاه مشرف گردانید - و خود در خانه خویش بطاعت باری تعالی^۸ مشغول گشت - در مساجد جمعه به تمام بلاد ممالک^۹ خطبه بنام هر دو بادشاه می خواندند - در ماه شعبان

۱ M. اسب

۲ فتح خانی M.

۳ بزبان B.

۴ M. ملک مصالح

۵ M. عهده^۵ ور الغرض بحواله

۶ M. بعده بضرورت

۷ B. تسلیم کرد

۸ M. تعالی omits

۹ M. بلاد مملکت

سنة المذكور شاهزاده محمد خان در قصر جهان^۱ نما جلوس فرمود -
 خطاب و اشغال واقعات و نان و مواجب و ادرار و انعام و هرچه کسی
 در عهد سلطان مرحوم داشت بر ایشان مقرر و مستقیم کرد - ملک یعقوب امیر
 اخوریک^۲ را سکندر خان خطاب شد - واقعات گجرات یافت - و ملک
 اجورا مبارز خان و کمال عمر را دستور خان و سماء عمر را معین الملک
 مخاطب گردانید - و ملک سماء الدین و کمال الدین قرب و اختصاص^۳
 گرفتند - و کارهای دیوان^۴ بکواله^۵ ایشان میشود - ملک یعقوب سکندر خان
 را با لشکرها در معاری^۶ بر خانجهان نامزد کرد - چون لشکر^۷ در
 معاری رسید کواک ملعون خانجهان را گرفته بر سکندر خان فرستاد - سکندر
 خان او را کشته سر او را در حضرت اعلی^۸ برد - هم چنان سکندر خان را
 در اقطاع گجرات روان کرد - و خود شاهزاده در پرداخت^۹ امور و کارهای
 ملکی مشغول شد - در ماه ذی الحجه سنة المذكور سمت کوهپایه سرسور
 سواری فرمود - تا مدت دو ماه در شکار گرگ^۸ و گوزن مشغول بود -
 در اثنای آن خبر کشته شدن سکندر خان رسید که او را ملک مفرح امیر
 کهنبایت و امیران صده گجرات بغدر کشتند - و لشکری که با او از حضرت
 رفته بود بعضی مجروح و بعضی غارت شده برابر سید سالار در حضرت
 آمدند - شاهزاده محمد خان باستماع این خبر متامل و متفکر شده سمت
 دار الملک دهلی مراجعت فرمود - اما جوان بی تجربه بود در لهو
 و طرب مشغول گشت - و کشته شدن سکندر خان سهل پنداشت - تا مدت

۱ B. جهانبای

۳ M. قرب اختصاص

۵ M. لشکری بدر معاری

۷ M. در پرداخت ملکی

۲ M. امیر آخور را سکندر خان شد

۴ B. معاری

۶ M. اعلی

۸ B. کرگدن و گوزن

پنج ماه دیگر کار سلطنت سبب ضبط قدیم بر قانون قاعده متمشی می شد - آخرکار رخنه عظیم پیدا آمد - بندگان فیروز شاهی که موازنه یک لک دربنه^۱ دهلی و فیروز آباد ساکن و متوطن^۲ بودند به سبب مخالفت ملک سماء الدین و ملک کمال الدین از شاهزاده روی تافته با سلطان مرحوم پیوستند - و جنگ و خصومت پیدا آوردند - چون شاهزاده را ازین حال خبر شد ملک ظهیر الدین لوهری را به بندگان^۳ که در میدان نزول جمع شده بودند فرستاد - بندگان مذکور بزخم خشت و سنگ ملک ظهیر الدین مذکور را مجروح کرده از^۴ جمع خویش بیرون کشیدند - بهیچ سبیلی باصلاح^۵ راضی نگشتند - ملک ظهیر الدین همچنان مجروح بر شاهزاده رفت - شاهزاده مستعد^۶ بود با جمعیت تمام سوار و پیاده و پیل در میدان^۷ آمد - بندگان مذکور مقابل شدند - چون لشکر و پیلان زور آوردند^۸ بندگان مذکور در کوشک سلطان مرحوم در آمدند و پناه جستند - برین نط تا دو روز جنگ میان یکدیگر قایم بود - سیوم روز نیز شاهزاده مستعد شده پیش دربار^۹ آمد - بندگان مذکور سلطان مذکور را از درون بیرون آوردند - چون لشکر و پیل بانان همه پرورده^{۱۰} سلطان مرحوم بودند بیکبارگی از جانب شاهزاده روی تافته بر سلطان مرحوم پیوستند - شاهزاده میدان مقامت تنگ دید روی بهزیمت نهاد - و با جمعی مختصر طرف کوه سر مور رفته - بندگان مذکور خانه او را و خانهای مختصان او را غارت کردند - آن روز میان شهر رستخیزی عظیم آمد - خلق چون قرار گرفت

۱ M. omits فیروز شاهی که دهلی I. and درتنه دهلی M.

۲ M. omits بر بندگان

۳ M. omits از

۴ B. بر اصلاح

۵ B. مستعد شده بود

۶ M. در امیلان نزول آمد B. and در میدان نزول آمد

۷ B. زور آوردند و پناه جستند برین نط

۸ M. پیش باز آمد

۹ M. omits مرحوم

سلطان مرحوم تغلق^۱ شاه پسر فتح خان نسیه خود را ولی عهد گردانید -
 و امور مملکت و نظام^۲ سلطنت من کل الوجوه بحواله او کرد^۳ - هم
 چنان امیر حسین احمد اقبال داماد سلطان^۴ مرحوم که از جمع شاهزاده
 علیحدّه افتاده بود امیر هندوان^۵ گرفته بر تغلق شاه آوردند - تغلق شاه
 او را پیش دخول کردن زد - و بر امیر صدۀ سامانه فرمان فرستاد تا غالب^۶
 خان امیر سامانه را بند کرده در حضرت آرند^۷ - ملک سلطان شه خوش
 دل مولی زاده ملک مقبول فراز خان عالی خان را بمحافظت بغیر بند
 در حضرت آورد - تغلق شاه او را بند کرد در خطۀ بهار جلا کرد^۸ - و اقطاع
 سامانه بحواله ملک سلطان شه مذکور گردانید - بتاريخ هژدهم ماه رمضان سنه
 تسعین و سبعمانه ضعف برتن سلطان مرحوم فیروز شاه طاب الله^۹ ثراه غلبه
 کرد - برحمت حق^{۱۰} پیوست * روایت می کنند مخبرین صادق و راویان
 راسخ از پیران کهن سال که در مملکت دهلی بعد سلطان مرحوم
 ناصر الدین پسر سلطان مغفور شمس الدین التمش که نوشیروان ثانی بود
 عادل و حلیم و معمار و مشفق و خدا ترس^{۱۱} و رعیت نواز و غریب
 دوست بادشاهی دیگر مثل خدایگان مرحوم فیروز شاه طاب الله ثراه
 و جعل الجنة منواه نبود - شوکت عدل او بحدی در دلهای خلائق راه
 یافته اگر غریبی رهگداری بتقدیر الله تعالی میان راه وفات می یافت

۱ M. شاهزاده تغلق شاه

۲ M. امور سلطنت

۳ M. بحواله او گردانید

۴ B. omits سلطان مرحوم

۵ M. امیر هندوان گشت گرفته

۶ M. Elliot, vol. IV. p. 18 'Alī Khān. Ṭabaqāt Akbarī, p. 238

غالب خان امیر سامانه را نیز بجهت موافقت محمد شاه مقصد ساخته جلا وطن کرده
 بولایت بهار فرستاد

۷ M. حضرت آرند تغلق شاه او را بند کرده

۸ M. جدا کرد

۹ B. omits الله

۱۰ M. omits حق

۱۱ M. خدا ترس بادشاهی دیگر

مقطعان و عهده داران و مقدمان آن حوالی - ایمه و قضات و سایر مسلمانان را جمع کرده محضر می ساختند و میت را می نمودند - و سوال با سبَل قاضی می نوشتند^۱ که در میت هیچ منکلی اثر جراحات نیست - بعده دفن میکردند - در تفحص قضایا و تنفیذ احکام شرع اهتمام تمام داشت - مِنْ كُلِّ الْجَوَّهَةِ هیچ قومی مجال نداشت که برضعیفی در عهد دولت او زور تواند آورد -

بعد بسی گردش چرخ آزماي

او شده آوازه عدلش بجای

خدا تبارک و^۲ تعالی بادشاه حلیم کریم عادل را غریق رحمت^۳ گرداند و در جوار رحمت خلدش^۴ جای دهد *

و مدت ملک سلطان مرحوم فیروز شاه طاب ثراه سی و هشت^۵ سال و نه ماه بود و اللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

ذکر سلطان تغلق شاه پسر فتح خان ملقب بغیاث الدین

تغلق شاه پسر فتح خان بن فیروز شاه^۷ که پسر خوانده و نبیره سلطان مرحوم سلطان فیروز بود بعد وفات سلطان مرحوم^۸ باتفاق بعضی امرا و ملوک و بندگان فیروز شاهي هم در روز وفات بتاریخ مذکور بر تخت سلطنت در کوشک فیروز آباد جلوس فرمود - و خود را سلطان غیاث الدین

1 M. بنیشتند

2 M. omits و تبارک

3 M. رحمت حق

4 M. جوار خودش

5 M. سی هفت

6 M. omits وفات فیروز تاریخ او ست Tabāḩāt p. 238 says بالصواب

7 B. فیروز شاه یسر سلطان M. and فیروز خان پسر سلطان مرحوم بن فیروز بود

مرحوم فیروز بود

8 M. omits مرحوم

خطاب کرد - ملک زاده فیروز^۱ پسر ملک تاج الدین را شغل وزارت داد و به خطاب خانجهانی مشرف گردانید - و خداوند زاده غیاث الدین ترمذی^۲ را عهده^۳ سر سلطنت تعیین کرد - و ملک فیروز علی را از بندگی خانه خلاص داده عهده^۴ سر جانداری که^۵ پدر او داشت مفوض گردانید - و اقطاع گجرات بحواله^۶ ملک مفرح سلطانی که در عهد سلطان مرحوم داشت کرد - و اقطاعات و اشغال دیگر چنانچه هر کسی را بود مقرر داشت - و ملک فیروز علی و بهادر ناهر را بقصد شاهزاده محمد خان با جمعیت انبوه نامزد کردن فرمود - و امیران اقطاعات چنانچه سلطان شه امیر سامانه و رای کمال الدولة^۷ و الدین متین و امرای دیگر نیز برابر ایشان نامزد شدند - در ماه شوال سنه^۸ المدکور لشکر در کوه سر مور آمد - شاهزاده محمد خان از آنجا عطف کرده بالای کوه در راههای مخالف شده در قلعه^۹ کوه بکناری^{۱۰} رفته - لشکر نیز دامن کوه گرفته در دره^{۱۱} کوه بکناری مذکور آمد - میان یکدیگر مقداری جنگ شده - چون کوه محکم بود شاهزاده را نکبتی نرسید - از آن جانب^{۱۲} بالای کوه شده طرف سبکته^{۱۳} رفت - لشکر از بکناری^{۱۴} کوچ کرده در قصبه^{۱۵} اروبر آمد - و درین دره^{۱۶} اروبر نزدیک چوتره^{۱۷} قیما^{۱۸} نزول کرده شاهزاده از سبکته در قلعه نگرکوت رفت - لشکر تا حد گوالیر در دنبال بود - بیشتر راهها^{۱۹} مخالف دیدند - ملک فیروز علی و امرای دیگر از تعاقب مراجعت کردند - شاهزاده هم در نگرکوت قرار گرفت - اما تعلق شاه جوان و بی تجربه بود کار ملک

1 M. فیروز شاه

2 B. Ṭabaḳāt Akbarī, p. 242 ترمذی

3 M. سر جانداری پدر

4 M. omits کوه

5 M. سکینه and I. طرف سبکته

6 M. لشکر از بکناری and B. رفت از بکناری کوچ کرده

7 M. چوتره قیما (Chantara) Station

8 M. کمال الدین مین

9 I. از آن جا بالای کوه

10 M. اروبر

11 M. راه مخالف

داري نمی دانست و دغابازي فلک غدار ندیده در شراب و لهو^۱ و لعب مشغول گشت - کارهای سلطنت من کل الوجوه مهمل ماند - بندگان فیروز شاهي بعضی سرباکی و بیباکی کردن گرفتند که ضبط بادشاهي برخاست - هم چنان^۲ سلطان تغلق اسپدار شه^۳ برادر خویش بی مرجبی بند کرده - و ابوبکر شه^۴ پسر ظفر خان ازو کُنج گرفته - ملک رکن الدین جنده نایب وزیر و بعضی امرا و بندگان فیروز شاهي با او موافق شده بلغاک کردند - ملک مبارک کبیر^۵ را در میان کوشک فیروز آباد وقت باز گشت از در سرای بزخم تیغ یکایک شهید کردند - و میان دیوان غوغا خاست - سلطان تغلق شاه را خبر شد از راه دروازه که طرف آب جرون بود بیرون آمد - ملک فیروز وزیر برابر بود - رکن جنده حرام خوار نابکار را علم شد - با جمعیت خویش و بندگان فیروز شاهي تعاقب کردند - گذارا آب جرون رسیدند - سلطان تغلق شاه و ملک زاده فیروز را شهید کردند - و سرهای ایشان بریده پیش دربار آویختند - و این واقعه بیست و یکم ماه صفر سنه احدی و تسعین و سبعمانه بود -

* بیت *

در خاک ریخت آن گل دولت که باغ ملک

با صد هزار ناز پیرورد در برش

زهی^۵ قدرت خدا - بادشاهي با تاج و تخت که از آن دروازه با هزاران شوکت بیرون آمده بود بیک طرفه العین سر او را بریده هم بر آن دروازه آویختند - تُعَزُّ مَنْ تَشَأُ وَ تُدَلُّ مَنْ تَشَأُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ - اِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ -

۱ لهو مشغول گشت B.

۲ هم چنان سلطنت سلطان B.

۳ سالار شه and Ṭabaḳāt Akbarī, p. 242 اسپدار شه B.

۴ شه omits B.

۵ کبیری M.

۶ عنان بینی up to زهی قدرت M. omits from

* رباعی *

سر الپ ارسلان دیدی ز رفعت رفت بر گردون
 بمرد آخر بخاک اندر تن الپ ارسلان بینی
 نه او را بر کمر کوکب نه مه رویان با غنغب
 نه اندر زیران مرکب نه در دستش عنان بینی

ذکر سلطان ابوبکر شاه

بعده ابوبکر^۱ شه را از خانه بیرون آورده بر پیل سوار کردند - و چتر بر سر او داشتند - و سلطان ابوبکر شه خطاب کردند - عهده وزارت بحواله رکن جنده^۲ پلید مردار کشته خدایند شد - آخر میان چند روز رکن جنده بعضی بندگان فیروز شاهی را با خویش یار کرد - و می خواست که ابوبکر شه را بکشد - و خود بادشاه شود - ابوبکر شه را خبر شد - بعضی بندگان که با او یار نبودند پیش دستی کرده رکن جنده را بکشتند - و بر دار^۳ کردند قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ حَفَرَ بَدْرًا لِأَخِيهِ فَقَدْ وَقَعَ فِيهِ - * بیت *

ان کس که کرد با تن دارا ستم هفوز
 نقاش نقش او همه بردار می کفند

لاجرم کشنده ولی نعمت خویش را همین بار دهد - الغرض و بعضی بندگان که با آن^۴ حرام خوار میشوند مردار یار شده بودند ایشان را نیز^۵

بعد ازین واقعه امرای برای ابو بکر بن ظفر Tabaqāt Akbarī, p. 242 says خان بن سلطان فیروز را پادشاهی برداشته ابوبکر شاه خطاب دادند

^۲ M. رکن جنده شد

^۳ M. omits from up to بندگان و بردار کردند. The text of M. runs thus بکشتند و بندگان که با او یار شده بودند

^۴ M. omits نیز ملف تیغ گشند ^۵ با آن حرام خوار میشوند مردار ایشان

علف تیغ بیدریغ گردانیدند - ابوبکر شه دهلی را قابض شد^۱ - پیلان و خزانه بادشاهان بر دست او آمد - روز بروز فوت می گرفت - همچنان امیران صده سامانه ملک سلطان شه خوشدل را بغدر بالای حوض سقام بیست و چهارم مایه صغر سنة المدکور بزخم کتاره و تیغ کشتند - آن روز در سامانه رستخیز شد - خانۀ ملک سلطان شه و خیل و تبع^۲ او بتمام غارت کردند - و سر ملک سلطان شه مدکوره^۳ بریده در نگر کوت بر شاهزاده محمد خان فرستادند - و او را استدعا نمودند - مدت ملک سلطان تغلق شاه پنج مایه و چند روز^۴ بود
وَاللّٰهُ اَعْلَمُ *

ذکر سلطان محمد شاه پسر خود سلطان فیروز شاه

سلطان محمد شاه پسر خرد سلطان مرحوم فیروز شاه بود - چون خبر کشته شدن ملک سلطانته رسید سلطان از نگر کوت کوچ متواتر میان قصبۀ جالذهر شده در خطۀ سامانه رفت - در ششم^۵ مایه ربیع الآخر سنة المدکور در خطۀ مدکور بار دوم بر تخت مملکت و سرپر سلطنت^۶ جلوس فرمود - امیران صده سامانه و مقدمان ولایات کوه بتمام او را پیوستند - و بر سلطنت او بیعت تازه کردند - و بعضی امرا^۷ و ملوک دهلی نیز از ابوبکر شه روی تافته بر سلطان آمدند - چنانچه^۸ در سامانه بر سلطان^۹ بیست هزار سوار و پیاده بی شمار جمع آمد - از سامانه کوچ متواتر سمت دهلی عزیمت

۱ M. شده

۳ M. omits مذکوره

۵ B. omits در ششم

۷ I. امرای دیگر و ملوک دهلی

۹ M. سلطان موازنه بست

۲ M. omits و تبع

۴ M. شش مایه و هجده روز بود

۶ M. تخت مملکت جلوس

۸ M. چنانچه هم در سامانه

فرمود - ما دام که در حوالی برسد موازنه پنجاه هزار سوار جمع شد¹ - الغرض ابوبکر شه را آمدن سلطان خبر کردند - بندگان فیروز شاهی بسبب مخالفتی که با سلطان کرده بودند با او موافق شدند - بتاریخ بیست و پنجم ماه ربیع الآخر سنه احدی و تسعین و سبعمائنه سلطان در کوشک جهان نما نزل فرمود - ابوبکر شه نیز بعضی حشم و بندگان در فیروز آباد داشته بود - بتاریخ دوم ماه جمادی الاول سنه المدکور بندگان مدکور کوچها و دیوارهای فیروز آباد گرفته با لشکر سلطان جنگ قایم داشتند - هم در آن روز بهادر ناهر با جمعیت خویش در شهر آمد - ابوبکر شه را² نه آمدن او تقویتی حاصل شد - روز دیگر ابوبکر شه با حشم و سوار و پیاده³ بی شمار و پیلان نامدار در فیروز آباد آمد - میان یکدیگر محاربه و مقاتله بسیار رفت - آخر بتقدیر الله تعالی لشکر سلطان منهزم شده طرف اوطان خویش رفتند - سلطان با موازنه در هزار سوار آب چون عبره کرده سمت میان در آب شده - از آنجا شاهزاده همایون خان پسر میانگی خود را طرف سامانه برای جمع کردن لشکر فرستاد - ملک ضیاء الملک ابور جا و رای کمال الدین مین⁴ و رای خلجین⁵ بهتی که اقطاعات ایشان دران سمت بود برابر او نامزد گردانیده⁶ خود کناره گنگ در موضع جتیسر⁷ مقام ساخت - امرای هندوستان چنانچه ملک سرور شهنه شهر و ملک الشرق نصیر الملک مقطع ملتان و خواص الملک مقطع بهار و ملک سیف الدین و ملک کدو و پسران ملک حسام الدین⁸ نوا امیر اودهه و پسران ملک دولتیار کنبد⁹

1 جمع آمده I.

3 پیاده در فیروز آباد M.

5 رای ذوالجی B.

7 M. See also Elliot vol. IV, p. 22, n. 3. and I جتیر موضع جتیسر M.

8 حسام نوا M.

2 ابوبکر شه با حشم را نامدن B.

4 مین I.

6 گردانید و خود M.

9 کنبل M.

امیر قنوج و رای سبیر و رایان و رایگان دیگر موازنه پنجاه هزار سوار و پیاده بی شمار بر سلطان پیوستند - و ملک سرور را خواجه جهان خطاب شد^۱ و شغل وزارت یافت - و ملک نصیر الملک را^۲ خضر خان و خواص الملک را خواص خان و سیف الدین را سیف خان خطاب کرد - در ماه شعبان سنة المذكور دیگر بار سمت دهلی عزیمت فرمود - ابوبکر شه نیز استقبال کرد - در موضع کندلی رسید - میان یکدیگر مصاف شد - مقاتله و محاربه بسیار رفت - بتقدیر الله تعالی لشکر سلطان منهزم گشت - ابوبکر شه غالب آمد - بنگاه و اسباب لشکر سلطان بتمام بر دست بندگان بغارت رفته - موازنه سه کروه تعاقب لشکر کردند - سلطان شکسته باز در موضع جتیسر^۳ قرار گرفت - ابوبکر شه سمت دهلی مراجعت فرمود - بتاریخ نوزدهم ماه رمضان سنة المذكور بندگان فیروز شاهی را که در خطط و قصبات بودند چنانچه ملتان و لوهور و سامانه و حصار فیروزه^۴ و هانسی بحکم فرمان سلطان محمد در^۵ یک روز مقطعان و خلق سکنه شهرهای مذکور بناحق شهید کردند - آخر بسبب مخالفت که میان یکدیگر همه مسلمانان^۶ را^۷ برای سلطنت می شد کفار هندوستان^۸ قوت گرفتند - و دست از ادای جزیه و خراج باز کشیدند - و فصیلت مسلمانان را نهب میکردند - در ماه محرم سنة اثنین و تسعین و سبعمانه شاهزاده همایون خان و امرا و ملوک را که نامزد او بودند چنانچه غالب خان امیر سامانه و ملک ضیاء الملک ابورجا و مبارک خان هلاجون و شمس خان امیر حصار فیروزه جمع کرده در خطه پانی پتبه لشکر

۱ شده و شغل M.

۳ موضع جتیسر M.

۵ محمد یکدیگر در یک روز B.

۷ M. omits را

۲ خطاب خضر خان M.

۴ حصار و هانسی و بحکم M.

۶ M. omits همه

۸ می شد کفار دبار هند قوت M.

کاه ساخته حوالی دهلی را ¹ خراب میکرد - ابوبکر شه را خبر شد - ملک شاهین عماد الملک با چهار هزار سوار و پیادگان و بندگان ² بی شمار طرف پانی پنه نامزد کرد - در موضع نسیمینه ³ حوالی پانی پنه مذکور میان هر دو لشکر مصاف شد - لشکر ابوبکر شه را خدای تعالی فتح بخشید ⁴ - لشکر شهزاده منهزم شده سمت سامانه مراجعت کرد - خیمه و رخت و بنگاه بتمام بردست ایشان آمد - الغرض چون لشکرهای دهلی را هر بار از فیض ربانی فتح و نصرت روی میداد - سلطان محمد و لشکر او را طاقت مقاومت نماند - و ⁵ بدین سبب ضعیف دل گشت - فاما امرا و ملوک و حشم و خدم ⁶ و رعیت بلاد ممالک کلا و جمله ⁷ با سلطان موافق بودند - ابوبکر شه نمی توانست که شهر را خالی گذاشته تعاقب کزد - در ماه جمادی الاول سنه المذکور ابوبکر شه لشکر ساخته کرده سمت جتیسر ⁸ سواری کرد - بیست گروهی از شهر نزول کرده بود - و سلطان را ازین حال ⁹ خبر شد - لشکر و بنگاه همه ¹⁰ در جتیسر گذاشت - با چهار هزار سوار جراره قصد دهلی کرد ¹¹ - بعضی بندگان که برای محافظت در شهر مانده بودند در دروازه دداون مقداری جنگ حصار ¹² کردند - چون در دروازه آتش زدند بندگان مذکور ¹³ منهزم شدند - سلطان هم از راه دروازه مذکور درون ¹⁴ شهر در آمد - و در کوشک همایون نزول فرمود - خلق شهر از وضع و شریف و بازاری ¹⁵ بتمام

1 حوالی دهلی که خراب M.

2 سبب and I. موضع بسینه M.

3 نماند بدین سبب B.

4 کلا و جمله B. کلا او جمله M.

5 ازین حال علم شد M.

6 دهلی آمد M.

7 مذکور omits B.

8 بازار بتمام M.

9 سوار و بندگان بی شمار M.

10 فتحیاب بخشید B.

11 حشم و رعیت M.

12 جنبرا M.

13 همه omits B.

14 حصار شده کردند M.

15 مذکور در شهر M.

بر سلطان پیوستند - چون ابوبکر شه را ازین قصه خبر کردند - همان روز وقت چاشت یکایک با جمعیت خویش هم از راه دروازهٔ مذکور درون شهر در آمد - ملک بهاء الدین جکی^۱ که از جهت سلطان معانظت دروازه میکرد همانجا شهادت یافت - چون ابوبکر شه نزدیک کوشک همایون رسید سلطان بیغم بود - یکایک خبر شد - با چند سواران^۲ معدود از راه درجاک کوشک بیرون رفت - و در دروازهٔ حوض خاص شدهٔ باز در جتیسر بر لشکر و بنگاه خود پیوست - امرا و ملوک و لسنکری که از شهر برابر سلطان بیرون شدن نتوانستند - بعضی اسیر و بعضی کشته شدند - چنانچه خلیل خان^۳ باریک و ملک آدم^۴ اسمعیل خواهرزادهٔ سلطان مرحوم زنده بدست آمدند - و سیاست پیوستند - در ماه رمضان سنهٔ المدکور مبشر جب^۵ سلطانی که اسلام خان شد بود و بیشتر بندگان^۶ فیروز شاهی را بسببی^۷ نا ابوبکر شه مخالفتی پیدا آمد - پنهانی عرایض بر سلطان فرستادن گرفتند - آخر الامر^۸ آشکارا شد - ابوبکر شه را طاقت استقامت نماند - نا سوار معدود و مختصان خویش چنانچه ملک شاهین^۹ عماد الملک و ملک بکری و صفدر خان سلطانی دهلی را گذاشته در کوتله بهادر ناهر رفت - بتاریخ شانزدهم ماه رمضان سنهٔ المدکور^{۱۰} مبشر جب و بندگان فیروز شاهی عرایض بر سلطان فرستاده^{۱۱} کیفیت رفتن ابوبکر شه باز نمودند - و خانخانان پسر خرد سلطان را بر پیل سوار کرده

1 M. جنکی

2 چند سوار معدود B.

3 M خلیل خان نائب باریک

4 M. omits آدم

5 Elliot, vol. IV. p. 24. n. 1., says that Firishta has "Hājib".

6 M. شاهی را بسبی از سبب نا ابوبکر B. and بیشتر بندگان

7 M. فیروز شاهی بسببی ابوبکر شه

8 M. آخر اشکارا

9 B. ملک شاهین دهلی را

10 B. ماه رمضان مدکور

11 B. فرستاده و کیفیت

چتر بر سر او کشیدند - سیوم روز بتاریخ نوزدهم ماه رمضان سنة المذکور^۱ سلطان از جتیر^۲ در شهر آمد - و در کوشک فیروز آباد جلوس فرمود - مبشر جب شغل وزارت یافت و خطاب اسلام خانی مقرر شد - و بندگان مذکور و خلق شهر بر سلطان پیوستند - بعد چند روز معدود از فیروز آباد درون حصار جهان پناه در کوشک همایون آمد - و پیلان از قبض بندگان فیروز شاهی ستیده تسلیم^۳ به پلبیانان قدیم کردند^۴ - سبب این معنی بندگان مذکور فتنه انگیزتند - چون سلطان قومی^۵ حال بود و پیلان بتمام^۶ در حوزه تسخیر خویش آورد ایشان را مجال مقاومت نماند *

هرکه را شبخوان خورشید است خالی چون شود

با ولی نعمت مقابل دولتش گردد تمام^۷

شباشب نا زن و فرزندان گریخته در کوتله بهادر ناهر بر ابوبکر شه پیوستند - و هرکه از جنس بندگان مذکور در شهر مانده بود ایشان را فرمان داد تا سه روز هیچ کسی از ایشان نماند - شهر از شر آن ناپاکان^۸ پاک شد - چنین روایت می کنند که بیشتر بندگان مخدول بعد سیوم روز در دست شاهزاده آمده اند - هر یکی می گفتند که ما اعیلیم - شاهزاده فرمود هرکه از شما کبرا کهری کرجنا گوید او اصیل است - سبب آن بیشتر می هندوستانیان نا چیز شدند - و بندگان فیروز شاهی علف تیغ گشتند - چنانچه این حکایت در تمام هند و سند مشهور است - همچنان امرا و ملوک و لشکرهای بلاد ممالک در حضرت

1 M. ماه رمضان سلطان

2 M. جتیره

3 M. به تسلیم پیل بانان

4 M. قدیم کرده

5 M. omits حال

6 M. و ملتانیان بتمام قبض آمد and پیلان بتمام قبض آمد ایشان را

7 M. omits the بیت

8 M. شهر از شر ایشان خالی شد همچنان امرا

اعلی^۱ آمدند - سلطان را شوکت و فوت و مکنت^۲ زیادت حاصل گشت - شاهزاده همایون خان و اسلام خان و غالب خان و رای کمال الدین و رای ذوالجی^۳ را با لشکرهای قاهره برای قلع و قمع^۴ فسد^۴ ابوبکر شه و بندگان فیروز شاه^۵ نامزد کرد - امرای مذکور در قصبه مهندواری رسیده بودند - در ماه محرم سنه ثلاث و تسعین و سبعمانه ابوبکر شه و بهادر ناهر و بندگان فیروز شاه^۵ جمعیت کردند یکایک روز روشن بر لشکر مذکور زدند - بعضی لشکر را خسته کردند - اسلام خان با جمعیت خود مستعد شده بکرب پیوست - شاهزاده و لشکر دیگر نیز سوار شدند - و هم بحمله اول ایشان را^۶ شکستند - لشکر سلطان تعاقب کرد - و بیشتر^۷ منهزم شده در حصار کوتله رفتند - و بعضی اسیر و دستگیر گشتند - چون خبر مذکور بسمع سلطان رسید سلطان نیز همان طرف سواری فرمود - نزدیک کوتله کفاره دهند نزل کرد - ابوبکر شه و بهادر ناهر امان خواسته بر سلطان ملاقات کردند - بهادر را جامه داده باز گردانید - ابوبکر شه را برابر کرده در منزل کهندهی بر^۸ - زآنجا ابوبکر شه را در خطه^۹ امره^۹ جلا کرده و حبس کردن فرمود -^{۱۰} چنانکه هم دران حبس برحمت حق پیوست -

* بیت ۱۱ *

ما را چون دم گشی سر ببايد کوفتن

کار ما دم گسته نيست کاري سوسري

و مدت حکومت^{۱۲} او یک و نیم سال بود - و خود سلطان طرف اثاره رفت -

۱ M. حضرت آمدند

۲ M. omits مکنت

۳ M. رای جلجین

۴ M. omits قمع

۵ M. فیروز شاهي را نامزد

۶ B. اشان شکستند

۷ M. تعاقب کرد بیشتري منهزم

۹ M. خطه مبرته جدا کرده

۸ M. کهندهی مردی بود

۱۰ B. چنانچه

۱۱ M. omits the whole بیت

۱۲ B & M. omits مدت حکومت او یک و نیم سال بود

رای برسنگه ملاقات کرد^۱ - او را جامه داده باز گردانید - از آنجا کناره آب چون گرفته سمت دهلی مراجعت فرمود - در سنه اربع و تسعین و سبعمائه خبر تَمَرَد برسنگه^۲ مذکور و سبیر^۳ و ادهرن و بیر بهان رسید - سلطان برای قلع برسنگه - اسلام خان را نامزد کرد - و خود سمت اُتَاوَه برای قلع و قمع سبیر و ادهرن و کانران دیگر لشکر کشید - برسنگه ملعون مقابل^۴ اسلام خان آمد - و بجنگ پیوست - بتائید الله تعالی لشکر اسلام را فتح^۵ شد - برسنگه ملعون منهزم گشت - لشکر منصور تعاقب او کرد - بیشتر کفار را بدوزخ فرستاد و ولایت او خراب و تازاج^۶ گردانید اِنَّ الْمُلُوكَ اِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً اَنْسَدُوْهَا وَ جَعَلُوْا اَعْرَیةً اَهْلِهَا اَذَلَّةً آخر برسنگه مذکور بامن و دست^۷ راست باسلام خان ملاقات کرد - و برابر شده در حضرت^۸ دهلی آمد - و سبیر ملعون و ادهرن قصبه بلرام را تاختند - چون سلطان کناره آب بیابا رسید ایشان گریخته در اُتَاوَه محصر گشتند - سلطان بکوچ متواتر پیش اُتَاوَه نزول فرمود - روز اول قدری جنگ شد - چون شب افتاد - حصار^۹ اُتَاوَه را خالی کرد^{۱۰} فرار نمودند - روز دیگر حصار اُتَاوَه را سلطان خراب گردانیده سمت خطه قنوج رفت - از^{۱۰} گذر آب گنگ شده کفار قنوج و دلمو را گوشمال داده مراجعت کرد - در جتیسر آمد و آنجا حصارى بنیاد نهاد - و محمد آباد نام کرد - در ماه^{۱۱} رجب سنه المدکور نیشته خوجه جهان که نایب غیبت در

۱ B. omits کرد

۲ Elliot, vol. IV., p. 25 n 2 "Firishta calls him Nar Sing which is right, though Har Singh is possible".

۳ Ṭabaqāt Akbarī, p. 248 و سرداد هرن و بیر بهان رسید Elliot, vol. IV, p. 26 spells سر داد هرن as Sarvādharan.

۴ B. ملعون منهزم مقابل

۵ B. فتح و بیروزی بخشید

۶ M. ولایت او را خراب گردانید

۷ B. بامن و دست و راست

۸ M. حضرت

۹ B. حصار

۱۰ M. رفت از آنجا گذر آب گنگ

۱۱ B. ماه رجب قدره سنه

شهر بود بر سلطان رسید - بر مضمون آنکه اسلام خان می خواهد سمت ملتان و لوهور رود - و آنجا فتنه انگیزد - بمجرد رسیدن^۱ خبر سلطان از جتیسر لشکر گرد^۲ کرده در شهر آمد - و معضّر ساخت^۳ و اسلام خان را طلبیده^۴ کیفیت مدکور ازو استفسار کرد - او منکر گشت - جاجر^۵ نام کافری برادر زاده اسلام خان ناپاک بسبی ازو رنجیده بود^۶ بدروغ بر روی او گواهی داد - اسلام خان را بناحق پیش دربار سیاست کردن فرمود - و شغل وزارت بحواله خواجه جهان گردانید - و ملک مقرب الملک را در محمد آباد در جتیسر تعیین کرد و لشکرها نیز^۷ نامزد او گردانید - در سنه خمس و تسعین و سبعمانه خبر جمع شدن سبیر و ادهرن و جیت سنگه راتهور و بیر بهان مقدم بهنو^۸ گانو و ابهیچند مقدم چندوار و فتنه انگیزختن ایشان بسمع سلطان رسانیدند - بجانب^۹ ملک مقرب الملک^{۱۰} فرمان فرستاد که بنوعی فتنه ایشان را فرونشاند - ملک مقرب الملک سمت خطه قنوج سواری فرمود - کفار مدکور نیز با جمعیت خویش مقابل آمدند^{۱۱} - ملک مذکور ایشان را ترغیب

۱ رسیدن این خبر M.

۲ از جنتر کشش کرده در M.

۳ معضّر ساخته B.

۴ طلبد کفعت M.

۵ M. جاجن. *Ṭabaḳāt Akbarī*, p. 248. Elliot, vol. IV, p. 26, n. 4 supports the latter reading. The three MSS. have practically one version, but the *Ṭabaḳāt Akbarī*, p. 248 gives a quite different one:

جاجر نام هندوی و برادر زاده او که از اعدای او بودند بدروغ در معرکه گواهی دادند Elliot, vol. IV. p. 26 also translate according to the *Ṭabaḳāt*.

۶ B. بودند

۷ B. omits ندر

۸ مقدم بهنو و فتنه انگیزختن B.

۹ M. omits about 2 foll. (see p. 156, line 10) from *ملک مقرب الملک* to *بجانب* to کوشک همابون اجلاس دادند

۱۰ B. بجانب مقدم چندوار ملک مقرب الملک سمت خطه قنوج سواری فرمود الخ

۱۱ مقابل آمدند ملک مقرب الملک استظهار فرستاد که تا بنوعی فتنه ایشان B. فرونشاند ملک مذکور ایشان را ترغیب الخ

کرده صورت اصلاح در میان آورده - کفار مذکور ملاقات کردند - ملک مذکور برابر کرده در فنوج برد - و به بهانه مشورت درون حصار طلبید - همه درون رفتند - مگر سبیر ملعون در پرده^۱ خویش ماند - که آخر همه را دست آورده بدوزخ فرستاد - سبیر از بیرون گریخته سمت اناوه رفت - ملک مقرب الملک مظفر و منصور سمت محمد آباد مراجعت کرده - در ماه شول سنه خمس و تسعين و سبعمانه - سلطان جانب ميوات سوارى کرد و ولايت ايشان تاخته سمت محمد آباد جتيسر^۲ رفت - درين ميان زحمت در تن سلطان پيدا آمد - و روز بروز زيادت شدن گرفت - هم چنان خبر رسانيدند که بهادر ناهر حوالى شهر را تاخت - سلطان اگرچه زحمتى بود در چودرول سوار شده قصد کرده - بهادر ناهر نيز از کوتله بيرون آمد - با سلطان مقابل شد - آخر هم باول حمله شکسته و منهزم شده درون کوتله رفت - لشکر سلطان دنبال او کرد - او درون در آمد - بيشتر خلق کوتله اسير^۳ گشتند - اسب و اسلحه و اسباب ايشان بتمام غارت شده - بهادر ناهر مذکور از کوتله گريخته در کوه جهر خزید - سلطان از آنجا سمت محمد آباد مراجعت فرمود - و دنبال عمارت و آبادنى جتيسر مشغول گشت - فاماً زحمت روز بروز در تن سلطان غالب مى آمد - در ماه ربيع الاول سنه ست و تسعين و سبعمانه شاهزاده همایون خان را با عساکر قاهره بر شيخا کهوکه که بغى ورزیده و حصار لوهور^۴ را فابض شده بود نامزد کرد - شاهزاده مى خواست طرف لوهور روان شود - هم چنان خبر وفات سلطان رسيد - شاهزاده هم در شهر توقف کرده - و اين واقعه هفدهم ماه ربيع الاول سنه المذكور بود

* بيت *

سعدى گر آسمان بشکر پرورد ترا   چون مى کشد بزهر ندارد تفضلى

در داوره^۱ خویش B.

جتيسر I.

اسير و دستگیر I.

حصار لاهور I.

از محمد آباد سلطان را در شهر در آوردند - و درون حظیره بدر بالای حوض
 خاص دفن کردند - مدت ملک سلطان شش سال و هفت ماه بود - وَ اللهُ
 أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

ذکر سلطان علاؤ الدین سکندر شاه

سلطان علاؤ الدین سکندر شاه پسر میانگی سلطان محمد شاه بود و
 همایون خان خطاب داشت - چون سلطان محمد شاه برحمت حق پیوست
 سه روز شرط عزا بجا آوردند - بتاریخ نوزدهم ماه ربیع الاول سنه المذکور
 باتفاق امرا و ملک و ایمه و^۱ سادات و قضات که در شهر بودند
 در کوشک همایون جلوس فرمود - شغل وزارت هم بر خواجه جهان
 مقرر داشت - و عهده و اشغال هرچه کسی در عهد پدر او داشتند بر ایشان
 مستقیم گردانیدن^۲ فرمود - همچنین ملک مقرب الملک و امرا و ملوک دیگر
 تابوت سلطان مرحوم برابر کرده در دهلی آمدند - و بر سلطنت سلطان علاؤ
 الدین بیعت کردند - پیلان و اسپان و هچه اسباب دارات بادشاهی بود بتمام
 او را تسلیم نمودند^۳ - تا مدت یک ماه برین قرار در تدبیر سلطنت مشغول بود -
 بتقدیر الله تعالی زحمتی برتن سلطان پیدا شد - روز بروز زیادت
 می گشت - بتاریخ پنجم ماه جمادی الاول سنه المذکور برحمت حق
 پیوست *

• بیت •

بجز خورین شاهان درین طشت نیست

بجز خاکِ خوبان درین دشت نیست

و مدت ملک او یک ماه و شانزده روز بود وَ اللهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

۱ I. omite و سادات

۲ I. گردانند

۳ I. تسلیم کردند

ذکر سلطان محمود ناصر الدین شاه

سلطان محمود ناصر الدین پسر خرد سلطان محمد شاه بود - چون سلطان علاؤ الدین وفات یافت بیشتر امرا و ملوک که اقطاعات ایشان سمت غرب بود چنانچه غالب خان امیر سامانه و رای کمال الدین مین و مبارک خان هلاجون و خواص خان امیر اندری و کرنال از شهر بیرون آمده جوار باغ نزول کرده می خواستند بغير ملاقات جانب اقطاعات خویش روند - خواجه جهان را خبر شد ترغیب کرده ایشان را در شهر آورد و بر سلطنت سلطان محمود بیعت گذاید - بتاریخ نستم ماه جمادی الاول سنه المذکور باتفاق امرا و ملوک و جمهور ائمه و سادات و علما و مشایخ بر تخت سلطنت در کوشک همایون اجلاس دادند - و سلطان ناصر الدین محمود شاه خطاب کردند - عهده وزارت هم بر خواجه جهان مقرر کردند^۱ - مقرب الملک مقرب خان شده و ولی عهد سلطان گردانیدند^۲ و عبد الرشید سلطانی را سعادت خان خطاب کردند - و عهده باریگی یافت - ملک سارنگ را سارنگ خان خطاب کردند - و اقطاع دیپالپور بحواله او گشت - و ملک دولت یار دبیر را دولت خان خطاب کردند - و عهده عماد الملک دادند و عارض ممالک گشت - کار اقطاع^۳ هندوستان از غلبه کفار نگونسا رضعف^۴ پذیرفته بود - خواجه جهان را سلطان الشرق خطاب کرده و کار تمام هندوستان از فئوج تابهار بحواله او گردانیدند - در ماه رجب^۵ و رجب قدره سنه ست و تسعین و سبعمانه با بیست زنجیر پیل سمت هندوستان روان داشتند - کفار دیار اتاوه و کول و کهور^۶ و کنبل و حوالی فئوج را گوشمال داده در عرصه

۱ M. مقرر داشت and B. مقرر کرد

۳ M. اقطاعات

۵ M. رجب سنه

۲ B. گردانید

۴ B. ضعف

۶ M. کهوره کنبل

جونپور رفت - بآهستگی اقطاع فنوج و کرة و اوده و سندیه^۱ و دلمو و بهرایچ و بهار و ترهت را در قبض و تصرف خود آورده بیشتر کفار را قلع و قمع^۲ کرد - و حصارها که کافران آن دیار خراب و نهپ و تاراج^۳ کرده بودند از سر بنا کردند - باری تعالی اسلام را قوت و نصرت بخشید - رای جاج نگر و بادشاه لکهنوتی پیلان که در دهلی هرسالی می رسانیدند خواجه جهان را رسانیدن گرفتند - هم دران ایام سارنگخان را طرف دیبالپور برای ضبط اقطاع و قلع فسد^۴ شیخا کهوکر نامزد کردند - در ماه شعبان سنة المذکور سارنگخان در دیبالپور رفت - حشم دیبالپور و بندگان را استقامت داد و مستعد کرد و اقطاع دیبالپور در ضبط خود آورد - در ماه ذی القعدة سنة ست و تسعين و سبعمائه رای ذوالجی^۴ بهتی و رای داؤد کمال مین و لشکر ملتان را برابر کرده نزدیک فصبه برهاره^۵ آب ستلدر را عبیره کرد - و نزدیک^۶ دوهالی آب بیاه را گذارا شده در ولایت لوهور در آمد - چون شیخا کهوکر شنید که سارنگخان جانب او می آید او نیز لشکر کشیده حوالی دیبالپور تاخت - و فصبه اجودهن را محصر گردانید - هم چنان خبر یافت که سارنگخان قصبه بهندویت^۷ را زهب کرده فرود آمده است - از اجودهن شب میان کرده در لوهور آمد - دوم روز مستعد جنگ شده پیش رفت^۸ - در ساموتله دوازده گروهی لوهور با یکدیگر مصاف شد - سارنگخان را خدای تعالی فتح بخشید - شیخا کهوکر منهزم شده در

1 B. and M. شدیده

3 M. omits تاراج

5 M. ترهاره آب

7 I. Elliot, vol. IV, p. 29 "Hindupat".

8 M. پیش رفتن

2 M. omits قمع

4 M. رای جلسن

6 B. نزول دوهالی

لوهور رفت - از آنجا شباشب زن و فرزندان^۱ خویش سنده طرف کوه
 جمون^۲ رفت - دوم روز سارنگخان حصار لوهور را قابض شد - و ملک کندهو
 بُرادِ خویش را عادل خان خطاب کرده در حصار^۳ لوهور گذاشته خود
 سمت دیبالپور مراجعت فرمود - در ماه شعبان سنه المذکور سلطان سعادت
 خان را برابر سنده سمت بیانه سواری مصمم کرد - و مقرب خان را با چند
 پیل معدود و خیل خاص او در شهر گذاشت - چون سلطان نزدیک
 گوالیر رسید ملک علاؤالدین دهاروال و مبارک خان پسر^۴ ملک راجو و
 ملو برادر سارنگخان بر سعادت خان غدر اندیشند - بنوعی او را خبر شد -
 ملک علاؤالدین و مبارک خان را دست آورده بکشت - ملو گریخته
 پیش^۵ مقرب خان در دهلی آمد - سلطان هم از آنجا مراجعت فرموده
 نزدیک شهر فرورد آمده بود^۶ - مقرب خان استقبال نمود و بشرف پابوس
 مشرف گشت - فاما به سبب خوف و هراسی که در خاطر او متمکن شده بود
 باز گشته درون شهر در آمد - و استعداد بنیاد جنگ نهاد - دوم روز سلطان^۷
 و سعادت خان با جمیع امرا و ملوک و پیلان ساخته و مستعد^۸ شده پیش
 دروازه میدان آمدند - مقرب خان حصار شده جنگ میکرد - تا مدت سه ماه
 برین نمط میان ایشان جنگ فایم^۹ بود - همچنان سلطان را بعضی نزدیکان
 او در ماه محرم سنه سبع و تسعین و سبعمانه درون شهر بردند - فاما پیلان^{۱۰}

۱ فرزند خویش B.

۲ کوه جون Elliot, vol. IV. p. 29 "Jūdi," and Tabaqāt, p. 251

۳ حصار کوهور M.

۴ مبارک خان و پسر ملک B.

۵ گریخته بر مقرب خان M.

۶ آمده مقرب خان M.

۷ سلطان سعادت خان M.

۸ و مستعد پیش M.

۹ قائم مانده بود I and, قائم بود صمر در آن واقعه سلطان را B.

۱۰ بدل و پابگلا M.

و پایگاه و کل اسباب ملک داری در قبض سعادت خان ماند - مقرب خان را از آمدن سلطان تقویتی حاصل گشت - روز دیگر خلق شهر^۱ از سپاهی و بازاری جمع کرده برای جنگ از دروازه^۲ شهر بیرون آورد - سعادت خان را خبر شد - او نیز با کل لشکر خویش در میدان پیش آمد - میان یکدیگر محاربه شد و مقاتله بسیار رفت - آخر مقرب خان مذهبم گشته درون شهر^۳ در آمد - و مردم شهری بیشتر^۴ پایمال شدند - فاما سعادت خان حصار را سندن نتوانست - مراجعت کرده بالای حوض خاص فزول کرد - چون حصار دهلی قابل فتح نبود و هوای بسکال قریب رسید سعادت خان از آنجا کوچ کرده در فیروز آباد رفت - و با امرائی که موافق او بودند اتفاق کرده که کسی را از فرزندان سلطان مرحوم فیروز شاه طاب ثراه و جعل الجنة^۵ مثنوا^۶ بر تخت سلطنت در فیروز آباد اجلاس^۷ دهند - نصرت خان^۷ بن فتح خان بن سلطان مرحوم فیروز شاه میان میوات بود - او را آورده در ماه ربیع الاول سنة المدکور بر تخت سلطان در کوشک فیروز آباد بنشاندند - ناصر الدین نصرت شاه خطاب کردند - اما او را طریق نمونه پیش^۸ داشتند - و کارهای ملکی تمام سعادت خان میکرد - چون چند روز برین طریق^۹ بگذشت بعضی بندگان فیروز شاهی و بعضی پیلبانان با سلطان ناصر الدین یار شدند - و سعادت خان بیغم بود - یکایک سلطان ناصر الدین را بر پیل سوار کردند و هر کسی برو جمع شدن گرفت - سعادت خان غیر

۱ شهر را از سپاهی B. and M.

۳ درون در آمد M.

۵ M. omits جعل الجنة مثنوا

۷ نصرت خان بن فیروز خان بن سلطان مرحوم B.

۸ پیش نداشته بودند M.

۲ دروازه‌ها شهر M

۴ لشتری پایمال M.

۶ جلوس دهند M.

۹ برین بگذشت M.

مستعد بود طاقت نتوانست آورد - از راه دروازه حرم از کوشک بیرون آمد - بعضی لشکر بدو پیوست - و بعضی یار^۱ هر جانبی رفت - سعادت خان با جمعیت خویش درون دهلی در آمد و مقرب خان را ملاقات کرد - میان چند روز مقرب خان او را بغدر دست آورده بکشت - امرا و ملوک که در فیروز آباد مانده بودند چنانچه محمد مظفر^۲ و شهاب ناهر و فضل الله بلخی و بندگان فیروز شاهی تمام بر سلطان ناصر الدین پیوستند - و بر سلطنت او بیعت تازه^۳ کردند - محمد مظفر وزیر شد و بخطاب^۴ تاتار خانی مشرف گشت - و شهاب ناهر را^۵ شهاب خان و فضل الله بلخی را قتلغ خان خطاب کردند - و عهده داری بندگان خاص ملک الماس سلطانی یافت - در دهلی و فیروز آباد^۶ دو بادشاه گشت - مقرب خان بهادر ناهر را با جمعیت او بر خویش داشت و حصار دهلی کهنه بحواله او کرد - و ملو را اقبال خان خطاب گردانید - و حصار سیری او را داد - آخر میان دهلی و فیروز آباد هر روز محاربه و مقاتله میرفت - و میان مسلمانان یک دیگری خون ریزی می شد - هیچ یکی را از ایشان این قوت نبود که بر دیگری غلبه کند - شق میان دو آب و اقطاع^۷ سیپننه و پانی پننه و جهجر^۸ و هتک در قبض سلطان ناصر الدین ماند - و در ضبط سلطان محمود جز حصارهای مذکور مقامی دیگر نبود - امرا و ملوک بلاد ممالک بسر خویش^۹

۱ باوه هرجائی I. and بعضی ثاوه هرجائی رفت M.

۲ محمد مظفر وزیر و شهاب ناهر و ملک فضل الله M.

۳ بیعت کردند M.

۴ خطاب تاتار خانی M.

۵ B. omits را

۶ فیروز آباد و بادشاه گشت M.

۷ بعضی یرگنات مبان and *Tabaqāt Akbari*, p. 252 اقطاع سنبل و پانی پنه M.
دو آب و بیانی پت و سون پت و رهنک و جهجر تا بست گروهی شهر

۸ جهجر M.

۹ ممالک بسر خویش هر یکی یادشاهی شده مال M.

پادشاهی می کردند - مال و محصول خود تصرف می گردانیدند - تا مدت سه سال برین نوع قرار گرفته بود^۱ - و هر روز میان دهلی و فیروز آباد قتل^۲ و قتل جنگ و جدال می شد - گاهی ایشان غالب می آمدند و دهلویان را درون حصار می انداختند - و گاهی دهلویان تا حصار^۳ فیروز آباد می تاختند - هم چنان در سنه ثمان و تسعین و سبعمانه سارنگخان را با مسند عالی خضر خان امیر ملتان مخالفت شد - میان یکدیگر محاربه و مقاتله بسیار می روت - آخر بعضی غلامان - ملک مردان نهی^۴ دادند و با سارنگخان یار شدند - شق ملتان بدست سارنگخان آمد - و لشکر و جمعیت بسیار جمع^۵ کرده در ماه رمضان سنه تسع و تسعین و سبعمانه طرف سامانه رفتند - غالب خان امیر سامانه حصار شده جنگ و جدال^۶ میکرد - چون طاقت مقاومت^۷ نبود مغزوم شده با سوار و پیاده معدود در پانی پته آمد و تاتار خان را پیوست - خبر کیفیت مذکور سلطان نصرت شاه را روشن و مبرهن^۸ گشت - ملک الماس عهده دار بندگان را با ده زنجیر پیل و لشکر معدود بیاری دهی^۹ تاتارخان نامزد کرد و فرمود تا سمت سامانه سواری کنید - سارنگخان را دور کرده سامانه را بحواله غالب خان گردانید - بتاریخ پانزدهم ماه محرم سنه ثمان مائه نزدیک موضع کوهله^{۱۰} میان

۱ B. گرفته بودند

۲ M. فیروز آباد قتل می شد

۳ M. حصار خانه

۴ M. بعضی از غلامان ملک ; *Ṭabaḳāt Akbari*, p. 253 ; ملک مردان مہی دادند
and Elliot, vol. IV. p. 32 translates :—At length some of the people (*ghulam*) of Malik Mardān Bhatti joined Sārang Khān, and with their assistance he got possession of the district (*shikk*) of Multan.

۵ M. جمع

۶ M. جنگ می کرد

۷ M. طاقت استقامتش نبود

۸ M. روشن گشت

۹ M. بیاری دهی برابر تاتار خان

۱۰ *Ṭabaḳāt Akbari*, p. 254 نزدیک موضع کوهله

ایستان مضاف شد - حق سبحانه ¹ و تعالی تاتار خان را نصرت بخشید - سارنگ خان گریخته سمت ملتان روی نهاد - تاتار خان - سارنگ خان مدکور را تار تار کرده ² سامانه بحواله غالب خان کرد - و خود بدات شریف ³ تاحد تلوندی با رای کمال الدین میین در تعاقب سارنگخان رفت - آخر ⁴ از آنجا مراجعت کرد - در ماه ربیع الاول سنه المدکور پیر محمد نبیسه ⁵ امیر تیمور بادشاه خراسان با لشکرهای انبوه آب سنده ⁶ عبره کرد - حصار اچه را ⁷ گرد گرفت - علی ملک که از جهت سارنگ خان والی اچه بود موازنه یک ماه حصارى شده جنگ میکرد - همچنان ⁸ سارنگخان ملک تاج الدین نایب خویش و امرا و ملوک ⁹ دیگر را با چهار هزار سوار جرار نامدار و مرکبان آن دیار ¹⁰ بیاری دهی در اچه نامزد گردانید - پیر محمد را از آمدن لشکر و ¹¹ ملک تاج الدین مدکور خبر شد - حصار اچه را گذاشته در موضع ترمته گذار آب بپا آمد ¹² - و ملک تاج الدین آنجا نزل کرده بود تاختند - لشکر بی غم بود - طاقت مقاومت ¹³ نتوانست آورد - بعضی همانجا شهید شدند و بعضی که ¹⁴ خود را در آب زدند بیشتری غرق ¹⁵ گشتند - و طعمه ماهیان دریا شدند - ملک تاج الدین با سوار معدود منهزم شده در ملتان آمد - پیر محمد نیز با لشکر خویش متعاقب او در

1 M. omits و سبحانه

2 M. تاتار خان سامانه را

3 M. omits بذات شریف

4 M. omits آخر

5 M. omits نشه امیر تیمور

6 M. omits سنده را عبره

7 M. omits را

8 M. omits همچنان شد سارنگخان

9 M. omits و ملوک

10 M. omits سوار ناری دهی در اچه

11 M. omits از آمدن ملک تاج الدین خبر

13 M. omits مقاومت

12 M. omits آب بپا و خانها ملک تاج الدین

14 M. omits که در خود را

15 M. omits غرق گشتند ملک تاج

ملتان رسید¹ - سارنگ خان طاقت مقاومت² و مصاف میدان تنگ دید بضرورت حصارى شده - تا مدت شش ماه جنگ³ قائم داشت - آخر الامر بتاريخ نوزدهم ماه رمضان سنه ثمان مائه به سبب تنگچه علف و غله امان خواسته با پير محمد ملاقات کرد - سارنگخان را با کل خيل و اتباع او و تمام لشکر و خلق شهرى را اسير کردند - و حصار ملتان را پير محمد⁴ قابض شده همانجا لشکر گاه ساختند - در ماه شوال سنه المدکور اقبال خان با سلطان ناصر الدين پيوست - و میان ایشان در حظيره شينم المشايخ قطب⁵ الحق و الشرع و الدين عهد شد - سلطان ناصر الدين را با لشکر⁶ و پيلان برابر کرده درون حصار جهان پناه برد - سلطان محمود و مقرب خان و بهادر ناهر درون دهلي کهنه حصارى شدند - سيوم روز اقبال خان غدر کرد - سلطان ناصر الدين غافل بود خود را ياد کردن نتوانست - با جمعيتى معدود و پيلان از درون حصار جهان پناه بيرون آمد - اقبال خان با لشکر خویش تعاقب کرد - پيلان نامدار⁷ بتمام بر دست اقبال خان آمد - سلطان ناصر الدين منهنم شده در فيروز آباد رفت - از آنجا با کل اتباع خویش بيرون آمده⁸ و اب جون عبر کرده بر⁹ تاتار خان وزير خویش پيوست - فيروز آباد را اقبال خان قابض گشت - بعده میان مقرب خان و اقبال خان هر روز جنگ می شد - تا مدت دو ماه میان¹⁰ ایشان برين نوع مقابله¹¹ بود - آخر کسی از امرا و ملوک در میان آمده

1 M. در ملتان سارنگ خان آمد

2 M. مقاومت جنگ ممدان نمود

3 M. جنگ

4 M. بمر محمد

5 M. المشايخ نظام الحق و الشرع و الدين

6 M. لشکر بيلان

7 M. نامدار

8 M. آمد و آب

9 M. کرده و تاتار خان وزير

10 M. میان

11 M. مقاتله بود

اصلاح دادند - مقرب خان برابر سلطان محمود در حصار جهان پناه آمد و اقبال خان هم در سیری بود - ناگاه^۱ یکایک اقبال خان با جمعیت خویش روت و خانه مقرب خان گردگرفت - و امان داده او را^۲ بکشت - و سلطان محمود را نکبتی نرسانید - فاما کارهای ملکی بتمام و کمال^۳ خود میکرد - سلطان را بر طریق نمونه و نقش دیوار^۴ داشت - در ماه ذی القعدة سنه المدکور اقبال خان سمت پانی پته بقصد تاتار خان سواری کرد - چون تاتار خان را خبر شد بنگاه و بیلان و چیزهای لشکر درون حصار پانی پته گذاشت - خود با لشکر^۵ جراره قصد دهلی کرد - اقبال خان حصار پانی پته را محصر گردانید - میان دو سه روز فتح شد - بیلان و اسپان و اسباب و خیل^۶ و تبار تاتار خان بتمام^۷ بدست او آمد - تاتار خان نیز در حصار دهلی کوشش بسیار^۸ نموده - فاما حصار دهلی مجال^۹ فتح نبود - مسخر کردن^{۱۰} نتوانست - هم در زمین میان خبر پانی پته شنید^{۱۱} - از استماع این خبر می جوشیده - اما ممکن نبود که فکر حصار پانی پته بکند - بضرورت از دهلی عطف کرده با لشکر جراره^{۱۲} طرف گجرات بر پدر خویش رفت - اقبال خان با^{۱۳} بیلان و اسپان از پانی پته شده سمت دهلی مراجعت فرمود - ملک نصیر الملک قرابت^{۱۴} تاتار خان را که برو پیوسته بود و لشکر کشیدن سعی حصار پانی

۱ تا بکابک M.

۲ داده کشت M.

۳ و کمال M. omits

۴ و نقش دیوار M. omits

۵ خود جراره B.

۶ و خیل و تبار M. omits

۷ بتمام B. omits

۸ بسار M. omits

۹ فاما فتح کردن نتوانست M.

۱۰ مسخر کردن نتوانست M. omits

۱۱ شبند از دهلی عطف کرده بالشکر طرف M.

۱۲ جرار M. omits

۱۳ اقبال بیلان و اسپان دیگر M.

۱۴ قرب تاتار خان M.

پته او گفته بود^۱ عادلخان خطاب کرده^۲ اقطاع سامانه میان دو آب بحواله او گردانید - و خود در پرداخت کارهای ملکی مشغول بود - همچنان در ماه صفر سنه احدی و ثمانمانه^۳ خبر آمدن امیر تیمور بادشاه خراسان رسانیدند که قصبه^۴ طلنبه را تاخته در ملتان نزل کرده است و اسیران لشکر سارنگخان را که پیر محمد داشته بود زیر تیغ بیدریغ^۵ آورد - ازین جهت اقبال خان بغایت متامل و متفکر گشت - امیر تیمور بکوچ متواتر حصار بهتیر گرد کرد - رای ذوالجی^۶ بهتی را اسیر گردانید - و خلقی که محصر شده بودند همه را بکشت - از آنجا در حوالی سامانه تاخت - بعضی خلق^۷ دیبالپور و اجودهن و سرستی که از خوف او گریخته سمت شهر می آمدند بعضی اسیر و دستگیر شدند و بیشتری بشرف شهادت مشرف گشتند - از آنجا آب جون را عبیره کرده در میان دو آب در آمد - بیشتر ولایت را نهب و تاراج^۸ گردانید - در قصبه^۹ نمولی^۷ نزل فرمود - اسیرانی که از در سند تا آب گنگ بر دست لشکر او گرفتار شده بودند موازنه پنجاه هزار مرد^۸ کم و بیش و الله اعلم بِالْحَقِیْقَةِ همه را علف تیغ گردانید - قصبات و شهرهای مسلمانان و مردم روستا از مسلم و هندو از خوف او گریخته بعضی در کوه و بعضی در جول و بعضی در آب گیرها در آمده پناه جستند - و بعضی مردم در حصار دهلی در آمدند - در ماه جمادی الاول^۹ سنه احدی و ثمانمانه^۳ آب جون را عبیره کرده در فیروز آباد نزل

۱ M. omits و لشکر کشیدن سوی حصار بانی بنهه او گفته بود

۲ M. خطاب کرد و اقطاع میان دو آب

۳ M. omits بیدریغ

۴ M. رای جلجین

۵ B. omits خلق

۶ M. نهب کرد

۷ M. فصبه^۹ نمولی، *Ṭabaqāt Akbarī*, p. 255

۸ B. مردم کم و بیش

۹ M. جماد الاول

کرد - روز دیگر بالای حوض فرود آمد - اقبال خان با^۱ لشکر و پیلان بیرون آمده در میدان با امیر تیمور مقابل شد - و هم بکمله اول شکست خورد - چند زنجیر^۲ پیل بر دست لشکر امیر تیمور^۳ آمد - و باقی پیلان بهزار حيله و زجر ثقیل^۴ درون شهر برد - فاما وقت در آمدن بسیار خلق شهر و لشکر^۵ پایمال و کشته گشت - بکدی که از کشته پشته و از مرده توده بر آمد - چون شب در آمد اقبال خان و سلطان محمود زن و بچه گذاشته از شهر بیرون آمدند - سلطان محمود^۶ طرف گجرات رفت - و اقبال خان آب جرون^۷ عبیره کرده در قصبه برون در آمد - روز دیگر امیر تیمور خلق شهر را امان داده مال امانی از ایشان گرفت - چهارم روز آن فرمود تا همه خلق^۸ را که درون شهر بودند اسیر کند - همچنین کردند - اَنَا لِلّٰهِ وَ رَضِيْنَا بِقَضَائِهِ اللّٰهُ - بعد چند روز مسند عالی خضر خان طاب ثرآه که از خوف امیر تیمور در کوه میوات پناه بسته بود و بهادر ناهر و مبارک خان و زیرک خان بعد و امان امیر تیمور را ملاقات کردند - جز مسند عالی خضر خان طاب ثرآه دیگر همه را بند کرد - و از دهلی دامن کوه گرفته مراجعت فرمود - و^۹ خضر خان را رخصت کرد و گفت دهلی همه را گرفته بتو بخشیدم - وقت باز گشت خلقی که در کوه مانده بودند از ایشان نیز اسیر و دستگیر گشتند - چون در حد لاهور^{۱۰} رسید شیخا کهوهر^{۱۱} را

1 M. omits لشکر

2 M. حند بیلی بر دست

3 M. امیر آمد

4 M. حبله درون شهر

5 B. لشکری پایمال و کشته شد

6 M. omits محمود

7 M. جرون را عبیره

8 M. همه خلايق را، see also Ṭabaqāt Akbari, p. 255 for full details.

9 B. and M. omits from خضر خان up to بخشیدم

10 M. لوهور

11 M. کهو کهیر

که از عداوت سارنگخان پیش ازین بر امیر تیمور^۱ پیوسته و پیشوائی کرده بامان و دست راست دست آورده و شهر میمون لاهور را نهیب و تاراج نهاد - زن و بچه شیخا مذکور و مردم دیگر که در پناه او درون حصار لاهور در آمده بودند بتمام گرفتار و اسیر شدند - و مسند عالی خضر خان را اقطاع ملتان و دیبالپور مفوض گردانید - در اقطاعات^۲ مذکور فرستاد - از آنجا بکوچ متواتر میان کابل شده در دار الملک سمیقتند رفت - بعد رفتن او در حوالی دهلی و تا آنجا که لشکر او گذشته بود وبا و قحط افتاد^۳ - بعضی مردم در وبا و بعضی بعداد گرسنگی هلاک شدند - تا مدت دو ماه دهلی خراب و ابتر^۴ بود - و در ماه رجب رَجَبٌ قَدْرَةٌ^۵ سنة المذکور سلطان ناصرالدین نصرت شاه که از غدر اقبال خان عطف کرده سمت میان دو آب رفته بود با جمعیت معدود در خطه میرت آمد - عادل خان با چهار زنجیر پیل و لشکر خویش^۶ با سلطان پیوست - بغدر او را دست آورد و پیلان را قانض شد - خلق میان دو آب که از دست مغل خلاص یافته بودند به^۷ جمع شدن گرفت - با موازنه^۸ دو هزار سوار در فیروز آباد رفت - و دهلی اگرچه خراب بود فایض شد - شهاب خان از میوات با ده زنجیر پیل و جمعیت خویش و ملک الماس از میان دو آب آمده بدو^۹ پیوستند - چون لشکر بسیار گرد سلطان جمع^{۱۰} شد - شهاب خان را در برن برای قلع و فمع^{۱۱} اقبال خان نامزد کرد - در اثنا راه چند

۱ M. بر امیر پیوسته بود

۳ M. افتاده

۵ M. رجب سنة المذکور

۶ M. لشکر با سلطان پیوسته

۸ M. موازنه با دو هزار

۱۰ M. جمع گشت

۲ M. اقطاع مذکور

۴ M. خراب بود

۷ B. بدو جمع

۹ B. برو پیوستند

۱۱ M. قلع اقبال خان

نفر پیاده هندو بر شهاب خان شبخون زدند - شهاب خان شهادت یافت و جمعیت او متفرق^۱ شد - پیلان پیکار واهی^۲ ماندند - اقبال خان را خبر شد زود تر آنجا رسید و پیلان را دست آورد - روز بروز قوت و شوکت زیادت^۳ میگرفت و مرتبه اش متضاعف می شد - و از هر طرف لشکر گرد او جمع می آمد^۴ - و سلطان ناصر الدین را نقصان و فتور روی می نمود^۵ - در ماه جمادی الاول^۶ سنه المذکور اقبال خان از برن سمت دهلی لشکر کشید - نصرت شاه فیروز آباد را گذاشته جانب میوات رفت - و همان جا وفات یافت^۷ - دهلی در قبض اقبال خان آمد و در حصار سیری سکونت گرفت - بعضی خلق شهر که از مغل خلاص یافته بودند در دهلی آمده ساکن گشتند - عقب‌ریب ایام حصار سیری ابادان و معمور^۸ شد - شق میان دو آب و اقطاعات حوالی را در ضبط خویش در آورد - فاما بلاد ممالک چنانچه در تصرف امرا و ملوک بود همچنان در قبض و تصرف^۹ هر یکی ماند - عرصه گجرات را با تمام نواحی و مضافات ظفر خان وجیه^{۱۰} الملک - و شق ملتان و دیبالپور و ساحت^{۱۱} سنده را بندگان مسند عالی خضر خان طاب ثراه - و شق مهوبه و کالپی را محمود خان پسر ملک زاده فیروز - و اقطاعات سمت

1 M. مستغرق شد and I. مستغفر شد

2 I. پیلان پیکار واهی ماندند . Elliot, vol. IV., p. 3 translates: "and the elephants were abandoned."

3 M. قوت می گرفت

4 M. جمع می شد

5 M. فتور پیدا می گشت

6 M. ربیع الاول

7 M. and B. omits همان جا وفات یافت

8 M. omits و معمور

9 M. قبض هر یکی ماند

10 M. و حبیب الملک

11 B. ساحت سند

هندوستان را چنانچه قذوج و اودهه و کره و دلمو^۱ و سندیله و بهرایچ و بهار و جونپور خواجه جهان - و شق دهار را دلاور خان - و شق سامانه را غالب خان - و شق بیانه را شمس خان اوحدی قابض گشتند - مملکت دهلی در چندین محل قسمت شد - در ماه ربیع الاول سنه اثنین و ثمانمانه اقبال خان سمت بیانه سواری کرده - شمس خان در قصبه نوه و بتل بود - میان ایشان جنگ شد - اقبال خان را اقبال یاری کرد - شمس خان منهزم شده در بیانه رفت - دوزنجیر پیل که در قبض او بودند بر دست^۲ اقبال خان آمدند - از آنجا جانب کتهیر^۳ لشکر کشید - از رای هرسنگه^۴ مال و خدمتی گرفته سمت شهر مراجعت^۵ فرمود - هم دران سال خواجه جهان در جونپور برحمت حق پیوست - ملک مبارک قرفل بجای او بادشاه شد - و خود را سلطان مبارک شاه خطاب کرد و کل اقطاع را قابض شد - در ماه جمادی الاول^۶ سنه ثلاث و ثمان مانه اقبال خان باز سمت هندوستان سواری کرد - شمس خان امیر بیانه و مبارک خان بهادر ناهر او را ملاقات کردند - ایشان را نیز برابر خود برد^۷ - در ماه جمادی الاخر^۸ سنه المدکور کنار آب بیا^۹ نزدیک پتیالی سبیر^{۱۰} ملعون و کفار دیگر^{۱۱} با جمعیتی کثیر مقابل اقبال خان آمدند - روز دیگر میان ایشان مصاف راست شد - بجنگ بدوستند - خدای تعالی

1 M. دلموه

2 M. دست اقبال خان

3 B. کتهیر and I. کتهیره

4 M. از رای سنکه

5 M. مراجعت نمود

6 M. جماد الاول

7 M. برابر خود در ماه

8 M. جماد الاول

9 M. آب سبزه نزدیک بتیالی . See also Elliot, vol. IV., p. 37. n. 2.

10 Elliot, vol., IV. p. 37, Rāi Sir

11 B. کفار ملعون دیگران با جمعیتی

که ناصر دین محمدی است اقبال خان را فتح بخشید - کفار نگونسار
 مقهور و منهزم شدند - اقبال خان تعاقب ایشان تا حد آتاره کرد - بعضی
 کشته گشتند - و بعضی اسیر شدند - اَلْحَمْدُ لِلَّهِ عَلٰی ذٰلِكَ - از آنجا
 در خطه قنوج رفت - همچنان سلطان الشرق مبارک شاه نیز از طرف
 هندوستان آمد - میان هر دو لشکر آب گدگ حایل بود - هیچ یکی عبیره
 کردن نمی توانست - تا مدت دو ماه جنگ قائم ماند - آخر هر یکی سمت
 خانه خویش مراجعت کردند - در اثنای^۱ راه اقبال خان از شمس
 خان^۲ و مبارک خان بدگمان شد - و بغدر ایشان را دست آورده کشت -
 همدرین سال طغی خان ترک بچه سلطانی که داماد غالب خان
 امیر سامانه بود لشکرهای کثیر جمع کرده بقصد^۳ مسند عالی خضر خان
 طاب ثراه سمت دیپالپور سوارب کرد - چون مسند عالی^۴ را ازین حال
 خبر شد مستعد شده با لشکرهای قاهره در خطه اجودهن آمد - بتاریخ نهم
 ماه رجب رجب قدره^۵ سنة المدکور میان یکدیگر کفاره آب دهدهه مصاف
 شده - خدای تعالی مسند عالی را فتح بخشید - طغی خان منهزم شده
 در قصبه^۶ ابهوه رسید - غالب خان و امرای دیگر که برابر او بودند طغی خان
 را بغدر کشتند - در سنه اربع و ثمانمائه سلطان محمود از خطه دهار در
 دهلی آمد - اقبال خان استقبال نمود و در کوشک همایون میان جهان پناه
 فرود آورد - فاما هرچه دستگه بادشاهی بود در قبض خویش داشت - ازین
 جهت میان او و^۷ میان سلطان نفاق پیدا آمد - اقبال خان را برابر کرده

۱ اثناء آن راه M.

۲ شمس خان بدگمان شد M.

۳ بقصد بندگی مسند عالی M.

۴ چون خضر خان را ازین حال M.

۵ M. omits رجب قدر

۶ م. قصبه اسوه , see Elliot, vol. IV., p. 38, n. 2.

۷ میان او و سلطان B. and M.

باز سمت قنوج سواری فرمود - درین سال سلطان^۱ مبارک شاه وفات یافت - برادر خرد او^۲ ابراهیم بجای او بادشاه شد - و خود را سلطان ابراهیم خطاب کرد - چون او را از آمدن سلطان محمود و اقبال خان^۳ خبر شد او نیز با جمعیت بسیار مقابل ایشان آمد - ادیمیان^۴ هر دو لشکر قریب شده بودند که محاربه^۵ شود - سلطان محمود به بهانه شکار از لشکر اقبال خان بیرون رفت و با سلطان ابراهیم ملاقات کرد - اما سلطان ابراهیم سلطان را چندان اطاعت نه کرد - از عطف کرده در خطه قنوج آمد - شاهزاده هریوی^۶ که از جهت مبارک شاه در قنوج بود او را بیرون آورده قنوج را قابض شد - اقبال خان سمت دهلی مراجعت فرمود - و سلطان ابراهیم در جونپور رفت - خلق قنوج از وضع و شریف با سلطان پیوستند - غلامان و متعلقان که پراکنده شده بودند گرد او جمع^۷ گشتند - الغرض سلطان هم بر اقطاع قنوج قانع شد - در ماه جمادی الاول سنه خمس و ثمانمانه اقبال خان سمت گوالیر سواری کرد - قلعه گوالیر^۸ که در شور مغل برسنگه^۹ ملعون از قبض مسلمانان بغدر قابض شده بود چون او^{۱۰} در دوزخ رفت بیرم دیو پسر او بجای او بنشست - و قلعه مدکور بدست^{۱۱} او آمد - از غایت استحکام قابل فتح نبود - از آنجا برخاست - ولایت او را خراب^{۱۲} کرد - سمت دهلی مراجعت نمود - سال دیگر باز دران

1 B. omits سلطان

2 M. برادر خود ابراهیم

3 M. اقبال خان را

4 B. and M. من هر دو لشکر

5 B. شده بود محاربه شد

6 Elliot, vol. IV., p. 39, Malik Zāda Harbūi.

7 M. گرد او گشتند

8 M. در قلعه

9 B., M., I., and Ṭabaḩāt Akbarī, p. 259 but Elliot, vol. IV., p. 39, Nar Singh.

10 M. چون در دوزخ

11 B. بر دست

12 M. خبرا کرده

طرف سواری کرد - بیرم^۱ دیو مذکور پیشتر آمده در دهولپور^۲ با اقبال خان
مباربه کرد - هم در حمله اول شکسته درون حصار در آمد - بیشتر می کفار
علف تیغ بیدریغ^۳ شدند - چون شب افتاد حصار خالی کرده سمت گوالیر
رفت - اقبال خان تعاتب کفارتا^۴ قلعه گوالیر کرد - ولایت ایشان را^۵
که در صحرای بود تاخته طرف دهلی باز گشت - در سنه ست و ثمانمانه
تاتار خان پسر ظفر خان امیر گجرات پدر خویش را بغدر دست آورده^۶
مقید کرد - و در خطه بهروج^۷ فرستاد - و خود را سلطان ناصر الدین محمد
شاه خطاب گردانید - و لشکرهای انبوه جمع کرده فصد دهلی کرد - بکوچ
متواتر می آمد - در اثنای راه شمس خان^۸ او را زهر داده هم در آن
روز وفات یافت - زهی^۹ دنیلی غدار این چنین بادشاه شه سوار حلیم
و کریم را بیک طرفه العین نکشت - و روح مطهر او بدار السلام پرواز کرد -
الغرض چون آن بادشاه نیکو سیرت فرشته سرپوت را بکشتند - شبشب
ظفر خان را از بهروج^{۱۰} در لشکر آوردند^{۱۱} - بتمام حشم و خدم پرورده
و برگزیده از آن بودند او را مطیع و منقاد گشتند - در سنه سبع و ثمانمانه
اقبال خان سمت اناوه سواری کرد - رای سبیر^{۱۲} و رای گوالیر و رای
جالبهار^{۱۳} و رایان دیگر در اناوه آمده محصر شدند - مدت چهار ماه کفار

۱ M. and I. سواری کرد بامر بیوم خان

۲ M. در حصار دهولپور

۳ M. omits بیدریغ

۴ M. omits تا

۵ M. ایشان که در

۶ B. دست آورده بود

۷ M. در اساول فرستاد

۸ B. شمس خان او دراو

۹ M. and I. omit from upto زهی دنیا غدار

۱۰ M. از اساول در لشکر

۱۱ M. and B. لشکر آوردند - لشکر تمام از آن او بود او را پیوست در سنه

منقاد بپوستند

۱۲ Elliot, vol. IV, p. 39, Rāi Sarwar. رای سرور

۱۳ Elliot, vol. IV, p. 39, Rāi of Jālhār. رای جالهار

نگونسار جنگ حصار قائم داشتند - آخر الامر خدمتی و چهار زنجیر پیل^۱ که به رای گوالیر بود داده اصلاح کردند - در ماه شوال سنه المذکور اقبال خان از آثاره در قنوج رفت و با سلطان محمود^۲ محاربه بسیار کرد - چون حصار محکم بود آفتی رسانیدن نتوانست بی غرض باز گشت^۳ *

در ماه محرم^۴ سنه ثمان و ثمانمائمه اقبال خان^۵ طرف سامانه سواری فرمود - بهرام خان ترک بچه^۶ که با برادر زاده او پسر سارنگخان مخالف شده بود از خوف او عطف کرده در کوه هرهور^۷ در آمد - اقبال خان در قصبه ارزبر^۸ در کوه هرهور^۹ نزول فرمود - آخر الامر مخدوم زاده شیخ علم الدین نبیسه حضرت و طب الاقطاب^{۱۰} مخدوم سید جلال الحق و الشرع و الدین بخاری رَضِيَ اللهُ عَنْهُ درمیان آمد - بهرام خان بر اعتماد او ملاقات کرد - از آنجا سمت ملتان عزیمت فرمود - چون در تلوندی رای کمال مین^{۱۱} رسید بهرام خان و رای داود کمال مین و رای هینو

۱ B. پیل زنجیر که برای

۲ M. omits محمود

۳ M. باز گشت در ماه محرم

۴ B. adds after the following بی غرض باز گشت :-

باز گشت لاجرم حرام خوانگو (ن) سار گردد (گردید) زبانه پیورده و برگزیده

آن حضرت و سلطان مذکور التفات نمی فرمود زبانه - * بیت *

چوب را آب فرو می نبود دانی چبست شرمش آند ز فرو بودن پیورده خوش

۵ M. omits اقبال خان

۶ Ṭabaḳāt Akbarī, p. 260 says :-

بهرام خان ترک بچه که با سارنگ خان مخالفت ورزیده بود از ترس اقبال خان

جای خود را گذاشته بکوه بدهور رفت *

۷ M. and I. Elliot, vol. IV., p. 40, Badhnor هل هور در آمده

۸ M. قصبه روبر

۹ M. هدوز

۱۰ M. قطب العالم سید

۱۱ M. and I. کمال الدین

ذوال جی ۱ بهنی را دست آورد - سیوم^۲ روز اقبال خان شکسته عهد پوست آن شیر غران یعنی بهرام خان کشید - دیگران را بسته و غل در گردن کرده برابر خویش برد - دران گه در کنار دهنده نزدیک^۳ خطه اجودهن رفت - بندگان مسند عالی خضر خان طاب ثراه با لشکرهای قاهره^۴ و حشم و خدم که هر همه شیران^۵ معرکه و مردان معاربه بودند مقابل اقبال خان آمد - و دانست^۶ که آن لشکر شکسته عهد را ادبار یار شده است زیراچه عهد شکستن کار زنان است * بیت *

گرچه زن هر یکی هزار باشد در عهد کم استوار باشد

نوزدهم ماه جمادی الاول سنه ثمان و ثمانمانه میان یکدیگر مصاف شد - چون اقبال خان را ادبار روی آورده بود هم بحمله اول شکست^۶ خورد - مسند عالی تعاقب آن شکسته عهد کرد - اسپ اقبال خان زخمی شد بود^۷ بیرون رفتن^۸ نتوانست^۹ پای در رحل افتاد - شیران^{۱۰} غریز بر سر آن لعین رسیدند - اقبال خان قدری دست و پا جنبانید - آخر الامر کشته گشت - سر او را بریده در فتحپور فرستادند - الغرض دولت خان و اختیار خان و امرای دیگر از دهلی بر سلطان محمود کسان فرستادند و بجهت سلطنت استدعا نمودند - در ماه جمادی الآخر سنه المذكور سلطان از قنوج با جمعیتی اندک در شهر در آمد و سلطنت را قابض شد - و خیل

1 M. Elliot, vol. IV. p. 40, Rai Himū and I. هنود جلجین بهنی. See also *ibid*, n. 5.

2 M. سیوم روز پوست بهرام خان کشید و ایشان را بسته برابر خویش

3 B. نزدیک

4 M. لشکرهای قاهره مقابل اقبال خان آمد

5 M. omits from up to دانست

6 M. شکست تعاقب او کرد

7 M. زخمی شد بیرون

8 M. بیرون آوردن

9 M. نتوانست کشته گشت

خانۀ اقبال خان را از دهلی بیرون آورد - و ^۱ در خطۀ کول فرستاد ^۲ -
 فاما ^۳ آن بادشاه نیکو سیرت هیچ یکی را از جملۀ خیل و تبار ار زحمتی
 نرسانید - و فوجداری میان دو آب دولت خان را مفوض گردانید -
 و اختیار خان را کوشک فیروز آباد داد - اقلیم ^۴ خان بهادر ناهر دو پیل ^۵
 خدمتی ^۶ آورده بر سلطان پالی بوس کرد - در ^۷ ماه جمادی الاول سنۀ
 تسع و ثمانمائۀ سلطان طرف قنوج سواری فرمود - و دولت خان را
 با لشکرهای قاهره ^۸ سمت سامانه نامزد گردانید - چون سلطان نزدیک
 قنوج رسید سلطان ابراهیم مقابل قنوج گذارا آب ^۹ گنگ آمده نزل
 کرد - بعد چندگاہ سلطان ابراهیم سمت جونپور باز گشت - و سلطان
 محمود طرف دهلی مراجعت فرمود - چون سلطان در دهلی آمد
 لشکر که برابر بود متفرق شده در اقطاع خویش رفتند - سلطان ابراهیم
 از اثنای راه باز گشته در قنوج آمد - محمود ملک ^{۱۰} ترمیتی که از جهت
 سلطان بود در حصار قنوج محصر گشت ^{۱۱} - تا مدت چهار ماه جنگ ^{۱۲}
 قائم داشت - آخر الامر چون کسی بفریاد نرسید بضرورت امان خواسته
 ملاقات کرد - اقطاع قنوج بحوالۀ اختیار خان نبیسه ملک دولت ^{۱۳}
 یار کنبله گردانید و هم در قنوج بشکال گذرانید - در ماه ^{۱۴} جمادی الاول

فرستاد و فوجداری میان دو آب M. ^۲ آورد چون در خطۀ B. ^۱

نرسانید فرستاد up to فاما آن بادشاه M. ^۳ omits from

اقلام خان M. ^۴

ناهر هر دو بدل سبب خدمتی B. ^۵

نوس کرد در سنه B. ^۷

آب M. ^۹ omits

محصر شد M. ^{۱۱}

ملک دولت دولت یار خان M. ^{۱۳}

خدمتی آورده سلطان را بیوست M. ^۶

قاهره M. ^۸ omits

ملک محمود ترمیتی از جهت M. ^{۱۰}

جنگ M. ^{۱۲} omits

در ماه جمادی الاول B. ^{۱۴} omits

سنه عشر و ثمانمائه سمت^۱ دهلی عزیمت کرد - نصرت خان گرک انداز و تاتار خان پسر سارنگخان و ملک مرحبا غلام اقبال خان از سلطان محمود روی تافته اورا پیوستند - اسد خان لودی در حصار سنهبل محصر شده - دوم روز حصار سنهبل فتح کرد و تاتار خان را داد - از آنجا بکوچ متواتر نزدیک^۲ کناره آب جون در گذر کیچه^۳ فرود آمد - می خواست که عبره کند - همچنان خبر یافت که ظفر خان عرصه دهار را فتح کرد - و البخان پسر دلاور خان بر دست او اسیر گشت - میخواست که در^۴ جونپور رود - از گذر کیچه مراجعت نمود و بکوچ متواتر در جونپور رفت - فاما ملک مرحبا را درون^۵ حصار برن گذاشت و اندکی جمعیت نامزد فرمود - هم چنان در ماه ذی القعدة^۶ سنه المذكور سلطان محمود از دهلی در برن آمد - ملک مرحبا مقابل بیرون آمد - جنگ داده و هم بعمله اول شکسته درون^۷ حصار در آمد - لشکر سلطان نیز متعاقب او درون رفت - مرحبا مذکور کشته گشت - از آنجا سلطان طرف سنهبل عزیمت فرمود - هنوز کناره آب گنگ نرسیده بود که تاتار خان حصار خالی کرده سمت قنوج رفت - سنهبل بحواله اسد خان لودی^۸ گردانید - بعده^۹ سلطان طرف شهر مراجعت فرمود - ^{۱۰} دولت خان که جانب سامانه نامزد شده بود چون نزدیک سامانه رسید بیوم خان ترک بچه که بعد شهادت یافتن بهرام خان شق سامانه را گرفته بود مخالفت بنیاد

نزدیک شهر کناره^۲ M. and I. سمت دهلی عزیمت کرد B. omits^۱

کچه^۳ B.

می خواست که در جون بور and I. می خواهد که حون بور رود M.

در حصار M.

در حصار آمد M. ذی القعدة B. omits^۶

بعده^۹ M. کودی گردانیده^۸ M.

فرمود القصة دولت خان M.

فهاد - بتاریخ^۱ یازدهم ماه رجب رُجَبِ قَدْرَةَ سنه تسع^۲ و ثمان مائه دو کروهی از سامانه میان یکدیگر مبارزه شد - خدای تعالی دولت خان را فتح بخشید - بیرم خان منهرم^۳ گشته در سرهند رفت - بعده به امان و دست راست دولت خان را پیوست - فاما پیش ازین با مسند عالی خضر خان بیعت کرده بود و اطاعت می نمود - چون خبر مذکور بسمع مسند عالی^۴ رسید با لشکرهای قاهره بقصد دولت خان سواری فرمود - چون در حد فتح پور^۵ رسید دولت خان عطف کرده گذارا آب جون رفت - و امرا و ملوک که با او پیوسته بودند بتمام بندگی مسند عالی را ملاقات کردند - شق حصار فیروزه قوام خان را مغرض کرد - و اقطاع سامانه و سنم از بیرم خان کشیده بحواله مجلس عالی زیرک خان گردانید - و اقطاع سرهند^۶ و چند برگنه دیگر بیرم خان را داد - و خود طرف فتح پور مراجعت فرمود - در قبض سلطان غیر از میان^۷ دو آب و اقطاع رهنک چیزی^۸ دیگر نماند - در ماه رجب رُجَبِ قَدْرَةَ^۹ سنه احدی عشر و ثمان مائه^{۱۰} سلطان محمود سمت حصار فیروزه سواری کرد - قوام خان در حصار فیروزه محصر شد - بعد چند روز بصلاح پیش آمد و پسر خویش را با خدمتی برابر سلطان داد - از آنجا میان دهار ترهت شده^{۱۱} سمت دهلی باز گشت - خبر مذکور در سمع مسند عالی رسانیدند^{۱۲}

1 تاریخ ماه رجب B.

2 Elliot, vol. IV., p. 42, n. 1 says that "the *Tabakāt-i-Akbarī* (p. 262) confirms this date, but Firishta makes it 810, which seems to be the more correct".

3 منهرم شده B.

4 مسند عالی خضر خان رسید M.

5 فتح آباد رسید M.

6 سهند B.

7 میان دو آب M.

8 رهنک آن طرف اقطاع دیگر M.

9 رجب قدره M. omits

10 ثمان مائه M. omits

11 دهاترتهه M.

12 رسانید M.

بکوچ متواتر در فتح آباد آمد - خلق^۱ فتح آباد را که^۲ با سلطان پیوسته بودند گوشمال داد - بنا برین پانزدهم ماه مبارک رمضان سنه المذکور^۳ ملک الشرق ملک تکفه را با لشکریهای قاهره بسبب تاختن^۴ میان دو آب دهاترتهت نامزد کرد - فتح خان با خیل خانه خویش عطف کرده سمت میان دو آب رفت - بعضی مردم که آنجا بودند غارت و دستگیر گشتند - بندگی^۵ مسند عالی میان رهتک شده در دهلی آمد - سلطان محمود در حصار سیری و اختیار خان در کوشک فیروز آباد محصر شدند - هم چنان تنگچه علف شد - مسند عالی آب جون را عبیره کرده در میان دو آب در آمد - از آنجا مقابل اندرې باز آن^۶ طرف آب شده بکوچ متواتر در فتح پور رفت - در شهر^۷ اثنی عشر و ثمانمانه بیرم خان ترک بچه از مسند عالی بغی ورزیده دولت خان را ملاقات کرد - بشنیدن خبر مذکور بندگی مسند عالی سمت سرهند سواری فرمود - بیرم خان خیل خانه خویش در کوه فرستاد - خود با لشکر گدازا آب جون رفته دولت خان را پیوست - مسند عالی تعاقب او کرده^۸ کنار آب جون فزول فرمود - چون بیرم خان چاره ندید عاجز و مضطر گشته باز بر مسند عالی آمد - و برگذاتی که داشت برو مقرر و مستقیم شد^۹ - مسند عالی بکوچ متواتر سمت فتح پور مراجعت فرمود - و در این^{۱۰} سال سلطان محمود هم در شهر بود - هیچ طرفی سواری نکرد - و در سنه ثلاث عشر و ثمانمانه مسند عالی طرف رهتک عزیمت فرمود^{۱۱} - ملک ادریس در حصار رهتک محصر شده

1 B. omits خلق

3 M. المذکور و ملک

5 M. omits بندگی

7 M. در سنه اثنی عشر

9 M. برو مقرر شد

11 M. عزیمت نمود

2 M. omits که

4 M. تاختن دهاترتهه نامزد

6 M. باز این طرف

8 M. omits کرده

10 M. دران سال

مدت شش ماه جنگ کرد - آخر الامر عاجز گشت - و مبلغی مال بوجه خدمتی و پسر خود را گروگان داده اصلاح کرده در بیعت در آمد - مسند عالی میان سامانه شده طرف فتح پور باز گشت - بعد باز گشتن مسند عالی سلطان محمود جانب کتهیر^۱ سواری کرد - چند گاه آن طرف شکار باخته^۲ سمت دهلی مراجعت فرمود - الغرض کار سلطنت سلطان محمود^۳ بکلی فتور پذیرفت - و او را مجال تدبیر ملک و قرار^۴ پادشاهی نماند - و مدام در لهو و عشرت مشغول می بود - در سنه^۵ اربع عشر و ثمانمائه مسند عالی باز سمت رهنک عزم سواری مصمم گردانید - ملک ادریس و مبارز خان برادر او در خطه هانسی بشرف پای بوس مشرف شدند - در باب ایشان مراحم فراوان فرمود - از آنجا قصبه نازول که در قبض اقلام^۶ خان بهادر ناهر بود نهب و تاراج کرده در میوات در آمد - قصبه^۷ تجاره و سرهته و کهرول را خراب گردانید - و بیشتری مقامات میوات را نهب کرده وقت باز گشت در دهلی آمد - و حصار سیری را گرد گرفت - سلطان محمود درون حصار شده جنگ قائم داشت - همچنان اختیار خان که در کوشک فیروز آباد از جهت سلطان محمود^۸ بود - مسند عالی را پیوست - مسند عالی از پیش دروازه سیری سواری فرمود - و در کوشک فیروز آباد نزل کرد - و اقطاعات میان دو آب و حوالی شهر را قبض گشت - چون تنگچه غله و علف شد در ماه محرم سنه خمس عشر و ثمانمائه میان بانپینته^۹ شده طرف فتحپور مراجعت فرمود - در

۱ جانب کیهرة and I. محمود کیههر M.

۲ شکار ناخنه M.

۴ قرار در پادشاهی M.

۵ سنه احدی عشر B.

۶ در قصبه M.

۷ سلطان بود B.

۸ بانپینته M.

۹ سلطنت سلطانی بکلی M.

۱۰ اقلیم خان و بهادر ناهر p. 44, vol. IV., and Elliot, p. 263, Tabakāt Akbarī

ماه جمادی الاول سنة المذكور سلطان محمود سمت کتهیر^۱ سواری کرد -
چند روز از^۲ اینجا شکار باخته^۳ جانب دهلی باز گشته می آمد^۴ -
در اثنای راه ماه رجب^۵ رُجَبِ قَدْرَه^۶ سنة المذكور در اندام مبارک^۷
سلطان تکرر پیدا آمد از دار فنا بدار بقا رحلت فرمود * مصرع *

بقا بقای خداست ملک ملکِ خدای

مدتِ ملک او با این^۸ همه تزلزل و انقلاب بیست سال و دو ماه بود
وَ اللَّهُ أَعْلَمُ *

بعد نقلِ سلطان امرا و ملوک و بندگان سلطانی^۹ با دولت خان
بیعت کردند - مبارز خان و ملک ادریس با مسند عالی بغی ورزیده
با دولت خان یار شدند - درین سال بندگان مسند عالی هم در فتحپور
ماند - طرف دهلی سواری نکرد - در ماه محرم سنه ست عشر و ثمانمانه
دولت خان سمت کتهیر سواری فرمود - راهی هرسنگهه و رایان دیگر اورا
ملاقات کردند - چون در قصبه پتیالی رسید مهابت خان امیر بداؤن نیز
پیوست - هم چنان خبر سلطان ابراهیم آوردند که قادر خان پسر محمود
خان را محصر کرده است - و میان ایشان محاربه عظیم^{۱۰} می شود - اما
دولت خان را جمعیت^{۱۱} چندان نبود که با سلطان^{۱۲} ابراهیم مقابل شود -

۱ کتهیر سواری کرد B.

۲ از آنجا M.

۳ شکار تاخته M.

۴ می آمد B.

۵ در ماه ذبقعدة مذکور Tabakāt Akbarī, p. 264

۶ رجب قدره M. omits

۷ اندام سلطان M.

۸ با این تزلزل B.

۹ بندگان سلطان M.

۱۰ عظیم M. omits

۱۱ دولت خان جمعیت چندان نداشت M.

۱۲ نداشت با سلطان ابراهیم مقابل نشد M.

در ماه جمادی الاول سنة المذكور جانب دهلی^۱ مراجعت کرد - در ماه رمضان سنة المذكور مسند عالی لشکر سمت دهلی بیرون آورد - چون در حصار فیروزه رسید امرا و ملوک آن دیار بتمام پیوستند - ملک ادیس در حصار رهنک محصر شد - مسند عالی نزدیک شده طرف میوات رفت - جلال خان برادرزاده اقلام^۲ خان با بهادر ناهر ملاقات کرد - از آنجا باز گشته در قصبه سنبهل رفت و آن را خراب گردانید - در ماه ذی الحجه سنة المذكور باز در دهلی آمد - پیش دروازه سیری نزل فرمود - دولت خان تا مدت چهار ماه محصر شده^۳ بود - آخر الامر ملک لونا و دولت خواجه و بندگان سلطانی از درون گذر کردند - دروازه نوبت خانه را قابض گشتند - چون دولت خان معاینه کرد که کار از دست رفته است امان^۴ خواسته بزدگی^۵ مسند عالی را ملاقات کرد - مسند عالی دولت خان را موقوف کرده به تسلیم قوام خان در حصار فیروزه جلا فرمود - و دهلی را قابض گشت - و این واقعه در^۶ ماه ربیع الاول سنة سبع عشر و ثمانمائه بود - وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ وَالْيَهُ الْمَرْجِعُ وَالْمَأَبُ^۷ *

ذکر بندگی و آیات اعلیٰ خضر خان طاب ثراه وَجَعَلَ الْجَنَّةَ مَثْوَاةً

خضر خان پسر ملک الشریق ملک سلیمان^۸ بود - ملک نصیر الملک

1 M. سمت دهلی بیرون

2 M. اقلیم خان

3 M. محصر بود

4 B. اما خواسته

5 M. omits بزدگی

6 M. and Elliot, vol. I. واقعه در هفتم ماه ربیع الاول. IV., p. 45 "on the 8th Rabi-ul-Awwal."

7 M. and I. omits و الیه المرجع و المآب

8 M. ملک سلیمان را ملک

مردان دولت [ملک سلیمان را] در حال طفلگی پسر کرده پرورده بود ^۱ -
 و لیکن هم چنین روایت می کنند که او سید زاده بود - ماناک ^۲
 بندگی مخدوم سید السادات - منبع السعادات - جلال الحق و الشرع
 والدین بخاری رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وقتی در خانه ملک مردان دولت بجهت
 مصلحتی قدم سعادت آورده بودند - ملک مردان طعامی پیش آورد -
 و ملک سلیمان را فرمود تا دست شویاند - بندگی مخدوم بزبان مبارک ^۳
 فرمودند که این سید زاده است - چنین کار مناسب حال ایشان نیست -
 چون بندگی مخدوم سید السادات بر سیادت او گواهی داده باشند
 بی شبه سید باشد - دلیل دیگر بر صحت سیادت او آنست که سخی ^۴
 و شجاع و حلیم و کریم و متواضع و مقبول القول ^۵ و صادق الوعد و متقی ^۶
 بود - و این مجموع اوصاف ^۷ حضرت مصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 است ^۸ که در ذات حمیده صفات ^۹ او معاینه می شد - الغرض در آن که
 ملک مردان دولت وفات یافت - اقطاع ملتان بخواست ملک شیخ پسر او
 شد - عنقریب ایام او نیز وفات یافت - اقطاع ملتان ملک سلیمان را
 دادند - او نیز نزدیک روزها برحمت حق پیوست - عرصه ملتان با مضافات
 و نواحی بندگی بندگان ^{۱۰} ریاات اعلیٰ اَعْلَاهُ اللهُ تَعَالَى ^{۱۱} از خدایگان
 مغفور فیروز شاه یافت - حق تعالی او را برای کارهای بزرگ و دولت بسیار

۱ پرورده و لیکن B.

۲ I. ماناکه بندگی

۳ بندگی مخدوم فرمود که این سید است M.

۴ که شیخی و شجاع B.

۵ مقبول القول and کریم M. omits

۶ B. متقی و کل خصایل محمود بود

۷ اوصاف و پیرهیزگار و متدین و معجب علما و غریب نواز بود و این خصایل B.

حصرت

۸ M. مصطفی است

۹ که ذات او معاینه M.

۱۰ M. ندگی ریاات

۱۱ M. omits اَعْلَاهُ اللهُ تَعَالَى

داشته بود - روز بروز مرتبه اش عالی می^۱ شد - القصه کیفیت لشکر کشیدن^۲ و فتح و نصرت و فیروزی^۳ که پیش از گرفتن دار الملک دهلی بندگان را بابت اعلیٰ را بکرّم الله تعالیٰ روی نمود در ذکر سابق باز نموده شده است - بتاریخ پانزدهم ماه ربیع الاول سنه سبع عشر و ثمانمائه بطالع سعد در حصار سیري در آمد - و لشکر در کوشک سلطان محمود نزل فرمود - خلق شهر که پیش ازین در حوادث^۴ ماضیه مستأصل و مقلّ حال و فقیر^۵ و حقیر و بی نوا شده بودند همه را انعام داده و ادرار و مواجب تعیین فرمود - از دولت آن نیک بخت جمله مرفّه الحال^۶ و فارغ البال^۷ و آسوده و شادمان گشتند - ملک الشرق ملک تحفه را تاج الملک خطاب کرد - و عهده وزارت او را مفوض گردانید - سید السادات - منیع السعادات - سید سالم را اقطاع و شق سهارنپور عطا فرمود - و همه کارها به رای^۸ او متمشی می شد - و ملک عبد الرحیم پسر خوانده ملک سلیمان مرحوم را بخطاب علاؤ الملک مشرف گردانید - و اقطاع و شق ملتان و فتحپور بحواله او کرد - و ملک سرور^۹ را عهده شحنة شهری داده و نایب غیبت شد - و ملک خیر الدین خانی عارض ممالک - و ملک کالو شحنة پیل گشتند - و ملک داؤد شغل دبیری یافت - و اختیار خان را شق میان دو آب تعیین فرمود - و بندگان سلطان از برگنه

1 M. عالی شد

2 لشکر و فتح B.

3 M. نصرت که پیش

4 M. حوادث ماضیه

5 M. فقیر شده بودند

6 M. مسرور الحال و آسوده گشتند

7 B. مرفّه الحال الاستبصال

8 M. برای متمشی

9 The three MSS و سرور Ṭabaḳāt Akbarī, p. 266, and Elliot, vol. IV., p. 47

و دیه و اقطاع که در عهد سلطان محمود داشتند بر ایشان مقرر و مستقیم^۱ داشت - و ایشان را در پروگنات روان کرد - کارهای ملکی بتمام انتظام بدیوفت - و هم در سنه سبع عشر و ثمانمائه ملک الشرق تاج الملک را با لشکرهای هندوستان نامزد فرمود - و خود در شهر متمکن^۲ شد - ملک تاج الملک آب جون عبیره کرده در قصبه لاهار^۳ رفت - آب گنگ عبیره کرده در ولایت کنهیر^۴ در آمد - کفار آن دیار را نهب و تاراج کرد^۵ - رای هرسنگه گریخته در گهتی آنوله^۶ در آمد - چون لشکر اسلام نزدیک رسید عاجز گشت - محصول و مال و خدمتی ادا نمود - مهابت خان امیر بداؤن نیز ملک تاج الملک را ملاقات کرد - از آنجا کناره رهپ گرفته در گذر سرگدوار^۷ آمد و آب گنگ عبیره کرد - و کافران کمور^۸ و کفیل^۹ را گوشمال داده میان قصبه سکینه^{۱۰} شده در قصبه بارهم^{۱۱} رفت - حسن خان امیر راپری و ملک حمزه برادر او بر تاج^{۱۲} الملک پیوستند - رای سبیر بشرف پای بوس مشرف گشت - و کفار گوالیر و سیورپ و چندوار بتمام مال و محصول داده سر در ربقه اطاعت کشیدند - قصبه جلیسر^{۱۳} که در قبض کفار چندوار بود از قبض ایشان سنده مسلمانان قدیم آن مقام را

۱ مقرر داشت M.

۲ در شهر ماند M.

۳ قصبه لاهار M.

۴ کنهیر M.

۵ تاراج گردانید B.

۶ B. see also Elliot, vol. IV., p. 47, n. 1 در دره آنوله Tabakāt Akbarī, p. 266 در کشتی انواله.

۷ بگذر سرگدواری Tabakāt Akbarī, p. 266

۸ کموره M. Tabakāt Akbarī, p. 266

۹ کنبله Tabakāt Akbarī, p. 266

۱۰ قصبه سکینه and I. قصبه سکینه M.

۱۱ I. بارهم - Tabakāt, p. 266

۱۲ ملک تاج الملک M.

۱۳ قصبه جانیسر M.

نصب^۱ گردانید - و گماشته خویش تعیین کرد از آنجا آب بیا^۲ گرفته و کفار اناوة را گوشمال داده سمت شهر دهلی^۳ مراجعت نمود - در سنه ثمان عشر و ثمانمائۀ شاهزادۀ معظم و مکرم ملک الشرق ملک مبارک پسر خود را که درخور سلطانی^۴ و لایق جهانبانی بود خطۀ فیروز پور سرهند^۵ و اقطاع بیرم خان بتمام بعد وفات بیرم خان مرحوم^۶ مفوض گردانید - و فرماندهی سمت غرب بصواله او کرد - و ملک سدهو نادره را عهدۀ نیابت شاهزادۀ معظم معین شد - چون کارهای آن سمت بکفایت رسید در ماه ذی الحجه سنۀ المذكور شاهزادۀ معظم با ملک سدهو نادره^۷ وزیرک خان امیر سامانه و امرا و ملوک آن دیار سمت شهر مراجعت نمود - و در شهر^۸ سنه تسع عشر و ثمانمائۀ رایات اعلی - ملک تاج الملک را با عساکر فاهرة سمت بیانہ و گوالیر نامزد فرمود - چون در حدود بیانہ رسید ملک کریم الملک برادر شمس خان ارحدی ملاقات کرد - از آنجا در حدود گوالیر در آمد - ولایت او را نهب و تاراج کرد^۹ - و مال و خدمتی گوالیر و رایان دیگر ستده آب جون مقابل چندوار عبیره کرده سمت کنپل و پتیالی رفت - رای هر سنگه ضابط کتیر^{۱۰} اطاعت نمود - مہال و خدمتی او گرفته طرف شهر مراجعت کرد - و ملک سدهو نادره را^{۱۱} اقطاع سرهند که از جهت^{۱۲} شاهزادۀ معظم بود [فرستاد] - در ماه جمادی

۱ Tabakāt, p. 266 بمسلمانان قدیمی آن قصبه داده شقدار تعیین نمود

۲ آب سیاه M.

۳ M. شهر مراجعت

۴ B. درخور بادشاهی

۵ B. and M. and Elliot خطۀ فیروز پور سرهند and I. خطۀ فیروز پور سیهند B. and M. vol. IV., p. 48, "the khittas of Firozpur and Sirhind".

۶ B. بیرم خان مذکور

۷ Tabakāt Akbari, p. 267 سدهو ناهر

۸ M. شهر

۹ M. تاراج نهاد

۱۰ M. کتیر

۱۱ B. and M. سیهند

۱۲ M. که جهت

الاول همين سال بعضی ترک بچگان خیلِ بیرم خان [ملک سدهو نادره] را بغدر دست آورده شهید گردانیدند - و حصارِ سهند را قابض گشتند -
 رایاتِ اعلیٰ ملک داؤد دبیر و وزیرِ خان را برای قلع و قمع ^۱ فسدۀ ایشان فرستاد - ترک بچگانِ مذکور گریخته گذارا آب ستلدر ^۲ شدند و در کوه در آمدند - لشکر نیز دنبال ایشان در کوه رفت - مدت در ماه در کوه گرفته ^۳ بود - چون کوه معکم بود قابلیت فتح نداشت - لشکر منصور باز گشت -
 اثنای آن ^۴ در ماه رجب رَجَبِ قَدْرَه ^۵ سَنَةِ الْمَذْکُورِ خبر ^۶ آمدن سلطان احمد ^۷ بادشاهِ عرصه گجرات و معصّر کردن او قلعه ناگور رسانیدند - این خبر ^۸ پیش رایاتِ اعلیٰ گذشت - بزدگی رایاتِ اعلیٰ میان تونک و توده شده سمت ناگور عزیمت مصمم کرد - چون سلطان احمد ازین حال آگاهی یافت باز گشته جانب دهار رفت - رایاتِ اعلیٰ در شهر نو جهابن ^۹ در آمد - الیاس خان امیر جهابن بشرف پای بوس مشرف گشت -
 فسدۀ آن دیار را گوشمال داده طرفِ گوالیر آمد - رایِ گوالیر معصّر شد - چون قلعه مذکور در غایت استحکام بود فتح نشد - اما مال و محصول از رایِ گوالیر سنده سمت خطه بیانه عزیمت کرد - شمس خان اوحدی نیز مال و خدمتی و محصول ادا نمود - از آنجا مظفر و منصور جانبِ دهلی مراجعت فرمود - همچنان در سنه عشرین و ثمانمانه خبر طغیانِ طوغان

۱ قلع فسدۀ ایشان را فرستاد M.

۲ I. ستلج

۳ Tabakāt, p. 267 تا دو ماه تردد نموده

۴ B. اثناء آن ماه

۵ M. omits رجب قدره

۶ B omits. خبر

۷ M. and I. سلطان احمد ضابط گجرات

۸ M. and I omits این خبر پیش رایاتِ اعلیٰ گذشت بزدگی

^۹ Elliot, vol. IV., p. 49, n. 1 says that "the Tabakat-i-Akbari says, "Shahr-i nau-'arūs Jahān". Badā'uni has simply "Jahān". Firishta says, "Shahr-i nau., known as 'ārūs-i jahān (bride of the world)".

رئیس و بعضی ترک بچگان که سدهو را کشته بودند رسید - بجهت دفع فتنه ایشان زیرک خان امیر سامانه با لشکرهای قاهره نامزد شد - چون لشکر در سامانه رسید طوغان و بعضی ترک بچگان دیگر که در حصار سرهند^۱ ملک کمال بدهن متعلق خانزاده معظم را محصر کرده بودند گذاشته سمت کوه^۲ رفتند - زیرک خان در تعاقب ایشان در قصبه پایل^۳ رفت - آخر الامر طوغان رئیس مالِ غرامت قبول کرد - و ترک بچگان کشندگان ملک سدهو را^۴ از جمع خویش بیرون کرد - پسر خود را گروگان داد - زیرک خان پسر او را با مالِ غرامت در حضرت فرستاد - و خود سمت سامانه باز گشت - در سنه احدی و عشرین و ثمانمانه ریات اعلی - ملک تاج الملک را با عساکر قاهره برای فلع^۵ فسدّه هرسنگه ضابط کنهیر^۶ فرستاد - چون لشکر اسلام گذارا آب گنگ شد هرسنگه مذکور ولایت کنهیر^۷ را بنام خراب کرده در جنگل آنواله^۸ که بیست و چهار کوه محسوطه اوست^۹ در آمده - لشکر اسلام متصل جنگل مذکور نزول^{۱۰} کرد - هرسنگه بقوت جنگل محصر شد و بحرب پیوست - بنصرت الله تعالی لشکر اسلام را فتح شد - همه اسباب ورخت و اسلحه و اسب کفار نگون سار بر دست لشکر اسلام آمد - هرسنگه مذکور مهفزم شده سمت کوه کامپور رفت - روز دیگر موازنه بیست هزار سوار در تعاقب او نامزد کرد - و خود

۱ سیهند B. and M.

۲ کوه رفتند M.

۳ یابل I. and Tabakāt, p. 287, and B. نابل, قصبه باید M.

۴ کشندگان ملک سدهو از جمع M.

۵ برای دفع M.

۶ کنهیر B.

^۷ Elliot, vol. IV., p. 49, gives Katehr, and further in the n. 3 mentions, it is the Hindu name of the present province of Rohilkhand. At first, the Mohammadan conquerors called all the country to the east of the Ganges, Katehr, but subsequently, when Sambhal and Badāūn were made separate governments, the country beyond the Rāmgaṅga only was called by that name.

۸ آنواله M.

۹ در آورده لشکر M.

۱۰ نداول کرد B.

ملک تاج الملک با لشکرو بنگه هم دران محل مقام کرد - لشکر اسلام
 آب رهب گذارا شده تا در کوه کمایون دنبال کردند - هرسنگه در کوه
 در آمد - لشکر اسلام غنایم بسیار دست آورده پنجم روز باز گشت - از آنجا
 ملک ^۱ تاج الملک نزدیک خطه بداون شده در ^۲ کناره آب گنگ آمد - و از
 گذر بجلانه ^۳ گذرا شده مهابت خان امیر بداون را وداع داده و خود بکوچ
 متواتر در اٹاوه رفت - ولایت اٹاوه را رهب و تراج کرده - رای سبیر ^۴ ضابط
 اٹاوه محصر شد - آخر مال و خدمتی داده مصالحت شد - تاج الملک
 از آنجا مظفر و منصور در ماه ربیع الآخر سنه المذكور طرف شهر مراجعت
 نمود - مال و خدمتی که از آنجا آورده بود پیش رایات اعلیٰ گذارنیده
 و بمراحم خسروانه و عواطف بادشاهانه ^۵ مخصوص گشت - [و هم] در سنه
 احدی و عشرین ^۶ و ثمانمائنه رایات اعلیٰ سمت کتپیر ^۷ عزیمت
 مصمم کرد - اول مفسدان ولایت کول را گوشمال داده بعده ^۸ جنگل
 رهب و نبهل را قلع کرد و آن فسده ^۹ را بنیاد انهدام کرد و بر
 انداخت - از آنجا در ماه ذی القعدة سنه المذكور طرف بداون عزیمت
 فرمود - آب گنگ را نزدیک قصبه پتیالی گذارا شد - چون مهابت خان
 از آمدن رایات اعلیٰ خبر یافت خوفی در خاطر او متمکن گشت - استعداد
 محصری کرد - در ماه ذی الحجه سنه المذكور حصار بداون محصر گردانید

1 M. omits ملک

2 M. and I. omits در

3 M. گذر بجلانه

4 Elliot, vol. IV., p. 50 Rāī Sarwar.

5 M. بمراحم مخصوص

6 Ṭabaqāt Akbarī, p. 268 و ثمانمائنه و عشرین و احدی سنه المذكور ای سنه احدی و عشرین و ثمانمائنه
 Elliot, vol. IV., p. 50 wrongly gives 822 H.

7 B. کتپیر

8 B. بعده در جنگل رهب در آمد و نبهل را قلع و قمع گردانید و آن فسده

9 M. فسده را بر انداخت

قریب مدت شش ماه مهابت خان حصارى شده جنگ مى کرد - نزدیک بود که فتح شود - همچنان بعضی امرا و ملوک چنانچه توام خان و اختیار خان و بندگان محمود شاهي که از دولت خان شکسته و رایات اعلى را پیوسته بودند غدر اندیشیدند - چون رایات اعلى ازین حال خبریانت حصار بداؤن را گذاشته سمت شهردهلى مراجعت فرمود - در اثنای راه کنار آب گنگ بتاریخ بیستم ماه جمادى الاول سنه اثنین و عشرين و ثمانمائه توام خان و اختیار خان و بندگان محمود شاهي را گرفته بانقام غدري ¹ که کرده بودند همه را بکشت ² - و بکوچ متواتر در شهر آمد - همچنان خبر سارنگ دروغی در سمع رایات اعلى رسانیدند که مردی در کوه باجواره ³ اعمال جالندهر پیدا شده - و خود را سارنگ ⁴ میگوید - بعضی مردم نادان و کونه اندیش و جهال ⁵ برو جمع می شوند - ملک سلطانسه بهرام لودی را اقطاع سرهند مفوض کرده بجهت تسکین و قلع فتنه سارنگ دروغی نامزد گردانید - ملک سلطانسه بهرام ⁶ همچون بهرام چوبین در ماه رجب رَجَبِ قَدْرَةَ سَنَةِ الْمَذْکُورِ با لشکر خاصه خویش در سرهند رفت - سارنگ مذکور با مردم روستائی و حشر قریات بقصد از باجواره سواری کرد - چون نزدیک لب آب ستلدر رسید خلق قصبه ارور ⁷ نیز بدو پیوستند - در ماه شعبان سَنَةِ الْمَذْکُورِ نزدیک سرهند فرود آمد - روز دیگر

1 M. غروري

2 M. همه را کشته

3 Elliot, vol. IV., p. 51, n. 2, Ṭabaqāt and Badā'ūnī read "Bajwāra", but Firishta makes it Machīwāra.

4 B. سانگ. Elliot, vol. IV., p. 51, n., "He died in the time of Timūr's invasion. Firishta."

5 M. کونه اندیش امرا لودی را اقطاع سبهند

6 M. سلطانسه در ماه رجب سنه

7 B. ازور. Elliot, vol. IV., 51 Arūbar (Rūpar)

میان یکدیگر مصاف شد - ملک سلطاننشه لودی را خدای تعالی نصرت بخشید^۱ سارنگ مدکور را آفتی^۲ رسانیدن نتوانست - مذهبم شده طرف قصبه لهری^۳ مضافات خطه سرهند رفت - خواجه علی مازندارانی^۴ امیر قصبه جهت^۵ نیز با لشکر خویش بدو ملاقات کرد - همچنان زیرک خان امیر سامانه و طوغان رئیس ترک بچه مقطع جالذهر برای یاری دهی ملک سلطان شه لودی^۶ در سرهند آمدند - چون سارنگ مدکور را خبر شد عطف کرده طرف اروبر رفت - خواجه علی مذکور از سارنگ منحرف شده بر زیرک خان پیوست - روز دیگر لشکر منصور در تعاقب سارنگ دروغی تا قصبه اروبر ناختمند - سارنگ از اروبر گریخته در کوه در آمد - لشکر منصور همان جا مقام ساخت - در اثنای آن ملک خیر الدین خانی را با لشکرها بجهت قلع فسدۀ سارنگ مذکور نامزد فرمود - در ماه رمضان سنۀ المدکور ملک خیر الدین بکوچ متواتر در قصبه اروبر رسید - از آنجا لشکرها بتمام جمع شده دنبال او در کوه در آمدند - چون سارنگ مذکور مستاصل و بی دستک شده و کوه قابل فتح نبود بضرورت بعد چندگاه مراجعت نمودند - ملک خیر الدین خانی سمت شهر باز گشت - و زیرک خان در سامانه رفت - ملک سلطان شه لودی را لشکر دیگر داده در تمانۀ اروبر گذاشتند - چون^۷ لشکر جابجا شد - در ماه محرم سنه ثلاث و عشرين و ثمانمانه سارنگ مذکور با طوغان رئیس ترک بچه ملاقات کرد - بعد ملاقات طوغان مذکور بغدر

۱ نصرت داد B.

۲ M. and I. مذکور اکفتی M.

۳ لهر سری I. و طرسری M.

۴ M. مازندارانی I. - Elliot, vol. IV., p. 51 Indarābi, and Tabakāt,

اندرانی, p 269,

۵ M. جهت and I.

۶ M. سلطاننشه کودی

۷ M. omits چون

سازنگ را دست آورده مقید گردانید¹ و بعده بکشت - درین سال
 بندگان² رایات اعلی در شهر ماند - ملک تاج الملک را با لشکریهای قاهره
 سمت اناوره نامزد فرمود - لشکر منصور میان قصبه برن شده در ولایت
 کول در آمد - و مفسدان آن³ دیار را قلع و قمع کرده در اناوره⁴ رفت -
 موضع دیهلی که محکم ترین مقام⁵ کافران بود نهب و تاراج گردانیده
 از آنجا قصد اناوره کرد - رای⁶ سبیر ملعون محصر شده آخر صلح⁷ جست -
 مال و خدمتی که هر سال می داد ادا نمود - بعده⁸ لشکر منصور در
 ولایت چندوار در آمد - نهب و تاراج گردانیده در کتهیر⁹ رفت - رای
 هرسنگه ضابط کتهیر نیز مال و خدمتی داد - از آنجا ملک تاج الملک
 مظفر و منصور سمت¹⁰ شهر مراجعت فرمود - در ماه رجب رجب
 قدره¹¹ سنة المذكور خبر طغیان طوغان رئیس دوم بار¹² رسانیدند که حصار
 سرهند را محصر کرده تا حد منصور¹³ و بابل تاخته است - رایات اعلی
 باز ملک خیرالدین خانی را با لشکرها برای دفع فتنه طوغان نامزد
 فرمود - ملک خیرالدین بکوچ متواتر در سامانه رسید - از آنجا مجلس
 عالی زیرک خان و ملک خیرالدین جمع شده تعاقب او کردند - طوغان
 مذکور خبر یافت - در قصبه لدهیانه¹⁴ آب¹⁵ ستلدر را عبره کرده در کرانه

1 گردانید بعده B.

2 سال رایات M.

3 مفسدان دیار را قلع کرده M.

4 در ولایت اناوره M.

5 مقام M. omits

7 صلح شد جست M.

6 Elliot, vol. IV., p. 52 Rāi Sarwar.

9 کتهیر M.

8 بعده M. omits

11 رجب قدره M. omits

10 منصور در شهر مراجعت نمود M.

12 طغیان دوم باز طوغان رئیس رسانیدند M.

13 منصور بود [ببور] و مابل تاخته M.

14 لدهانه B. and M.

15 لب ستلدر M.

آب مذکور مقابل لشکر منصور فرمود آمد - چون آب کم گشت لشکر گذارا شد - طوغان انهزام نموده در ولایت جسرتیه کهوکه در آمد - اقطاع طوغان بحواله^۱ زبرک خان شد - ملک خیر الدین سمت شهر باز گشت - در سنه اربع و عشرین و ثمانمائیه رایات اعلی طرف میوات سواری فرمود - بعضی میواتیان^۲ در حصار کوتله بهادر ناهر محصر گشتند و بعضی پیوستند - رایات اعلی نزدیک کوتله نزول کرد - میوان مذکور بجنگ پیش آمدند - هم در حمله الاول حصار کوتله فتح^۳ شد - میوان گریخته درون کوه در آمدند - رایات اعلی حصار کوتله را خراب و ابتر^۴ گردانیده سمت گوالیر رفت - هم درین مهم بتاریخ هشتم مایه محرم سنه اربع و عشرین و ثمانمائیه ملک تاج الملک وفات یافت - عهده^۵ وزارت بملک الشرق ملک سکندر^۶ پسر بزرگ او مفوض گشت - چون رایات اعلی در حدود گوالیر رسید رای گوالیر محصر شد - ولایت او را نهب و تراج^۷ گردانیده مال و خدمتی او گرفته جانب اتاوه آمد - رای سبیر ملعون^۸ در دوزخ رفته بود - پسر او اطاعت نمود - مال و خدمتی ادا کرد - همچنان زحمت برتری مبارک رایات اعلی غالب آمد - بکوچ متواتر سمت دهلی^۹ شهر مراجعت فرمود - بتاریخ هفدهم مایه جمادی الاول سنه اربع و عشرین و ثمانمائیه بعد رسیدن در شهر برحمت حق پیوست * بیت *

از پس^{۱۰} هر شام گهی چاشتی است

آخر برداشت فرو داشتی است

۱ M. omits بحواله

۳ B. omits شد

۵ M. and I. عمل وزارت

۷ M. نهب گردانیده

۹ M. omits دهلی

۲ M. میوان

۴ M. خراب گردانید

۶ B. ملک الشرق سکندر

۸ M. omits ملعون

۱۰ M. از سر هر شامگهی

خدای تعالی عرض مطهر^۱ اورا غریب رحمت گرداند - و بادشاه عالم پناه
را تا انقراض عالم و انقطاع نسلِ بنی آدم باقی و پاینده دارد بصرمه
النبی المختار وآله لابرار *

ذکر سلطان اعظم و خدایگان معظم معز الدنیا و الدین ابو الفتح مبارک شاه خلد الله مُلکَهُ وَ سُلْطَانَهُ وَ اَعْلَى اَمْرَهُ وَ شَانَهُ

چون ریابتِ اعلیٰ خضر خان طاب ثراه را قریب شده که از دار
غرور نداد سرور بخرامد - سه روز پیش از آن در حیات خویش این
فرزند شایسته و خلف^۲ بایسته را ولعهد خود گردانیده با اتفاق همه امرا
و ملوک بتاریخ هفدهم^۳ ماه جمادی الاول سنه اربع و عشرین و ثمانمائه
بر تخت سلطنت اجلاس داد - چون ریابتِ اعلیٰ وفات یافت عامه خلق
بر سلطنت او بیعت تازه کردند - امرا و ملوک و ایمه و سادات و فضات
و هر چه کسی در عهد خدایگان مغفور خضر خان طاب مرقده از شغل و اقطاع
و پرگنه و دبه و وظیفه^۴ محدود تعیین داشت بر همه مغور داشتن فرمود -
و ماورای آن خاصه خویش زیادت گردانید - اقطاع شق^۵ فیروز آباد و
هانسی از ملک رجب نادره^۶ تکویل کرده بحواله ملک الشریک ملک
نده برادر زاده خود گردانید - ملک رجب اقطاع شق دیبالپور یافت - در
اثنای آن خبر بغی ورزیدن جسرتبه شیخا کهوکه و طوغان رئیس رسید - و

۱ عرض مطهر M.

۲ خلق باسته B.

۳ نوزدهم M.

۴ دبه و فطمه و محدود داشت M.

۵ شق حصار فیروزه و هانسی M.

۶ رجب نادر M.

سبب تَمَرْد^۱ جسرتبه مذکور این بود - ماناک یک سال پیش ازین در ماه جمادی الاول سنه ثلاث و عشرين و ثمانمائه سلطان علی بادشاه کشمیر با لشکر خویش در تهنه^۲ آمده بود - جسرتبه مذکور وقت بیرون آمدن با لشکر سلطان علی مقابل شد - لشکر او متفرق بود - چیزی درون^۳ و چیزی بیرون آمده - طاقت نتوانست آورد منهنم گشت - سلطان علی زنده بردست او اسیر آمد^۴ - و اسباب و کالای لشکر او^۵ بیشتر بغارت رفت - جسرتبه مذکور^۶ کوه اندیشه و روستائی بود بر باد شد - و مثنی حشرات گرد^۷ خویش جمع دید ماخولبای شهر^۸ دهلی در سر او افتاد - همچنان خبر وفات بغدادی ریات اعلیٰ شنید - با جمعی از سوار و پیاده گذارا^۹ آب بیا و ستلدر شده و تلوندی رای کمال^{۱۰} مین را تاخت - رای فیروز از پیش او منهنم شده طرف جول^{۱۱} رفت - از آنجا جسرتبه مذکور در قصبه لدرهانه آمد تا حد از روبر کفاره^{۱۲} آب ستلدر نهب کرد - بعد چند روز باز آب ستلدر عبور کرده طرف جالندهر لشکر راند - زبرک خان در حصار جالندهر محصر شد^{۱۳} - جسرتبه سه گروهی از قصبه کفاره^{۱۴} آب پیسی^{۱۵} نزول کرد - مذاکره اصلاح در میان آورد - آخر هر کسی از جانبین در آمده اصلاح دهانیدند - بشرط آنکه حصار جالندهر را خالی گردانیده به تسلیم طوغان کند - و مجلس عالی زبرک خان یک نفر پسر طوغان مذکور را درامر

1 I. تَمَرْد ورزیدن

2 M. در ولایت تهنه

3 B. چیزی درون در و چیزی بیرون

4 M. اسیر آمده

5 M. لشکر و بشتوی

6 M. مذکور مردی کوه

7 M. مثنی حشرات کرد خویش جمع

8 M. ماخولبای دهلی

9 B. گذارا لب نما

10 M. کمال الدین

11 Ṭabakāt, p. 271 and Elliot, vol. IV., p. 54, Rāī Fīroz fled before him towards the desert.

12 B. محصر کرده شد

13 M. آب بینی

کرده در حضرت برد - و جسرتهمه نیز خدمتی در حضرت ارسال کرده خود باز گردد - بدین^۱ قرار بتاریخ دوم ماه جمادی الآخر سنه اربع و عشرين و ثمانمائه زبرک خان از حصار جالندهر بیرون آمده گزاره آب^۲ پیسی موازنه سه گروهی از لشکر جسرتهمه مذکور نزول فرمود - دوم روز آن جسرتهمه مذکور با کل جمعیت خویش مستعد شده بر در^۳ زبرک خان آمده از قول خود برگشت - و به محافظت تمام مجلس عالی زبرک خان را برابر خود^۴ روان کرده - و آب ستلدر^۵ عبره کرده باز در فصبه لدرهانه فرود آمد - چون^۶ از آنجا بکوچ متواتر بتاریخ بیستم ماه جمادی الآخر سنه المذكور در سرهند میان عین بشکال رسید - و ملک سلطانشه لودی امیر سرهند درون حصار محصر شده - جسرتهمه مذکور بسیار کوشش نمود و لیکن خدای تعالی محافظت کرد - در حصار سرهند آفتی^۷ رسانیدن نتوانست - چون کیفیت او از فریاد نامه^۸ ملک سلطانشه لودی خداوند^۹ عالم پناه را روشن شد بتاریخ ماه رجب سنه المذكور در عین باران از شهر بیرون آمد - سرا پرده طرف سرهند جسرتهمه مذکور^{۱۰} زد - بکوچ متواتر چون در قصبه کوهله حوالی سامانه رسید^{۱۱} جسرتهمه مذکور خبر رسیدن لشکر منصور شنید - بتاریخ بیست و هفتم ماه مذکور از گرد حصار سرهند کوچ کرده سمت لدرهانه روان شد -

۱ M. و برین قرار

۲ گزاره آب بینی جسرتهمه مذکور با کل جمعیت M.

۳ مستعد شده در برو مجلس عالی زبرک خان آمد او از قول خود باز گشت M.

۴ برابر خویش روان کرده و آب M.

۵ آب ستلج عبره کرد باز قصد لدهبانه I.

۶ فرود آمد از آنجا M.

۷ B., M., and I. رسانیدن

۸ فریاد سلطانشه I. and آواز فریاد نام ملک سلطانشه M.

۹ بخداوند عالم پناه روشن شد I.

۱۰ طرف سرهند نزد کوچ M.

۱۱ رسید چون خبر لشکر منصور شنید B.

و مجلس عالی زیرک خان را باز گردانید - و زیرک خان در خطه سامانه آمد - خداوند عالم پناه را پای بوس کرد - از آنجا لشکر منصور^۱ در فصبه لدرهانه رفت - جسرتهم مدکور آب ستلدر را عبیره کرده مقابل لشکر منصور نزول کرد - بصر بتمام بر دست او بود - بقوت آن لشکر منصور را عبیره کردن نمی داد - فریب چهل روز مکابره کرده آن سوی^۲ آب مانده بود - چون^۳ طلوع سهیل شد آب نقصان گشت - خداوند عالم پناه سمت قصبه فبول پور مراجعت فرمود - جسرتهم مدکور نیز مقابل لشکر گزاره لب آب گرفته می آمد - بتاریخ یازدهم ماه شوال سنة المدکور خداوند عالم - ملک سکندر تحفه و مجلس عالی زیرک خان و ملک الشرق محمود حسن و ملک کالو و امرای دیگر را با لشکرهای قاهره و شش زنجیر بیل بالا دست آب نزدیک قصبه اروبور فرستاد - وقت نامداد لشکر منصور در پایاب عبیره کرد -^۴ هم دران روز خداوند عالم نیز کوچ کرده^۵ در محلی که لشکر عبیره کرده بودند^۶ رسید - جسرتهم مدکور نیز گزاره آب گرفته مقابل خداوند عالم میرفت - هم چنان او را از گذارا شدن لشکر منصور خبر شد - هراسی در جمع او پیدا آمد - چهار گروهی از گذارا ایستاده ماند - خداوند عالم نیز تا کل حشم و خدم^۷ و بیلان عبیره کرد - لشکر منصور مقابل او جفبید - چون افواج لشکر را دید بغیر جنگ روی نانهزام آورد - لشکر منصور تعاقب کرد - نگاه او بتمام بر دست آمد - بعضی سوار و بیاده او کشته شده - چون با سواران جراره گریخته شباشب^۸ قصبه جالغدهر رفت - دوم روز آن از آب بیاه نیز

۱ M. لشکر مذکور

۲ M. از سوی آن مانده

۳ B. طلوع شد سهیل آب نقصان شد و گشت

۴ M. عبیر کرده بود رسید

۵ M. کوچ فرموده

۶ M. کرده بود رسبد

۷ M. و خدم

۸ M. شباشب تا قصبه

گذشت - چون لشکر منصور کفارهٔ آب بیاض رسید گریخته سمت آب راوی شد - خداوند عالم آب بیاض در دامن کوه و آب راوی نزدیک قصبهٔ بهروه^۱ در تعاقب او عبیره کرد - جسرتنه مدکور از آب جانهارو گذشته در تیکهر میان کوه در آمد^۲ - همچنان رای بهیلم^۳ مقدم جمون بشرف پای بوس مشرف گشت - و پیشوا شده آب جانهارو عبیره کنانیده - لشکر منصور تیکهر که محکم ترین جایگاه او بود خراب گردانید - و بعضی خلق را که درون^۴ کوه جسته بودند^۵ اسیر و دستگیر کرد - از آنجا سالمآ و غانمآ خداوند عالم سمت شهر میمون لوهور مراجعت فرمود - در ماه محرم سنه خمس و عشرین و ثمانمائه سایهٔ همایون دولت و ظل چتر سلطنت خداوند عالم^۶ بر خراب آباد لوهور افتاد - در آن مرز بوم که جز بوم شوم هیچ جانوری مسکن و ماوی نگرفته بود^۷ بعد مدتی معلوم^۸ روی به آبادانی آورد - و از اقبال بادشاه عمارت پدیدگشت - قریب یک ماه در مرمت حصار و دروازه‌های کفارهٔ راوی مقام ساخت - چون عمارت مرتب شد اقطاع لوهور بحوالهٔ ملک الشرق ملک محمود حسن گردانید - و دو هزار سوار نامزد او فرمود - و استعداد لسنکری و حصار گیری مهیا^۹ کرده سپرد^{۱۰} - و خود بدولت و سعادت^{۱۱} طرف دار الملک دهلی باز گشت - هم چنان در ماه جمادی الآخر سنة المدکور جسرتنه شیخا با جمعی کثیر از سوار و پیاده

۱ نزدیک قصبهٔ بهوه. I.

۲ در آمده M.

۳ رای بهیم راجهٔ جمون Tabakāt, p. 272

۴ دران کوه M.

۵ جسته بود M.

۶ خداوند عالم بناه M.

۷ مسکن نگرفته بعد M.

۸ بعد مدتی مدبد معلوم شد رو به آبادانی B.

۹ مهیا و مهنا کرده B.

۱۰ سپرده M.

۱۱ بدولت طرف M.

آب جانهاؤ و راوی عبرة کرد - در شهر میمون مبارکآباد لوهور آمده در روضه^۱ شیخ المشایخ شیخ حسین زنجانی نزول کرد - و در^۲ یازدهم ماه جمادی الآخر سنة المدکور درون حصار خام میان یک دیگر محاربه شد - کرم^۳ الله تعالی از اقبال بادشاه عالم پناه جسرته مذکور منهنم گشت - لشکر منصور تا بیرون حصار خام تعاقب کرد - فامّا بیشتر نرفت - بدین سبب جانبدین فایم ماند - روز دیگر نیز^۴ جسرته مذکور همانجا تاخت - سیزدهم ماه مذکور کوچ کرده^۵ سمت فرو دست آب راوی رفت - از آنجا غلبه^۶ جمع کرده در هفدهم ماه مذکور سه گروهی^۷ از شهر میمون مبارک آباد باز گشته فرود^۸ آمد - بیست و یکم ماه مذکور باز نزدیک حصار خام بحرب پیوست^۹ - بعد بکرم الله تعالی از اقبال بادشاه^{۱۰} لشکر اسلام را فتح شد - درین گرت نیز تعاقب کردند - جسرته مذکور باز گشته^{۱۱} هم در پرده^{۱۲} خویش نزول کرد - بدین^{۱۳} نط تا مدت یکماه و پنج روز^{۱۴} بیرون حصار جنگ میشد - آخر الامر جسرته عاجز گشت - از آنجا کوچ کرده سمت کلانور رفت - رای بهیلم که بجهت یاری دهی لشکر منصور در کلانور آمده بود با او مخاصمت بنیاد نهاد - چون نزدیک کلانور رسید میان ایشان جنگ شد - فامّا هیچ یکی غلبه کردن نتوانست - برین^{۱۵} نسق جنگ فایم بود - بعده در ماه

1 M. در مقام شیخ

3 M. شد کرم

5 M. مذکور سمت

7 M. بک گروهی

9 M. بحرب پیوستند

11 M. باز گشت

12 M. در نزد خویش B. در نزد خویش Elliot vol. IV., p. 57 "and Jasarth returned to his army."

13 M. برین نط

15 B. بدین نسق مدتی اقدیم بود

2 M. نزول کرد یازدهم

4 B. دگر بود جسرته

6 M. علما جمع

8 M. باز گشته فرمود

10 M. بادشاه اسلام

14 M. پنج روز هر روز بیرون

رمضان سنة المدکور یکدیگر اصلاح کردند - جسرتہ سمت آب بیابا رفت و خلق ولایت کھوکھران کہ اورا پیوستہ بودند کوچ کفانیدہ بر گرد خویش جمع میکرد - ہم چنان ملک^۱ سکندر تحفہ با لشکر انبوه کہ بجهت یاری دھوی ملک محمود حسن کہ از پیش بادشاہ تعین شدہ بود در گدر بوهی رسید - جسرتہ مدکور را طافت مقاومت نبود - از آب راوی و جاناہؤ خلق خود را عبرہ کفانیدہ برابر خویش در کوه تیکہر^۲ برد - ملک الشرق سکندر در گدر بوهی آب^۳ بیابا عبرہ کرد - بتاریخ دوازدم ماہ شوال سنة المدکور در شہر میمون مبارک آباد لوهور نزل کرد - ملک محمود حسن از حصار سه گروہی بیرون آمدہ^۴ ملاقات کرد - پیش ازین ملک رجب امیر دیبالپور و ملک سلطانہ لودی امیر سرھند و رای فیروز مین بر ملک سکندر پیوستہ بودند - لشکر مدکور کفارہ آب راوی شدہ سمت کلانور رفت - میان کلانور قصبہ بہوہ لب آب را عبرہ کردہ^۵ در حد جمون^۶ در آمد - رای بہیلم نیز با ایشان پیوست - بعدہ بعضی طایفہ کھوکھران را کہ در کفارہ جاناہؤ از جسرتہ علیحدہ شدہ مانده بودند نہب کردہ سمت شہر میمون مبارک آباد لوهور مراجعت نمودند - همچنان فرمان اعلی ہمایون رسید کہ ملک الشرق محمود حسن در اقطاع جالندھر رود - و مستعد شدہ در حضرت پیوندند - و ملک سکندر تہانہ شہر میمون نگاہ دارد - بر حکم فرمان اعلی با لشکر خویش درون حصار شہر میمون در آمدہ - و ماک محمود حسن و امرای دیگر را باز گردانیدہ - و عہدہ وزارت از ملک سکندر تحویل گشت - و بحوالہ ملک الشرق سرور الملک شحنتہ شہر شد - و عہدہ شحنتہ

1 M. omits ملک

2 Elliot, vol. IV., p. 57 "and proceeded to Tekhar", M. بیلہر

3 M, omits آب

4 M. ملاقات آمد

5 M. در حد

6 Elliot, vol. IV., p. 58, Jammū.

شهری پسر ملک سرور الملک یافت - و در سنهٔ ست و عشرین و ثمانمانه خداوند عالم پناه لشکر اسلام را مستعد کرده سمت هندوستان عزیمت سواری مصمم^۱ کرد - در ماه محرم سنهٔ المذكور در ولایت کتپیر^۲ در آمد - مال و محصول از ایشان ستده - در اثنای آن مهابت خان امیر بدائون که از خدایگان مغفور خضر خان طاب ثراه هراس گرفته بود^۳ بشرف پای بوس مشرف شده و بمراحم خسروانه و عواطف بادشاهانه مخصوص^۴ گشت - از آنجا آب گنگ عمده کرده در ولایت راتهوران تاخته بیشتر کفار نکونسار علف تیغ شدند - چند روز کفارهٔ آب گنگ مقام فرمود - و در حصار کنبل ملک مبارز و زیرک خان و کمال خان با لشکر برای قلع و فمع^۵ فسدۀ راتهوران نصب گردانیده - هم چنان پسر رای سبیر که در حضرت اعلیٰ^۶ پیوسته و برابر رگاب^۷ ایات^۷ اعلیٰ بود بسببی خوف گرفته تحاشی^۸ نمود - در تعاقب او ملک الشرق ملک خیرالدین خانی با لشکرهای قاهره فامزد شد - لشکر منصور رسیدن نتوانست - فاما ولایت او را نهب و تاراج و یغما^۹ کرده نیز در اتاره فرود آمد - خداوند عالم نیز به کوچ^{۱۰} متواتر عقب لشکر در اتاره رفت - کفار نگون سار درون حصار محصر گشتند - آخر الامر عاجز شده پسر رای سبیر^{۱۱} پای بوس کرده^{۱۲} مال و خدمتی که می داد ادا^{۱۳} نمود - خداوند عالم با لشکر اسلام مظفر و منصور باز گشت - در ماه جمادی الاول^{۱۴} سنه ست

1 M. مصمم کرده

3 M. گرفته بشرف

5 M. برای دفع فسدۀ

7 B. رگاب اعلیٰ

9 M. ولایت او نهب کرده

11 Elliot, vol. IV., p. 59 Rai Sarwar.

13 B. ادا نمودند

2 M. کتپیر

4 M. بمراحم مخصوص گشت

6 M. حضرت پیوسته

8 B. تحاشی and M. نچاشی نموده

10 M. نیز کوچ کرده متواتر

12 B. پای بوس کرد

14 M. جمادی الآخر

و عشرين و ثمانمائه بطالع سعد و اختر میمون در شهر دارالملك دهلی در آمد - هم چنان ملك محمود حسن از اقطاع جالندهر با جمعیتی كثير در حضرت اعلى¹ پیوست - و مراحم فراوان مخصوص گشت - و عهده عارض ممالک از ملك خير الدين خانى تحویل کرده بحواله ملك الشرق محمود حسن گردانید - چون آن نیک بخت بهمه باب آراسته حق² بود و هوا خواه و حلال خوار³ خداوند عالم پناه بود و در کارهای عالم فرب یافته روز بروز مرتبه اش تضاعف می پذیرفت⁴ - بتاریخ ماه جمادى الاول⁵ سنة المذكور میان جسترته شیخا و رای بهیلم⁶ جنگ شده - رای بهیلم کشته گشت⁷ - بیشتر اسپ و اسلحه او در دست جسترته آمد - از کشتن رای بهیلم - جسترته مذکور را خبر شد - چیزی لشکر⁸ مغل با خویش یار کرده در حد دیبالپور و لوهور تاخت - ملك سکندر مستعد شده می خواست تعاقب او کند - جسترته باز گشت - از آب جانهاؤ گذارا شد - هم درین ایام خبر وفات ملك⁹ علاؤ الملك امیر ملتان رسید - و آواز شیخ علی نایب امیرزاده بسر¹⁰ رگتمش شد که با لشکر انبوه از کابل برای نهب اقطاع بهکهر¹¹ و سیوستان¹² می آید - خداوند عالم بجهت دفع فساد مغل و دفع فتنه ملاعین و ضبط ولایت - عرصه ملتان و بهکهر و سیوستان را بحواله ملك

1 M. حضرت پیوست 2 B. هواه خواه و تعالی و هواه خواه

3 M. omits حلال خوار

4 B. می پذیرد 5 B. مذکور

6 All three MSS بهیلم. Elliot, vol. IV., p. 59 Bhīm.

7 M. کشته شد

8 B. چیزی مغل 9 B. ملك علاء الدین که علاء الملك

10 M. and I. بسر سرعتمش. Elliot, vol. IV., p. 59 n. 1. says that Shaiikh 'Alī was one of the nobles of Mīrzā Shāh Rukh, who was established at Kābul.

11 All three MSS بهکهر. Elliot, vol. IV., p. 59 Bhakkar.

12 B. سیوستان می آمد

الشرق ملک محمود حسن گردانیده با لشکریهای^۱ انبوه با خیل و تبع در انطاقِ ملتان روان^۲ کرد - چون در ملتان رسید عامهٔ خلائق ملتان را استقامت داد - و هر یکی را انعام و ادرار و مواجب تعیین فرمود - خلق ملتان آسوده حال و مرفه گشتند - مردم شهر و ولایت را امنی پیدا آمد - و حصارِ ملتان که در حادثهٔ مغل خلل^۳ گرفته بود مرمت کنانید - و لشکری کثیر گرد خود جمع کرد - هم چنان خبر سوارچی الب خان امیر دهار بقصد رای گوالیر بسمعِ مبارک خداوند عالم رسانیدند - با لشکریهای فاهره سمتِ گوالیر عزیمت فرمود - چون نزدیک خطهٔ بیانه رسید پسر اوحد خان امیر بیانه مبارکخان اودرِ خود را بغدر کشته بود - از ریایاتِ اعلیٰ بغی ورزیده حصارِ بیانه خراب کرده بالای کوه بر آمد - ریایاتِ اعلیٰ در دامن کوه مذکور نزول فرمود - بعد مدتی پسر اوحد خان مذکور^۴ عاجز شد - و مبلغی مال و خدمتی داده سر در ربقهٔ اطاعت در آورد - ریایاتِ اعلیٰ بدولت و سعادت^۵ از آنجا سمتِ گوالیر بقصد الب خان نهضت کرد - البخان گزارهٔ آب چنبل^۶ گذرها گرفته فرود آمده بود - ریایاتِ اعلیٰ یکایک در گذری دیگر - آب مذکور را عبیره کرد - و ملک محمود حسن و بعضی امرای دیگر چنانچه میوان و نصرت خان که مقدمهٔ لشکر منصور بودند و سوارانِ یکه تاز بنگاهِ البخان را غارت کردند - و بعضی سوار و پیادهٔ او را اسیر و دستگیر گردانیدند و در حضرت آوردند - ریایاتِ اعلیٰ سبب آنکه جانبین اسلام بود جان بخشی کرد - و هر یکی را مخلص گردانید - روز دیگر الب خان مذکور رسولان در حضرت^۷ فرستاد و مذاکرهٔ صلح در میان

۱ لشکر انبوه M.

۳ B. omits خلل

۵ M. omits سعادت و

۷ I. در حضرت آورد و مذاکرهٔ صلح در میان نهاد

۲ B. روان کرد

۴ M. omits مذکور

۶ M. آب چنبل

آورد - خداوند عالم چون غایت عجز و اضطرار او معاینه کرد و قصد کردن بر اسلام مستنکر پنداشت^۱ برین شرط صلح کرد که البخان خدمتی در حضرت فرستد و خود از ولایت گوالیر باز گردد - روز دیگر الب خان اجناس خدمتی در حضرت اعلیٰ فرستاد - و خود نکوچ متواتر بر سمت دغار باز گشت - خداوند عالم پناه مدتی کناره آب چنبیل مقام^۲ کرد - و مال و محصول از کناره آن دیار بر قانون فدیوم سنده سالماً و غانماً^۳ مظفر و منصور طرف شهر مراجعت فرمود - در ماه رجب سنه سبع و عشرین و ثمانمائه در دار الملک دهلی در آمد - و در پرداخت کارهای ملکی مشغول گشت - در ماه محرم سنه ثمان و عشرین و ثمانمائه اتفاق سواری سمت کتبیور^۴ مصمم کرد - چون در کناره آب گنگ رسید رای هرسنگه در حضرت پیوست - و^۵ بمراحم فراوان مخصوص گشت - فاماً سبب آنکه سه سال محصول بافی داشته بود او را موقوف^۶ کرده مدتی داشتند - الغرض لشکر منصور لب آب گنگ^۷ عبیره کرد و فسد آن دیار را گوشمال داده طرف کوهپایه کامیون رفت - چندگاه آنجا بود - چون هوا گرم شد کناره آب رهب گرفته مراجعت فرمود - آب گنگ را باز نزدیک قصبه کنبیل^۸ عبیره کرده می خواست سمت فنوج عزیمت^۹ فرماید - در شهرهای هذروستان قحط مهلک بود پیشتر نرفت - همچنان^{۱۰} خبر ترمذ

۱ م. ینداشته

۲ م. آب جیتل مقام و مال

۳ م. سالم و غانم

۴ M. and I. کنهیهبر مصمم کرده

۵ م. پیوسته بمراحم

۶ Tabakāt Akbarī, p. 275 says:—

نرسنگه رای کیهبر در کنار آب گنگ آمده ملازمت نمود - بواسطه نقابلی سه

ساله چند روز در قبه افتاد - آخر مال ادا نموده خلاص شد *

۷ م. لب اب گنگ را عبیره

۸ م. قصبه گنگ

۹ م. عزیمت فرمایند

۱۰ M. omits همچنان

میوان رسید - بکوچ متواتر در ولایت میوات در آمد - ولایت ایشان را
 نهب و تاراج کرد ^۱ - میوان مذکور کل ولایت ^۲ را خراب کرده درون کوه ^۳
 جهرة که محکم ترین جایگاه ایشانست در آمدند - چون کوه مذکور از
 غایت استحکام قابل فتح نبود و تنگنای غله و علف شد خداوند عالم پناه
 با لشکر منصور سالمآ و غانمآ سمت شهر مراجعت فرمود - بطالع سعد
 و اختر میمون در ماه رجب رَجَبِ قَدْرَةَ سَنَةِ الْمَذْكُورِ در کوشک دولت
 خانه نزل کرد - امرا و ملوک اطراف را وداع داده خود در عیش و عشرت ^۴
 مشغول شد - سال دیگر سنه تسع و عشترین و ثمانمانه باز سمت میوات
 سواری فرمود - جَلُو ^۵ و قَدُو نپسگان بهادر ناهر و بعضی میوان که نا ایشان
 پیوسته بودند مقامات خویش را خراب کرده در کوه اندور حصارى گشتند -
 چند روز محصر شده - چون لشکر منصور زور آورد حصار اندور خالی کرده
 در کوه الور رفتند - روز دیگر خداوند عالم حصار اندور ^۶ خراب گردانیده
 بقصد الور روان شد - چون نزدیک رفت ^۷ جَلُو و قَدُو آنجا نیز حصارى
 شدند - لشکر منصور متواتر دهوره کرد - آخر الامر عاجز آمدند زینهارى
 گشتند ^۸ و امان خواستند - خداوند عالم امان داد - بعدة قَدُو بشفرف
 پای بوس مشرف گشت - فاما مې ^۹ خواست که باز گریخته در کوه
 درآید - سبب آن اورا دست آورده مقید کردند - و خدایگان گیتی مدار
 ولایت و قریات میوات را بیشتری نهب و تاراج گردانیده و چند گاهى

۱ تاراج گردانید I.

۳ درون جهرة M.

۵ خلق و قَدُو بنکان بهادر M.

۷ رفت M. omits

۹ M. omits from فاما مې خواست up to رفت در

آن . See p. 207.

۲ کل خلق را خراب M.

۴ عیش و طرب M.

۶ اندور را خراب M.

۸ گشته و امان M.

در کوهپایه مقام کرد - بعده بسبب تنگنجه غله و علف از آن دیار سمت دارالملک دهلی مراجعت فرمود - و در ماه شعبان سنه المدکور بطالع سعد و اختر میمون در کوشک دولتخانه نزول کرد - سال دیگر در ماه محرم سنه ثلاثین و ثمانمانه سمت بیانہ عزم سوارې مصمم گردانیده میان ولایت میوات شده شر و فسدۀ ایشان را مالش داده در خطه بیانہ رفت - محمد خان پسر اوحد خان امیر بیانہ حصارى شده خلق بیانہ را خراب کرده در حصارى که بالای کوه ساخته است بدوید^۱ - و شانزده روز بقوت کوه با لشکر منصور مبارزه میکرد - دوم ماه ربیع الآخر سنه المدکور لشکر منصور مقابل محمد خان دهنووه کرد - خداوند عالم با لشکر جرار و مردان^۲ نامدار از بس پشت دروزا^۳ کوه بالا بر آمد - چون پسر اوحد خان خبر یافت طاقت نتوانست آورد مغهزم شده درون حصار در آمد - چون پیشتر پیوستند محمد خان اوحدى مدکور در جمع خود تزلزلی و در قلعه^۴ خود تغللی دید - دست و پای گم کرده ضرورت دستار در گلو انداخته و پای از سر ساخته از درون بیرون آمد - و بشرف خاک بوس مشرف گشت - خدایگان گیتی مدار و بادشاه نوشیروان شعار جان او را امانی و تنش را از سرجانی ارزانی^۵ فرمود - آنچه از جنس نقود و نفایس و اسپ^۶ و اسلحه و رخت و کالا درون قلعه داشت - بوجه نعل بهای اسپان لشکر منصور پیش کش^۷ گردانید - بندگی ربابات اعلی چند روز در خطه مدکور مقام ساخت - خیل و تبار او از قلعه مدکور بیرون کشید و بحضرت فرستاد و برای سکونت ایشان کوشک جهان^۸ پناه تعیین کرد - و اقطاع شق بیانہ بحواله

۱ I. برد

۳ I. پشت در راه کوه

۵ B. جانی فرمود

۷ I. پیش گذرانبد

۲ B. مرکبان نامدار

۴ I. قلعه خللی دید

۶ I. اسباب و اسلحه

۸ I. کوشک جهان نمایی

ملک مقبل خانې بندهٔ خویش گردانیده نیابت شق مذکور و پرگفته سیکری ملک خیر الدین نغفه را داد - و خود بدولت^۱ سعادت و کامرانی سمت گوالیر عزیمت مصمم گردانید - چون آنجا رسید رای گوالیر و تهنیکیر و چندوار اطاعت کردند - و مال و محصول و خدمتی بر قانون قدیم ادا نمودند - بعده سالمأ و غانمأ بکام درستان سمت شهر مراجعت فرمود - و در ماه جمادی الآخر سنهٔ المذكور بطالع سعد و اختر میمون در کوشک دولتخانه در آمد - و اقطاع از ملک الشرق ملک محمود حسن تحویل شد - اقطاع حصار فیروزه یافت - و ملک الشرق رجب نادره را اقطاع ملتان مفوض^۲ گشت - بعد چند روز محمد خان مذکور از حضرت با زن و بچه تعاشی نموده میان میوات رفت - بعضی مردم که خیل او جابجا متفرق بودند جمع شدند - هم چنان شنید که ملک مقبل با کل لشکر سمت مہرمہاون^۳ سواری کرده است - و ملک خیر الدین نغفه را در^۴ قلعه گذاشته - خطهٔ بیانه خالی است - بر اعتماد سگان خطه و مقدمان ولایت نا جمعی معدود یکایک در بیانه رفت - خلق خطه و ولایت بیشتری او را پیوستند - بعد چند روز قلعه را نیز قابض گشت - و لشکری که در بیانه نامزدی مانده بود باز گشته در شهر آمد - خداوند عالم اقطاع بیانه از ملک مقبل تحویل کرده بحوالهٔ ملک مبارز گردانید - و او را با عساکر قاهره^۵ برای دفع شر او فرستاد - چون لشکر منصور نزدیک رسید محمد خان مذکور در قلعه حصارى شد - ملک مبارز خطه^۶ بیانه را با کل ولایت در قبض خویش آورد - محمد خان مذکور جمعیتی که داشت تمام در قلعهٔ مذکور گذاشته خود بشرقی رفت - هم چنان ملک مبارز را نیز برای مصلحت در

1 I. خود بدولت کامرانی

3 بجانب مہاون p. 277 Tabakāt,

5 I omite قاهره

2 I. مفوض گردانید

4 I. omits در

6 B. را خطه

حضرت طلب شد - بکوچ متواتر باز گشت - در حضرت آمد - در ماه محرم سنه احدی و ثلاثین و ثمانمانه خداوند عالم می خواست که طرف بیانه سواری فرماید - اثنای آن رسولان قادر خان امیر کالپی در حضرت رسیدند و کیفیت آمدن شرقی عرضه داشتند - خدایگان گیتی مدار عزم سواری بیانه فسخ کرده مقابل شرقی روان شد - هم چنان خبر رسانیدند^۱ که شرقی قصبه بهوکا نور^۲ را تاخته فرود آمده است - می خواهد طرف دواؤن^۳ رود - حضرت اعلی در گدر نوه پتل^۴ آب چون را عبیره کرده موضع^۵ چرتولی را تاخته و از آنجا بکوچ متواتر در قصبه اترولی رفت - در اثنای آن بسمع بندگی ریات اعلی خبر مختص خان برادر شرقی رسید که با لشکر بی شمار و پیلان بسیار در حدود آتاره آمده^۶ است - بمجرد استماع این خبر بندگی ریات اعلی - ملک الشرق محمود حسن را با ده هزار سوار که هر یکی بهادران جنگ آزموده بودند بر مختص خان نامزد فرمود - ملک الشرق ملک محمود حسن با جمع لشکر کشش کرده در محلی که لشکر شرقی نزول کرده بود رسید - ازین حال مختص خان را خبر شد - پیش از رسیدن لشکر منصور عطف کرده بر شرقی پیوست - ملک محمود حسن چند روز هم دران حوالی مقام ساخت می خواست^۷ تا بر سر لشکر^۸ شرقی شبخون کند - سبب آنکه ایشان خبر دار بودند ممکن نشد - باز گشته در لشکر خویش پیوست - شرقی نیز طرف لشکر منصور گذاره لب بیا

1 I. خبر رسید

2 I. قصبه بهوکا نور. Elliot vol. IV., p. 63. n. 1:—"Badāūni has Bhūn āknūn".

3 I. بدانون

4 B. نوه و پتل

5 B. خرنولی

6 M. رسیده که بمجرد and I. رسیده است

7 I. می خواست تا بر لشکر خود پیوسته بر شرقی شبخون

8 M. تا بر لشکر شرقی

گرفته^۱ در افطاح اثاره نزدیک فصبه برهان آباد آمد - خداوند عالم بناه نیز مقابل او از اتزولی کوچ کرده در قصبه باین کوه^۲ نزول کرد - میان هر دو لشکر مسافت اندک مانده بود - چون شرفی را شوکت و دلاوری حضرت اعلی و فوت و انبوهی لشکر منصور معاينه شد در ماه جمادی الاول سنة المذکور از مقابل لشکر منصور عطف کرده سمت فصبه را پری رفت - و در گذرنگ لب آب چون را عبره کرده از آنجا سمت^۳ بیانه گذار آب کذبیر مقام ساخت^۴ - خداوند عالم گیتی^۵ مدار نیز بکوچ متواتر دنبال او در چندوار آب چون را گذارا شد - و چهار گروهی از لشکر او نزول فرمود - هر روز^۶ یزک و افواج لشکر منصور گرد بر گرد لشکر شرفی می تاخاند - و برده و مواشی و اسپان لشکر^۷ ایشان بدین نط می آوردند - موازنه بیست و دو^۸ روز هر دو لشکر برین نط فریب یکدیگر بودند - تا تاریخ هفتم ماه جمادی الآخر سنة المذکور شرفی با کل حشم از سوار و پیاده و پیل مستعد جنگ شد - بزدگی رایات اعلی خود سلامتی و ملک الشرق^۹ سرور الملک وزیر و سید السادات سید^{۱۰} سالم و بیستر امرای کبار هم در برده مانده - بعضی امرا چنانچه ملک الشرق ملک محمود حسن و خان اعظم فتح خان بن سلطان مظفر و مجلس عالی زیرکخان و ملک الشرق ملک^{۱۱} سلطانشه بخطاب اسلام

1 M. and I. کناره اب سباه گرفته

2 B. فصبه مالی کونه Tabakāt Akbarī, p. 277 ناین کونه

3 M. کنار کبتهر and Tabakāt Akbarī, p. 278 از آنجا سمت کناره اب کبتهر مقام

4 B. ساخته

5 B. omits گیتی

6 M. and I. هر دو بوزک

7 M. لشکر برین نط ایشان می آوردند

8 M. بیست روز

9 B. ملک سرور الملک

10 B. سبد عالم سالم

11 M. omits ملک

خان مشرف گشته بود و ملک چمن^۱ نبیسه خان جهان مرحوم و ملک^۲ کالو خانی شعبه پیل و ملک احمد تصفه و ملک مقبل خانی را مستعد کرده مقابل شرقی فرستاد - میان یکدیگر مقاتله و محاربه از نیم روز تا وقت شام رفت - هم در عین قتال بودند که سلطان سپهر از ناحیت نیم روز در حدود شام تاخت - و بمنزل عین حمئه عزم نزل کرد^۳ - جهان روشن در چشمهای شان تاریک نمود - ازین سبب افواج عساکر هر دو شاه از حرب گاه باز گشته در پردۀ خویش فرود آمدند - چون هیچ یکی رو^۴ از دیگری نگردانید آن وقت بر بساط مقاومت بازی قایم ماند - فاما لشکر شرقی بیشتر زخمی بود - و دست چمک لشکر منصور دیده روز دیگر عطف کرده سمت آب چون رفت - بتاریخ هفدهم ماه جمادی الآخر از گذرنگ^۵ گذارا گشته طرف رابری شد - از آنجا بکوچ متواتر در ولایت خویش در آمد - بزدگی رایات اعالی تعاقب او تا گذرنگ کرد - لیکن بسبب آنکه جانبین اسلام بود تمامی امرا و ملوک بوجه شفاعت التماس کردند^۶ - خداوند عالم گیتی^۷ مدار را از تعاقب او باز داهتند - مظفر و منصور طرف هتیکانت^۸ شده مال و محصول و خدمتی از رای گوالیر و رایان دیگر بر قانون قدیم ستده مراجعت فرمود - گزاره لب چنبل^۹ گرفته در خطه بیانۀ آمد - محمد خان اوحدی سبب آنکه با شرقی پیوسته بود در خاطر هراس داشت^{۱۰} - بالای قلعه^{۱۱} محصر شد - بزدگی رایات اعالی قلعه مذکور را گرد گرفته

۱ M. ملک حسین

۲ M. omits ملک

۳ M. کرد و برداخت and B. نزول برداخت

۴ M. یکی رخ از

۵ B and M. گذرنگه

۶ M. کرد خداوند

۷ B. omits گیتی

۸ M. هستکانت and Tabakāt Akbari, p. 278, هتیکانت I, هتیکانت شد

۹ M. آک جبتل

۱۰ M. داشته

۱۱ I. قلعه کوه

نزول فرمود - قلعه مذکور^۱ اگرچه از غایت ارتفاع سر بآسمان می سود و از نهایت استحکام قابل فتح نبود - فاما از اقبال خدایگان گیتی مدار آب^۲ آن طایفه نگون سار^۳ خاکسار نقصان پذیرفت و باد غرور ایشان از آتش قهر لشکر منصور فرو نشست - نه قوت دست آویز ماند نه مجال پلای گریز - برین نبط مدت هفت روز درون قلعه محصر بودند - آخر الامر بضرورت زینهارای شده امان خواست - بزدگی رایات اعلیٰ اَعْلَاهُ اللهُ تَعَالَى از فرط عاطفت خسروانی و شفقت مهر مسلمانان از سر جرایم^۴ او در گذشت - و به^۵ تشریف امانی مشرف گردانید - لشکر را فرمان داد تا از گرد قلعه مذکور دور شوند - همچنان کردند - بتاریخ بیست و ششم ماه رجب رَجَبِ قَدْرَةِ محمد خان مذکور^۶ از درون قلعه با خلق خویش بیرون آمده سمت میوات رفت - بزدگی رایات اعلیٰ چند روز برای استمالت آن شهر خراب همانجا مقام ساخت - چون برای ضبط اقطاع بیانیه و محافظت^۷ قلعه اهتمام تمام داشت ملک الشرق ملک محمود حسن را که در کارهای جهانداری و نگاه داشتن سرحدات دلاوری و هوا خواهی معاینه کرده بود و بسی کارهای بزرگ از دست او بر آمده - چنانچه در مبدأ حال جلوس با جسرتنه شیخا کهوکه^۸ معاویه کرده - و نهانگ لوهور داشته با شیخ زاده نایب شاهزاده خراسان مقاومت نموده - و در اقطاع ملتان در آمدن نداده - برای محافظت قلعه مذکور و ضبط اقطاع بیانیه نامزد کرد - و اقطاع بیانیه با مضافات و نواحی آن بتمام بکواله^۹ او گردانیده خود بکام دوستان^{۱۰} گزاره آب جون

۱ M. مذکور را اگرچه

۲ لب آن طایف B.

۳ M. omits سار

۴ M. سر جرات او گذشت

۵ B and M. omits نه

۶ M. مذکور دامترون قلعه

۷ I. محافظت اهتمام داشت

۸ M. omits کهوکه

۹ B. بکام دولت

گرفته^۱ سمت شهر مراجعت فرمود - پانزدهم ماه شعبان سنه احدى و ثلاثين و ثمانمائه بطالع سعد درون شهر در آمد - و در کوشک سیری نزول کرد - امرا و ملوک اقطاع ممالک را وداع داده خود در عیش و طرب^۲ مشغول گشت - از درگاه سلطان^۳ ازل و بادشاه لم یزل جلت قدرته و علت کلمته^۴ در خواست آمد که این شاه سلیمان جاه را تا انقراض عالم و بقای بنی آدم بر تخت سلطنت و سرپر مملکت باقی و پاینده دارد - آمین یا رب العالمین - این دعا گوی میخواست که برسم اصحاب انشاء و ارباب املاء سخنی چند در اختتام این کتاب گوید - و ختم هم در دعای شاه عالم پناه کند - فاما چون هنوز از بستن سلطانی و گلستان جوانی او یک گل از هزار نشکفته است - و از قصه رزم و انسانه بزم او هزار^۵ داستان طبعم از هزار داستان یک داستان نگفته بضرورت نا تمام بگذاشت - و بر خود التزام نمود که فتوحات شوکت آینده - و قصه ارادات دولت پاینده اگر داعی را حیات وفا کند هر سال بایغای^۶ رساند - و درین صحیفه ثبت گرداند - انشاء الله تعالی وَ هُوَ الْمَوْفِقُ لِلْإِتْمَامِ وَ الْمَيْسِرُ لِلْإِخْتِامِ - در ماه شوال سنه المذكور ملک قدو میورا^۷ بوسمت آنکه با سلطان ابراهیم^۸ یار شده است تحفه و عرایض ارسال میکند گرفته درون خانه سیاست کردند - و ملک سرور الملک با لشکرها طرف میوات برای فرو نشانیدن فننه و ضبط ولایت نامزد شد - بعضی قصبات و قریات ایشان که در صحرا آبادان بود بتمام

۱ B. گرفتند

۲ B. در عیش و در طرب

۳ از درگاه سلطان از پادشاه لم یزل M.

۴ علت مرسته I.

۵ هزار داستان طبعم M. omits

۶ بابقا رساند M.

۷ M. and Elliot, vol. IV., and I. and the المذكور قدو و میورا M.

۸ M. سلطان یار شده

خراب گشته درون کوه در آمده - جلال خان برادر ملک قدو مذکور و سران دیگر چنانچه احمد خان و ملک فخر الدین و ملک علی^۱ و اقارب ایشان بتمام با جمعیت سوار و پیاده خویش در قلعه اندور^۲ جمع گشتند - چون ملک سرور الملک نزدیک قلعه مذکور نزل کرد طاقت نتوانستند^۳ آوردن - ذکر اصلاح در میان آوردند بدین نمط^۴ که مال بر طریق گروگان در حضرت فرستند - هم برین قرار مال و محصول و گروگان سنده ملک سرور الملک با لشکرها طرف شهر مراجعت کرد - همچنان خبر رسانیدند در ماه^۵ ذی القعدة سنة المذكور که جسرتهم کهوهر قصبه کلانور محصر کرده - ملک الشرق ملک^۶ سکندر تحفه امیر لوهور برای یاری دهی طرف کلانور برفت^۷ - جسرتهم مذکور حصار کلانور را گذاشته چند گروهی پیش آمد - میان او و ملک سکندر محاربه شد - بتقدیر الله تعالی جسرتهم غالب آمد - لشکر ملک سکندر را انهمزام افتاد - ملک سکندر با لشکر خویش باز گشته در لوهور رفت - جسرتهم مذکور باز میان کلانور شده در حد جالندهر آب بیاه را عبیره کرده تاخت - حصار جالندهر محکم بود آفتی^۸ رسانیدن نتوانست - مردم حوالی را اسیر و دستگیر کرده باز سمت کلانور شد - باستماع این خبر بندگان ریایات اعلی بیجانب مجلس عالی زیرکخان امیر سامانه و اسلام خان امیر^۹ سرهند فرمان فرستاد تا لشکرهای خویش ساخته کرده^{۱۰} یاری دهی ملک الشرق ملک سکندر^{۱۱} کنند - پیش از آنکه لشکرهای ایشان سراپرده^{۱۲} طرف شهر میمون

1 M. و ملک اقارب ایشان

2 All three MSS. has اندور . Elliot, vol. IV., p. 66, says fort of Alwar.

3 M. نتوانست آورد

4 M. برین شرط

5 M. omits ماه

6 B. ملک الشرق سکندر

7 M. کلانور می رفت

8 M. and B. اکفتی

9 B. and M. سیهند

10 B. ساخته باری

11 B. omits ملک

12 M. سر برده

لوهور زند^۱ ملک الشرق ملک سکندر در قصبه کلانور آمد - رای غالب کلانوری جمعیت سوار و پیاده برابر کرده مقابل جسرته در نواحی کانکره بر لب آب بیاه پیش رفت - جسرته مذکور نیز مستعد شده برای محاربه ایستاده - یک دیگر بجنگ پیوستند - بعنایت الله تعالی چون لشکر اسلام را فتح روی نمود در جمع او کسری افتاد - غنایم که از طرف^۲ جالندهر آورده بود بتمام گذاشته پریشان و منهزم گشته باز طرف تیکهر^۳ رفت - و هزیمت را غنیمت شمرد - ملک الشرق ملک سکندر مظفر و منصور طرف شهر میمور لوهور مراجعت فرمود - در مائة محرم سنه اثین و ثلاثین و ثمانمائیه ملک الشرق ملک محمود حسن فسدۀ کفار و لایت بیانه که با محمد خان اوحدی جمع شده بنیاد (فساد) نهاده بودند فرو نشانده - و از خطای بیانه برای پای بوس حضرت همایون اعلی در شهر آمد - و بشرف پای بوس مشرف گشت - و بمراحم فراوان مخصوص گشت^۴ - و اقطاع حصار فیروزه یافت - بعده^۵ بندگی رایات اعلی عزیمت سواری بجانب کوهپایه میوات مصمم کرده بارگاه بالای حوض خاص نصب گردانید^۶ - امرا و ملوک اطراف ممالک بعضرت پیوستند - از آنجا کوچ کرده در کوشک مهندواری^۷ نزل فرمود - مدتی آنجا مقام ساخته - جلال خان میو و میوان دیگر عاجز شده مال و محصول و خدمتی بر قانون قدیم ادا نمودند - و بعضی بشرف پای بوس مشرف گشتند - در مائة شوال سنه المدکور بندگی رایات اعلی سالما و غانما طرف شهر مراجعت فرمود - درین سال هیچ طرف^۸ مهمی نکرد - هم در این^۹ ایام خبر وفات

۱ لوهور رسد M.

۳ M. تیلهر

۵ M. omits بعدة بندگی

۷ M. هندواری

۹ M. هم در آن ایام

۲ غنایم که طرف B.

۴ M. omits گشت

۶ M. گردانیده

۸ M. هیچ طرفی

ملک رجب نادره امیر ملتان رسید - اقطاع ملتان باز بکواله ملک الشرق^۱ ملک محمود حسن گردانید - و عماد الملک خطاب کرده با عساکر قاهره در ملتان فرستادند - در سنه ثلاث و ثلاثین و ثمانمانه بندگان را با علی سمیت گوالیر لشکر کشید - و بکوچ متواتر میان ولایت بیان شده در حوالی گوالیر رفت - فسدۀ آن ولایت را گوشمال داده بجانب هتھیکانت^۲ شد - رای هتھیکانت منہزم شده در کواہ پایہ جالبہار^۳ در آمد - ولایت اورا نہب و تاراج ساخت - و بیشتر کفار آن دیار اسیر و دستگیر گشت -^۴ از آنجا طرف رابری آمد - اقطاع رابری از پسر حسن خان تحویل کرده بکوالہ پسر ملک حمزہ^۵ گردانید - و خود بکوچ متواتر سالماً و غانماً در ماہ رجب رُجَبِ قَدْرَةَ سَنَةِ الْمَذکور مراجعت فرمود - دو اثنای راہ سید سالم را زحمتی حادث گشت - و ہم دران زحمت برحمت حق پیوست - اورا بتختہ تابوت انداختہ ہرچہ تعجیل تر در تخت گاہ دہلی آوردند - و آنجا دفن کردند - القصہ سید سالم مرحوم^۶ در مدت سی سال در خدمت خان مرحوم مغفور خضر خان طاب ثراہ بود - اقطاع و پرگنات خارج قلعہ تبرہندہ در میان دو آب بسیار داشت - و رایات اعلیٰ ماورای^۷ آن خطہ سرستی و اقطاع امر وہ نیز مفوض کرده - سید مرحوم در جمع کردن مال بغایت حریص بود - چنانچہ در مدتی اندک^۸ مبلغی مال و غلہ واقمشہ بشمار در قلعہ تبرہندہ جمع آمدہ - بعد وفات سید مرحوم اقطاع و پرگنات بتمام بر پسران او تفویض کرد^۹ - پسر بزرگ او را سید خان و پسر دیگر را

1 B. omits ملک الشرق

2 M. and I. ہتھکانون

3 Elliot, vol. IV., p. 68, Jalhār.

4 M. and I. لشکر از آنجا

5 M. بکوالہ ملک حمزہ

6 M. سالم مرحوم مغفور خضر خان

7 M. رایات اعلیٰ و ما سراہی آن خطہ

8 M. omits اندک

9 M. تفویض کرده شد

شجاع الملك خطاب گردانید - در ماه شوال سال مذکور پولاد^۱ ترک
 بچه غلام سید سالم مذکور باشتعال^۲ پسران در حصار تبرهنده در آمد و بغی
 ورزید و بنیاد بغی نهاد - و رایات اعلیٰ پسران سید مذکور را مقید کرد - و
 ملک یوسف سرورپ و رای هیفو^۳ بهتی را برای ترغیب پولاد مذکور و
 دست آوردن مال سید مذکور فرستاد - چون^۴ قریب حصار تبرهنده
 رسیدند اول روز پولاد مذکور مذاکره ملاقات کرد - و سخن اصلاح درمیان
 آورد - برای ایشان علوفه و گوشتی فرستاده^۵ بیغم گردانید - و دوم روز یکایک
 با جمعیت خویش از حصار بیرون آمده بر لشکر ایشان شبخون زد - چون
 ملک یوسف و رای هیفو از غدر و مکر او خبر داشتند مستعد جنگ پیش
 رفتند - بتقدیر الله تعالیٰ اگرچه لشکر بتمام در آهن غرق بود پیش پولاد
 بدگهر مانند از زیر شکست - و هم بیک کوفتن قطره قطره گشت - تا فرسنگی
 تعاقب ایشان کرد - لشکر مذکور منهزم گشته در خطه سرسنتی رفت -
 هرچه در بنگاه از جنس خیمه و رخت و جنس جامه و نقد بود بر دست
 او آمد - بندگی رایات اعلیٰ باستماع این خبر متامل شد - سرپرده خاص
 بجانب تبرهنده زد - و بکوچ متواتر در خطه سرسنتی رسید - امرا و ملوک
 آن طرف در لشکر منصور بندگی^۶ رایات اعلیٰ پیوستند - پولاد مذکور
 استعداد و اسباب^۷ حصار گیری بسیار داشت - بدان^۸ مستحکمی و تقویت
 در حصار تبرهنده محصر گشت - و مجلس عالی زبرکخان^۹ و ملک کالو

۱ B. پولاد

۲ B. باشتغال

۳ Elliot, vol. IV., p 68, Rāi Hansū Bhattī.

۴ M چون ایشان قریب

۵ M. منصور بندگی رایات

۵ M. فرستاد و بیغم

۶ M. برای مستحکمی

۷ M. استعداد و حصار گیری

۹ B. زبرک خان و ملک و ملک کالو

شعنه^۱ و اسلام خان و کمال خان حصار تبرهنده محصر کرده فرود آمدند -
 ملک الشرق عماد الملک امیر ملتان برای^۲ تدبیر فرود نشاندن آتش فتنه پولاد
 مذکور از ملتان طلب شد - عماد الملک در ماه ذی الحجه سنة المذكور
 لشکرهای خویش هم در ملتان گذاشته^۳ جریده با جمعیت معدوده در خطه
 سرستی آمد - بشرف پایبوس مشرف گشت - و پیش ازین پولاد مذکور
 می گفت که مرا بر قول دوست راست^۴ ملک عماد الملک اعتماد
 است - اگر مرا دست گرفته پیش برد من سر در ربنه اطاعت در آم -
 و بشرف خاک بوس اعلی مشرف شوم - رایات اعلی عماد الملک را برای
 ترغیب او در تبرهنده فرستاد - پولاد از حصار بیرون آمده ملک^۵ عماد الملک
 و ملک کالورا پیش دروازه ملاقات کرد - و میان یکدیگر معاهده شد که
 فردا^۶ از حصار بیرون آمده پای بوس بندگان رایات اعلی بکند - آخر هم از
 میان لشکر کسی^۷ او را بترسانیده که بر تو غدر است - بدین سبب باز محصر
 شده بنیاد جنگ^۸ و جدال نهاد - ملک الشرق ملک^۹ عماد الملک باز گشته
 در حضرت رایات اعلی رفت - در ماه صفر سنه اربع و ثلاثین و ثمانمائه
 بندگان رایات اعلی - ملک الشرق ملک عماد الملک را وداع داده سمت
 ملتان فرستاد - و خود بسلامتی طرف شهر مراجعت فرمود - خان اعظم
 اسلام خان و کمال خان و رای فیروز کمال مین را فرمان داده تا حصار

۱ M. شعنه بیل

۲ All three MSS. امیر ملتان را تدبیر

۳ All three MSS. و جرارة see Elliot, vol. IV., p. 89, n. 1.

۴ M. قول و دست راس ملک

۵ M. آمده عماد الملک و ملک کالو

۶ M. omits from up to حصار بیرون آمده هر روز افواج لشکر او مواشی

۷ see p. 219 و غلّه خلق حوالی خطه

۸ I. میان لشکر ترسانیده

۹ I. بنیاد جنگ بپوش نهاد

۹ B. omits ملک

تبرهنده ۱۰ محصر کرده فرود آیند - ملک الشرق عماد الملک باز گشته میان تبرهنده^۱ آمد - امرا و ملوک مذکور را قواعد و قوانین گرد کردنِ حصار نمود - و چنان محاصره کرده فرود آورده که هیچ کسی را مجال بیرون آمدن از درون نبود - چون قضیه^۲ محاصره استعکام پذیرفت خود بکوچ متواتر در ملتان رفت - بدین نمط قریب شش ماه پولاد مذکور محصر شده جنگ می کرد - پیش ازین نگران خویش را بر شیخ علی^۳ مغل در کابل فرستاده و مبلغی مال^۴ خدمتی قبول کرد - بطمع آن شیخ علی با لشکرهای بسیار از کابل برای یاری دهی پولاد در ماه جمادی الآخر سنة المذکور در آب جیلم نزدیک تلواره عین الدین کهوکهز آمده - امیر مظفر و خاجیکا برادر زادگان او از سیور و سلونت با جمعیت کثیر برو پیوستند - از آنجا حشر ولایت سیور و مردم کهوکهز برابر کرده بقصد سمت تبرهنده روان شد - در اثنای آن^۵ راه ملک ابو الخیر کهوکهز نیز ملاقات کرد - عین الملک و ملک ابو الخیر کهوکهز را پیشوا ساخته در کرانه لب آب بیاه آمد - و بکوچ متواتر میان قصبه قصور شده نزدیک گذر بوهی لب آب بیاه را عبه کرده ولایت رای فیروز را تاخته - رای فیروز از گرد حصار تبرهنده سبب گرد آوردن خیل و تبع بغیر اجازت امرای دیگر کوچ کرده رفت - شیخ علی مذکور خیره تر گشت - چون دهه گروهی از تبرهنده رسید اسلام خان و کمال خان و امرای دیگر هر یکی از گرد حصار خاسته در اوطان خود رفتند - شیخ علی مذکور چون نزدیک تبرهنده آمد پولاد مذکور از حصار بیرون آمده با ملاقات کرد - و مبلغ دو لکه تنکه که قبول کرده

۱ میان تبرهنده I.

۲ قصبه محاصره I.

۳ Shaikh 'Ali, Mughal Governor of Kabul on the part of Shāh Rukh Mirza—Badā'uni and Firishta.

۴ مال بوجه خدمتی I.

۵ اثنای راه I.

بود ادا نمود - شیخ علی مذکور^۱ زن و بچه پولاد مذکور را برابر ستده از تبرهنده مراجعت نمود - وقت باز گشت بیشتر ولایت رای فیروز را نهب و تاراج کرد - نزدیک قصبه ترهانه لب آب ستلدر^۲ راعبره کرد - مردم ولایت جالندهر تا جارب^۳ و منجهور اسیر و دستگیر گردانیده باز در کرانه لب آب بیاه رفت - در ماه رجب رَجَبِ قَدْرَةَ سَنَةِ الْمَذْکُورِ آب بیاه عبره کرده سمت لوهور شده - ملک الشرق ملک سکندر امیر لوهور خدمتی که هر سال می داد - او را داده باز گردانید - و از آنجا میان قصور شده مقابل شهر مشهور دیبالپور در تلواره^۴ نزول کرد - و زراعت آن دیار را تا بیست روز مقام کرده خراب ساخت - چون خبر باز گشت و خبر خراب کردن ولایت رای فیروز و اقطاع جالندهر بسمع ملک الشرق عماد الملک رسید با لشکرهای قاهره تا چهل کروه پیش رفت - و در قصبه طلبنه^۵ لشکرگاه ساخت و نزول فرمود - شیخ علی از خوف ملک الشرق عماد الملک از طرف لب آب راوی شده نزدیک قصبه طلبنه رفته آنجا نیز قرار گرفتن نتوانست - طرف خوطپور^۶ شده - همچنان توفیع ریایت اعلی بر ملک الشرق عماد الملک رسیده که از طلبنه باز گشته در ملتان رود و با شیخ علی مقابل شود - بتاریخ بیست و چهارم ماه شعبان سنه المذکور ملک الشرق عماد الملک کوچ کرده در طرف ملتان شد - شیخ علی مذکور از عطف کردن بعضی امرا و ملوک از گرد تبرهنده و نهب کردن ولایت بغایت مغرور و پر باد شده بود - و از آتش قهر و فریب فلک غدار نمی ترسید -

۱ B. omits مذکور

۲ I. آب ستلج

۳ I. جازن

۴ تلواره شهر لوهور B.

۵ I. Elliot, vol. IV., p. 70, طلبنه and Ṭabaḳāt Akbarī, p. 281 قصبه نلبن I. Tulamba.

۶ Ṭabaḳāt Akbarī, p. 281 خطیب پور

آب راوی را نزدیک خوطپور باز عبیره کرده طرف ملتان شد - بیشتر ولایت ملتان بسبب خشکی راوی خراب بود - هرچه در کرانه آب جیلم آبادانی مانده بود آن نیز خراب کرده ده گروهی از خطه ملتان فرود آمد - ملک سلیمان^۱ شه لودی را ملک الشرق عماد الملک بر سبیل طلایه پیش فرستاده بود - شیخ علی مغل با تمام لشکر خویش کوچ کرده می آمد - میان یکدیگر مقابله شد - از جانبین بحرب پیوستند - آخر الامر ملک سلیمان شه لودی را نیز قضائی رسید - شهادت یافت - لشکر دیگر بعضی کشته شد بعضی باز گشته^۲ در ملتان رفت - بتاریخ سیوم ماه مبارک رمضان سنه المدکور شیخ علی کوچ کرده از آنجا در موضع خسروآباد آمد - و آنجا مقام کرد - چهارم ماه مبارک مذکور با کل جمعیت خویش^۳ مستعد جنگ شده نزدیک نماز گاه خطه ملتان آمد - ملک الشرق عماد الملک نیز مستعد^۴ جنگ در حصار ایستاده - بعضی پیادگان برای جنگ پیش رفتند^۵ لشکر او را در میان باغات^۶ داشته تا حصار آمدن ندادند^۷ - ضرورت باز گشته باز در خسروآباد رفته - هر روز افواج لشکر او مواشی و غله خلی حوالی خطه و کناره آب جیلم تاخته می بردند - بتاریخ بست و پنجم^۸ ماه مبارک رمضان مذکور^۹ شیخ علی مذکور با کل حشم و خدم خویش مستعد جنگ

1 I. ملک سلیمان شه لودی

2 I. omits باز گشته

3 I. جمعیت خویش مستعد کرده بجنگ نزدیک نماز گاه خطه ملتان آمده

4 I. مستعد شده جنگ در حصار

5 B. می رفتند

6 B. داشتند تا حصار

7 I. آمدن نتوانستند

8 *Ṭabaqāt Akbarī*, p. 282, places this event on the 4th of the month, and the following on the "27th".

9 I. omits مذکور

پیش دروازه خطه ملتان آمد - لشکر ملک الشرق عماد الملک و خلق سنه شهر نیز^۱ بیرون آمده در باغات جنگ داده - هرچه از جنس گاؤ سپر^۲ و نردبان^۳ آورده بودند پی سپر پیادگان ملتان گشت - منہزم و مقهور شده باز طرف دایره خویش رفت - روز جمعه بست و هفتم مآه مبارک^۴ رمضان مذکور گرت دیگر باستعداد تمام باز در خطه ملتان آمد - سواران را پیاده کرده تا در دروازه چفسیده - ملک الشرق عماد الملک با سوار و پیاده بر ایشان حمله آورد - ایشان تحمّل کردن نتوانستند - جمله روی بہزیمت آوردند - بعضی کشته و بعضی گریختہ در فوج خویش پیوستند - آن روز نیز مقهور شده باز گشته بار دیگر گرد حصار گشتن نتوانست - القصة چون کیفیت مذکور بسمع مبارک حضرت رایات اعلی رسید مجلس عالی^۵ خان اعظم فتح خان بن سلطان مظفر گجراتی و مجلس عالی زیرکخان و ملک کالوشحنہ پیل و خان اعظم^۶ اسلام خان و ملک یوسف سرور الملک و خان اعظم کمال خان و رای ہینو ذوالجی^۷ بہتی را با لشکرهای قاہرہ^۸ برای یاری دہی ملک الشرق ملک عماد الملک فرستاد - امرای لشکر مذکور بکوچ متواتر بتاریخ بیست و ششم مآه شوال سنہ^۹ المدکور در خطه ملتان رسیدند - چند روز آنجا مقام ساختند - بتاریخ سیوم مآه دی القعدہ روز جمعه سنہ المدکور نزدیک نمازگاہ لشکر منصور کوچ کرده می خواست کہ در کوتلہ علاؤ الملک فرود آید - شینم علی را خبر شد -

1 M. شهر بیرون آمد

2 گاؤ سپر and I. گاؤ سر B.

3 M. نردبان

4 M. omits مبارک

5 مجلس عالی خان اعظم B.

6 خان اعظم اسلام خان B.

7 M. ہینو جلجبن I. - ہینو جلجبن بہتی

Khul Chain Bhatti and Tabaqat Akbari, p. 282 رای ہنو بہتی

8 M. با لشکر قاہرہ

9 B. سال مذکور

با کل سوار و پیاده خویزش صفها آراسته مقابل آمد - لشکر منصور مستعد ایستاده بود - ملک الشرق عماد الملک^۱ از قلب و مجلس عالی فتح خان و ملک یوسف و رای هینو^۲ از میمنه و مجلس عالی زیرک خان و ملک کالو و خان اعظم اسلام خان و خان اعظم کمال خان از میسره مقابل^۳ او روان کردند - چون افواج لشکر منصور معاینه کرد^۴ هم از دور روی به انهزام داد - مبارزان لشکر منصور به یکبارگی حمله کردند - تعبیه او بشکست و منهزم گشت - و چنان پشت داده^۵ که باز پس ندید - بعضی سران لشکر^۶ او در اثنای فرار کشته گشتند - و خود با تمام لشکر درون حصار که گرد بنگاه خویزش بر آورده بود درآمد - چون لشکر منصور نزدیک حصار رفت و زور آورد طاقت حمله آوردن نتوانستند - جمله در آب چیلم^۷ درآمدند - و بیشتری بفرمان آلهی بلشکر فرعون رسیدند - و ناتی ماندگان بعضی کشته و بعضی اسیر و دستگیر گشتند - حاجبکار^۸ زخمی بود در زمره غرق شدگان درآمد - شینج علی و امیر مظفر سلامت از آب عبور کرده با سوار معدود در قصبه سیور^۹ رفتند - هرچه اسب و اسلحه و رخت و کالی ایشان بود - بنام بردست مردم لشکر منصور آمد - این چنین حادثه صعب و واقعه تعب در ایام سالفه و عهد ماضیه بر هیچ لشکری نگذشته بود که بر ایشان گذشت - ازان روی^{۱۰} هرکه روی به آب آورد غرق شد - و هرکه پشت بمعرکه نهاد سر بر باد^{۱۱} داد - بحدی که کسی را مجال پای گریز و قوت دست آویز

۱ M. عماد الملک را از قلب

۲ B. and I. رای هینو - Elliot, vol. IV. p. 71, Rāi Hansū.

۳ از میسره او روان شدند

۴ B. معاینه کرده

۵ B. omits که باز پس ندید

۶ B. بعضی سر لشکر

۷ I. آب چیلم غرق شدند

۸ B. حاجبکار

۹ B. شور Tabakāt Akbarī, p. 282

۱۰ B. ازان روز

۱۱ M. سر داد

نماند - چنانچه تو گوئی^۱ که مگر هر همه د: سوراخ اجل به یکبارگی در
رفتند - اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ * همگنان را بعلم یقین و تجربه متین روشن
است که چرخ سر انداز و زمانه شعبده باز گونه گونه^۲ بازها از زیر چادر
دو رنگ و پرده نیرنگ بیرون می آورد - و آن در نظر مردم دراز امل^۳ کوتاه
اندیش بازی می نماید

مکروه طلعتی^۴ است جهان فریب ناک^۵

هر بامداد کرده بشوخی تجملی^۶

فی الجملة دیده بصیرت هر شاه باز که باز است بروی پوشیده نیست که
از غفلت جوانی بر بازی دادن این زال چهارده باز فریفته نباید بود - و
بر لایق و فریب این مکاره مردم کش اعتماد نشاید کرد - و از کارهای این^۷
قصبه^۸ دلاله^۹ اعتبار باید گرفت - نه بینی که کدام شهسواران میدان
مملکت و بادشاهان سریر سلطنت را از تخت^{۱۰} تخت بتخته^{۱۱} چوب
تابوت تخت بند موبد کرده - و خندهای نوبران باغ ظرافت^{۱۲} و نوعروسان
رافع لطافت^{۱۳} را از آوان بهار جوانی بلطمه تند باد خزانگی اسیر خاک فنا
گردانید -

هر آن ذره که اندر گرد بینی سلیمانان باد آورد بینی
باز ایم بر^{۱۴} قصه - ملک الشرق^{۱۵} عماد الملک یعنی ملک محمود حسن

۱ B. چنانچه کولوهی که مکر

۲ M. هر گونه بازیها

۳ B. دراز آمد

۴ B. طلعتی

۵ I. قریب رنگ

۶ B. تجملی

۷ M. ان قصبه

۸ قصبه ولا اعتبار باند گرفت and M. قصبه لا اعتبار اعتبار B.

۹ I. اعتبار نیاید گرفت

۱۰ از تختگاه تخت بخت and I. تخت بخت بتخته تابوت بتخشد موبد M.
بتخته تابوت

۱۱ باغ لطافت I. - چند نوبران M.

۱۲ M. نوعروسان لطافت را

۱۳ M. بر سر قصه

۱۴ M. ملک الشرق ملک عماد الملک

و امرای نامزدی چهارم ماه ذی القعدة سنة المذكور در تعاقب شیخ علی تاقصبه سیور رفتند - امیر مظفر^۱ در حصار سیور^۲ استعداد محصری مهیا داشت - بدان تقویت محصر شده و به مبارزه پیش آمد - شیخ علی مذکور با جمعی معدود منهزم و مقهور^۳ شده طرف کابل رفت - در اثنای آن توقیع همایون اعلی رسید - کل نامزدی از گرد^۴ حصار سیور برخاسته سمت شهر آمدند - بدین^۵ سبب اقطاع ملتان از ملک الشرق تحویل کرده بحواله ملک خیر الدین خانی گردانید - ازین سبب که این تحویل بیفکر و اندیشه کرد چندان فتنه در ولایت خطه ملتان شد که کیفیت بسباق^۶ اوراق مشرّح در قلم آید - در ماه ربیع لاول سنة خمس و ثلاثین و ثمانمائه بسمع مبارک ریات اعلی رسانیدند که ماناک ملک سکندر تحفه سمت جالندهر سواری کرده بود - جسرتیه شیخا کهوهر با جمعیتی کثیر از کوه تیکهر^۷ آب جیلیم و راوی و بیاه را عبه کرده نزدیک جالندهر کناره آب پینی آمد - ملک سکندر غافل بود با لشکر اندک مقابل او شده - و هم بحمله اول منهزم گشت - چون قضای آسمانی و تقدیر ربّانی بران رفته بود^۸ پای اسپ او در رحل افتاد - زنده بر دست جسرتیه مذکور گرفتار شد - مردم لشکری بعضی هم در معرکه کشته شدند و بعضی گریخته سمت جالندهر رفتند - جسرتیه مذکور سکندر مذکور را و بعضی سران گروه لشکر که با او گرفتار شده بودند برابر کرده سمت لوهور مقهور شد - حصار لوهور را محصر کرده فرود آمد - سید نجم الدین نایب

۱ امیر مظفر برادر زاده شیخ علی Tabakat Akbari, p. 282

۲ سر

۳ B. and M. omits شده

۴ از حصار سیور

۵ سبب آن اقطاع

۶ کیفیت سباق و در آخر سباق اوراق مشرّح در قلم

۷ تپلهر

۸ بران رفته یابی او

سکندر و ملک خوشخبر غلام او در حصار بودند - هم^۱ بجنگ پیش آمدند - میان یکدیگر هر روز مقاتله میشد و جنگی میرفت - هم در اثنای آن شیع علی نیز طایفه ملاحین را جمع کرده در حد ملتان تاخت - خلق خوئپور و بیشتری قریات کفار^۲ آب جیلم اسیر و دستگیر کرده فرود آمد - بناریخ هفدهم مائة ربيع الاول سنة المذكور در قصبه طلبنده رفت - مردم قصبه را مذاکره صلح در میان آورده دست آورد - و بعضی از ایشان که سران گروه بودند همه را مقید گردانیده - لشکر ملاحین را اجازت داده تا حصار را قابض شوند - روز دیگر به تمام مسلمانان اسیر^۳ کافران ناپاک و بی دینان بی باک گشتند - اگرچه بیشتر نیکان قصبه از ایمه و سادات و قضات بودند آن ملعون^۴ بی مهر و شوم^۴ چهره را هیچ درد دین مسلمانان و خوف قهریزدانی مانع نشد - هرچه از جنس عورات جوان و پسرگان خورد بودند هر همه را در خانه کشید - و از جنس مردان بعضی را علف تیغ بیدریغ گردانید - و بعضی را خلاص بخشید - حصار طلبنده را که حصن حصین و قلعه متین بر روی زمین^۵ کفار تیار بود خشت خشت کرد^۶ - از درگاه باری عز اسمه مسألت می افتد تا بنیاد ملاحین که اساس کفر اند بر صفت و جعلنا علیها سافلها از بیخ برگردد - و بادشاه مسلمانان و دین اسلام را تا انقراض عالم باقی و پاینده دارد - هم در آن ایام پولاد ترک بچه از تبرهنده با جمعیت خویش در ولایت رای فیروز تاخت - رای فیروز را خبر شد - با لشکر سوار و پیاده مقابل رفت - میان یکدیگر مقابله و مقاتله شد - بتقدیر الله تعالی نیز قضا رای مذکور را رسید وفات یافت - سر او را

۱ M. بودند بجنگ

۲ اسیر گشتند B.

۳ آن ... بی مهر B.

۴ شوم چهره را M.

۵ بر روی کفار M.

۶ خشت خشت کرد و هم در آن نام B.

بریده^۱ در تبرهنده برد - بیشتر اسپان و غله از ولایت بر دست پولاد مذکور آمد - باستماع این خبر^۲ بزدگی حضرت رایات اعلی در ماه جمادی الاول سنه المذكور سراپرده^۳ خاص طرف لوهور و ملتان زد - و ملک سروپ^۴ بر سبیل مقدمه با لشکرهای قاهره برای دفع فتنه مذکور نامزد شد - چون لشکر منصور در حدود سامانه رسید جسرتهه حرام خوار از گرد حصار طرف کوهپایه^۵ تیکهر رفت - ملک سکندر را برابر خویش برد - و شینم علی نیز از خوف لشکر منصور عطف کرده طرف نار توت^۶ شد - اقطاع لوهور از ملک الشریک شمس الملک تحویل کرده بحواله خان اعظم نصرت خان گرگ انداز گردانید - خیلخانه شمس الملک را ماک سروپ^۷ از حصار لوهور بیرون آورده در شهر دار الملک فرستاد - حصار لوهور و اقطاع جالندهر را نصرت خان قابض شد - در ماه ذی الحجه سنه المذكور جسرتهه کهوهر از کوه با جمعیتی ازبوه در لوهور آمد - میان او و نصرت خان جنگ فایم ماند - آخر جسرتهه مذکور عاجز شده باز گشت^۸ - بزدگی حضرت رایات اعلی کفاره لب آف جون نزدیک خطه پانی پتهه^۹ لشکرگاه ساخته مدتی مقام کرد - از آنجا ملک الشریک عماد الملک را با عساکر قاهره در ماه مبارک رمضان سنه المذكور طرف بیانه و کالپور^{۱۰} برای گوشمال فسد آن دیار و فرقه کفار نامزدی روان کردن فرمود - و خود سلامتی بطالع سعد و اختر میمون طرف شهر مراجعت فرمود - سنه ست و ثلاثین و ثمانمائه

۱ سر او را بریده بردند در تبرهنده بیشتر B.

۳ M. omite زد

۵ M. تیلهر

۷ M. ملک سروت

۹ B. پانی پتهه

۲ این اخبار بزدگی رایات M.

۴ B. سروپ

۶ B. نار توت

۸ B. باز گشته

۱۰ I. سانه و گوالبر

در ماه محرم^۱ بادشاه عالم پناه را اتفاق افتاد که سمت سامانه لشکر کشد^۲ - و فسد^۳ آن دیار را گوشمال دهد - با عساکر قاهره بکوچ متواتر در خطه پانی پتبه رفت - در اثنای آن خبر آوردند که مخدومه جهان مادرِ رایات اعلیٰ مبارک شاه زحمت دارد - بمجرد شنیدنِ این خبر با سوار معدود سمت شهر نهضت فرمود - لشکر و بنگاه تمام با کل امرا و ملوک در خطه مذکور گذاشته - بعد چند روز مخدومه جهان^۴ از دار فنا بدار بقا رحلت فرمود - رایات اعلیٰ بعد بجا آوردنِ شرط عزا ده روز دیگر در شهر مقام کرد - عنقریب الایام از شهر باز گشته در لشکر رفت - ملک سروپ را فرمان داد تا با لشکر نامزدی در قلعه تبرهنده رود - پولاد ترک بچه استعداد حصار گیری بیشتر از^۵ اول داشت - بر سر آن اسباب و غلغله ولایت رای فیروز نیز جمع کرده در حصار انداخته بود - با لشکر منصور محصر شده بجنگ پیش آمد^۶ - ملک سروپ^۷ سرور الملک - مجلس عالی زیرکخان و اسلام خان و ملک کهون راج را چون کار استحکام پذیرفت گذاشته خود با لشکر معدود بر رایات اعلیٰ در خطه پانی پتبه پیوست - بادشاه جهان پناه^۸ عزیمت سواری آن طرف فسخ کرد^۹ - اقطاع لوهور و جالندهر از نصرت خان تحویل کرده بحواله ملک آهداد^{۱۰} کاکا لودی گردانید - چون ملک آهداد در ولایت جالندهر در آمد جسرتهمه ساخته و مستعد بود لب آب بیاه عبیره کرده در حد باجوارة آمد - میان او و میان آهداد جنگ شد -

۱ در ماه محرم سنه ست و ثلاثین و ثمانمانه B.

۲ کشید M.

۳ مخدومه جهان وفات یافت M.

۴ نشتر اول B.

۵ پیش آمده B.

۶ M. and I omits سروپ

۷ جهان پناه را M. and I.

۸ فسخ شد M.

خدای تعالی جسرتهمه را فتح بخشید - ملک آلّه داد¹ منهزم شده سمت کوهپایه کوتهبی رفت - در ماه ربیع الاول سنة المذكور سلطان سراپرده طرف کوهپایه میوات زد - بکوچ متواتر نزدیک قصبه تاؤرو² رسید - چون جلال خان میورا را ازین حال خبر کردند با جمعی کثیر و لشکری خطیر در حصار اندور³ که محکم ترین قلعههای ایشان است محصر شده - روز دیگر بادشاه مستعد و ساخته برای قلح آن قلعه سواری فرمود - هنوز مقدمه⁴ لشکر منصور نرسیده بود که جلال خان درون حصار آتش داده بیرون شد - و سمت کوتله رفت - بیشتر دخت و اسباب و غله که برای استعداد محصری جمع کرده بود بردست لشکر منصور آمد - ریات اعلی از آنجا کوچ کرده در قصبه تجاره نزول فرمود - بیشتر ولایات میوات را خراب کرد⁵ - چون جلال خان عاجز و مضطر گشته سر در ربنه اطاعت آورده مال و محصول برقانون قدیم ادا نمود⁶ - خداوند عالم از سر جرأت ایشان باز آمد - و بمراحم⁷ خسروانه و عواطف نادشاهانه مخصوص گردانید - هم در قصبه تجاره ملک عماد الملک از اقطاع بیانه با جمعیت بسیار از سوار⁸ و پیاده بی شمار بحضرت اعلی پیوست - ریات اعلی اعلاء اللّه تعالی⁹ ملک کمال الملک را¹⁰ با کل امرا و ملوک از منزل قصبه¹¹ تجاره برای ضبط کفار ولایت گوالیر و آثاره نامزد کرده خود با سوار معدود سمت شهر مراجعت فرمود - در ماه جمادی الاول سنة المذكور بطالع سعد در دار الملک آمد - و چند

1 B. اللّه داد

2 قصبه ناور Tabakāt Akbarī, p. 284

3 اندورون M. and I. Tabakāt Akbarī, p. 284

4 مقدمه M. omits

5 خراب کرده M.

6 ادا نمود از حراره ایشان باز آمد M.

7 بمراحم مخصوص M.

8 از پیاده و سوار بحضرت پیوست M.

9 اعلاء اللّه تعالی M. omits

10 M. omits را

11 قصبه M. omits

روز اینجا مقام ساخته - همچنان آواز شینغ علی شد که با لشکر بسیار و جمعیت بی‌شمار بقصد بعضی امرا ازین سبب که در قلعه تبره‌هنده نامزد بودند می‌آید - رایات اعلی متفکر شدند - بنابراین شاید که امرای مذکور چنانچه گرت اول از خوف او از گرد حصار تبره‌هنده عطف کرده دوم گرت نیز کفند - ملک الشرق^۱ عماد الملک برای تقویت ایشان نامزد شد - چون ملک الشرق^۲ عماد الملک در تبره‌هنده رفت امرای مذکور را قراری و تقویتی پیدا آمد - الغرض شینغ علی مذکور از سیور دویده ولایت کناره لب^۳ آب بیاه تاخت^۴ - بیشتر مردم ساهنی‌وال و فریات دیگر اسیر کرده طرف شهر میمون اوهور رفت - ملک یوسف سروپ^۵ و ملک اسماعیل برادر زاده مجلس عالی زیرک خان^۶ و ملک راجا پسر بهار خان برای محافظت حصار لوهور نامزد بودند درون حصار محصر شده با او جنگ می کردند - ماناک خلیق سکند لوهور در پاس و چوکی تقصیر نمودند - از آن سبب ملک یوسف و ملک اسماعیل یکپاس شب گذشته بود که^۷ از درون حصار بیرون آمده روی بانهمام آوردند - شینغ علی^۸ مقهور را خبر شد - لشکر تعاقب ایشان فرستاد - بعضی سواران بر دست طایفه ملاعین شهید شدند و بعضی برابر ایشان رفتند - و ملک راجا مذکور نیز اسیر گشت - روز دیگر آن ملعون مقهور یعنی شینغ علی مذکور همه مسلمانان شهر را از زن و مرد اسیر و دستگیر کرد - آن^۹ ملعون بی دین جز خراب گردانیدن دار اسلام و اسیر کردن مسلمانان

۱ M. ملک برای تقویت

۲ M. عماد الملک

۳ M. omits لب

۴ آب بیاه تا بیشتر

۵ M. ملک یوسف سروت

۶ M. زیرک خان یسر بهار خان

۷ M. که درون

۸ B omits علی

۹ M. omits آن

کاری دیگر و شعاری بهتر نمی داشت^۱ - اَللّٰهُمَّ اَنْصُرْ مَنْ نَصَرَ دِيْنَ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
 وَاَخْدُلْ مَنْ خَدَلَ دِيْنَ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ - خدای تعالی که ناصر دین اسلام است
 شر آن ملعون را بکفایت رسانیده - الغرض بعد اسیر کردن مردم لوهور چند
 روز آنجا مقام ساخت - حصار لوهور که جا بجا خلل آورده بود^۲ باز از سر
 عمارت کرده موازنه در هزار مرد مبارز از سوار و پیاده درون حصار گذاشته
 و استعداد محصری ایشان را داده خود سمت دیبالپور شده - ملک یوسف
 سرور الملک می خواست چنانچه حصار لوهور را خالی کرده منهزم
 شده بود حصار دیبالپور نیز خالی کرده بود - ملک الشرق عماد الملک
 در تبرهنده^۳ ازین حال خبر یافت - ملک الامراء ملک احمد برادر خود را
 با جمعیت برای محافظت حصار دیبال پور فرستاد - شیخ علی مذکور از
 پیش ملک الشرق بهزار حیلہ جان خویش سلامت برده و آن خوف
 هفوز در خاطر او باقی بود نتوانست که طرف دیبالپور رود - در ماه
 جمادی الآخر سنه المذكور خبر بی هندجاری آن مقهور بسمع مبارک شاه
 رسید - آن شرز میدان^۴ شجاعت بغیر اندیشه با جمعیت موجود و لشکر
^۵ معدود کوچک متواتر کشش کرده در خطه سامانه رفت - آنجا سبب
 ملک الشرق کمال الملک چند روز مقام کرد - چون ملک الشرق با کل
 لشکر نامزدی بشرف پای بوس مشرف گشت از سامانه میان خطه سنام^۶
 شده در حوالی تلوندی رای فیروز مین^۷ نزول^۸ فرمود - ملک الشرق
 عماد الملک و اسلام خان لودی که نامزدی در تبرهنده بودند - در رکاب

۱ بهتر نمی دانست I and B.

۲ تهنده I.

۳ جمعیت معدود I.

۴ فیروز مبین I.

۵ آورده است B.

۶ مبلان شجاعت M.

۷ خطه سامانه M.

۸ فرموده B.

رایت اعلیٰ آمده پیوستند - امرای دیگر را فرمان داد تا از گرد حصار دور نشوند - خود بر سیل تعجیل در گذر بوهی رفت - چون آن ^۱ مقهور را ازین حال خبر شد بیحال گشته از دور روی بانهزام آورده - چون لشکر منصور در نواحی دیبالپور رسید و لب آب بیاه را عبیره کرد ^۲ در کرانه راوی نزل فرمود - آن ملعون از آب جیلم نیز گذارا شد - ملک الشرق سکندر تحفه را شمس الملک خطاب شد - و اقطاع دیبالپور و جالندهر یافت ^۳ - و با عساکر قاهره بر طایفه مقهور که در حصار لوهور محصر بودند نامزد کرده خود بسلامتی طرف حصار سیور که در قبض آن مقهور بود روان شد - لب آب راوی نزدیک قصبه طلنبه عبیره کرد - ملک الشرق را در تعاقب شیخ علی فرستاد - آن مقهور از خوف چنان گریخته رفت که باز پس ندید - بیشتر اسپ و رخت و اسباب او که در کشتیهایی او ^۴ بود بر دست لشکر اسلام آمد - در حصار سیور امیر مظفر برادر زاده شیخ علی مذکور بود - بقوت حصار محصر شده با بادشاه فریب یک ماه جنگ کرد - آخر الامر عاجز گشته مذاکره اصلاح درمیان آورده - در ماه رمضان ^۵ بَرَکَاتُ سَنَةِ الْمَذْکُورِ دختر خویش برای پسر بادشاه و مبلغی مال بوجه خدمتی داده صلح کرده - و در ماه شوال سَنَةِ الْمَذْکُورِ طایفه ملاعین که در حصار لوهور محصر بودند از ملک الشرق شمس الملک امان خواسته حصار خالی کردند - حصار مذکور را ملک الشرق ^۶ شمس الملک مذکور قبض گشت - چون بادشاه عالم پناه از مهم سیور ^۶ و فتح لوهور فارغ شده

۱ M. omits آن

۲ عبیره کرده M.

۳ M. جالندهر یافت محصر بودند

۴ در کشتیهایی بود M.

۵ M. ملک شمس الملک

۶ سیور فتح لوهور M.

خواست تا سمت دهلی مراجعت فرماید - در ماه شوال سنة المذكور مظفر و منصور با سوار جرار^۱ برای زیارت مشایخ کبار جانب ملتان سواری فرمود - پیل و پایگاه و حشم و بنگاه برابر ملک الشرق کمال الملک در شهر مشهور دیبالپور گذاشته - بعد فراغ زیارت مشایخ کبار - و پرداخت کارهای آن دیار - میان روزهای معدود - هرچه بشتاب و زود - مرقه الحال و مسرور - در شهر دیبالپور آمد - آنجا چند روز مقام ساخته^۲ از اندیشه شیخ علی مقهور حصار لوهور و دیبالپور خواست تا بمبارزی ستوده - و بهادری جنگ آزموده - که بر قانون جهانداری - و قاعده حلالخواری - میان همگنان علم - و در صف^۳ هیجا ثابت قدم - و راسخ دم^۴ باشد بحواله او گردانیده باز گردد - و چون ملک الشرق عماد الملک بهمه کارها سر آمده - و بیشتر مهمات از دست او بر آمده بود^۵ اقطاع لوهور و دیبالپور و جالندهر را از ملک شمس الملک تحویل کرده بحواله^۶ ملک الشرق عماد الملک گردانید - اقطاع بیانیه از ملک عماد الملک بحواله شمس الملک کرد - و پیل و پایگاه و حشم و حاشیه و بنگاه و خدم بتمام برابر ملک الشرق کمال الملک گذاشته خود بر سبیل تعجیل - بقطع فرسنگ و میل - راه دراز و بعید - روز عید در دارالملک دهلی رسید - امرا و ملوک شهردار و مردم حشم و بازار بخاک بوس بادشاه عالم پناه مشرف گشتند - با دولت و سعادت^۷ و کوبه روز افزون بوقت سعد و طالع میمون درون در آمد - در اول ماه ذی الحجه سنة المذكور^۸ ملک الشرق کمال الملک نیز بسلامت و سعادت از راه دور

۱ جراره B.

۳ صفر هیجا M.

۵ بر آمده اقطاع M.

۷ سعادت M. omits

۲ ساخت M.

۴ راسخ دم M. omits

۶ تحویل کرده ملک الشرق M.

۸ سنة المذكور M. omits

با لشکر منصور در حضرت اعلیٰ^۱ پیوست - کارهای دیوان وزارت از سرور
 الملك متمشی نمی شد - کار اشراف تحویل کرده - چون ملک الشرق
 کمال الملك در همه کارها معتمد و شایسته و هوا خواه و بایسته بود کار
 اشراف بحواله او گردانید - و وزارت بر سرور الملك مستقیم بود - کمال الملك
 دیوان^۲ اشراف یافته هر دو کار ملک به یک اتفاق میگردند - فامّا بنفاق
 می کردند - اصحاب مناصب و دواوی دیوان وزارت در همه کارها رجوع
 آوردند - ازین اندیشه سرور الملك بخون بدل گشت - اگرچه پیش ازین سبب
 تحویل اقطاع دیپالپور خار خار میداشت - در چمن دولت بی دولتی او
 گلی دیگر بشگفت - و از قلب بی تدبیر درین^۳ تدبیر شد که بنوعی
 انقلاب ملک کند - بعضی حرام خواران کافر چنانچه پسران کانکو و کجوکهتری
 که از آبا و اجداد پرورده و بر آورده این خاندان - و نهال گردانیده این
 دودمان^۴ بودند و هر یکی از ایشان صاحب خدم و حتم بیشمار و ولایت
 و دستگاہ بسیار گشته و بعضی مسلمانان کافر نعمت میران صدر نایب عرض
 ممالک و قاضی عبد الصمد خاص حاجب و مردم دیگر را با خویش یار
 کرده درین خوض بود و استدعا می نمود - فامّا فرصت نمی یافت - هیچ
 ترس خدا و شرم خلق مانعش^۵ نیامد - که ازین اندیشه خام و کام
 نا فرجام^۶ بازماند - القصه بادشاه عالم پناه را اتفاق شد که شهری نو در
کرانه لب آب چون بنا کند - هفدهم ماه ربیع الاول سنه سبع و ثلاثین
و ثمانمائه شهری در خراب آباد دنیا بنیاد نهاد - و آن شهر شوم را مبارک

1 M. omits اعلی

2 B. omits اشراف

3 M. قلب بی تدبیر شد

4 M. این خاندان بودند که هر یکی

5 M. خلق با نفس نیامد

6 M. کار نا فرجام

7 M. شهری در کرانه از لب آب چون

آباد^۱ نام نهاد - نمی دانست^۲ که بنیادِ عمرش سخت سست گشته -
 و می خواهد که روی بانهزام آرد^۳ - زمان زمان برای اتمام عمارت آن
 اهتمام می نمود - در ماه مدکور فتح قلعه تبرهنده بسمع مبارک شاه
 رسانیدند - و هم در اثنای آن امرای نامزدی برای قلع^۴ پولاد بد گهر
 نامزد بودند سر او را بریده بردست میران صدر در حضرت فرستادند - دوم
 روز بر رسم سواری بشکار - برای آرام و فرار این^۵ دیار نهضت فرمود - بکوچ
 متواتر در قلعه تبرهنده رفت - عنقریب الایام - باخوشدلی و فرجام - از آنجا
 باز گشته در شهر مبارک آاد آمد - آیندگان طرف هندوستان خبر مقابله
 و مقاتله که درمیان^۶ سلطان ابراهیم و البخان بسبب کالپی بود^۷ آوردند -
 پیش از آن عزم داشت^۸ که همدران سمت لشکر کشد - بشنیدن این خبر
 آن عزم جزم شد - فرمانها در اطراف فرستاد تا امرای شهر دار^۹ و ملوک
 هر دیار با عساکر جراره^{۱۰} بر سبیل تعجیل مستعد و ساخته در حضرت بیایند -
 چون جمع خطیر - و لشکر کثیر - گرد بادشاه - چو ستاره^{۱۱} جمع بر گرد ماه - جمع
 آمده - ماه جمادی الآخر سنه المدکور بانفاق اکبر و جمهور سراپرده دولت -
 و اعلام نصرت - بکام^{۱۲} دوستان - سمت هندوستان بیرون آورده - و در چبوتره^{۱۳}
 شیرگاه نزول فرمود و چند روز مقام کرد -

۱ مبارکباد نهاد B.

نهاد نمی توانست و نمی دانست B. ۲

۳ بانهزام آرد میان زمان زمان B.

۴ نامزدی برای قلع B.

آن دیار M. ۵

۶ مقاتله که میان M.

کالپی بوده M. ۷

۸ پیش از آن عزم داشت جزم شد که ممر دران لشکر کشد مشنیدن آن خبر B.

آن عزم جزم فرمانها در اطراف *

۹ شهر دارالملک و ملوک M.

جرار M. ۱۰

۱۱ سیاره بر گرد ماه M.

به کامه دوستان M. ۱۲

۱۳ در چبوتره سیرگاه B. and در جوتره شیرگاه M.

* بیت *

او درین تدبیر آگه نی که ^۱ تقدیرِ فلک
صفحهٔ تدبیر را خطِ مشیت در کشید

از آنجا بادشاه عالم پناه گاه بیگانه بجهت جهدِ عمارتِ شهر مبارک آباد
با جمعی معدود بی تکلف میرفت - سرور الملک نا بکار که برای این ^۲
کار فرصت می جست کفارید کردار - و میران صدر حرامخوار را بدین آورده
پیش از آن که این کار نهان آشکارا گردد - وقت خلوت این اندیشهٔ بی
اندیشه با تمام باید رسانید - روز جمعه نهم ماه رجب رجبِ قدرهٔ سنه سبع
و ثلاثین و ثمانمانهٔ بادشاه از لشکر منصور با لشکر اندک در شهر مبارک آباد
رفته بود - و استعداد نماز جمعه میکرد که میران صدر به مکر و غدر امرائی که
نوبت و پلس و ترغاک ایشان بود باز گردانید - روباه صفت آن خوگان مردار -
و شگالان خونخوار - یعنی کفرهٔ بی فلاح - مستعد باسی و سلاح - به بهانهٔ وداع
درون در آمدند - سدهارون ^۳ کانکو با جمعیت خویش هم بر در ^۴ در مانده -
تا هیچ کسی از یاریده‌ی از راه در در نیاید - چون آن شرزهٔ شیر شکار - یعنی
بادشاه جهاندار بر ایشان اعتماد تمام داشت هیچ ملتفت نشد - بلکه ^۵
از سر رحمت و لطف و شفقت بر دشمنان خدای تعالی و دشمنان
خویش مرحمت فراوان - و عاطفت ^۶ و شفقت بی پایان کرد - ناگاه از
کمین گاه سدهپال ^۷ بد بخت ^۸ نبیسهٔ کجور لعین ^۹ تیغ بیدریغ بدان
سرو کیانی - و گلدستهٔ جوانی - چنان انداخت که خون آب حیات او بر خپاک

۱ نی ز تقدیر B.

۳ سدهارون B.

۵ نشد بلکه از سر رحمت بر دشمنان M.

۷ سدهپال M. and I.

۹ M. omits لعین

۲ آن کار B.

۴ خویش ممر بر در مانده B.

۶ M. omits و عاطفت

۸ M. omits بد بخت

موت^۱ ریخت - رانو سیه و اعوان و انصار او که دیو سیه از دیدارِ کریمه
شان متفجر - وزبانۀ دوزخ برلی شان منتظر - هریکی یکایک ازان دیوان بی
دین لعین^۲ - بزخم تیغ و ژوپین - آن شاه راستین را شهید کردند - اِنَّا لِلّٰهِ وَ اِنَّا
اِلَيْهِ رَاجِعُونَ - همه را به علم یقین معلوم بلکه بعین یقین معاینه است که
که سپهر بی مهر از عقدِ مصادقت میگردد^۳ - و روزگار نا ساز وار از عهد
موافقت میگذرد - اول چون مستان بی استعفاق و آنکه بی^۴ موجب
باشد می بخشد - آخر چون طفلان بی رنجش و بی آنکه شرمی حایل
گردد باز می ستاند - هر سری را که از سروری و عزت^۵ سر آمده بیند خواهد
که در پای گرد مذلت اندازد - و هر سروری را که از سری و حرمت برآمده
یابد چون خاک ناپاک محفت یکی سازد - * بیت *

صحبَتِ گیتی که تمنا کند با که وفا کرد که با ما کند

غرض از تقریر این عبارت - و تحریر این استعارت آنست که اصحابِ دولت -
و اربابِ حشمت بر مکر و لایستِ دنیای لا اعتبار مغرور نگردند - و بر لطف
و فریب^۶ چرخ غدار فریفته نشوند - بهمه وجوه^۷ اعتبار گیرند قَوْلُهُ
تَعَالٰی فَاَعْتَبِرُوا يَا اُولِي الْاَبْصَارِ - * ابیات *

اینک در شهداها آورده اند رستمِ روئین تن و اسفندیار

تا بداند این خداوندانِ ملک کز بسی خلق است دنیا یادگار

مدت ملک مبارک شاه مرحوم سعید شهید سیزده سال و سه ماه و شانزده
روز بود وَ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

1 M. خاک موات

2 B. مصادقت می کرد اول چون

3 B. عمرت سر آمده

4 M. قربت

2 M. omits لعین

4 M. و بی آنکه موجب

6 I. دولت گیتی

7 B. وجوه کمتر اعتبار

ذکر سلطان العهد و الزمان محمد شاه خلد الله مُلْکَهُ و سُلْطَنَتَهُ و اَعْلَى اَمْرَهُ و شَانَهُ

محمد شاه بن فرید شاه بن خضر شاه بادشاهی حلیم و کریم همه^۱ اوصاف حمیده در ذات ستوده صفات او موجود - و همه خصایل نا محمود از طبع گزیده او مفقود - آثار بادشاهی و جهاداری^۲ در ناصیه مبارک او ظاهر - و افوار فضل آلهی و اسرار نا متناهی^۳ از طلعت میمون او باهر - چون سلطان سعید شهید مبارکشاه طاب ثراه و جعل الجنة مئواه^۴ بشرف شهادت مشرف گشت - کفر او بد کردار - و میدان صدر نا بکار - همان زمان بر سرور الملک آمده^۵ و خبر واقعه شهادت باز نمودند - سرور الملک^۶ و اعوان او را در خاطر سروری - و در سر غروری پیدا آمد - بعده به اتفاق امرا و ملوک و ایمه و سادات - و جمهور خلیق و علما و فضات بطالع میمون - و اختر همایون - بحکم استحقاق - و بیاری خلایق^۷ - هم در آن روز بعد نماز جمعه نهم ماه رجب و سب قدره سنه سبع و ثلاثین و ثمانمائه بر تخت سلطنت - و سرور مملکت^۸ - جلوس فرمود - فاما سرور الملک اگرچه با بادشاه بیعت کرده بود خود^۹ را در میان دید - خود رایی کردن گرفت بکسی که همه خزاین و دفاین و اسپان

۱ کریم به همه B.

۲ یادشاهی در ناصیه M.

۳ و اسرار نا متناهی M. omits

۴ و جعل الجنة مئواه M. omits

۵ سرور الملک خبر واقعه B.

۶ سرور و اعوان B.

۷ خلایق M.

۸ سرور مملکت M. omits

۹ Elliot, vol. IV, p. 80 translates:—

“Sarwaru-l Mulk, although he gives his adhesion to the new sovereign, was still intent upon his own designs.”

و پیلان و سلاح خانه در قبض و تصرف^۱ خویش آورد - سرور الملک را خانجهان و میران صدر را معین الملک خطاب شد - کفره^۲ بد کردار هر یکی بخود رائی و خود نمائی گشتند^۳ - هرچه کردند برای خویش کردند - عاقبت^۴ الامر دیدند آنچه دیدند - و یافتند آنچه یافتند - القصة ملک الشرق کمال الملک که درخورِ خانی و سزوارِ جهانبانی است با کل امرا و ملوک و حشم و پیل و پایگاه و خدم بیرون شهر بود درون آمد - و با پادشاه بیعت کرد - فاما در بند آن بود که بنوعی انتقام خون مبارک^۴ شاه^۴ ولی نعمت خود از کفره^۲ گمراه و اهل بطلان و سرور نابکار - و میران صدر^۵ حرامخور - و اعوان و انصار ایشان نکشد^۶ فرصت نمی یافت - آخر الامر این کار عظیم - بتوفیقِ خداوند کریم - از دست آن آصف ثانی - برگزیده حضرت ربّانی - شهسوار میدان شجاعت - سرو روان گلزار^۷ براعت چنان بر آمده که در هیچ قصه^۸ مذکور - و در هیچ تاریخى مسطور نیست که بدین زودی کاری و بدین آسانی - دشواری بر آید^۹ - اگرچه رستم دستان از انتقام خون سیاوش خانه افراسیاب را خراب کرد و لیکن آن هم بمدتی مدید - و عهدی بعید - نکوشش بسیار - و جهدی بیستمار توانست کشید - بیشتر کیفیتِ سباق - در سیاقِ اوراق - علی سبیل الاطلاق مشرّح و مکیف باز نموده آید - باز آمدیم بر سر حرف - دوم روز سرور الملک بعضی بندگان مبارکشاهی که هر یک صاحب مراتب و ماهی بودند به بهانه بیعت طلبیده همه را دست

۱ M. قبض خویش

۲ M. خود نمائی گشت

۳ M. آخر الامر

۴ M. مبارک خان از کفره

۵ M. میران حرام خوار

۶ M. نکشند

۷ M. سردار و زندگانی and B. سردار و روزگان نراعت I. سردار و زندگان نراعت

بداهت

۸ که در قصه مذکور B.

۹ دشواری آید M.

آورد - ملک سورامیر کوه را ¹ در میدان سیاست گردن فرمود -
 ملک کرم چند و ملک مقبل و ملک فتوح و ملک بیرا را در بند
 انداخت - و در بر انداختن خاندان مبارکشاه آن حرام ² نمک بی راه
 بعد^د وسع و امکان - و کوشش از دل و جان تقصیر نکرد - اقطاع و پراگند
 ممالک بعضی خود ستید - و بعضی چنانچه اقطاع بیانه و امروره ³
 و نار فول و کهرام و چند پراگندت میان دو آب بحواله سدهیپال و سدهارن
 و اقارب ایشان گردانید - رانو سیه غلام سدهیپال با جمع ⁴ کثیر و طایفه شریر
 با کل خیل خانه برای ضبط شق بیانه ⁵ روان شد - در ماه شعبان سنه المذکور ⁶
 نزدیک خطه بیانه رسید - بتاریخ دوازدهم ماه درون خطه در آمد - و شب
 آنجا مقام کرد - و می خواست که قلعه سلطان گیر را آن ⁷ بی تدبیر
 قابض شود - روز دیگر با کل ⁸ حشم و خدم مستعد با اسب و سلاح -
 آن کافر بی فلاح سوار شد - یوسف خان اوحدی را از آمدن او خبر کردند -
 از قصبه هندوت ⁹ کشش و کوشش کرد - و بیدرنگ مستعد جنگ
 با جمعیت بسیار و سوار و پیاده بشمار پیش آمد - نزدیک حظیره شاهزاده
 هر ¹⁰ دو جانب صفها کشیده بحرب پیوستند - چون طاقت استقامت
 نتوانست آورد هم به حمله اول ¹¹ گرد از نهاد آن کافر حرام خوار - و شریر
 نابکار بر آوردند - رانو سیه لعین و بیشتر لشکر او ¹² علف تیغ بیدریغ گشتند -

1 امیر کوه در میدان سیاست گردن فرمود M.

2 کند نمک B. and کنده نمک M.

3 امروره M.

4 جمیع کثیر B.

5 شق بیانه M.

6 سال مذکور M.

7 سلطان گیر را اب بی تدبیر قابض M.

8 دیگر کل حشم M.

9 قصبه هندوان M.

10 از هر دو جانب M.

11 هم در حمله M.

12 لشکر کفار او B.

سر پلید آن شوم را بریده در دروازه آویختند^۱ - و کل خیل خانه او از زن و بچه بر دست لشکر اسلام اسیر گشته - خدای تعالی که ناصر دین اسلام است یوسف خان را فتحی بخشید - و توفیق آن داد که انتقام خون مبارک شاه از آن پلید گمراه کشید - الغرض چون آواز بی هنجاری سرور الملک مذکور - و بد کرداری کافران مقهور در همه دیار شایع گشت بیشتر امرا و ملوک که پرورده و بر آورده^۲ ریات اعلیٰ خضر خان مرحوم بودند ازین سبب سر از اطاعت باز کشیدند - سرور الملک بی تدبیر در تدبیر ایشان بود - که اختلاف^۳ ملک آله داد کاکا^۴ لودی امیر سنبهل واهار و میان جیمن^۵ مقطع خطه بداون نبیسه خانجهان مرحوم و امیر علی گجراتی و امیر کیک ترکیچه بسمع او رسانیدند - ملک الشرق کمال الملک و خان اعظم سید خان پسر سید سالم برای دفع فتنه مذکور تعیین شدند - ملک یوسف پسر سرور الملک و سدهارن کذکو^۶ برابر او نامزد گشتند - در ماه مبارک رمضان عَمَّتَ بَرَکَاتُهُ با ترتیبی تمام مستعد و ساخته سراپرده بالای حوض رانی^۷ نصب^۸ کرده - بعد چند روز معدود - و مدت معهود از آن جا کوچ کرده در کرانه لب آب جرون نزول فرمود - در گذر کیچیه^۹ گذارا شده بکوچ متواتر بی خطر خاطر در خطه برن رفت - و در آن مقام در تدبیر کشیدن انتقام

۱ آویخته M.

۲ که بر آورده و پرورده M.

۳ اختلاف و اختلال ملک الله داد M.

۴ ککا لودی Tabakāt Akbarī, p. 288

۵ ملک چمن Tabakāt Akbarī, p. 288

۶ کانکو Tabakāt Akbarī, p. 288 کیکو M.

۷ راپری and I. حوض راپری M.

۸ نصب کرده در کرانه لب آب جرون بعد چند روز معدود و مدت معهود B.

از انجا کوچ کرده نزول فرمود

گذر کیچیه M.

مقام^۱ کرد - چون ملک آله^۲ داد خبر آمدن لشکر منصور شنید
خواست تا لب آب گنگ بغیر جنگ عبه کرده جائی رود - فاما چون اورا
روشن بود که ملک الشرق کمال الملک برای کشیدن انتقام اهتمام تمام
دارد بدین تقویت در قصبه اهار مقام ساخت - سرور الملک ازین حال
وافف گشت - ملک هشیار غلام خود را نه بهانه یاری دهی بر ملک الشرق
کمال الملک فرستاد - از خطه بداون ملک جیمن نیز بر سبیل اهتمام
عنقریب ایام کوشش^۳ کرده در قصبه اهار بر ملک آله داد پیوست -
ملک یوسف و هوشیار و سدهارن از کمال الملک خایف بودند - زیاده تر^۴
خایف گشتند - میدان مقاومت تنگ دیدند - چون گوی سرگشته بی فرار^۵
بودند - چوگان شجاعت از دست انداخته - و از خوف لشکر منصور ناخته
در شهر رفتند - سلم ماه مبارک رمضان مذکور - ملک آله داد و میان جیمن
و امرای دیگر که با ایشان یار بودند بر ملک الشرق کمال الملک پیوستند -
چون جمعی انبوه و لشکری با شکوه گرد او شد بکوچ متواتر دوم ماه شوال
در گذر کیچبه آمد - سرور الملک را ازین حال خبر شد - اگرچه بیحال شده
بود به همه حال استعداد حصار گیری بنیاد نهاد - روز دیگر که خسرو
سپهر - خنجر مهر از غلاف^۶ بیخلاف بموافقت ایشان کشیده بر آمد^۷
ملک الشرق کمال الملک که آفتاب فلک ملک است تیغ انتقام از
نیام بیرون آورده مقابل خصم در آمده - و در صحرای^۸ باغات
خود نزول فرمود - کفار نکونسار - و هشیار بد کردار با جمیع اعوان

1 M. omits مقام

3 M. کشش کرده

5 B. بی قرار نمودند

7 M. بر آمده

2 I. داد الله

4 B. زیادت تر

6 M. غلاف بیخلاف

8 M. صحرات باغات

انصار از درون محروطه^۱ حصار بیرون شده با لشکر منصور بحرب پیوستند - چون یکدیگر رو^۲ با روی شدند - روی به انهرام آوردند - پشت تقویت ایشان و جمع پریشان از بد کیشان چنان شکست خورد^۳ که آشفته حال - و شکسته بال باز درون خزیدند - کسانی که از کوتاه اندیشی تیغ^۴ زبان لاف دراز کرده و گزاف می گفتند سپر در آب^۵ افکندند - و پی سپر ستوران لشکر منصور گشتند - و بعضی کشته گشته و بعضی زنده اسیر و دستگیر شدند - روز دیگر از باغات خود کوچ کرده نزدیک حصار سیری نزل کرده بیشتر امرا و ملوک اطراف بر ماک کمال الملک پیوستند - در ماه شوال سنه المذکور حصار سیری چنان محصر کردند که هیچ کسی را مجال بیرون شدن از درون نبود - و اما سبب استحکام حصار اگرچه هر روز مبارزان لشکر منصور در حصار جفسیدند - و بیشتر محل^۶ رخنه انداختند - تا مدت سه ماه قائم ماند - در ماه ذی الحجه سنه المذکور زبیرک خان امیر سامانه وفات یافت - اقطاعات او بر پسر بزرگ محمد خان مفوض شد - القصة خداوند عالم با آنکه درون حصار ظاهر با ایشان یار بود - می خواست بنوعی انتقام خون خان شهید مبارک شاه از ایشان بکشد - و لیکن دست نمی یافت - ایشان نیز از خوف الخایف درین بند بودند که بادشاه نوبت فرصت و هنگام خلوت غدیری کند - هر یکی میان یکدیگر هشیار می بودند - بتاریخ هشتم ماه محرم سنه ثمان و ثلاثین و ثمانمانه سرور الملک حرام خوار و پسران پیران صدر منگار نا خاطر بر مکر - باندیشه غدیر یکایک

۱ M. محفظه

۲ روی با روی M.

۳ شکسته خورد خورد گشتند آشفته M.

۴ تیغ زبان B. omits

۵ سپر دران افکندند M.

۶ B. omits from رخنه محل و بدشتر

در ماه ربيع الآخر سنه المذکور سرا بردۀ دوات و اعلام نصرت up to انداختند see p. 243.

درون سرا پرده بادشاه در آمدند - بادشاه عالم پناه هم مستعد و ساخت
می بود - چون کار از حد غایت - و از فرط نهایت گذشت خواست
تا آن تیغ سیاست در حلق آن خاکساران ریزد - و بادشاهان را ¹
به آتشِ فخر فرونشاند - سرور الملک حرامخوار را بزخم تیغ و کتاره همان جا
کشتند - و پسران میران صدر را گرفته پیش دربار سیاست کردند - چون کفره
بد کردار را خبر شد - درون خانه خویش محصر شده بجنگ پیش آمدند -
خداوند عالم ازین حال ملک الشرق کمال الملک را خبر کرد تا مستعد
با جمعیت خویش درون شهر در آید ملک الشرق از دروازه بغداد و امرا و
ملوک دیگر در آمدند - آخر الامر سدهیال ² لعین در خانه خویش آتش
داده زن و فرزند خود را هیزم دوزخ گردانید - و خود را از خانه بیرون کرده
بجنگ پیوست و علف نیغ گشت - سدهارن کازمو و طایفه کتبهیان که زنده
گرفتار شدند - هر همه را نزدیک حظیره خان شهید مبارک شده برده سیاست
کردند - ملک هشیار و مبارک کوتوال را گرفته پیش دروازه لعل گردن زدند -
الغرض ³ روز دیگر ملک الشرق کمال الملک و کل امرا و ملوک که بیرون
بودند با بادشاه عالم پناه بیعت از سر تازه کردند - و به اتفاق یکدیگر و عامه
خلایق بر تخت سلطنت اجلاس دادند - ملک الشرق کمال الملک عهد
وزارت یافت - و کمال خان خطاب شده - و ملک جیمین را غازی الملک
خطاب کردند - اقطاع امروریه و دوائر چند نتیجه بود مقبوض کردند - ملک آله
داد لودی هیچ خطاب خانیه التزام نمود - برادر خود را دریا خان خطاب
کنانید - ملک کهون راج مبارکخانی را ابدال خان خطاب و اقطاع حصار

¹ M. و بادشاهان را

² M. آخر الامر هدیال

³ M. الغرض omits

فیروزه چنانچه داشت مقرر و مستقیم گردانید - کل امرا بتشریفات فاخر - و انعامات وافر مشرف گشتند - هر کسی از عهده و اقطاع و دیه و نان و مواجب چنانچه داشت برو مستقیم گشت - ماورای آن زیادت خاصه خویش تعیین کردن فرمودند - پسر بزرگ سد سالم^۱ از مجلس عالی سید خان و پسر خود را شجاع الملک خطاب شده - ملک مدده^۲ عالم خواهر زاده علاء الملک و ملک رکن الدین خواهر زاده نصیر الملک مخاطب^۳ گشتند - نیز^۴ بند زر و مراتب و دامامه و اقطاعات یافتند - ملک الشرق حاجی شدنی شحنة شهری دار الملک یافت - چون کار مملکت انتظام بدیفت - بلاشاه را اتفاق سواری سمت ملتان مصمم شد - در ماه ربیع الآخر سنة المدکور سرا پرده دولت و اعلام نصرت در چیتو ته مبارکپور نصب کردند - و امرا و ملوک را فرمان دادند تا مستعد و ساخته با لشکرها متوجه حضرت شوند - ملک الشرق به پای بوس مشرف گشت - انعامات وافر و تشریفات فاخر یافت - و بمراحم خسروانه و عواطف پادشاهانه^۵ مخصوص شد - بیشتر امرا و ملوک که در آمدن توقف میکردند^۶ - بآمدن ملک الشرق عماد الملک متوجه حضرت شدند - چنانچه مجلس عالی اسلام خان و محمد خان بن زیرک خان و خان اعظم اسد خان و کمال خان^۷ و محمد خان پسر نصرت خان و یوسف خان اوحدی و احمد خان نبیسه بهادر خان میو و اقبال

۱ M. سد سال

۲ I. ملک بدده

۳ M. مخا گشتند

۴ M. نیرها و بند زر

۵ M. مراسم فراوان مخصوص

۶ MS. M. ends here.

۷ B. کمال خان نبیسه بهادر خان میو و اقبال

خان امير حصار فيروزه و امير علي گجراتي هرهمة بمراحم خسروانه و
عواطف پادشاهانه مشرف گشتند *

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ

تَمَّ ١ الْكِتَابُ مَبَارَكِشَاهِي بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْهَمِي

هشتم ماه رجب رجب قدره سنة سبع و خمسين و تسعمائة (من) الهجرة النبوية

فہرست اسماء سلاطین

۸۶ ... ناصر الدین خسرو خان	۱۵	۴ ... محمد سام غوری	۱
۹۲ ... غیاث الدین تغلق شاہ	۱۶	۱۳ قطب الدین ایبک المعز	۲
محمد شاہ پسر غیاث الدین	۱۷	۱۶ شمس الدین التمش	۳
۹۷ ... تغلق شاہ	۱۷	۲۱ رکن الدین فیروز شاہ	۴
۱۱۸ ... فیروز شاہ	۱۸	۲۴ سلطان رضیہ	۵
تغلق شاہ پسر فتح خان پسر	۱۹	۲۸ معز الدین	۶
۱۴۱ ... فیروز شاہ	۱۹	۳۳ علاء الدین مسعود شاہ	۷
۱۴۴ ... ابو بکر شاہ	۲۰	۳۴ ناصر الدین محمود شاہ	۸
۱۴۵ ... محمد شاہ پسر فیروز شاہ	۲۱	۳۹ غیاث الدین بلبن	۹
۱۵۵ ... علاء الدین سکندر شاہ	۲۲	۵۲ معز الدین کیقباد	۱۰
۱۵۶ ... محمود ناصر الدین شاہ	۲۳	۶۰ شمس الدین کیکاؤس	۱۱
۱۸۱ ... رایات اعلیٰ خضر خان	۲۴	۶۱ جلال الدین فیروز شاہ	۱۲
۱۹۳ ... مبارک شاہ	۲۵	۷۱ علاء الدین محمد شاہ	۱۳
۲۳۶ ... محمد شاہ پسر فرید شاہ	۲۶	۸۲ قطب الدین مبارک شاہ	۱۴

فہرست اسماء الرجال

۱

احمد (سلطان) ۱۸۶	آدم ا، ۲، ۳، ۱۹۳، ۲۱۱
احمد عیاض ۹۸	آدم اسمعیل ۱۴۹
احمد فخر ۵۳	آرام شاہ ۱۶، ۱۷، ۸۴
احمد لاجین ۱۱۱	اباجی (ملک) ۶۲
احمد (ملک) ۲۲۹	ابتکین موسیٰ ۴۱
اختیار ترکی ۵۳	ابراہیم ۱۱۹، ۱۷۱، ۱۷۵، ۱۸۰، ۲۱۱، ۲۳۳
اختیار خان ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۸، ۱۷۹	ابراہیم بنگی ۱۱۰
۱۸۳، ۱۸۹	ابراہیم خریطہ دار ۱۰۶
اختیار الدین ۶۰، ۶۱، ۶۲	ابراہیم شاہ رجوع کن بہ رکن الدین
اختیار الدین ایتکین ۲۸	ابراہیم شاہ
اختیار الدین سنبل ۸۱، ۸۸	ابوبکر بن ابو الربیع سلیمان ۱۲۶
اختیار الدین نایب وکیلدر ۶۹	ابو بکر شہ ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷
اختیار الدین نیک ترس ۴۲	۱۳۸، ۱۳۹، ۱۵۰، ۱۵۱
ادریس (ملک) ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱	ابو بکر صدیق رض ا
ادھون ۱۳۴، ۱۵۲، ۱۵۳	ابو حنیفہ کوفی رض ۱۳
آدی سنگھ ۱۲۴	ابو الخیر کہوکر ۲۱۷
ارسلان خان ۷۱، ۷۲	ابو مسلم (ملک) ۱۲۲
ارکلی خان ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۶، ۶۹، ۷۰	ابھیچند ۱۵۳
۷۲، ۷۱	اتاجی ۶۲
ارن مہادیو ۹۳	اجر (ملک) ۱۳۸
اریز خان ۵۵	احمد ایاز ۱۲۳
ازیر خان ۵۳، ۵۵، ۵۶	احمد تحفہ ۲۰۹
ازکلی خان ۶۲	احمد چپ ۵۶، ۶۲، ۶۹، ۷۰، ۷۲
اسباز شہ ۱۴۳	احمد خان ۱۲۹، ۲۱۲، ۲۴۳

النوسه (ملك) ۲۷ ، ۲۹	اسپدار رجب ۱۱۸
التون بهادر ۱۱۷	اسپدار شه ۱۴۳
التونيه (ملك) ۲۷ ، ۲۹	اسپدار رجب ۱۱۸
الغ خان ۳۵ ، ۳۷ ، ۳۸ ، ۳۹ ، ۷۱ ، ۷۲ ، ۷۶	اسد خان (لودي) ۱۷۶ ، ۲۴۳
۷۷ ، ۹۲ ، ۹۳ ، ۹۴ ، ۹۵ ، ۹۶	اسد الدين ۶۲ ، ۸۴ ، ۹۳
الغو ۶۵ ، ۷۲	اسفنديار ۲۳۵
الماس بنگ ۶۴ ، ۷۱	اسلام خان ۱۴۹ ، ۱۵۱ ، ۱۵۲ ، ۱۵۳ ، ۲۱۲
الماس (ملك) ۱۶۰ ، ۱۶۱ ، ۱۶۷	۲۱۶ ، ۲۱۷ ، ۲۲۰ ، ۲۲۱ ، ۲۲۶ ، ۲۲۹
الهداد كاكَا لودي ۲۲۶ ، ۲۲۷ ، ۲۳۹ ، ۲۴۰	۲۴۳
۲۴۲	اسمعل ۲۲۸
الناس حاجي ۱۰۵ ، ۱۲۵ ، ۱۲۶	اسمعل صغ ۱۱۱ ، ۱۱۲
الباس خان ۱۸۶	اصح ۸۳
اصاجي (ملك) ۶۲ ، ۷۱	اعظم خان ۱۲۷
امبر حسن (شاعر) ۴۳	اعظم ملك ۹۸
امبر خسرو رجوع كن به خسرو امير	افراسباب ۲۳۷
امبر علي ۵۸ ، ۶۳	افبال خان ۱۶۰ ، ۱۶۳ ، ۱۶۴ ، ۱۶۵ ، ۱۶۶
امبر علي گجراني ۲۳۹ ، ۲۴۴	۱۶۷ ، ۱۶۸ ، ۱۶۹ ، ۱۷۰ ، ۱۷۱ ، ۱۷۲
امبر كبد - نور كبدچ ۲۳۹	۱۷۳ ، ۱۷۴ ، ۱۷۵ ، ۱۷۶ ، ۲۴۲ ، ۲۴۴
امبر هندو ۶۶	افبال منده ۷۴
امبن خان ۴۰ ، ۴۱ ، ۴۲ ، ۷۱	افقال منده ۷۴
اوحده خان امبر بيانه ۲۰۲ ، ۲۰۵	افلام خان (بهادر ناهر) ۱۷۵ ، ۱۷۹ ، ۱۸۱
اناز احمد ۹۸	افليم خان (بهادر ناهر) ۱۷۵ ، ۱۷۹ ، ۱۸۱
انكسن ۲۹ ، ۴۱	البخان ۷۱ ، ۷۲ ، ۷۶ ، ۷۹ ، ۸۰ ، ۹۸ ، ۱۷۶
انتم ۵۵ ، ۵۷	۲۰۲ ، ۲۰۳ ، ۲۳۳
اندهر ۵۵ ، ۵۷	البخان سنجر ۸۰
ابنمر سرخه ۶۰ ، ۶۱	البغازي ۶۳ ، ۶۴
ابنمر كجهن ۵۵ ، ۵۶ ، ۵۷	الپ ارسلان ۱۴۴

ب

بهداد زاهر ۱۴۲، ۱۴۶، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱،	بادک ۶۶
۱۵۴، ۱۶۳، ۱۶۶، ۱۷۵، ۱۷۹، ۱۸۱،	بتهور رای ۸
۱۹۲، ۲۰۴	بھوری (ملک) ۱۴۹
بہار خان ۸۷، ۲۲۸	بدر الدین بوتھاری ۱۲۰
بہاء الدین ۹۳	بدر الدین سنقر ۲۹، ۳۰
بہاء الدین تھیکرہ ۱۲۰	بدہ (ملک) ۱۹۳، ۲۴۳
بہاء الدین جکی با جنکی ۱۴۹، ۱۸۹	براعدم نبکی ۱۱۰
بہاء الدین سام ۵	بروسنگہ ۱۵۲، ۱۷۱
بہاء الملک حسین الشعری ۲۲	برومہ شبرین ۱۱۸
بہرام ۵۳	برغان الدین بلازامی ۱۱۲
بہرام آئندہ نا آئندہ ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۹، ۱۰۰	بشبر ۸۱، ۱۱۹
بہرام چوبین ۱۸۹	بشیر معزی ۸۳
بہرام خان ۹۲، ۱۰۴، ۱۷۳، ۱۷۴	بغرا خان ۴۳، ۵۲، ۵۴، ۷۱
بہرام سراج ۸۹	بغرا کندالی نا کندانی ۶۵
بہرام غزنین ۱۱۹	بغرا گدلانی ۷۰
بھرن ۱۰۸	بغرش خان ۷۱
بھروز نا بھروز سلطانی ۱۳۳	بغرش خلجی ۶۱
بھزاد فتم خان ۱۳۷	بغرشئی خان ۷۱
بھوزہ ۱۰۶	بکرماجدت ۲۰
بھیرن ۱۰۸	بکرمادبت ۲۰
بھیلیم (رای) ۱۴، ۶۴، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹،	بکنت (ملک) ۶۰، ۶۲
۲۰۱	بلبن ۳۵
بھیم دبر ۱۴، ۶۴	بلی افغان (ملک) ۱۳۴
ببرا ۲۳۸	بویکو خان ۸۷
بیر افغان ۱۳۳	بہادر خان ۲۴۳
بیر بہان ۱۲۹، ۱۵۲، ۱۵۳	بہادر سبلیق ۶۳
بیرم خان ۱۷۲، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۸۵، ۱۸۶	بہادر شاه ۹۶
بیرم دبو ۱۷۱، ۱۷۲	بہادر گرشاسب یا گرشاسب ۹۹

بیگی ۷۶، ۹۸	دسل مالک ۱۹
بیل سارق ۵۳	دنگ روز منی ۸۳
بمل مبلک دبو ۱۹	دنگ سارق ۵۳

پ

بولاد (ترک بیچه) ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸	بنهورا ۸
۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۳۳	پتهور رای ۸، ۹، ۱۰، ۱۱
پیر محمد ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۵	پندار خلجی ۹۸، ۱۰۴
پیرم دبو کونله ۶۳	

ت

تاتار خان ۱۲۴، ۱۲۷، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳	تاتار ملک ۱۲۴
تکده ۱۷۸، ۱۸۳	تاج الدین ۱۸۲، ۱۶۲، ۸۳
ترعی ۶۵، ۶۶، ۶۹	تاج الدین کوجی ۶۳، ۶۴، ۷۱
ترک ۲۴	تاج الدین مولانا ۷۱
ترکی (ملک) ۵۳، ۵۴، ۵۶	تاج الدین نندی با بته ۱۲۷
ترمنی ۴۱، ۴۲	تاج الدین بلدز ۱۵، ۱۷
ترمنی طشتدار ۶۹	تاج الملک ۲۲، ۶۲، ۹۸، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵
ترصد ۱۲۱	۱۸۷، ۱۸۸، ۱۹۱، ۱۹۲
ترصد شربون مغل ۱۰۱، ۱۱۳، ۱۱۸	تکب با تکنی ۸۵، ۹۴
تغلق ۷۲، ۷۳، ۷۴	تلبغه بغده با نوره ۸۵
تغلق شلا ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۵	تلبغه ناگوری ۸۵
تکین با تکنی ۸۵، ۹۴	تماچی ۵۴
تلبغه بغده با نوره ۸۵	
تلبغه ناگوری ۸۵	
تماچی ۵۴	

تمر خان سنجر ۳۹، ۴۱	تمر ۴۳، ۵۴، ۵۵
تمغاچ خان ۷۱	تمر (ملک) ۸۵
تمغان ۷۶	تمرغه ۷۶
تمور امر ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷	تمرتغه ۷۶

ج

جلال الدين قاضي ۶۶	جاجر ۱۵۳
جلال الدين كاشاني ناكلساني ۶۵	جاجن ۱۵۳
جلال الدين كرمي ۱۲۱، ۱۲۲	جاجو ۱۵۳
جلعين ۱۵۷، ۱۶۵	جام ۱۳۱
جلو ۲۰۴	جام ناننهيه ۱۳۱
جمال الدين ابو المعالي ۲۷، ۶۹	جان جهان ۵۴
جمال الدين قندزي ناكندري ۴۱	جاني (ملک) ۲۵، ۲۶
جمال الدين ناقوت حشی ۲۶، ۲۷	جاورجي (ملک) ۵۳
جوده ۴۰	جسرتغه ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶
جونانشه ۱۳۱	۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۱، ۲۱۰، ۲۱۲
جوهر (ملک) ۱۱۲	۲۱۳، ۲۲۳، ۲۲۵، ۲۲۶
جسجور (ملک) ۵۴، ۵۸، ۵۹، ۶۲، ۶۳	جلال خان ۱۸۱، ۲۱۲، ۲۱۳
جنت سدنگه راتسور ۱۵۳	لال خان مبرو ۲۲۷
جي چند ۱۱	جلال الدين ۱۷، ۱۸، ۳۳، ۶۲، ۷۰
جي خپلار ۱۱	جلال الدين بخاري ۱۷۳، ۱۸۲
جيمين (ملک) ۲۴۰، ۲۴۲	جلال الدين (فيروز شاه) ۶۱، ۶۳

چ

چنگيز خان ۱۸، ۴۳	چاهر دبو لعين ۳۶
چاچو ۵۸، ۶۲	چمن (ملک) ۲۰۹

ح

حسن خان ۱۸۴، ۲۱۴	حاتم خان ۸۱ء
حسن سر برہنہ ۱۱۹	حاجیکار ۲۲۱
حسن کانکو ۱۱۲	حاجی (ملک) ۸۵
حسن کیتھلی ۱۰۶	حاکم بامر اللہ ۱۲۶
حسن (ملک) ۱۲۰	حام ۱۳۱
حسن ۵۸، ۶۲، ۱۲۴	حبيب الملك ۱۹۸
حسین (۴) ۲	حجاج حسبن ۵۶
حسن احمد اقبال ۱۴۰	حسام الدين ۵۸، ۶۰، ۸۷، ۹۴، ۱۰۴
حسن خرمبل ۶	۱۳۴
حسن زنجانی ۱۹۸	حسام الدين ادهک ۱۲۰، ۱۲۳
حسن الشعري ۲۲	حسام الدين (اعظم ملک) ۱۲۰
حمزہ (ملک) ۱۸۴، ۲۱۴	حسام الدين متوادھک ۱۲۰
حمید کوملی ۹۸	حسام الدين نوا ۱۳۳، ۱۴۶
حمید لویکی ۹۸	حسام نوا ۱۴۶
حودہ ۴۰	حسن (۴) ۲
حورم ۵۴	حسن (شاعر) رجوع کن بہ امر حسن
حیدر ۹۰	حسن نصري ۵۲
حیمن (ملک) ۲۰۹	حسن بگ ۸۳

خ

خان اعظم نصرت خان رجوع کن بہ نصرت خان	خاجبکا ۲۱۷
خان جهان ۵۴، ۱۲۴، ۱۲۷، ۱۳۱، ۱۳۵	خان اعظم اسد خان رجوع کن بہ اسد خان
۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۲۰۹	خان اعظم اسلام خان رجوع کن بہ اسلام خان
خان خانان ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۸۷، ۹۰، ۹۱، ۱۴۹	خان اعظم سبید خان رجوع کن بہ سبید خان
خان شہید ۵۱	خان اعظم فتح خان رجوع کن بہ فتح خان
	خان اعظم کمال خان رجوع کن بہ کمال خان

۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۶۹	خان فازی ۴۶
خواجه حاجي شب نویس ۸۳	خسرو امیر ۴۳، ۵۵، ۶۲، ۹۵
خواجه خطیر الدین رجوع کن نه	خسرو پاسبان ۸۲
خطیر الدین	خسرو خان ۵۱، ۵۲، ۸۲، ۸۴، ۸۵، ۸۷
خواجه رشید الدین مالکانی رجوع کن نه	خسرو ملک ۵، ۶، ۷
رشید الدین مالکانی	خضر خان ۳، ۷۷، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۱۴۷
خواجه علي مازندارانی نا ماریدانی با	۱۶۱، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۷۰، ۱۷۴
ماریدانی رجوع کن نه علي مازندارانی	۱۷۷، ۱۸۱، ۱۹۳، ۲۰۰، ۲۱۴، ۲۳۹
خواص خان ۱۴۷، ۱۵۶	خطاب افغان (ملک) ۱۳۵، ۱۲۳
خواص الملک ۱۴۶، ۱۴۷	خطیر الدین (خواجه) ۶۳، ۵۳
خورم کهچوری وکیلدر جلالی ۸۴	خلجین بهتی رای ۱۴۶
خورم (ملک) ۵۴، ۶۲، ۶۹، ۹۸	خلجین (ملک) ۱۲۰
خوشخبر (ملک) ۲۲۴	خلیل خان بارک ۱۴۹
خیر الدین تحفه ۲۰۶	خموش (ملک) ۵۶، ۶۲، ۷۱، ۸۴
خیر الدین خانی ۱۸۳، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲	خواجه جهان ۹۸، ۹۹، ۱۰۶، ۱۱۰، ۱۱۱
۲۰۰، ۲۰۱، ۲۲۳	۱۱۳، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۴۷

د

دولت خان ۱۵۶، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷	داؤد ۱۲۱، ۱۲۲
۱۷۸، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۹	داؤد کمال مین ۱۵۷، ۱۷۳
دولت خوا ۱۸۱	داؤد (ملک) ۱۸۳، ۱۸۶
دولتسه (ملک) ۵۵	داور ملک ۹۸
دولت نار کنبله ۱۴۶، ۱۵۶، ۱۷۵	دربا خان ۱۳۶، ۱۳۷، ۲۴۲
دهیلان ۱۲۰	دلاور خان ۱۶۹، ۱۷۶
دندان (ملک) ۱۲۰	دلکی ۳۵
دبلان (ملک) ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲	دنوح ۴۲
دبنار (ملک) ۸۳	
دو سبیل ۱۹	

ذ

ذو الجی بهتی ۱۴۶، ۱۵۱، ۱۵۷، ۱۶۵

و

رشید الدین (مالکانی) ۲۲	راجا علی ۶۷
رضی الملک ۹۸	راجا (ملک) ۲۲۸
رضنه سلطان ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸	راجو (ملک) ۱۳۶، ۱۵۸
۲۹، ۹۱	رانوسنه ۲۳۵، ۲۳۸
رغتمش ۲۰۱	رجب نادرة (ملک) ۱۹۳، ۱۹۹، ۲۰۶
رکن جندلا ۱۴۳، ۱۴۴	۲۱۴
رکن الدین ابراهیم شاه ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۵	رجنی نانک ۵۸
۳۳، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۱۴۳، ۲۴۳	رستم ۲۳۵، ۲۳۷
ریگان ۶۸	رسولدار (سید) ۱۲۰، ۱۲۸

ز

۲۰۸، ۲۱۲، ۲۱۵، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۶	زهراء نقول علیها السلام ۲
۲۲۳، ۲۴۱، ۲۴۸	زیوک خان ۱۶۶، ۱۷۷، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷
	۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۰۰

س

سبیر ۱۳۴، ۱۴۷، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۶۹	سادهن ۱۲۹
۱۷۲، ۱۸۴، ۱۸۸، ۱۹۱، ۱۹۲، ۲۰۰	سارین ۱۲۹
ستبدانو ۱۲۵	سارنگخان ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۶۱، ۱۶۲
سدهارون کانکو ۲۳۴، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰	۱۶۳، ۱۶۵، ۱۶۷، ۱۷۳، ۱۷۶، ۱۹۱
۲۴۲	سازنگ دروغی ۱۸۹، ۱۹۰
سدهپال (ملک) ۲۳۴، ۲۳۸، ۲۴۲	سالار شه ۱۴۳
سدهو نادرة (ملک) ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷	سالم ۱۸۳، ۲۰۸، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۳۹، ۲۴۳
سدهو ناهر ۱۸۵	سام ۱۳
سرتیز ۹۸	سملق (ملک) ۶۳

سرداد هرن ۱۵۲	سليمان شه لودي ۷۱، ۲۱۹
سرعتمش ۲۰۱	سليمه ۱۳۰
سرور نا سرورت (ملك) ۱۸۳، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۸	سماء الدين ۱۳۶، ۱۳۸، ۱۳۹
سرور (راي) ۱۷۲	سماء عمر ۱۳۸
سرور (ملك) ۱۴۶، ۱۴۷	سنجر حرون ۷۱
سرور الملك (ملك) ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۸	سنجر خسرو بيرو ۷۱
۲۱۱، ۲۱۲، ۲۲۶، ۲۳۲، ۲۳۴، ۲۳۶	سورا (ملك) ۲۳۸
۲۳۷، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲	سونج نا سونج (ملك) ۷۱
سعادت خان ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰	سهدبو ۱۲۵
سعد منطقي ۶۷	سباوش ۲۳۷
سكندر ۴۶	سيد خان ۲۱۴، ۲۲۹، ۲۴۳
سكندر بادشاه ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۹۹، ۲۱۲	سبدي موله ۶۵، ۶۷
۲۱۳، ۲۱۸، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۳۰	سبر خان ۴۰
سكندر خان ۱۳۸	سيف خان ۱۴۷
سلطان شه لودي ۱۴۰، ۱۴۲، ۱۴۵، ۱۸۹	سيف الدين ۵، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۷، ۱۳۴
۱۹۰، ۱۹۵، ۱۹۹، ۲۰۸، ۲۱۹	۱۴۶، ۱۴۷
سلطان علي ۱۹۴	سيف الدين كوجي ۲۲
سلطان غازي ۶	سيف الملك ۱۲۴
سليمان ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۲۱۱، ۲۱۹	سيليق (ملك) ۶۳

ش

شاهين بغه ۷۶	شاهين عماد الملك ۱۳۸، ۱۳۹
شادي خان ۸۱	شايست خان ۵۶، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱
شاهه توركان ۲۱	شجاع الملك ۲۱۵، ۲۴۳
شاهك ۵۳	شذني حاجي ۲۴۳
شاهر لودي افغان ۱۰۱، ۱۰۶، ۱۰۷	شرف الملك ۱۲۰، ۱۲۴
شاهين بك (ملك) ۱۲۲	

شمس الملك ۲۲۵، ۲۳۰، ۲۳۱	شرقی ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹
شمسي خان ۱۷۲	تعبان سبلیق نا سلیق ۵۴
شهاب تاج ملقانی رجوع کن به عین الملك	شکر خاتون ۱۲۹
شهاب ملقانی	شکر خان ۱۲۹
شهاب خان ۱۶۰، ۱۶۷، ۱۶۸	شمس خان ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۲، ۱۸۵
شهاب الدین ۸۱، ۸۲، ۹۸، ۱۰۸	شمس خان اوحدی ۱۸۶
شهاب الدین خلجی ۷۱	شمس دامغانی ۱۳۲، ۱۳۳
شهاب الدین سام ۵	شمس الدین اورجا رجوع کن به ضياء الملك
شهاب سلطانی ۹۸، ۱۰۸	شمس الدین (النمش) ۱۵، ۱۶، ۱۷
شهاب ناهر ۱۶۰	۲۱، ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۳۴، ۱۰۵، ۱۰۶
شهر الله ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰	۱۲۷، ۱۴۸، ۱۴۰
شدغا کموکر ۱۵۴، ۱۵۷، ۱۶۶	شمس الدین ناخرزی نا ناخرزی ۱۲۱
شیخ زاده بسطامي ۱۲۷	شمس الدین بزبان نا بزبان ۱۳۷
شیخ زاده جامي ۱۱۶	شمس الدین بهراچی ۳۷
شدر خان ۸۳	شمس الدین سلیمان ۱۳۳
	شمس الدین کنکاؤس ۶۰، ۶۱

ص

صفدر خان سلطانی ۱۴۹	صدر جهان ۹۸
صفدر الملك ۹۸	صدر الدین شیخ زاده ۱۲۴
صلاح الدین ۵۵	صدر الملك رجوع کن به تاج الدین علی
صوفي خان ۸۷، ۹۰، ۹۱	عموسی
	صدر الملك نجم الدین ابونکر رجوع کن به
	نجم الدین ابونکر

ض

ضياء الملك ملک شمس الدین اورجا	ضياء الدین تولکي ۹
رجوع کن به ضياء الملك	ضياء الدین مشرف ۶۸
	ضياء الملك (اورجا) ۲۲، ۱۳۰، ۱۳۲
	۱۱۴۶، ۱۴۷

ط

طوغان (رئیس) ١٨٦ ، ١٨٧ ، ١٩٠ ، ١٩١ ،	طغرل ٤٠ ، ٤١ ، ٤٢ ، ٤٣
١٩٢ ، ١٩٣ ، ١٩٤	طغي خان ١٧٠
	طغي (ملك) ١١٢ ، ١١٧ ، ١١٩ ، ١٢٢

ظ

ظفر خان محمد كز فارسی ١٢٦	ظفر خان ٧١ ، ٧٢ ، ٩٣ ، ١٢٩ ، ١٣١ ، ١٣٢
ظفر خان وحده الملك ١٦٨	١٤٣ ، ١٧٢ ، ١٧٦
ظهیر الدین لوهیری ١٣٩	ظفر خان علائی ١٠٨

ع

عزیز (ملك) ١١١	عادل خان ١٥٨ ، ١٦٥ ، ١٦٧
علاء الدین جانی نا حانی ١٩	عالم خان ١٢٨
علاء الدین حبان سوز ٥	عالم ملك ٩٨ ، ١١١
علاء الدین دهاروال ١٥٨	عدد الله ٦٤
علاء الدین رسولدار ١١٩ ، ١٣٥	عدد الرحیم ١٨٣
علاء الدین سکندر شاه رجوع کن به علاء الدین	عبد الرشید سلطانی ١٥٦
علاء الدین (سلطان) ٢٢ ، ٣٣ ، ٣٤ ، ٦٢	عدد الصمد ٢٣٢
٦٤ ، ٦٧ ، ٦٨ ، ٦٩ ، ٧٠ ، ٧٤ ، ٧٩ ، ٨١	عبید شاعر ٩٤ ، ٩٥
٨٢ ، ٨٧ ، ٨٨ ، ٩١ ، ١٠٥ ، ١١٢ ، ١١٣	عثمان بن عفان رض ٢
١٣٥ ، ١٥٥ ، ١٥٦ ، ٢٠١	عز الدین ٢٢ ، ٢٥ ، ٢٦ ، ٣٧ ، ٥٦ ، ٦٢
علاء الدین محمد شاه ٧١	عز الدین بغانخان ٦٥
علاء الدین مسعود شاه ٣٣	عز الدین بلبن ٣٣ ، ٣٦
علاء الملك ١٨٣ ، ٢٠١ ، ٢٢٠	عز الدین بحبی (اعظم ملك) ٩٨ ، ١٠٤

علم خان ۸۷	علی مغل ۲۱۷، ۲۱۹
علم الدین ۱۷۳	علی ملک ۱۶۲
علی اسماعیل ۱۶	علی موسیٰ ۲۹
علی نک ۶۳	عماد ۱۱۹
علی بن ابی طالب (۴) ۲	عماد الدوله ۱۳۷
علی بیگ ۷۳، ۷۴	عماد الدین سرتنز ۱۱۲
علیخان ۸۷، ۱۴۰	عماد الملک ۶۸، ۹۸، ۱۰۱، ۱۱۰، ۱۱۹، ۱۲۴، ۱۲۹، ۱۵۶، ۲۱۴، ۲۱۶، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۱، ۲۴۳
علی خططی ۹۹، ۱۰۰	عماد الملک سرتنز ۱۰۷
علی سر جاندار ۱۱۱	عماد الملک شبروم ۱۱۲
علی (سلطان) ۱۹۴	عمر الخطاط (رض) ۱
علی شاه ۵۴، ۱۰۸، ۱۰۹	عمر (ملک) ۱۳۶
علی (شخب) ۲۰۱، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۸	عوض (ملک) ۶۲، ۶۹
۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱	عین الدین کهوکهو ۲۱۷
علی شبر جاندار ۱۱۱	عین الملک ۸۷، ۸۹، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰
علی عوری ۱۱۹	۱۱۹، ۱۲۱، ۲۱۷
علی کرمانخ با کرناخ ۶، ۷	عین الملک شهاب ملتانی ۷۷، ۸۷، ۸۸، ۹۰
علی گجراتی ۲۳۹، ۲۴۴	عین الملک مشرف ممالک ۱۲۴
علی مازندارانی یا ماربذارانی یا ماربذارانی ۱۹۰	
علی مبارک ۱۰۵	

غ

غازی ملک ۵۳، ۸۳، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱	غبات الدین برمدی یا نرمدی ۱۴۲
غالب خان ۱۴۰، ۱۴۷، ۱۵۱، ۱۵۶، ۱۶۱	غبات الدین نغدی شاه ۹۱، ۹۲، ۹۴
۱۶۲، ۱۶۹، ۱۷۰	۹۶، ۹۷، ۱۱۸، ۱۴۱
عالب کلانوری (رای) ۲۱۳	غبات الدین عوض خلجی ۱۸
غز ه	غبات الدین محمود ۵، ۱۴، ۲۱، ۲۰
غبات الدین بلبن ۳۹، ۴۰، ۴۳، ۵۲	

ف

فرد خان ۸۷	فخ خان ۱۲۲، ۱۲۸، ۱۳۱، ۱۴۰، ۱۴۱
فردون ۱۳	۱۵۹، ۱۷۸، ۲۰۸، ۲۲۰، ۲۲۱
فضل الله بلخي ۱۶۰	فتوح (ملك) ۲۳۸
فیروز ۱۳۴، ۱۶۸	فخر الدين بهزاد ۱۰۶
فیروز بغرش خلجی ۵۶	فخر الدين خالد ۱۳۲
فیروز خان ۱۰۴، ۱۴۱، ۱۵۹	فخر الدين جوننا ۸۳، ۸۸
فدروز (رای) ۱۹۴، ۱۹۹، ۲۱۶، ۲۱۷	فخر الدين عدد المرز کوفي (اصام) ۱۳
۲۱۸، ۲۲۴، ۲۲۶، ۲۲۹	فخر الدين کوتوال ۵۲، ۵۷، ۵۹، ۶۹
فیروز شاه ۶۶، ۱۱۸، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲	فخر الدين کوچي ۶۲، ۶۹، ۷۱
۱۴۵، ۱۵۹، ۱۸۲	فخر الدين مبارکشاهي (فرخي) ۳۲
فیروز علي ۱۴۲	فخر الدين (ملك) ۲۲، ۲۳
فیروز کمال مین رجوع کن به فیروز رای	۷۳، ۹۱، ۹۲، ۱۰۴، ۱۰۵، ۲۱۲
فیروز ملک ۹۸، ۱۰۹، ۱۱۳، ۱۴۳	فدائی یا فلائی یا خلائی ۱۲
	فرعون ۲۲۱

ق

قتلبغه ۷۶	قآن ملك غازى ۴۵
قتلغ خان ۳۷، ۳۸، ۶۳، ۷۱، ۹۸، ۱۰۶	قادر خان ۱۸۰، ۲۰۷
۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۱، ۱۶۰	قاضي بها ۷۴
قتلغ خان نصره ۶۳	قاضي عالم ۵۸
قتلغ خواجه ۷۲، ۱۰۱	قبران ۶۳
قدر خان ۶۲، ۶۸، ۹۸، ۱۰۴، ۱۰۵	قبول حلیفتی ۱۱۳
قدو مبرا ۲۰۴، ۲۱۱، ۲۱۲	قبول قرآن خوان ۹۸، ۱۲۷، ۱۳۳، ۱۳۵
قراقش (ملك) ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۳	قتبغه ۱۲۰
قردنگ ۶۲	قتلبغه ۱۲۰
	قتلبغه ۷۶

قطب حسن ۲۶	قطب الدین (ابیک) ۱۰ ، ۱۱ ، ۱۲ ، ۱۳ ،
قمر الدین ۱۱۹	۱۴ ، ۱۵ ، ۱۶ ، ۱۷ ، ۳۲ ، ۷۰ ، ۸۶ ، ۸۷ ،
قوام خان ۱۷۷ ، ۱۸۱ ، ۱۸۹	۸۹ ، ۱۲۹
قوام الدین (خداوند زاده) ۱۱۲ ، ۱۱۹ ،	قطب الدین بختیار اوشی ۳۲
۱۲۴ ، ۱۲۲	قطب الدین حسن یا حسین ۲۶ ، ۳۱ ، ۳۳
قوام الدین (مولانا) ۹۸	قطب الدین شیخ الاسلام ۳۱ ، ۳۷
قوام الملک مقبول رجوع کن به مقبول	قطب الدین فرامرزی ۱۳۶
ملک	قطب الدین مبارکشاہ مبارکشاہ رجوع کن به
قیوان ۹۸	مبارکشاہ
قیصر ۸۳	قطب الدین محمد شاہ رجوع کن به
قبصر خان ۸۳	محمد شاہ
قنم ۶۲	قطب العالم ۱۰۰ ، ۱۰۱

ک

کرن رای ۷۶	کالوخانی (ملک) ۲۰۹
کرن مهادبو ۹۳	کالو (ملک) ۱۸۳ ، ۱۹۶ ، ۲۰۹ ، ۲۱۵ ،
کریم الدین ۵۳	۲۱۶ ، ۲۲۰ ، ۲۲۱
کریم الدین زاهد ۲۲	کانکو ۲۳۲
کریم الملک ۱۸۵	کبکی ۵۴
کرل خان سنجر ۳۹	کبیر خان ۲۵
کستمر دبو ۷۸	کبیر (ملک) ۹۸ ، ۱۱۳ ، ۱۱۹
کسروی ۷۶	کتبغہ ۱۲۲
کسلو خان ۳۷ ، ۳۸	کتھر دیو ۷۸
کلچند روز ۱۰۶	کچرو ۴۱ ، ۵۲
کمال خان ۲۰۰ ، ۲۱۶ ، ۲۱۷ ، ۲۲۰ ، ۲۲۱ ،	کچو کھتری ۲۳۲ ، ۲۳۴
۲۲۴ ، ۲۴۳	کدو (ملک) ۱۴۶
کمال الدولہ و الدین رجوع کن به	کرشباشب (ملک) ۹۳
کمال الدین	کرل خان سنجر ۳۹
کمال الدین ۹۸ ، ۱۲۱ ، ۱۲۲	کرم چند (ملک) ۲۳۸

کندھو ۱۵۸	کمال الدین بدھن ۱۸۷
کوجي يا کوچي يا کوجي نا کوجي ۲۵، ۲۶	کمال الدین صدر جهان ۱۱۶
کوکا چوهان ۷۸، ۱۳۷، ۱۳۸	کمال الدین صوفي ۸۸
کهاندى راى ۸	کمال الدین کافوري ۶۲
کهوکو ۱۳۴، ۱۳۵	کمال الدین کرک ۷۸، ۸۰
کهوکبیر ۱۶۶	کمال الدین (ملک) ۱۳۶، ۱۳۸، ۱۳۹
کهون راج مبارکخانی ۲۲۶، ۲۴۲	کمال الدین مبین ۱۴۲، ۱۴۶، ۱۵۱، ۱۵۶
کبخسرو ۵۲	۱۶۲، ۱۷۳، ۱۹۴
کنقناد ۵۲	کمال نمر ۱۳۸
کیکائوس ۵۸	کمال الملک (ملک) ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۱
کبک ترک بچه ۷۴، ۲۳۹	۲۳۲، ۲۳۷، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲
	کندھرا ۸، ۱۰

گ

گونند راى ۸، ۱۰، ۱۱	گرشاسب (ملک) ۹۳
	گلچندر ۱۰۶

ل

لنكي (ملک) ۶۵	لاتونبه (ملک) ۲۹
لولي ۱۰۰	لدر مهادبو ۹۵
لونا ۱۸۱	

م

مبارک خان ۸۲، ۱۵۸، ۱۶۶، ۱۷۰، ۲۰۲	مبارز خان ۱۷۹، ۱۸۰
۲۳۷	مبارز (ملک) ۲۰۰، ۲۰۶

معمد سام غوري ۱۳
 معمد (سلطان) ۹۷، ۹۸، ۱۱۹، ۱۲۰،
 ۱۲۱، ۱۴۷، ۱۴۸
 معمد سلطان ۴۳
 معمد (سبد) ۱۳۴
 معمد شاه ۲۱، ۷۶، ۸۸، ۸۹، ۹۷، ۱۳۷،
 ۱۴۰، ۱۴۵، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۷۲، ۲۳۶
 معمد عماد ۱۱۹
 معمد مظفر ۱۶۰
 معمد مولیٰ ۸۳
 معمود ۱۶۰، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۶، ۱۷۰،
 ۱۷۱، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷،
 ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۳، ۱۸۴
 معمود بک ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۲
 معمود حسن (ملک الشرق) ۱۹۶، ۱۹۷،
 ۱۹۹، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸،
 ۲۱۰، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۲۲
 معمود خان ۹۳، ۱۶۸، ۱۸۰
 معمود سالم ۶۹
 معمود غازي ۵
 معمود معمود مولیٰ ۸۳
 معمود ملک ترمی ۱۷۵
 معمود ناصر الدین شاه ۱۵۶
 معی الدین ابورجا ۱۰۱
 مختص خان ۲۰۷
 مخدومۀ جهان ۹۹، ۲۲۶
 مخلص ۱۰۵
 مخلص الملک ۹۸
 مدۀ عالم (ملک) ۲۴۳
 مر افغان ۱۳۳

مبارک خان بهادر ناهر ۱۶۹
 مبارک خان هلاجون ۱۴۷، ۱۵۶
 مبارکشاه ۳، ۸۲، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۹۳، ۲۲۶،
 ۲۲۹، ۲۳۳، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸،
 ۲۳۹، ۲۴۱، ۲۴۲
 مبارک قرنفل ۱۶۹
 مبارک کبیر نا کبیری ۱۲۳
 مبارک کوتوال ۲۴۲
 مبارک (ملک) ۶۵، ۶۴، ۱۸۵
 منشر ۸۱
 مبشر جب سلطانی ۱۴۹، ۱۵۰
 مجلس عالی اسلام خان رجوع کن نه
 اسلام خان
 مجلس عالی زبرک خان رجوع کن نه
 زبرکخان
 مجلس عالی سبد خان رجوع کن نه
 سبد خان
 مجلس عالی فتح خان رجوع کن نه
 فتح خان
 معجر الدین ابورجا ۱۰۱
 معمد صلعم ۲۲۹
 معمد البغان ۹۸
 معمد بلین ۶۴
 معمد نونق ۷۳، ۷۴
 معمد خان ۲۳، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۴۲،
 ۱۴۵، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۱۰، ۲۴۱، ۲۴۳
 معمد خان اوحدی ۲۰۹، ۲۱۳
 معمد خطاب ۶۸
 معمد دبیر ۲۲
 معمد سالاری ۲۵، ۲۹

مقبول فراز خان ۱۴۰	مرحبا ۱۷۶
مقبول (ملک) ۹۸، ۱۰۱، ۱۱۳، ۱۲۲، ۱۲۴، ۱۴۰	مردان نهي با مهی ۱۶۱
مقرب خان ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۳، ۱۶۴	مردان دولت ۱۳۳، ۱۸۲
مقرب الملک ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶	مسعود ۶۴
ملحق ۷۶	مسن ملتانى ۱۲۰، ۱۲۳
ملک عالی ۲۱۲	مشرف ممالک ۲۲، ۲۹
مل (ملک) ۸۵	مصالح ۱۳۷
ملو ۱۵۸، ۱۶۰	مصرى ۸۴
مليح ۱۱۹	مصطفى صلعم ۱۸۲
منتخب بلخی ۱۲۰	مصلح مکسران ۱۳۷
منتھو ۱۲۳	مظفر (امير) ۲۱۷، ۲۲۱، ۲۳۰
منکونه ۳۳	مظفر (ملک) ۱۱۲
منکونه ۳۳	معترى ۸۳
مهات خان ۱۸۰، ۱۸۴، ۱۸۸، ۱۸۹، ۲۰۰	معز الدين ۵، ۱۲، ۱۳، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۴۰، ۴۱، ۴۴، ۴۵، ۵۵، ۵۸
مها کال دبو ۲۰	۶۰، ۵۹
مهذب الدين ۲۸، ۳۳	معز الدين درخشى ۳۷
ميان جيمىن ۲۳۹	معز الدين کيقباد ۵۲
ميران صدر ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۶، ۲۳۷	معبن الملک ۱۳۸
۲۴۱، ۲۴۲	مغل ۳۳، ۳۸، ۴۷
مير خان ۸۳	مغلتى ۵۳، ۶۴، ۸۸، ۸۹
مبلک دنو ۱۹	مغلتى ۸۹
ميوا ۲۱۱	مفرح سلطاني (ملک) ۱۳۳، ۱۳۸، ۱۴۲
ميوان ۲۰۲	مقبل ۱۱۱
ميورا ۲۱۱	مقبل خاني (ملک) ۲۰۶، ۲۰۹، ۲۳۸

ن

ناصر الدين خسرو خان ۸۶، ۸۷، ۸۹، ۱۹	ناصر الدين ۱۸، ۳۳، ۳۵، ۳۹، ۵۴، ۵۵
۹۲	۵۸، ۸۸، ۹۰، ۹۱، ۱۱۴، ۱۳۰، ۱۶۰
ناصر الدين قباچه ۱۶، ۱۷	۱۶۳، ۱۶۷، ۱۶۸

ناصر الدين محمد شاه، رجوع كن به	نصبر الدين (قاضي) ۲۸
محمد شاه	نصبر الدين كهرامي ۶۲، ۶۹
ناصر الدين محمود ۱۹، ۳۴	نصبر الدين (ملك) ۵۸، ۶۲
ناصر الدين نصرت شاه رجوع كن به	نصبر الملك ۱۳۳، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۶۴، ۱۸۱، ۲۴۳
نصرت شاه	
ناصرى (شاعر) ۲۴	نظام الدين ۲۶، ۲۹، ۵۳، ۱۶۳،
نائب (ملك) ۷۳، ۷۴، ۷۹، ۸۰، ۸۱	نظام الدين كمال سرخ با سرخ ۹۸
نقشو (خاص حاجب) ۱۲۰	نظام الدين مولانا ۹۸
نجم الدين ۲۲۳	نظام الدين نوا ۱۳۴
نجم الدين ابوبكر ۳۳	نظام الملك ۲۵، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۵۳،
نجم الدين رازى ۱۲۱، ۱۲۲	۱۳۱
نرسنگه (راى كبتهر) ۱۵۲، ۲۰۳	نظام الملك جنبدي ۲۲، ۲۵
نرمه شيرين ۱۱۳	نظام الملك مشرقاني ۲۲
نزعي ۷۳	نكش خان ۷۱
نصرت خان ۷۱، ۹۳، ۱۰۴، ۱۵۹، ۲۰۲،	نوا (ملك) ۱۰۶، ۱۱۹
۲۲۵، ۲۲۶، ۲۴۳	نودا بادشاه لكهوتى ۹۶
نصرت خان گرگ انداز ۱۷۶	نوروز كركز ۱۱۸
نصرت شاه ۱۵۹، ۱۶۱، ۱۶۷، ۱۶۸	نوروز كركن ۱۱۸
نصرت (ملك) ۶۳، ۷۱	نوروز كركن ۱۱۸
نصير الحق و الشرع و الدين ۱۲۱	نوشيروان ۱۴۰، ۲۰۵
نصير الدين بلارامى يا بدارامى ۲۴	نوعى ۶۵
نصير الدين تابسى ۲۵	نبيك ترس ۴۲، ۴۳

۵

هندو ۱۲۱	۶۶، ۶۵	عنهيا پايک
هندو ملک ۶۵	۱۸۷، ۱۸۵، ۱۸۴، ۱۸۰	هرسنگه ۱۶۹
هندو جلچين ۱۷۴	۲۰۳، ۱۹۱، ۱۸۸	
هود ۱۰۱	۷۲، ۷۱، ۶۵، ۶۴، ۶۲	هرنمار ملک
هوشنگ ۵۵، ۱۰۶		هریوی ۱۷۱
هیت الله قصوری ۹۶		هشيار ملک ۲۴۰، ۲۴۲
هینو ذوال جي بهتي ۱۷۳، ۱۷۴، ۲۱۵		هلاچون ۱۰۶
۲۲۱، ۲۲۰		همایون خان ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۵۱، ۱۵۴
		همیر دیو ۷۷

ی

یوسف خان ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۳	۲	یحییٰ بن احمد السیہندی
یوسف سروپ ۲۱۵		یعقوب سکندر خان ۱۳۸
یوسف سرور الملک ۲۲۰، ۲۲۹	۱۳۸، ۱۳۶	یعقوب محمد حاجي آخور بک
یوسف صرفی ۸۷		یک لکھی ۸۳، ۸۴، ۸۸، ۸۹، ۹۰
یوسف ملک ۲۲۱، ۲۳۹		یلچق ۷۶
		یوسف ۷۱، ۸۱، ۱۰۵

فہرست اسماء الاماکن و البحور

آب سر او ۴۲	آب بدھمی جون ۱۲۶
آب سرستی ۱۳۰	آب بیلا ۳۱، ۳۳، ۷۳، ۱۵۲، ۱۵۷، ۱۶۲
آب سرور ۵۴، ۵۴، ۵۵	۱۶۹، ۱۸۵، ۱۹۴، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۹
آب سرور ۵۴	۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۲۳، ۲۲۶
آب سندھ ۱۰۱، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۶۲	۲۳۰، ۲۲۸
آب سوتیہ ۱۷	آب بینی ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۲۳
آب سودہ ۳۵	آب پنجاب ۱۷
آب سیلا ۱۶۹، ۱۸۵، ۲۰۸	آب پیسی ۱۹۴، ۱۹۵
آب کنبھیر ۲۰۸	آب جاناوا ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۱
آب کنتھر ۲۰۸	آب جون ۲۵، ۵۶، ۷۰، ۱۲۵، ۱۴۳، ۱۴۶
آب ککھی ۱۲۵	۱۵۲، ۱۶۳، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۷۶، ۱۷۷
آب گنگ ۳۰، ۶۳، ۶۹، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۲۵	۱۷۸، ۱۸۴، ۱۸۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹
۱۵۲، ۱۶۵، ۱۷۰، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۸۴	۲۱۰، ۲۲۵، ۲۳۲، ۲۳۹
۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۲۰۰، ۲۰۳، ۲۴۰	آب جیلیم ۶، ۲۱۷، ۲۱۹، ۲۲۱، ۲۲۳، ۲۲۴
آب لاهور ۳۳، ۳۵، ۴۷	۲۳۰
آب لھاوڑ ۴۷	آب چنبل ۲۰۲، ۲۰۳
آب مھاندری ۱۲۹	آب چیتل ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۹
آب وھب ۶۳	آب دھندہ ۱۷۰
ابھری کسینھور ۶۴	آب دھندھی ۴۵
ابھور ۷۲، ۱۷۰	آب راوی ۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۱۸
اتاوا ۱۱، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۴	۲۱۹، ۲۲۳، ۲۳۰
۱۵۹، ۱۷۰، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۸۵، ۱۸۸	آب روای ۶
۱۹۱، ۱۹۲، ۲۰۰، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۷	آب رھب ۳۷، ۶۳، ۷۳، ۱۸۸، ۲۰۳
اترولی ۲۰۴، ۲۰۷، ۲۰۸	آب سنلج ۱۹۵، ۲۱۸
اچ ۵	آب سنلدر ۱۲۵، ۱۵۷، ۱۸۶، ۱۸۹، ۱۹۱
اچمیر ۱۰، ۱۹	۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۱۸

اکرکوک ۶۳	اجودهن ۱۷۴، ۱۷۰، ۱۶۵، ۱۵۷
الور ۲۰۴	اجین ۲۰
امروهه ۶۳، ۷۳، ۸۰، ۱۵۱، ۲۱۴، ۲۳۸	آچه ۵، ۶، ۹، ۱۶، ۱۷، ۳۳، ۳۶، ۳۷، ۳۸
۲۴۲	۱۶۲، ۷۲
انباله ۱۳۶	اراسن ۱۲۶
اندینتیه ۹۱	ارنکل ۹۳، ۹۵، ۹۶
اندیهته ۹۱	اروبر ۱۴۲، ۱۷۳، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۴، ۱۹۶
اندزی ۱۰۱، ۱۵۶، ۱۷۸	ازوبر ۱۴۲، ۱۸۹
اندور ۲۰۴، ۲۱۲، ۲۲۷	اساول ۱۷۲
انوله ۸۴، ۱۸۷	اسوهر ۱۷۰
انهری کیتهور ۶۴	انغانپور ۹۶، ۹۷
اوده ۲۱، ۲۵، ۳۷، ۴۱، ۴۲، ۴۵، ۵۵	اکجک ۱۳۶
۹۳، ۹۴، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۴۶	اکحل ۱۳۶
۱۶۹، ۱۵۷	اکداله ۱۲۵، ۱۲۸
اهار ۸۴، ۲۳۹، ۲۴۰	

ب

بجلانه ۱۸۸	بابل ۲۶، ۱۸۷، ۱۹۱
بعر سرو ۳۲	بابن کونه ۲۰۸
بجلانه ۶۳، ۱۸۸	باجواره ۱۸۹، ۲۲۶
بحور ۳۶	بارتوت یا بارتوت ۲۲۵
بداون ۱، ۱۶، ۱۷، ۲۲، ۳۰، ۳۷، ۶۳	بارهم ۱۸۴
۶۵، ۹۳، ۱۰۱، ۱۳۵، ۱۳۸، ۱۸۰، ۱۸۴	بانارسی ۱۲۹
۱۸۸، ۱۸۹، ۲۰۰، ۲۰۷، ۲۳۹، ۲۴۰	بانکه گنج ۱۱۱
۲۴۲	بانی پتیه ۱۷۹
بدر ۱۰۸، ۱۱۲	بابد ۱۸۷
بدماونی ۱۲۹	بابن کونه ۲۰۸
بدهور ۱۷۳	بقل ۱۶۹
برالینسن ۱۲۶	بتهنده ۲۱۷، ۲۲۹
بردار ۳۶، ۱۳۰	بتیالی ۴۰، ۱۶۹

بهنبر ۱۶۵	برداز ۳۶
بهدوئی ۱۵۷	برلد ۱۲۸
بهراج ۳۳، ۷۲، ۱۵۷، ۱۶۹	برمتلاوکی ۱۲۹
بهروج ۱۷۲	برمتلاولی ۱۲۹
بهکهر ۱۶، ۲۰۱	برن ۵۶، ۷۳، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۷۶
بهلستان ۲۰	۲۳۹، ۱۹۱
بهندویت ۱۵۷	بروار ۱۳۰
بهنکر ۱۱	برودره ۱۱۱، ۱۱۲
بهنکیر ۱۱	بروده ۱۱۱، ۱۱۲
بهنو گانو ۱۵۳	برورده ۱۱۱
بهوچ بیور ۴۰	برهارة ۱۵۷
بهوگانور ۲۰۷	برهان آباد ۲۰۸
بهوکل بهاری ۵۷	بسبنه ۱۴۸
بهووه ۱۹۷	بسیه ۱۴۸
بهوه ۱۹۹	بغداد ۲۴۲
بهوهر ۱۹۷	بکناری ۱۴۲
بهیلسان ۲۰	بکنابقی ۱۴۲
بهیرون گانون ۲۰۷	بکھلی ۱۸
بیانه ۱۱۰، ۱۵۸، ۱۶۹، ۱۸۵، ۱۸۶، ۲۰۲	بلا رام ۱۵۲
۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۳	بلسنده ۳۵
۲۱۴، ۲۲۵، ۲۲۷، ۲۳۱، ۲۳۸	بنارس ۱۲۹
بیاه ۲۰۷، ۲۳۸	بندنه ۳۵
بیجنور ۳۶	بنکرمو ۹۳
ببحور ۳۶	بنگاله ۵۴، ۱۳۳
ببلکوس ۹۱	بنیان ۲۰، ۳۵
بیلکوش ۹۱	بوھی ۲۱۷، ۲۳۰
بیولی ۱۳۵	بهار ۱۴۱، ۱۴۷، ۱۲۹، ۱۳۳، ۱۴۰، ۱۴۶
	۱۵۶، ۱۵۷، ۱۶۹

پ

پارهم ۱۸۴	پتلاهي ۱۳۴
پاني يته ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۴	پنبالی ۱۸۰، ۱۸۵، ۱۸۸
۱۶۵، ۱۷۹، ۲۲۵، ۲۲۶	پحلانہ ۶۳
پاني ينيه رجوع کن به پاني يته	پنجور ۳۶
پاني ينيته رجوع کن به پاني يته	پندوة ۱۲۸
پابل ۲۶، ۱۸۷	

ت

تابسي ۵۵	تکنااد با تکنااد ۵
تاوړو با ناوړ ۲۲۷	تلين ۲۱۸
تبرهنده ۷، ۹، ۲۷، ۲۸، ۵۹، ۶۵، ۱۲۳	تلنگی ۱۸
۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۲۴	تلنگ ۷۸، ۸۴، ۹۳، ۹۵، ۱۰۶، ۱۲۹
۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۳	تلواره ۲۱۷، ۲۱۸
نزار ۷، ۵۴	تلوندي ۱۶۲، ۱۷۳، ۱۹۴، ۲۲۹
تجاره ۱۷۹، ۲۲۷	توده ۱۸۶
ترائی ۸	توسائين ۱۲۶
ترائين ۸، ۹	تونک ۱۸۶
ترکستان ۱۲، ۱۳، ۳۸، ۷۲	تمته ۶، ۴۳، ۱۱۷، ۱۱۹، ۱۳۱، ۱۹۴
ترصتمه ۱۶۲	تهکیر ۱۱، ۱۴
تهاره ۱۵۷	تهنکر ۱۱، ۱۴
تهانه ۲۱۸	تهنکدر ۲۰۶
تهوت ۱۵۷	تهکهر ۱۹۷، ۱۹۹، ۲۱۳، ۲۲۳، ۲۲۵
تغلق آباد ۹۶، ۹۷، ۱۰۳	تيلهر ۱۹۹، ۲۱۳، ۲۲۳، ۲۲۵

ت

ج

جمون ۱۹۷، ۱۹۹	جاجگر ۹۶
جناتی ۴۳	جاجنگر ۹۶، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۵۷
جواد ۶۳	حارب ۲۱۸
جود (کوة) ۱۲، ۱۷، ۳۵	جازن ۲۱۸
جول ۱۹۴	حالبهار ۱۷۲، ۲۱۴
جون ۷۰، ۱۶۶، ۱۹۴	جالندهر ۱۴۵، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۴، ۱۹۵
جونپور ۱۲۸، ۱۳۳، ۱۵۷، ۱۶۹، ۱۷۱	۱۹۶، ۱۹۹، ۲۰۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۸
۱۷۶، ۱۷۵	۲۲۳، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۳۰، ۲۳۱
جهان ۱، ۷۷، ۱۸۶	حالور ۷۶، ۷۸
جهان ۷۷	جانبسر ۱۸۴
جهت ۱۹۰	جتیر ۱۵۴
جهنہ رجوع کن نہ جهت	جنڈرا ۱۴۸
جھجر یا جھجر ۱۲۵، ۱۶۰	جتیر۵۰ ۱۵۰
جھرة ۲۰۴	جتیسر ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۵۰، ۱۵۲
جیتیر ۱۴۶، ۱۴۷	۱۵۳، ۱۵۴، ۱۸۹
جیسر ۱۴۶	جعبز ۱۲۵
	جلیسر ۱۸۴

چ

چندوال ۱۱	چنور ۷۷
چندیروی ۳۶، ۹۳	چونولی ۲۰۷
چہت ۱۹۰	چنبل ۲۰۹
چین ۱۰۳	چندوار ۱۱، ۱۵۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۹۱، ۲۰۶
	۲۰۸

ح

حوض راہری ۲۳۹	حصار نو ۴۰
حوض رانی ۲۳۹	حود ۱۷

خ

خام ۱۹۸	خضر آباد ۷۷
خراسان ۳۶، ۳۸، ۶۳، ۷۲، ۷۳، ۱۰۱	خطا ۱۲
۱۰۷، ۱۰۸، ۱۱۷، ۱۲۷، ۱۳۳، ۱۶۲	خطیب پور ۲۱۸
۲۱۰	خوارزم ۱۲
خرنولی ۲۰۷	خود (کوه) ۳۵
خسرو آباد ۲۱۹	خوئیپور ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۴

د

دهلی ۳، ۴، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۶، ۱۷	دهارگر ۱۱۲	دسهولی ۱۱۱
۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵	دلهی ۳، ۴، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۶، ۱۷	دلمو ۹۳، ۱۵۲، ۱۵۷، ۱۶۹
۲۷، ۲۹، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶	۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵	دلموه ۱۳۳، ۱۶۹
۳۷، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶	۲۷، ۲۹، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶	دموه ۱۳۳
۴۳، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸	۳۷، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶	دمیک ۱۲
۴۹، ۹۸، ۹۷، ۹۵، ۹۴، ۹۰، ۸۹، ۸۵، ۸۴	۴۳، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸	دوآب ۳، ۳۵، ۱۳۶، ۱۶۰، ۱۶۵، ۱۶۷، ۱۶۸
۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۶، ۱۱۱	۴۹، ۹۸، ۹۷، ۹۵، ۹۴، ۹۰، ۸۹، ۸۵، ۸۴	۱۷۵، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۳، ۲۱۳
۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۶، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۴	۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۶، ۱۱۱	۲۳۸
۱۲۵، ۱۲۷، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۸، ۱۳۹	۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۶، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۴	دولت آباد ۹۹، ۱۰۲، ۱۰۶، ۱۰۹، ۱۱۱
۱۴۰، ۱۴۵، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۲	۱۲۵، ۱۲۷، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۸، ۱۳۹	۱۱۲، ۱۱۴، ۱۱۶
۱۵۵، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱	۱۴۰، ۱۴۵، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۲	دوهالی ۱۵۷
۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸	۱۵۵، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱	دها ترهت ۱۷۷، ۱۷۸
۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۵	۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸	دها ترهت ۱۷۷، ۱۷۸
۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱	۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۵	دهار ۱۰، ۱۱، ۱۱۱، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۶، ۱۸۶
۱۸۳، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۹، ۱۹۲، ۱۹۴	۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱	۲۰۳
۱۹۷، ۲۰۱، ۲۰۳، ۲۰۵، ۲۱۴، ۲۳۱	۱۸۳، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۹، ۱۹۲، ۱۹۴	دهاراگر ۱۱۲
	۱۹۷، ۲۰۱، ۲۰۳، ۲۰۵، ۲۱۴، ۲۳۱	دهاراگیر ۱۱۲

دبدهن ۱۰۶	دغه ۱۵۱
دبوگیر ۶۸، ۷۵، ۸۳، ۸۴، ۹۳، ۹۸، ۹۹	دهنده ۱۷۴
۱۰۰، ۱۰۶، ۱۰۸	دهولپور ۱۷۲
دبھلی ۱۹۱	دببالپور ۴۳، ۵۹، ۷۲، ۷۳، ۸۸، ۸۹، ۹۰
دیھوئی ۱۱۱، ۱۱۲	۱۰۱، ۱۰۷، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۵۶، ۱۵۷
	۱۵۸، ۱۶۵، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۷۰، ۱۹۹
	۲۰۱، ۲۱۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲

ر

رنتھنپور ۷۷	رابری ۱۸۴، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۴
رنتھنپور ۷۷	راوی ۱۹۷، ۱۹۸، ۲۳۰
رنتھور ۱۸، ۲۶، ۷۷	رنپور ۳۶
روبر ۱۷۳	رنتھور ۱۸، ۲۶
رھپ ۱۸۴، ۱۸۸	رنتپور ۱۸
رھتک ۱۶۰، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۱	رنتھنپور ۶۷
	رنتھور ۱۲۹

ز

زنتھور ۱۲۹	زنتھور ۶۷
------------	-----------

س

۱۵۶، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۵، ۱۶۹، ۱۷۰	سار ۱۳۳
۱۷۳، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۹، ۱۸۵	سامانہ ۳۸، ۳۳، ۵۴، ۵۶، ۷۱، ۷۲، ۸۹
۱۸۷، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۱۲	۹۰، ۹۳، ۱۰۱، ۱۰۷، ۱۲۷، ۱۳۰، ۱۳۴
۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۹، ۲۴۱	۱۴۰، ۱۴۲، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸

سمرقند ۱۶۷	سامونهله ۱۵۷
سنارگانو ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۲۶	ساندور ۱۳۴
سذام ۶۴، ۱۰۷، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۳، ۱۳۰	سافنی وال ۲۲۸
۱۴۵، ۱۷۷، ۲۲۹	سبجانی ۶۰، ۵۸
سنبل ۱۶۰	ستگانو ۹۸، ۱۰۴
سنبیل ۱۳۵، ۱۷۶، ۱۸۱، ۲۳۹	سسلج ۱۸۶
سنتور ۳۷، ۴۰	سسلدر ۱۳۰، ۱۹۴
سند ۲، ۱۶، ۱۸، ۱۰۱، ۱۱۹، ۱۵۰، ۱۶۵، ۱۶۸	سرسنی ۸، ۱۰، ۹۰، ۱۲۲، ۱۲۶، ۱۳۰
سندله ۱۳۳، ۱۶۹	۱۶۵، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶
سندنه ۱۵۷	سرسی ۱۰
سنکرة ۱۲۹	سرف ۴۲
سوز ۲۲۳	سرکدوری ۱۰۹
سوسنان ۱۶، ۸۸، ۲۰۱	سرکدوری ۱۰۹
سوالک ۱۰	سرگدوار ۱۸۴
سوسنات ۷۶	سرمور ۳۷، ۷۳، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۳۴، ۱۳۸
سون بیت ۱۶۰	۱۳۹، ۱۴۲
سهارنپور ۱۸۳	سرو (بحر) ۴۲، ۹۴
سهرند ۱۳۰	سرهته ۱۷۹
سبالپور ۵۹	سرهند ۷، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷
سسالکوت ۶، ۷	۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۵، ۱۹۹، ۲۱۲
سنپنتهه ۱۶۰	سرهنده ۷
سبجانی ۵۸، ۶۰	ستر کدواری ۱۰۹
سنری ۷۰، ۱۴۱، ۱۶۸، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۱	سکرمو ۹۳
۱۸۳، ۲۱۱	سکبهت ۱۴۲
سبکری ۲۰۶	سکبهت ۱۴۲، ۱۸۴
سبکهره ۱۲۹	سکینه ۱۸۴
سبوانه ۷۸	سکینه ۱۸۴
سغور ۲۱۷، ۲۲۱، ۲۲۳، ۲۲۸، ۲۳۰	سلونت ۲۱۷

سیوری ۱۸۴ | سیهرند ۱۳۰، ۱۸۷، ۱۸۹، ۲۱۲
 سیوستان ۱۸، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۱۱۹، ۲۰۱

ش

شیرگاه ۲۳۳

شالا آباد ۱۳۴
شمس آباد ۱۸۴

ط

طلنبه ۱۶۵، ۲۱۸، ۲۲۴، ۲۳۰

طوسری ۱۹۰

ظ

|

ظفرآباد ۱۲۷، ۱۳۳

ع

عجم ۲

عرب ۱، ۲

غ

غورین ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳ | غور ۵
 غیاث پور ۵۶ | ۱۵، ۱۷، ۱۸، ۱۰۹، ۱۲۷

ف

فجم آباد ۱۲۲، ۱۷۷، ۱۷۸ | فراجل ۱۰۳، ۱۱۴
 فجم پور ۱۷۴، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰ | فوشور ۶
 فوجن ۱۱۷ | ۱۸۳

فیروز کوه ۵	۵۷
فیروز آباد ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۴۳	فیروزه کوه ۵، ۵۷
۱۴۶، ۱۵۰، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۳	۲۱۳، ۲۳۳، ۲۴۴
۱۶۵، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۹۳	فیروزه کوه ۵۷
فیروز پور ۱۳۰، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۸۵	

ق

قبول پور ۱۹۶	قصور ۲۱۷، ۲۱۸
قراجل ۱۰۳، ۱۱۴	قنرج ۱۱، ۳۵، ۵۷، ۱۱۰، ۱۴۷، ۱۵۲
قراحل ۰۳	۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۶۹، ۱۷۰
قرغن ۱۱۷	۱۷۱، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۲۰۳
قرغن ۱۱۷	قیمار ۱۴۲

ک

کابل ۱۶۷، ۲۰۱، ۲۱۷، ۲۲۳	کابیر ۶۳
کالبور ۶۷	کاکیر ۳۷
کالپور ۱۱، ۶۷، ۷۲، ۲۲۵	ککج ۱۸
کالپی ۱۶۸، ۲۰۷، ۲۳۳	کدازا ۵۸
کالیوان ۱۱	کرتولی ۲۰
کالیور ۱۱، ۱۹، ۲۴، ۳۶، ۸۱	کردیر ۵
کانکوره ۲۱۳	کردیز ۵
کایتهر ۱۹۱	کرک ۶۳
کتهر ۱۸۵، ۱۸۷، ۱۸۸	کرمان ۱۵
کتھوار ۱۳۱	کرنال ۱۵۶
کتھیر ۳۷، ۱۳۵، ۱۶۹، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۴	کوه ۵۹، ۶۲، ۶۴، ۶۷، ۶۸، ۹۳، ۱۰۴
۱۸۵، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۹۱، ۱۹۹، ۲۰۳	۱۰۸، ۱۲۷، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۳، ۱۵۷

کشمیر ۱۸، ۱۹۴	کهنر ۱۳۴
کلابور ۱۰۱	کهنیره ۱۶۹
کلانور ۱۰۱، ۱۲۴، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۱۲، ۲۱۳	کهنیر ۲۰۰
کمایون ۱۳۵، ۱۸۷، ۱۸۸، ۲۰۳	کهنه ۱۷۶
کنبل ۱۵۶، ۲۰۳	کهرام ۱۰، ۱۳، ۱۴، ۲۲، ۷۲، ۲۳۸
کنبله ۱۸۴	کهرول ۱۷۹
کنپل ۱۸۵، ۱۸۴	کهر ۱۲۶
کنتهور ۱۳۱	کهنهر ۱۲۶
کندلی ۱۴۷	کهندی ۱۵۱
کندهو ۱۵۸	کهور ۱۵۶، ۱۸۴
کوتله ۱۵۱، ۱۵۴، ۱۶۱، ۱۹۲، ۲۲۷	کهوره ۱۸۴
کوتوالی ۲۰، ۷۷	کهوره کنبل ۱۵۶
کول ۱۱، ۶۳، ۱۳۳، ۱۵۶، ۱۷۵، ۱۸۸	کهوکهر ۷، ۱۹۹، ۲۱۷
۱۹۱	کبتهر ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۸۰، ۲۰۸
کوه بردار ۲۶	کیتهل ۲۹، ۱۰۷
کوه جمون ۵۴، ۱۵۸	کیجه ۱۷۶
کوه جود ۱۲، ۴۰	کیجه ۲۳۹، ۲۴۰
کوه جون ۱۵۸	کیزک ۶۳
کوه جهر ۱۵۴	کیلو کهری ۲۳، ۵۳، ۵۵، ۵۷، ۵۸، ۶۰
کوه خوند ۴۰	۶۱، ۶۲، ۶۵
کوه سرسور ۲۶	کیلی ۷۲
کوهله ۱۶۱، ۱۹۵	کیهره ۱۷۹
کوهور ۱۵۸	کیهر ۱۷۹
کوبلدگیر ۴۰	

گ

گجرات ۶، ۱۴، ۷۶، ۹۸، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۹	گدرنگ ۲۰۸، ۲۰۹
۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۶، ۱۳۸، ۱۴۲	گدرنگه ۲۰۹
۱۶۴، ۱۶۶، ۱۶۸، ۱۷۲، ۱۸۶	گودیر ۵

۱۹۲، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۶، ۲۰۹، ۲۱۴	گلبرگہ ۱۰۸
۲۲۷، ۲۲۵	گنگ ۲۰۳، ۱۴۶
گورکھپور ۱۲۴	گوالبر ۱، ۱۹، ۲۴، ۷۲، ۸۱، ۱۳۲، ۱۵۸
	۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶

ل

لوہیر ۲۱۸	لاہور ۶، ۷، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۷، ۱۸، ۲۲
لوہور ۶، ۱۴، ۲۶، ۳۳، ۵۴، ۱۴۷، ۱۵۳	۲۷، ۳۰، ۳۱، ۳۶، ۳۷، ۵۴، ۱۰۱، ۱۰۶
۱۵۴، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۶۶، ۱۹۷، ۱۹۸	۱۵۴، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۸۴
۱۹۹، ۲۰۱، ۲۱۰، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۸	لدرہانہ ۱۹۱، ۱۹۳، ۱۹۵، ۱۹۶
۲۲۳، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰	لدھیانہ ۱۹۱، ۱۹۵
۲۳۱	لکھنوی ۱۸، ۱۹، ۲۲، ۳۴، ۳۹، ۴۰، ۴۱
لہاؤرا ۳۵	۳۲، ۳۳، ۵۲، ۵۵، ۵۸، ۶۸، ۹۶، ۹۸
لہر سري ۱۹۰	۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۲۴، ۱۲۶، ۱۲۷
لہوري ۱۹۰	۱۲۸، ۱۲۹، ۱۵۷
	لونی ۱۶۵

م

مٹلی ۸۵	مارکیل ۳۱
مھاری ۱۳۷، ۱۳۸	مالوہ ۲۰، ۳۶، ۷۷، ۷۸، ۸۶
محمد آباد ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵	مالي کوٹہ ۲۰۸
مہرستی ۸	مانک گنج ۱۱۱
مصر ۱۲۶	مایل ۱۹۱
معبہ ۷۹، ۸۵، ۹۳، ۱۰۶	مبارک آباد ۲۳۲، ۲۳۴
مکوان ۱۸	مبارکپور ۲۴۳
	مترک ۹۱

مذنتی ۱۲۵	۳۶، ۲۲، ۲۰، ۱۷، ۱۶، ۹، ۷، ۶	علقان
مذدل ۱۲۵	۵۹، ۵۴، ۵۳، ۵۲، ۵۱، ۴۳، ۳۸، ۳۷	
مذدور ۶۵، ۱۹	۸۸، ۷۴، ۷۲، ۷۱، ۷۰، ۶۹، ۶۷، ۶۴	
مذصور پور ۲۲، ۱۳۰، ۱۹۱	۱۰۶، ۱۰۱، ۱۰۰، ۹۹، ۹۳، ۹۰، ۸۹	
مہاندی ۱۲۹	۱۳۳، ۱۲۷، ۱۲۱، ۱۱۹، ۱۱۰، ۱۰۷	
مہر مہاوں ۲۰۶	۱۶۲، ۱۶۱، ۱۵۷، ۱۵۳، ۱۴۷، ۱۴۶	
مہندواری ۱۵۱، ۲۱۳	۱۸۲، ۱۷۳، ۱۶۸، ۱۶۷، ۱۶۵، ۱۶۳	
مہونہ ۱۳۳، ۱۶۸	۲۱۴، ۲۱۰، ۲۰۶، ۲۰۲، ۲۰۱، ۱۸۳	
مہرت ۱۱، ۱۴، ۱۵۱، ۱۶۷	۲۲۳، ۲۲۰، ۲۱۹، ۲۱۸، ۲۱۷، ۲۱۶	
مہوات ۳۶، ۳۹، ۱۳۷، ۱۵۴، ۱۵۹، ۱۶۶	۲۴۳، ۲۳۱، ۲۲۵، ۲۲۴	
۱۶۷، ۱۶۸، ۱۷۹، ۱۸۱، ۱۹۲، ۲۰۴		علکی ۸۵
۲۰۵، ۲۰۶، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۳، ۲۲۷		منجہور ۷۲، ۱۲۴، ۲۱۸

ن

نمونہ ۱۶۵	۴۲، ۴۱	نارکبلہ
نندنہ ۳۵	۲۳۸، ۱۷۹	ناربول
نوساری ۹۸	۱۸۶، ۷۳، ۳۶	ناگور
نوۃ ۱۶۹		نہیل ۱۸۸
نوۃ یتل ۲۰۷		نران ۸
نہروالہ ۱۱، ۱۲		نسمنہ ۱۴۸
نیر ۴۳	۱۴۵، ۱۴۲، ۱۳۱	نگرکوٹ
نہشاپور ۱۳		نمولی ۱۶۵

ه

هتک ۱۶۰	۱۲۶، ۱۲۳، ۱۲۲، ۷۲، ۲۲، ۱۰	هانسی
هتھگانت ۲۱۴		۱۹۳، ۱۷۹، ۱۴۷

ہڈ ۲، ۱۱، ۱۰۳، ۱۲۶، ۱۵۰	ہتھکانون ۲۰۹، ۲۱۴
ہندواری ۲۱۳	ہتھناپور ۷۹، ۸۰
ہندوت ۲۳۸	ہتھیکانت ۲۰۹، ۲۱۴
ہندوستان ۲، ۴، ۶، ۹، ۱۳، ۱۸، ۲۴، ۳۵	ہدوز ۱۷۳
۴۰، ۴۷، ۵۰، ۵۴، ۶۲، ۷۲، ۷۴، ۷۵	ہرنی کھیرہ ۱۲۶
۱۰۷، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۲۱، ۱۳۳، ۱۴۶	ہرہور ۱۷۳
۱۴۷، ۱۵۶، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۸۴، ۱۹۹	ہستکانت ۲۰۹
۲۰۳، ۲۳۳	ہل ہور ۱۷۳
	ہماچل ۱۰۳

date he writes from his own personal observation and reliable information. Whatever rank we may assign to him as a historian it cannot be doubted that he was a correct and honest chronicler. His reliability is well established by the fact that he is often quoted as an authority by reputed and careful historians such as Nizāmuddīn Aḥmad, Badā'ūnī, Firishta and others.

In conclusion I gratefully acknowledge the help of Mr. Johan van Manen, C.I.E., General Secretary to the Asiatic Society of Bengal, in procuring for me the rotograph copies of the MSS. from the British Museum and the Bodleian, and in making various useful suggestions.

*Calcutta Madrasah,
the 23rd June, 1931.*

M. HIDAYAT HOSAIN.

FOREWORD.

At the time when Sir E. Denison Ross resided in Calcutta I had the privilege on many occasions to discuss with him matters relating to Indian history and other Oriental subjects. In the course of our discussions on these topics he pointed out to me one day that the field covering the historical period between A.H. 817-847 (A.D. 1414-1443), when the Saiyids ruled over the Indian Empire, had not yet been fully explored. This suggestion lingered in my memory till by chance I came across the rare work of Yaḥyā bin Aḥmad bin 'Abdullāh Sīhrindī, a manuscript copy of which was sent to me by my friend Prof. Najīb Ashraf, M.A., of the Shibli Academy, Azamgarh. The book was in a damaged condition, with some pages missing, yet when I studied it I came to the conclusion that this work was the only authentic source of our information concerning the time when the Saiyids ruled India. I spoke to the General Secretary to the Asiatic Society of Bengal, who succeeded in securing for me rotograph copies of the MSS. of the work in the British Museum and the Bodleian. My present work is based on these three MSS. but I have chiefly based my text on the one from the British Museum as this copy, though considerably spoiled by damp and moisture, proved to be the oldest and the most correct one.

The author of the book begins his history with the reign of Muḥammad Sām, the founder of the Ghori dynasty, and ends abruptly in the reign of Sulṭān Saiyid Muḥammad up to Rabī' II, A.H. 838. The author is silent about himself and the rank and position he enjoyed, but one fact is evident, that he must have been in a position to present a gift to his sovereign. In his preface he tells us that the book was written by him as a suitable token of esteem and affection to the ruler, for "no more worthy offering can be made to a king than a record of the achievements of his predecessors". He acknowledged his obligations to different historians who wrote before him up to the time of the accession of Fīrūz Shāh, but from and after that

---

**CALCUTTA:—Published by the Asiatic Society of Bengal, and Printed by
P. Knight, Baptist Mission Press.**

TĀRĪKH-I-MUBĀRAK SHĀHĪ

OF

YAḤYĀ BIN AḤMAD BIN ‘ABDULLĀH
AS-SĪHRINDĪ

(A HISTORY OF THE SULTANS OF DEHLI FROM THE
TIME OF MU‘IZZ AD-DĪN MUḤAMMAD BIN
SĀM TO A.H. 838)

EDITED BY

SHAMS-UL-‘ULAMĀ’ M. HIDAYAT HOSAIN, PH.D., F.A.S.B.,
KḤĀN BAHĀDUR,

Principal, Calcutta Madrasah, Calcutta

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS
PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

—
CALCUTTA

1931

BIBLIOTHECA INDICA

WORK No. 254

TĀRĪKH-I-MUBĀRAK SHĀHĪ

PERSIAN TEXT

NOTICE

BIBLIOTHECA INDICA

PUBLISHED BY
THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

THE Bibliotheca Indica is a collection of works belonging to or treating of Oriental literatures and contains original text editions as well as translations into English, and also bibliographies, dictionaries, grammars, and studies.

The publication was started in 1849, and consists of an Old and a New Series. The New Series was begun in 1860, and is still running.

As a rule, the issues in the series consist of fascicles of 96 or 100 pages print, though occasionally numbers are issued of double, triple or larger bulk, and in a few cases even entire works have been published under a single issue number. Several different works are always simultaneously in progress. Each issue bears a consecutive issue number. The Old Series consists of 265 issues; in the New Series, till January 1st, 1931, inclusive, 1,506 issues have been published. These 1,771 issues represent 251 different works; these works again represent the following literatures:—

Sanskrit, Prakrit.

Rājasthānī, Kāshmirī, Hindī.

Tibetan.

Arabic, Persian.

Several works published are partly or wholly sold out, others are still incomplete and in progress. A few works, though incomplete, have been discontinued.

Two price-lists concerning the Bibliotheca Indica are available and may be had on application. One describes the Indian and the other the Islamic works published in the series. These lists are periodically revised.

The standard sizes of the Bibliotheca Indica are three:—

Demy (or small) octavo.

Royal (or large) octavo.

Quarto.

The prices of the Bibliotheca Indica as revised in 1923 are based (with some exceptions) on the following scale per unit of 96 or 100 pages in a fascicle as the case may be:—

BIBLIOTHECA INDICA
A COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

TĀRĪKH-I-MUBĀRAK SHĀHĪ

OF

**YAḤYĀ BIN AḤMAD BIN ‘ABDULLĀH
AS-SĪHRINDĪ**

(A HISTORY OF THE SULTANS OF DEHLI FROM THE
TIME OF MU‘IZZ AD-DĪN MUḤAMMAD BIN
SĀM TO A.H. 838)

EDITED BY

SHAMS-UL-‘ULAMĀ’ M. HIDAYAT HOSAIN, Ph.D., F.A.S.B.,
KHĀN BAHĀDUR,
Principal, Calcutta Madrasah, Calcutta

Work
Number
254

Issue Number
1512
New Series

(Complete Work)

CALCUTTA :

Printed at the Baptist Mission Press
Published by the Asiatic Society of Bengal, 1, Park Street
1931

